

Hablas español? Oczywiście — bez zająknięcia!

Hiszpański

DLA

BYSTRZAKÓW™

Kurs dla początkujących

Dodatki specjalne:

- **Tabele odmiany czasowników**
- **Słowniczek polsko-hiszpański i hiszpańsko-polski**

Dialogi
z książki
na płycie CD

Susana Wald

lektorka, tłumaczka i wydawca

septem
septem.pl

Spis treści

O autorach	11
Podziękowania od autorów	13
Wstęp	15
Co jest takiego szczególnego w języku hiszpańskim?	15
O książce	16
Dlaczego napisaliśmy tę książkę	16
Konwencje zastosowane w książce	17
Naiwne założenia	17
Jak podzielona jest książka	18
Część I: Na dobry początek	18
Część II: Hiszpański w akcji	18
Część III: Hiszpański w podróży	18
Część IV: Dekalogi	19
Część V: Dodatki	19
Ikony użyte w książce	19
Co dalej	19
Materiały do pobrania	20
 Część I: Na dobry początek	21
Rozdział 1: Hiszpański nie jest Ci zupełnie obcy	23
Zobacz, przecież już coś umiesz!	24
Uwaga na mylące podobieństwa!	24
Rozpoznaj hiszpańskie wyrazy w języku polskim	24
Hiszpański alfabet	25
Spółgłoski	26
Samogłoski	30
Dyftongi	31
Wymowa i akcent	32
Jak znaleźć akcentowaną sylabę	32
Samogłoski z akcentem graficznym	33
Kiedy dyftongi przestają być dyftongami	33
iUwaga na dodatkowe znaki interpunkcyjne!	33
Kilka łatwych zwrotów do zapamiętania	34
Gierki językowe	35

Rozdział 2: Do rzeczy: podstawy gramatyki hiszpańskiej 37

Konstruowanie zdań prostych	38
Zadawanie pytań	38
Pierwszy kontakt z czasownikami regularnymi i nieregularnymi	39
Czasowniki regularne	39
Czasowniki nieregularne	40
On czy ona? Ukryte zaimki	42
Kwestia liczby i rodzaju	42
Tajemnicze rodzajniki	43
Przymiotniki	45
Liczebniki — kiedy wszystko się liczy	45
Na ty czy na pan/pani?	46
Gierki językowe	48

Część II: Hiszpański w akcji 49

Rozdział 3: ¡Buenos días! Jak się przywitać i przedstawić 51

Jak się witać w sposób formalny i nieformalny	51
Użycie imion i nazwisk	53
Ukryte tajemnice hiszpańskich nazwisk	53
Uczymy się używać czasownika llamarse	54
Różne sposoby przedstawiania się	55
Przedstawianie się w sposób formalny	55
Być albo (nie) być	57
Czasownik ser: być na stałe	57
Odmiana czasownika ser (być)	57
Adios, zaimki	58
Drugie „być” do kolekcji	60
Pomówmy o mówieniu	62

Rozdział 4: Poznajmy się: rozmowy towarzyskie 67

Osiem podstawowych pytań	67
Co jeszcze trzeba wiedzieć o akcencie graficznym	68
O pogodzie, bez względu na... pogodę	70
Czasownik entender: rozumieć, znać się na czymś	72
Ludzie i ich rodziny	72
Czasownik vivir: żyć, mieszkać	74
A teraz słówko o zdrobnieniach	76

Rozdział 5: W restauracji i na zakupach 79

¡Buen provecho! — Smacznego!	79
Nakrywanie do stołu	80
Zwroty związane z jedzeniem i piciem	80
Trzy czasowniki używane przy stole	82
Czasownik tomar: brać, pić i jeść	82
Tylko pić — czasownik beber	82
Jeść — czasownik comer	82

W restauracji — degustujemy różne egzotyczne dania	83
A teraz coś o sosach — na zimno lub na gorąco, ale zawsze na ostro!	85
Jak dostać to, co się chce — czasownik querer	86
Zamawiamy coś do picia	87
Czasownik na zakupy: comprar	91
Kupowanie w praktyce	91
Na targu	91
Kupujemy owoce	92
Kupujemy jarzyny	93
Kupujemy ryby	94
Miary i wagi	95
Wyprawa do supermercado	96
Niezbędne liczebniki	98
Rozdział 6: Idziemy na zakupy	101
Zakupy w centrum handlowym	101
Jak używać czasownika probar (próbować, przymierzać)	103
Pomału swój świat...	104
Kupujemy męską koszulę	106
Sprawdzamy, z jakiej tkaniny uszyte jest ubranie	108
Czasownik llevar	108
Duża, większa i największa oraz inne porównania	110
Kiedy stopień najwyższy to za mało	111
Kupujemy towary luksusowe	112
Dla kupujących o bardziej wyrafinowanych gustach	112
Zakupy na targu i bazarze	113
Typowe wyroby sprzedawane na bazarze	113
Targujemy się na bazarze	114
Kupujemy wyroby z miedzi, szkła, gliny i drewna	116
Kupujemy wyroby ręcznie haftowane	117
Kupujemy koszyki	117
Rozdział 7: Miejskie rozrywki	119
Liczymy się z czasem	119
Uczymy się dobrze się bawić (po hiszpańsku)	120
Zapraszamy za pomocą czasownika invitar	122
Tańczymy z czasownikiem bailar	124
Szukamy innych form rozrywki	125
W kinie	127
W teatrze	128
Galerie sztuki i muzea	129
W operze	129
Śpiewający czasownik — cantar	130
Rozdział 8: Rozrywki w plenerze	135
Na świeżym powietrzu, ale zależnie od pogody	135
Krótsze i dłuższe spacerzy	136
Drzewa i inne rośliny	136
Nazwy zwierząt	136

6 Hiszpański dla bystrzaków

Co lubisz? — czasownik gustar	139
Spacer z czasownikiem pasear	139
Gramy w piłkę	140
Prekolumbijskie gry	140
Fútbol — najpopularniejsza latynoska gra w piłkę	141
Nr 2 — baseball	142
Gwiazdy tenisa	143
Czasownik dla graczy — jugar	144
Czasownik dla pływaków — nadar	145
Hiszpania i gra w szachy	147
Czasownik do czytania — leer	148
Czasownik do pisania — escribir	150

Rozdział 9: Rozmowy telefoniczne 153

Jak zacząć	153
Kiedy z drugiej strony słyszać tylko niewyraźny bełkot	154
Słowo o tym, jak przeliterować imię lub nazwisko	156
Telefonujemy z pomocą czasownika llamar	159
Czasowniki telefoniczne — llamar, escuchar i dejar	160
Czas przeszły prosty	160
To ty dzwoniłeś? Czas przeszły czasownika llamar	160
Zostawiłeś wiadomość? Czas przeszły czasownika dejar	161
Słyszałeś? Czas przeszły czasownika escuchar	161

Rozdział 10: W biurze i w domu 165

Domy i domki	165
Jak wysoki jest ten budynek?	165
Liczymy piętra	166
W pracy	166
Kilka idiomów i zwrotów: asunto	171
Zatrudnić kogoś, zastosować coś — czasownik emplear	171
Robimy różne rzeczy — czasownik hacer	173
Dom, mój dom... ..	174
Kilka dobrych rad na temat wynajmowania mieszkania	174
Kilka wariacji na temat wynajmowania	179

Część III: Hiszpański w podróży 185

Rozdział 11: Money, Money, Money 187

Korzystamy z bankomatu	188
Płacimy za pomocą karty kredytowej	190
Używamy czeków podróжных	191
Poznajemy czasownik cambiar — wymieniać	193
Wymieniamy złotówki lub dolary na miejscową walutę	193
Jak zadziwić przyjaciół wiedzą na temat latynoskich walut	195

Rozdział 12: ¿Dónde está? — pytamy o drogę 199

Pytanie, które pomoże dotrzeć do celu	199
¿Adónde vamos? — Gdzie idziemy?	200
Określamy położenie względem nas samych	200
Pogawędka	201
Trenujemy orientację przestrzenną	202
Jak znaleźć coś na mapie	203
Wchodzimy na górę — czasownik subir	206
Schodzimy na dół — czasownik bajar	207
Trochę tu, trochę tam	207
Liczebniki porządkowe	208
Jak daleko mamy iść — cerca i lejos	210

Rozdział 13: Pobyt w hotelu 213

Wystawiamy hotel na próbę	213
Meldujemy się w hotelu oraz pytamy o wodę pitną	220
Czasownik na dobranoc — dormir	221
Czasownik na dzień dobry — despertar	222
To moje! — zaimki dzierżawcze	223
Zaimki dzierżawcze — forma przymiotnikowa	223
Zaimki dzierżawcze — forma rzeczownikowa	224

Rozdział 14: Wyruszamy w drogę: samoloty, pociągi, taksówki itp. 227

Pierwsze kroki	227
Szukamy dworca kolejowego	228
Kontrola paszportowa w pociągu	229
Odprawa celna	230
Zgłaszamy aparaty fotograficzne, komputery oraz inne urządzenia	232
Przynosić — czasownik traer	234
Ćwiczymy odmianę czasownika traer	235
Jedziemy taksówką i autobusem, wypożyczamy samochód	235
Jazda samochodem	237
Prawo jazdy	237
Znaki drogowe	237
Wypożyczamy auto	238
Pytania na temat prowadzenia samochodu	239
Pytania na temat warunków drogowych	239
Rozkład jazdy i punktualność	240
Opuszczamy dane miejsce z pomocą czasownika salir	242
Czekamy pełni nadziei — czasownik esperar	242
Ćwiczymy odmianę esperar	243
Poruszamy się po mieście	243

Rozdział 15: Planowanie podróży 247

Planujemy podróż	248
A co z pogodą?	248
Planujemy podróż — wybieramy miesiąc	250
Załatwianie wiz i paszportów	252
Uczymy się chodzić — czasownik ir	254

Podróż w przyszłość — ir a viajar	255
Plan zajęć — godziny i minuty	256
Szata też zdobi człowieka	257
Zabieramy z sobą komputer	258

Rozdział 16: Nagłe wypadki 261

Wołanie o pomoc	261
Jak sobie poradzić w razie kłopotów ze zdrowiem	262
Pomagamy — czasownik ayudar	263
Boli mnie głowa — zaimki dopełnienia dalszego	264
Bolesne zwroty na wypadek, gdyby coś nas bolało	265
Wyjaśniamy lekarzowi, co się stało	268
Opisujemy objawy chorobowe	270
U dentysty	272
Zwrot kosztów leczenia	273
Szukamy pomocy w kwestiach prawnych	273
Wzywamy pomoc w razie kradzieży	275
Składamy doniesienie na policji	275
Szukamy z pomocą czasownika buscar	278
Gierki językowe	279

Część IV: Dekalogi 281

Rozdział 17: Dziesięć sposobów na szybkie opanowanie hiszpańskiego 283

Odwiedzaj miejsca, gdzie mówi się po hiszpańsku	283
Rozejrzyj się w sąsiedztwie	283
Słuchaj radia i oglądaj telewizję	284
Wypożycz film	284
Wstąp do księgarni lub biblioteki	284
Czytaj (i śpiewaj) teksty piosenek	284
Wymyśl grę lub zabawę (niekoniecznie tajemną)	285
Używaj nalepek	285
Powtarzaj przypadkowo usłyszane zdania	286
Zapisz się na kurs hiszpańskiego	286

Rozdział 18: Dziesięć ulubionych hiszpańskich zwrotów 287

¿Qué tal?	287
¿Quiubo?	287
¿Qué pasó?	287
¿Cómo van las cosas?	288
¡Del uno!	288
¿Cuánto cuesta?	288
¿A cuánto?	288
¡Un asalto!	289
¡Una ganga!	289
¡Buen provecho!	289
¡Salud!	289
¡Buen viaje!	289

Rozdział 19: Dziesięć najważniejszych hiszpańskich świąt 291

Año Nuevo	291
La Fiesta de Reyes	292
Paradura del Niño	292
Carnaval	293
Viernes Santo	293
Día de la Madre	294
Día de Nuestra Señora de Ayquina	294
Día de Nuestro Señor de los Milagros	295
Día de los Muertos	295
Día de Santiago	296
A teraz Twoja fiesta	296

Rozdział 20: Dziesięć zwrotów, dzięki którym zostaniesz uznany za Hiszpana (lub Latynosa) 297

¡Esta es la mía!	297
¿Y eso con qué se come?	298
Voy a ir de farra	298
Caer fatal	298
Nos divertimos en grande	298
Verlas negras	299
Pasó sin pena ni gloria	299
¡Así a secas!	300
¡La cosa va viento en popa!	300

Część V: Dodatki 301
Dodatek A Minisłownik 303
Dodatek B Czasowniki hiszpańskie 317
Dodatek C Płyta CD — spis treści 327
Dodatek D Język hiszpański — fakty 329

Podziękowania od autorów

Chciałabym podziękować firmie Berlitz oraz wydawnictwu Wiley za wspieranie pomysłu opublikowania tej naprawdę nowatorskiej książki. Pragnę również złożyć podziękowania Jeanowi Antoninowi Billardowi — jednemu z najznakomitszych tłumaczy na świecie — który życzliwie zarekomendował mnie i moje umiejętności firmie Berlitz. Muszę również wspomnieć o przyjacielskiej pomocy Juergena Lorenza z Berlitz, któremu zawdzięczam układ podręcznika.

Z całego serca dziękuję również Kathy Cox z wydawnictwa Wiley za jej nieustanną pomoc przy edycji książki — to ona przez cały czas podtrzymywała mnie na duchu — oraz Tammy Castelman, Patricii Pan, Billie Williams i Kathleen Dobie, które swoimi umiejętnościami z zakresu edycji komputerowej wydatnie przyczyniły się do powstania książki. Podziękowania i przeprosiny należą się również mojemu partnerowi, Ludwigowi Zellerowi, który przez całe miesiące zmuszony był oglądać jedynie tył mojej zwróconej w stronę komputera głowy. Życzę im wszystkim dużo, dużo szczęścia.

Susana Wald

Berlitz pragnie podziękować: Susanie Wald, naszej autorce, za jej bezgraniczne oddanie przy tworzeniu *Hiszpańskiego dla bystrzaków*; Jordiemu Quesadzie, który biele operuje hiszpańskim w wersji kastylijskiej i latynoamerykańskiej — za zastosowanie tej umiejętności do misternego dopracowania szczegółów książki; naszemu producentowi audiowizualnemu, Paulowi Rubenowi, który opracował dołączony do podręcznika CD-ROM, sprawiając, że prezentowany tu język hiszpański naprawdę ożył; naszym redaktorom, Juergenowi Lorenzowi i Sheryl Olinsky Borg, za ich profesjonalizm i zaangażowanie w realizację tego ambitnego, a przy tym niezwykle atrakcyjnego projektu.

Pragniemy również wyrazić uznanie dla personelu wydawnictwa Wiley, a szczególnie dla Holly McGuire, Pam Mourouzis i Kathy Cox, które od początku do końca nadawały właściwy kierunek pracom nad *Hiszpańskim dla bystrzaków*!

Podziękowania od wydawcy oryginału

Jesteśmy dumni z tej książki. Prosimy o przesyłanie wszystkich uwag za pomocą formularza internetowego serii Dummies, który znajduje się pod adresem www.dummies.com/register.

W wydaniu tej książki pomogli nam między innymi:

Acquisitions, Editorial, and Media Development

Project Editor: Kathleen M. Cox

Acquisitions Editor: Holly Mc Guire

Senior Copy Editor: Tamara S. Castleman

Copy Editors: Kathleen Dobie, Patricia Pan,
Billie Williams

Technical Editor: Juergen Lorenz, series
editor at Berlitz

Acquisitions Coordinator: Karen Young

Cover Coordinator: Jonathan Malysiak

Media Development Manager:
Marita Ellixson

Editorial Manager: Pamela Mourouzis

Editorial Assistant: Carol Strickland

Reprint Editor: Bethany Andre

Production

Project Coordinator: Shawn Aylsworth

Layout and Graphics: Amy M. Adrian,
Angela F. Hunckler, Clint Lahnen, Barry Offringa,
Jill Piscitelli, Brent Savage, Jacque Schneider,
Michael A. Sullivan, Maggie Ubertini,
Erin Zeltner

Proofreaders: Laura Albert, Beth Baugh,
John Greenough, Marianne Santy

Indexer: Janet Perlman

Special Help

Sherry Gomoll, Amanda Foxworth, Seta Frantz,
Linda Stark

Publishing and Editorial for Consumer Dummies

Diane Graves Steele, Vice President and Publisher, Consumer Dummies

Joyce Pepple, Acquisitions Director, Consumer Dummies

Kristin A. Cocks, Product Development Director, Consumer Dummies

Michael Spring, Vice President and Publisher, Travel

Brice Gosnell, Associate Publisher, Travel

Suzanne Jannetta, Editorial Director, Travel

Publishing for Technology Dummies

Andy Cummings, Acquisitions Director

Composition Services

Gerry Fahey, Vice President of Production Services

Debbie Stailey, Director of Composition Services

Wstęp

Wmiarę jak społeczeństwa stają się coraz bardziej wielokulturowe, w coraz większym stopniu przydaje się znajomość choćby kilku słów w innych językach. Pojawienie się tanich linii lotniczych sprawiło, że zagraniczne podróże przestały być nierealną mrzonką. Globalizacja w świecie biznesu zmusza do ciągłych wojaży, często do bardzo odległych krajów. Być może masz przyjaciół posługujących się innym niż Twój językiem, a może chcesz powrócić do korzeni, poznając język, którym posługiwali się Twoi przodkowie.

Bez względu na to, dlaczego chcesz nauczyć się podstaw hiszpańskiego, *Hiszpański dla bystrzaków* może Ci w tym pomóc. Książka ta jest efektem współpracy ekspertów od lat pomagających czytelnikom w poszerzaniu wiedzy. Są to: z jednej strony firma Berlitz, specjalizująca się w nauczaniu języków obcych, a z drugiej IDG Books Worldwide Inc., wydawca bestsellerowej serii *Dla bystrzaków*. Jesteśmy pewni, że opracowany przez nich podręcznik pomoże Ci opanować podstawowe umiejętności potrzebne do porozumiewania się w języku hiszpańskim. Nie możemy co prawda obiecać, że z jego pomocą nauczysz się płynnie mówić po hiszpańsku, ale jeżeli chcesz po prostu złożyć komuś życzenia, kupić bilet czy też zamówić obiad w restauracji, *Hiszpański dla bystrzaków* jest tą książką, której szukasz.

Co jest takiego szczególnego w języku hiszpańskim?

Hiszpański to jeden z najważniejszych języków europejskich, zawdzięczający swoje bogactwo ponad dziewięćciu wiekom istnienia. To język pochodzący z regionu zwanego Kastylią, położonego w środkowej Hiszpanii. Hiszpański to również język wspaniałej literatury.

Pierwsza europejska powieść napisana została właśnie w tym języku. Jest dziełem Miguela Cervantesa — prawdopodobnie słyszałeś kiedyś o jej bohaterze, Don Kichocie, słynnym błędnym rycerzu. Historia jego przygód została przetłumaczona na wiele języków, również polski. O osobie obdarzonej marzycielską naturą, o kimś, kto walczy o wzniosłe cele, ale przy tym pozbawiony jest poczucia rzeczywistości, mówimy przecież, że jest donkiszotem, a jego postępowanie określamy jako donkiszoterię albo donkiszotyzm.

Hiszpański to również język wielkich poetów. Wśród laureatów literackiej Nagrody Nobla dwóch twórców pochodzi z Chile: Gabriela Mistral i Pablo Neruda.

Po przybyciu Krzysztofa Kolumba i innych konkwistadorów do Nowego Świata hiszpański stał się językiem miejscowej ludności od Florydy aż po Ziemię Ognistą (z wyjątkiem Brazylii, gdzie mówi się po portugalsku, oraz kilku innych, mniejszych państw). Jeżeli więc znajdziesz się w krajach takich jak Argentyna, Boliwia, Chile, Urugwaj, Paragwaj, Peru, Ekwador, Kolumbia, Wenezuela, Meksyk, Gwatemala, Portoryko, Kuba, Kostaryka, Panama, Honduras czy Nikaragua,

będziesz musiał porozumiewać się z ich mieszkańcami po hiszpańsku. Podczas zwiedzania Santiago de Chile, Montevideo, Asunción, Buenos Aires, Limy, Caracas, Bogoty, Meksyku, Quito, San Juan oraz wielu, wielu innych miast — spotkasz ludzi, którzy będą mówili po hiszpańsku.

Masz zatem wiele powodów do tego, żeby zabrać się do nauki tego pięknego języka. Być może będziesz też chciał lepiej poznać mówiących nim ludzi i ich kulturę albo porozumieć się z Twoimi hiszpańskojęzycznymi przyjaciółmi w ich ojczystym języku.

O książce

Dzięki tej książce poznasz wspaniałe uczucie, jakim jest możliwość porozumiewania się z innymi ludźmi w ich języku. Możesz jej używać zarówno jako podręcznika do nauki hiszpańskiego, jak i przewodnika po kulturze — zwłaszcza w chwilach, kiedy naprawdę chcesz się dowiedzieć, jak i dlaczego coś się dzieje. Książka w znacznej mierze oparta jest na latynoamerykańskiej odmianie hiszpańskiego — czyli na języku hiszpańskim używanym w krajach Ameryki Południowej i Środkowej.

Książka ta to nie kurs językowy, na który musisz uczęszczać obowiązkowo dwa razy w tygodniu przez jakiś konkretny okres. Możesz zaglądać do *Hiszpańskiego dla bystrzaków*, kiedy tylko zechcesz — wszystko jedno, czy chodzi Ci o nauczenie się kilku słów i zwrotów, żeby jakoś sobie poradzić podczas podróży do Ameryki Łacińskiej lub Hiszpanii, czy też żeby powiedzieć „Cześć, jak się masz?” mówiącemu po hiszpańsku znajomemu. Możesz studiować podręcznik we własnym rytmie, czytając za każdym razem większy lub mniejszy fragment tekstu. Nie musisz nawet czytać rozdziałów w podanej kolejności — sięgaj po prostu po fragmenty, które w danej chwili Cię interesują.

I nie zapominaj o ćwiczeniu wymowy i intonacji z pomocą płyty CD dołączonej do książki. Pamiętaj, że jedyny sposób, żeby dogłębnie poznać i polubić jakiś język, to zacząć nim mówić. Na stronach tej książki znajdziesz sporą liczbę użytecznych słówek, zwrotów i dialogów oraz wskazówki co do ich wymowy. Tylko część z nich nagrana została na płycie CD, ale wybór jest na tyle zróżnicowany, że umożliwia poznanie hiszpańskiej intonacji i wymowy.

Uwaga: jeżeli nigdy wcześniej nie uczyłeś się hiszpańskiego, powinieneś najpierw zapoznać się z lekcjami z części I, a dopiero potem przejść do następnych rozdziałów. Część I zawiera niezbędne informacje na temat języka, dotyczące na przykład wymowy poszczególnych głosek.

Dlaczego napisaliśmy tę książkę

Język przenika wszystkie aspekty ludzkiego życia — pozwala badać przeszłość, zrozumieć teraźniejszość oraz zastanawiać się, co może się zdarzyć w przyszłości. Być może zdajesz sobie sprawę, że czasami użycie konkretnego języka wpływa na to, w jaki sposób ludzie wyrażają swoje uczucia czy też jak opisują otaczający ich świat. Umiejętność mówienia jest wspólną cechą łączącą wszystkich ludzi, ale można pójść trochę dalej i spróbować ich zrozumieć — poprzez opanowanie umiejętności porozumiewania się w innym języku. Kiedy się to udaje, zapewniam Cię, trudno o coś równie emocjonującego!

Najlepszym sposobem nauki języka obcego jest zanurzenie się w nim. Posłuchaj, jak brzmi hiszpański, skoncentruj się na wymowie, sprawdź, jak pisze się dane słowo. Poprzez wielokrotne słuchanie i powtarzanie uda Ci się wkroczyć w nowy świat myśli i ludzi. Przyswajanie sobie hiszpańskiego w ten właśnie sposób — to naprawdę magiczne uczucie!

Konwencje zastosowane w książce

Żeby ułatwić Ci poruszanie się po książce, zastosowaliśmy pewne konwencje:

- ✓ Słowa w języku hiszpańskim zostały wyróżnione **pogrubioną czcionką**.
- ✓ W nawiasie zamieszczono wymowę danego słowa; sylaba akcentowana zaznaczona jest *kursywą*.
- ✓ W schematach odmiany czasowników różne formy czasownikowe przedstawione są w następującej kolejności: forma „ja”, forma „ty”, forma „on, ona, ono”, forma „my”, forma „wy”, forma „oni, one”. Wymowa figuruje w drugiej kolumnie. Na przykład w wypadku czasownika **llevar** (je-*bar*) (nieść, przenosić) wygląda to w następujący sposób:

Konjugacja

yo llevo
tú llevas
él, ella, ello, uno, usted lleva
nosotros llevamos
vosotros lleváis
ellos, ellas, ustedes llevan

Wymowa

jo je-bo
tu je-bas
el e-ja e-jo u-no us-*ted* je-ba
no-so-tros je-ba-mos
bo-so-tros je-bajs
e-jos e-jas us-*te*-des je-ban

Uczenie się języków to bardzo specyficzny proces przyswajania wiedzy, dlatego też książka ta zawiera kilka elementów, które nie występują w innych podręcznikach z serii *Dla bystrzaków*. Są to:

- ✓ **Pogawędka:** Najlepszym sposobem uczenia się języka jest przysłuchiwanie się rozmowom, dlatego w książce zamieszczono liczne dialogi, zwane pogawędkami. Zawierają one hiszpański tekst, jego wymowę oraz tłumaczenie na język polski.
- ✓ **Słówka do zapamiętania:** Równie ważnym elementem nauki języka jest zapamiętywanie kluczowych słów i zwrotów; najważniejsze nowe słówka występujące w każdym rozdziale (lub jego części) zebrane są w ramkach na ciemnym tle, zatytułowanych „Słówka do zapamiętania”.
- ✓ **Gierki językowe:** Jeżeli nie masz pod ręką nikogo, z kim mógłbyś poćwiczyć świeżo nabyte umiejętności, możesz w tym celu wykorzystać proponowane przez nas „Gierki językowe”. Pozwolą Ci one w przyjemny sposób śledzić postępy w nauce.

Ponieważ w każdym języku w nieco inny sposób wyraża się podobne idee, niektórych hiszpańskich terminów nie przetłumaczyliśmy na język polski dosłownie. Chcemy, żebyś zrozumiał istotę wypowiedzi, a nie znaczenie poszczególnych słów. Na przykład dosłowne tłumaczenie hiszpańskiego zwrotu **de nada** (de *na*-da) to „z niczego”, ale tak naprawdę znaczy on „nie ma za co”. W tej książce stosujemy tłumaczenia typu „nie ma za co”.

Naiwne założenia

Pisząc tę książkę, musieliśmy przyjąć pewne założenia dotyczące tego, kim jest czytelnik *Hiszpańskiego dla bystrzaków* i czego po tej książce oczekuje. Oto nasze założenia dotyczące Ciebie:

- ✓ Nie masz zielonego pojęcia o hiszpańskim, a jeżeli kiedyś uczyłeś się go w szkole, to nie pamiętasz już ani słowa.

- ✓ Nie szukasz książki, która pozwoli Ci biegle mówić po hiszpańsku — chcesz po prostu nauczyć się słów, zwrotów i konstrukcji zdaniowych, dzięki którym będziesz mógł porozumieć się w języku hiszpańskim na poziomie podstawowym.
- ✓ Nie masz zamiaru uczyć się na pamięć niekończących się list słówek ani nudnych zasad gramatyki.
- ✓ Chcesz po prostu w przyjemny sposób liźnąć nieco hiszpańskiego.

Jeżeli powyższe stwierdzenia pasują do Ciebie, oznacza to, że znalazłeś odpowiednią książkę!

Jak podzielona jest książka

Książka podzielona jest na części tematyczne, a dalej na rozdziały. Poniżej zamieszczamy informacje na temat tego, co w której części można znaleźć.

Część I: Na dobry początek

W tej części poddany zostaniesz inicjacji i poznasz podstawy hiszpańskiego: nauczysz się, jak prawidłowo wymawiać hiszpańskie słowa, gdzie pada w nich akcent itd. Żeby pomóc Ci utwierdzić we własne siły, przedstawiamy również garść hiszpańskich słówek, które z pewnością już znasz. Na koniec poznasz podstawowe zasady gramatyki, które przydadzą się podczas pracy z dalszymi rozdziałami książki.

Część II: Hiszpański w akcji

W tej części zaczniesz naprawdę uczyć się języka hiszpańskiego i posługiwać się nim w praktyce. Zamiast, jak w większości podręczników do nauki języka, skupiać się na kwestiach związanych z gramatyką, zapoznasz się z typowymi sytuacjami dnia codziennego — takimi, z jakimi miałbyś do czynienia, mieszkając w którymś z krajów hiszpańskojęzycznych. W szczególny sposób zajmiemy się tu rozmowami towarzyskimi, a także zabierzemy Cię na zakupy i do restauracji. Można powiedzieć, że po lekturze tej części będziesz już mieć niejaki pojęcie o języku hiszpańskim.

Część III: Hiszpański w podróży

W tej części zaopatrzymy Cię w narzędzia potrzebne do zabrania hiszpańskiego „w drogę” — wszystko jedno, czy zaprowadzi Cię ona do hiszpańskiej restauracji na sąsiedniej ulicy, czy do muzeum w Meksyku. To nasz wkład w rozwijanie zamiłowania do wędrówki drzemiącego w każdym z nas: pomożemy Ci przeżyć odprawę celną, bezboleśnie zameldować się w hotelu, złapać taksówkę czy też wymienić euro na meksykańskie pesos, doskonale się przy tym bawiąc. Tekst urozmaicony jest praktycznymi informacjami, które pozwolą Ci zbliżyć się do ludzi, miejsc i spraw istotnych w kulturze krajów hiszpańskojęzycznych.

Część IV: Dekalogi

Jeżeli poszukujesz zwieżłych i łatwych do przyswojenia informacji na temat języka hiszpańskiego — ta część stworzona jest specjalnie dla Ciebie. Znajdziesz tu dziesięć sposobów na szybkie nauczenie się hiszpańskiego, dziesięć użytecznych zwrotów i wyrażeń oraz dziesięć świąt, w których warto uczestniczyć.

Część V: Dodatki

Ta część książki zawiera różne istotne informacje, do których często warto wracać. Znajdują się tu tabelki z odmianą czasowników — zarówno regularnych, jak i tych, które uparcie odstają od normy. Zamieściliśmy tu listę dialogów nagranych na dołączonej do książki płycie CD, żebyś mógł bez większego wysiłku odnaleźć je w tekście. Znajdziesz tu również słowniczek hiszpańsko-polski i polsko-hiszpański. Na koniec dołączyliśmy krótki opis 20 krajów, w których mówi się po hiszpańsku.

Ikony użyte w książce

Być może w trakcie czytania będziesz chciał znaleźć jakąś konkretną informację. Żeby ułatwić Ci odnajdywanie pewnych informacji, zaznaczyliśmy je, umieszczając na lewym marginesie strony następujące ikony:

Ta ikona odnosi się do wskazówek, które mogą ułatwić naukę hiszpańskiego.

Języki pełne są pułapek, w które łatwo można wpaść, jeżeli nie jest się odpowiednio przygotowanym. Ta ikona wskazuje fragmenty książki, w których omówione zostały różne dziwaczne reguły gramatyczne.

Jeśli poszukujesz informacji i porad związanych z kulturą i podróżowaniem, zwróć uwagę na te ikony. Zaznaczono nimi te fragmenty tekstu, w których znajdziesz różne ciekawe informacje na temat krajów hiszpańskojęzycznych.

Dzięki dołączonej do książki płycie CD będziesz miał sposobność posłuchania rodzowitych Hiszpanów i Latynosów, czyli bliższego zapoznania się z autentycznym brzmieniem języka hiszpańskiego. Tymi ikonami zaznaczone zostały dialogi, które znaleźć można na płycie.

Co dalej

Jeżeli chcesz nauczyć się języka, nie ma rady — trzeba po prostu zamknąć oczy i skoczyć na głęboką wodę. Nieważne, że na początku pewnie nie będziesz miał najlepszej wymowy. Spróbuj! Zacznij od razu — wybierz jakiś interesujący Cię rozdział, uruchom płytę i posłuchaj kilku dialogów. I pamiętaj — najważniejsze, żebyś się przy tym dobrze bawił!

Materiały do pobrania

W przypadku wersji elektronicznej obraz płyty dołączonej do książki możesz pobrać bezpośrednio z serwera FTP Wydawnictwa Helion. Wystarczy, że klikniesz w poniższy link:

ftp://ftp.helion.pl/przyklady/hiszby_p.zip

Rozmiar pliku: 265 MB

Część I

Na dobry początek

The 5th Wave

By Rich Tennant

Wiem, że to typowy hiszpański zwrot, ale nie mówi się „Hasta la vista, kotku” do zakonnicy

W tej części...

W tej części poddany zostaniesz inicjacji i poznasz podstawy hiszpańskiego: nauczysz się, jak prawidłowo wymawiać hiszpańskie słowa, gdzie pada w nich akcent itd. Żeby pomóc Ci uwierzyć we własne siły, przedstawiamy również garść hiszpańskich słówek, które z pewnością już znasz. Na koniec poznasz podstawowe zasady gramatyki, które przydadzą się podczas pracy z dalszymi rozdziałami książki.

Rozdział 1

Hiszpański nie jest Ci zupełnie obcy

W tym rozdziale:

- Zobacz, przecież już coś umiesz!
- Jak to poprawnie powiedzieć (podstawy wymowy)
- W jaki sposób używać „gramatycznych gestów”
- Typowe zwroty i wyrażenia

Hiszpański, podobnie jak kilka innych języków (np. włoski, francuski, rumuński czy portugalski), należy do grupy języków romańskich, jako że wywodzi się z używanej w starożytnym Rzymie łaciny. Ze względu na wspólne korzenie, języki romańskie są do siebie zbliżone — zarówno jeżeli chodzi o gramatykę, jak i o brzmienie. Na przykład słowo **casa** (*ka-sa*), czyli „dom”, znaczy to samo po portugalsku, włosku i hiszpańsku, a nawet brzmi podobnie.

Różnice między językami romańskimi (zwłaszcza tymi, których używa się w Ameryce Łacińskiej) są na tyle niewielkie, że każdy mówiący po hiszpańsku Latynos jest w stanie bez większych kłopotów dogadać się z Brazylijczykiem mówiącym przecież po portugalsku. Jedyne problem polega na tym, że czasem sposób mówienia rozmówcy może mu się wydać trochę zabawny (podobnie jak nas czasem może rozśmieszyć rozmowa z sąsiadem z Czech czy Słowacji). Mimo podobieństw, są to jednak zupełnie odrębne języki. Hiszpański wywodzi się z regionu Hiszpanii zwanego Kastylią, dlatego w niektórych krajach Ameryki Łacińskiej, na przykład w Argentynie, nosi nazwę **castellano** (*kas-te-ja-no*), czyli „kastylijski”.

Książka ta oparta jest w znacznej mierze na odmianie hiszpańskiego używanej w krajach Ameryki Łacińskiej. Zamieszczamy w niej wyjaśnienia zarówno na temat różnic w słownictwie używanym w niektórych z 20 krajów hiszpańskojęzycznych, jak i na temat różnic w wymowie. Ameryka Łacińska obejmuje prawie całą zachodnią półkulę naszego globu, z wyjątkiem Kanady, Stanów Zjednoczonych, Gujany, Gujany Francuskiej i Surinamu oraz kilku krajów i wysp basenu Morza Karaibskiego (m.in. Jamajki, Haiti i Curaçao), gdzie mówi się po angielsku, francusku lub holendersku.

Ten rozdział stanowi podstawę dla wszystkiego, co znajdziesz w następnych rozdziałach. Zajmiemy się w nim wymową oraz gestami i językiem ciała. Poznasz również kilka pożytecznych zwrotów, które w błyskawiczny sposób zasygnalizują Twoim hiszpańskojęzycznym rozmówcom, że jesteś po prostu jednym z nich.

Zobacz, przecież już coś umiesz!

Wszystkie języki zmieniają się pod wpływem czasu, wchłaniając różne potrzebne słowa i konstrukcje z innych języków i kultur. Jak wszystkie inne języki, polski jest również czymś na kształt bukietu polnych kwiatów, z których każdy oderwany został od innego korzenia. Jednym z takich korzeni jest łacina, która jakieś 2000 lat temu zaczęła rozprzestrzeniać się w Europie — najpierw za sprawą Rzymian, a potem, w średniowieczu, dzięki uczonym.

Łacińskie wpływy są dostrzegalne w wielu językach do dziś, dlatego możemy zaobserwować, że niektóre wyrazy hiszpańskie są bardzo podobne do wyrazów używanych w języku polskim. Dzieje się tak dlatego, że mają wspólne łacińskie korzenie. Podobieństwa te zwykle bardzo nas cieszą, ale mogą też stać się przyczyną nieporozumień. Jeżeli i brzmienie, i znaczenie obu wyrazów są podobne — wszystko w porządku. Może się jednak zdarzyć, że dwa słowa brzmią podobnie, być może nawet pochodzą od tego samego łacińskiego rdzenia, ale... znaczą coś zupełnie innego.

Wśród słów podobnych można wymienić **soprano** (so-pra-no) (sopran), **conclusión** (kon-klu-sjon) (konkluzja), **composición** (kom-po-si-sjon) (kompozycja), **clausura** (klał-su-ra) (klauzura), **presidente** (pre-si-den-te) (prezydent) czy **proyecto** (pro-jek-to) (projekt).

Uwaga na mylące podobieństwa!

Kłopoty zaczynają się wtedy, kiedy mamy do czynienia ze słowami, które francuscy językoznawcy nazwali „faux amis”, czyli fałszywi przyjaciele. Takie wyrazy wyglądają prawie identycznie, mogą nawet mieć to samo pochodzenie, a jednak znaczą zupełnie co innego. Na przykład hiszpańskie słowo **cura** (ku-ra) znaczy „ksiądz” i nie ma nic wspólnego z polską „kura”. **Pies** (pjes) to „stopy” a nie „pies”! Przykłady można by mnożyć: „rana” to żaba, „pan” — chleb, a „rama” — gałąź.

Prawie identyczne brzmienie mają następujące nazwy własne: hiszpańska **Galicja** (ga-li-sja), oznaczająca region w północno-zachodniej Hiszpanii, oraz polska Galicja, znajdująca się... w południowej Polsce (tak do dziś często określamy ziemie byłego zaboru austriackiego).

Rozpoznaj hiszpańskie wyrazy w języku polskim

Kiedy hiszpańskie słowo wchłonięte zostało przez język polski (odwrotnych przypadków jest niezwykle mało), raczej nie dochodzi do nieporozumień znaczeniowych.

Poniżej znajdziesz kilka przykładów hiszpańskich słów, które z pewnością już znasz, gdyż używa się ich również w języku polskim:

- ✓ Na pewno widziałeś kiedyś, jak wygląda **rodeo** (ro-de-o), i wiesz, co to jest **fiesta** (fjes-ta).
- ✓ Pewnie też nieraz urządziłeś sobie sjęstę — od hiszpańskiego **siesta** (sjes-ta).
- ✓ Znasz też zapewne niejedną senioritę — od hiszpańskiego **señorita** (se-ño-ri-ta) — i masz też jakiegoś **amigo** (a-mi-go). Może nawet zobaczysz go jutro na corridzie — od hiszpańskiego **corrida** (ko-rr-i-da) (walka byków). Z pewnością nieobce Ci są nazwy następujących miejsc: **Los Angeles** (los an-he-les) (aniołowie), **San Francisco** (san fran-sis-ko) (św. Franciszek) czy **Florida** (flo-ri-da) (kwitnąca).
- ✓ Może spróbowałeś kiedyś tortilli albo paelli — od hiszpańskiego **tortilla** (tor-ti-ja), **paella** (pa-e-ja).

- ✓ Jeżeli lubisz tańczyć, z łatwością rozpoznasz dźwięki tanga oraz rumby — od hiszpańskiego **tango** (*tan-go*) i **rumba** (*rum-ba*).
- ✓ A jako dziecko z pewnością nieraz bawiłeś się w przygody tajemniczego **Zorro** (*so-rro*) (lis) albo marzyłeś o przejażdżce **mercedesem** — od hiszpańskiego **María de las Mercedes** (*ma-ri-ja de las mer-se-des*) (dosł. Matka Boska Łaskawa), od czego skrótem jest hiszpańskie imię **Mercedes**.

Hiszpański alfabet

Poprawna wymowa to podstawa, dzięki której uniknąć można wielu nieporozumień. Teraz poznasz podstawowe wskazówki dotyczące hiszpańskiej wymowy.

W książce tej po każdym hiszpańskim słowie lub zwrocie zamieszczamy w nawiasie jego wymowę. Wewnątrz nawiasu z wymową słowa podzielone są na sylaby, na przykład: **casa** (*ka-sa*). Sylaba zaznaczona kursywą to sylaba akcentowana — należy ją wymawiać z większym naciskiem. Zajmiemy się nieco szerzej akcentem w dalszej części tego rozdziału. Ale nie przejmuj się! Choć oddzielnie omówimy poszczególne głoski, a także poruszymy inne tematy związane z wymową, już niedługo z tych fragmentów będziesz mógł ułożyć całkiem klarowny obrazek. Słowo!

Teraz zajmiemy się literami alfabetu, a raczej głoskami, które się za nimi kryją w języku hiszpańskim. Chcemy, żebyś jak najlepiej zrozumiał zasady hiszpańskiej wymowy. Na początek — hiszpański alfabet oraz nazwy poszczególnych liter:

a (<i>a</i>)	j (<i>ho-ta</i>)	r (<i>e-rre</i>)
b (<i>be</i>)	k (<i>ka</i>)	s (<i>e-se</i>)
c (<i>se</i>)	l (<i>e-le</i>)	t (<i>te</i>)
d (<i>de</i>)	m (<i>e-me</i>)	u (<i>u</i>)
e (<i>e</i>)	n (<i>e-ne</i>)	v (<i>u-be</i>)
f (<i>e-fe</i>)	ñ (<i>e-ñe</i>)	w (<i>u-be do-ble</i>)
g (<i>he</i>)	o (<i>o</i>)	x (<i>e-kis</i>)
h (<i>a-će</i>)	p (<i>pe</i>)	y (<i>i grje-ga</i>)
i (<i>i</i>)	q (<i>ku</i>)	z (<i>se-ta</i>)

W języku hiszpańskim używa się również dwuznaków oznaczających jeden dźwięk (jak polskie „rz” czy „dż”). Są to: **ch** (*će*) oraz **ll** (*e-je*). Uważa się je za litery alfabetu, o czym warto pamiętać, szukając w słowniku zaczynających się od nich wyrazów!

Nie będziemy tu omawiać wszystkich liter alfabetu. Zajmiemy się jedynie tymi, których wymowa w jakiś sposób różni się od wymowy liter polskich. W niektórych przypadkach różnica będzie polegała na nieco odmiennym brzmieniu danej głoski, w innych — na przedstawianiu danego dźwięku za pomocą innej niż w języku polskim litery lub też na niewymawianiu którejś z liter.

Spółgłoski

W większości przypadków spółgłoski polskie i hiszpańskie nie różnią się od siebie. Teraz zajmiemy się tymi nielicznymi przypadkami, kiedy wymawia się je inaczej.

Istnieją spółgłoski, które wymawia się nieco inaczej w zależności od kraju. Na przykład w Hiszpanii spółgłoskę **z** wymawia się jak angielskie **th** (np. w zwrocie *thank you*), podczas gdy w krajach Ameryki Łacińskiej głoska ta w ogóle nie istnieje, a spółgłoskę **z** wymawia się jak **s**.

Dla osób hiszpańskojęzycznych spółgłoska to dźwięk, którego nie da się wymówić bez towarzyszącej mu samogłoski. Hiszpanie i Latynosi często nie są w stanie wymówić pojedynczej spółgłoski — na przykład samego **t**. Dla nich spółgłoska ta brzmi zawsze jak **te** (te). Podobnie literę **s** wymawiają jak **ese** (e-se).

Tylko kilka spółgłosek wymawia się w języku hiszpańskim inaczej niż ich polskie odpowiedniki. Teraz omówimy dokładniej te różnice.

Litera K

W języku hiszpańskim litera **k** używana jest jedynie w słowach obcego pochodzenia. Najczęściej zaobserwować ją można w wyrazach związanych z przedrostkiem **kilo** (*ki-lo*), który po grecku oznacza „tysiąc”. Przykładem może tu być wyraz **kilómetro** (*ki-lo-me-tro*).

Litera H

W języku hiszpańskim litera **h** jest **zawsze** niema. I tyle!

Oto kilka przykładów hiszpańskiego **h**:

- ✓ **Huayapan** (*ła-ja-pan*) (nazwa miejscowości w Meksyku)
- ✓ **hueso** (*łe-so*) (kość)
- ✓ **huevo** (*łe-bo*) (jajko)

Litera J

Spółgłoska **j** brzmi jak polskie *h*, dlatego w nawiasach z wymową zaznaczamy ją literą „h”. Spróbuj wymówić następujące słowa:

- ✓ **Cajamarca** (*ka-ha-mar-ka*) (miasto w Peru)
- ✓ **cajeta** (*ka-he-ta*) (przepyszny słodki gęsty sos z mleka i cukru)
- ✓ **cajón** (*ka-hon*) (szuflada)
- ✓ **jarra** (*ha-rra*) (dzbanek)
- ✓ **Jijón** (*hi-hon*) (miasto w Hiszpanii)
- ✓ **jota** (*ho-ta*) (hiszpańska nazwa litery **j**; również ludowy taniec hiszpański)
- ✓ **tijera** (*ti-he-ra*) (nożyczki)

Litera C

Literę **c** przed **a, o, u** oraz przed spółgłoską wymawia się jak polskie **k**. W nawiasach z wymową oznaczamy ją w tym wypadku literą „k”, na przykład:

- ✓ **acabar** (a-ka-bar) (kończyć)
- ✓ **café** (ka-fe) (kawa)
- ✓ **casa** (ka-sa) (dom)
- ✓ **ocaso** (o-ka-so) (zachód słońca)
- ✓ **tecla** (te-klá) (klawisz)

Natomiast jeżeli litera **c** występuje przed samogłoską **e** lub **i**, wymawia się ją jak polskie **s**. W nawiasach z wymową oznaczamy ją w tym wypadku literą „s”. Oto przykłady:

- ✓ **acero** (a-se-ro) (stal)
- ✓ **cero** (se-ro) (zero)
- ✓ **cine** (si-ne) (kino)

W Hiszpanii, zwłaszcza na północy i w centrum kraju, spółgłoska **c** przed **e** lub **i** wymawiana jest jak nieistniejący w języku polskim dźwięk zbliżony do angielskiego **th** (jak w angielskim zwrocie *thank you*).

Litery S i Z

W latynoamerykańskiej odmianie hiszpańskiego litery **s** i **z** zawsze brzmią jak polskie **s**. W nawiasach z wymową używamy litery „s” na oznaczenie ich dźwięku. Na przykład:

- ✓ **asiento** (a-sjen-to) (siedzenie, miejsce siedzące)
- ✓ **sol** (sol) (słońce)
- ✓ **zarzuela** (sar-sle-la) (rodzaj hiszpańskiej operetki)

W Hiszpanii spółgłoskę **z** wymawia się — podobnie jak **c** przed **e** lub **i** — jak nieistniejący w języku polskim dźwięk zbliżony do angielskiego **th** (jak w angielskim zwrocie *thank you*).

Litery B i V

Litery **b** i **v** wymawia się w zasadzie tak samo i brzmią one jak coś pośredniego pomiędzy polskimi **b** i **w**. W nawiasach z wymową używamy dla oznaczenia tej głoski litery **b**. Oto przykłady:

- ✓ **cabeza** (ka-be-sa) (głowa)
- ✓ **vida** (bi-da) (życie)
- ✓ **violín** (bjo-lin) (skrzypce)

Litera Q

Jak już wspomnieliśmy, w języku hiszpańskim prawie nie używa się litery **k**, a dla oznaczenia głoski „k” stosowana jest najczęściej litera **c**. Wyjątkiem są połączenia **ci** i **ce**, w których **c** brzmi

inaczej. Kiedy więc trzeba wymówić dźwięk **k** przed samogłoskami **e** oraz **i**, dla jego oznaczenia używa się dwuliterowej zbitki **qu**. Znaczy to, że połączenie **que** zawsze brzmi (ke), a połączenie **qui** — (ki). Dzieje się tak na przykład w słowie **queso** (ke-so) (ser). Widząc grupę liter **que**, od razu wiemy, że mamy do czynienia z głoską **k**. Podajemy kilka przykładów wymowy grupy liter **qu**, którą oznaczać będziemy w nawiasach z wymową literą „k”:

- ✓ **Coquimbo** (ko-kim-bo) (miasto w Chile)
- ✓ **paquete** (pa-ke-te) (paczka)
- ✓ **pequeño** (pe-ke-ño) (mały)
- ✓ **tequila** (te-ki-la) (wódka z soku agawy, rodem z Meksyku)

Litera G

Hiszpańska litera **g** ma podwójną osobowość — podobnie jak litera **c**. Kiedy pojawia się przed spółgłoską lub przed samogłoskami **a**, **o** lub **u**, wymawia się ją jak polskie **g** (np. w wyrazie *gęś*). Oto przykłady:

- ✓ **begonia** (be-go-nja) (begonia)
- ✓ **gato** (ga-to) (kot)
- ✓ **gracias** (gra-sjas) (dziękuję)
- ✓ **pagado** (pa-ga-do) (zapłacony)

Ale **g** zmienia osobowość, kiedy znajduje się przed samogłoskami **e** lub **i**. Brzmi wtedy tak samo, jak hiszpańska litera **j** — w nawiasach z wymową oznaczamy tę głoskę literą „h”. Na przykład:

- ✓ **agenda** (a-hen-da) (notes, agenda)
- ✓ **gerente** (he-ren-te) (kierownik, menedżer)

Żeby móc wymówić dźwięk **g** (jak w polskim słowie *gęś*) przed samogłoskami **e** oraz **i**, musimy wtrącić między nie literę **u**, tworząc zbitki **gue** (ge) i **gui** (gi). W tej sytuacji w nawiasach z wymową używać będziemy litery „g”. A teraz przykłady:

- ✓ **guía** (gi-ja) (przewodnik)
- ✓ **guinda** (gin-da) (wiśnia)
- ✓ **guerra** (ge-rra) (wojna)

Dwuznaki CH i LL oraz podwójne R

W języku hiszpańskim używa się dwóch dwuznaków: **ch**, **ll** oraz podwójnego „r”: **rr**. Oznaczają one pojedyncze dźwięki i zachowują się jak pojedyncze litery, a zatem przy podziale na sylaby nie rozdziela się ich. Na przykład słowo **mucho** (mu-čo) (dużo) dzielimy **mu-cho**, słowo **calle** (ka-je) (ulica) — **ca-lle**, a **torre** (to-rre) (wieża) — **to-rre**.

Litera CH

Spółgłoskę **ch** wymawia się jak coś pomiędzy polskimi głoskami **cz** i **ć**, choć zdecydowanie bliżej **ć** niż **cz**. Dlatego w nawiasach z wymową używamy do jej oznaczenia litery „ć”. Oto kilka przykładów:

- ✓ **muchacho** (mu-*ča*-ćo) (chłopak)
- ✓ **chicle** (či-kle) (guma do żucia)
- ✓ **Chile** (či-le) (Chile)

Litera LL

Spółgłoskę **ll** w większości krajów hiszpańskojęzycznych wymawia się jak polskie **j** w wyrazie *jak*. Wyjątkiem są Argentyna i Urugwaj.

Argentyńczycy i Urugwajczycy wymawiają spółgłoskę **ll** mniej więcej tak jak my wymawiamy dźwięk **ż** w wyrazach „żrebak” czy „ziarno”.

W naszym podręczniku zastosujemy wymowę występującą w 18 z 20 hiszpańskojęzycznych krajów, gdzie, jak już wspomnieliśmy, spółgłoska **ll** brzmi jak polskie **j** w wyrazie *jak*. W nawiasach z wymową będziemy ją oznaczać literą „j”.

Teraz możesz spróbować wymówić **ll**, korzystając z następujących przykładów:

- ✓ **brillo** (bri-jo) (połysk)
- ✓ **llama** (ja-ma) (płomień albo lama — sympatyczne zwierzątko żyjące w Peru)
- ✓ **lluvia** (ju-bja) (deszcz)

Podwójne R (RR)

Podwójne **r** brzmi jak mocno wibrujące **r**. Tak naprawdę **r** w hiszpańskim jest zawsze wibrujące, ale **rr** brzmi zupełnie jak silny warkot. Jest to jeden z dźwięków, który na początku nam, Polakom, sprawia szczególną trudność.

Żeby ułatwić sobie wymowę **rr**, spróbuj powiedzieć „rrrr” — zupełnie tak, jakbyś chciał naśladować odgłos motorówki. Tak, świetnie! Niektórzy Hiszpanie i Latynosi wręcz rozkoszują się, przeciągle wymawiając niektóre **rr**. W nawiasach z wymową **rr** oznaczamy literami „rr”.

Oto kilka przykładów:

- ✓ **carrera** (ka-*rre*-ra) (bieg, kariera)
- ✓ **correo** (ko-*rre*-o) (poczta)
- ✓ **tierra** (tje-*rra*) (ziemia)

Litera X

Chociaż litera **x** nie występuje w polskim alfabecie, wszyscy wiemy, jak się ją wymawia. W nawiasach z wymową oznaczamy ją dwuznakiem „ks”. Możemy przeciwzyć jej wymowę na następujących przykładach:

- ✓ **Extremadura** (eks-tre-ma-*du*-ra) (region w Hiszpanii)
- ✓ **exacto** (e-*ksak*-to) (dokładny)
- ✓ **máximo** (ma-*ksi*-mo) (maksimum)

Wyjątek stanowią wyrazy związane z nazwą Meksyk, w których literę **x** wymawiamy jako „h”: México (*me-hi-co*) (Meksyk), mexicano (*me-hi-ka-no*) (Meksykanin, meksykański). W Hiszpanii słowa te zwykle pisze się przez „j”, które — jak pamiętamy — również wymawia się jako „h”: Méjico, mejicano.

Litera **Y**

Tę literę wymawia się bardzo podobnie do dwuliterowego **ll**. Również w tym przypadku w Argentynie i Urugwaju wymawia się ją inaczej niż w pozostałych krajach Ameryki Łacińskiej. My radzimy wymawiać **y** jak polskie **j** w wyrazie *jak*. W nawiasach z wymową oznaczamy tę głoskę jako „j”, na przykład:

- ✓ **playa** (*pla-ja*) (plaża)
- ✓ **yema** (*je-ma*) (żółtko)
- ✓ **yodo** (*jo-do*) (jod)

W języku hiszpańskim **y** jest spółgłoską, a nie samogłoską — zupełnie jak polskie **j**. Wyjątek stanowi słowo **y** (*i*) (spójnik „i”), które wymawiamy jako **i**.

Litera **Ñ**

Kiedy w jakimś wyrazie nad literą **n** pojawi się dziwny wężyk, mamy do czynienia z hiszpańską literą **ñ**. Należy wymawiać ją jak polskie **ń** w wyrazach *grań* lub *nie*. Wspomniany wężyk nazywa się po hiszpańsku **tilde** (*til-de*). W nawiasach z wymową **ñ** zapisujemy jako „ń”. Oto kilka przykładów:

- ✓ **cuñado** (*ku-ńa-do*) (szwagier)
- ✓ **mañana** (*ma-ńa-na*) (jutro)
- ✓ **niña** (*ni-ńa*) (dziewczynka)

Samogłoski

Hiszpańskie samogłoski zwykle nie sprawiają nam żadnych kłopotów, jako że jest ich mniej niż w języku polskim, a ich wymowa niczym się nie różni od wymowy polskich odpowiedników. Są to: **a** (*a*), **e** (*e*), **i** (*i*), **o** (*o*), **u** (*u*). Łatwe, prawda? Wszystkie samogłoski wymawia się zawsze w ten sam sposób — możecie to sprawdzić na podanych poniżej przykładach.

Samogłoska **A**

- ✓ **Caracas** (*ka-ra-kas*) (miasto w Wenezueli)
- ✓ **mapa** (*ma-pa*) (mapa)
- ✓ **Guadalajara** (*gła-da-la-ńa-ra*) (miasta w Hiszpanii i w Meksyku)

Samogłoska **E**

- ✓ **pelele** (*pe-le-le*) (marionetka, szmaciana lalka)
- ✓ **pelo** (*pe-lo*) (włosy)
- ✓ **seco** (*se-ko*) (suchy)

Samogłoska I

- ✓ **irritar** (i-rrí-tar) (irytować)
- ✓ **piña** (pi-ña) (ananas, szyszka)
- ✓ **pintar** (pin-tar) (malować)

Samogłoska O

- ✓ **coco** (ko-ko) (kokos)
- ✓ **Orinoco** (o-ri-no-ko) (rzeka w Wenezueli)
- ✓ **toronja** (to-ron-ha) (grejpfrut)

Samogłoska U

- ✓ **curioso** (ku-rjo-so) (ciekawyy, ciekawski)
- ✓ **luna** (lu-na) (księżyc)
- ✓ **fruta** (fru-ta) (owoc)

Dyftongi

O rany, a co to takiego? — jakbyśmy Cię słyszeli...

Słowo *dyftong* pochodzi od greckiego przedrostka *di-*, oznaczającego „dwa”, oraz od słowa *phthongos*, które znaczy „dźwięk” lub „głos” (nic się nie martw, my też musieliśmy to sprawdzić w słowniku). Chodzi po prostu o podwójne dźwięki, zwane również po polsku *dwugłoskami*.

Po hiszpańsku dyftong to **diptongo** (dip-ton-go). W hiszpańskiej fonetyce dwugłoska to połączenie dwóch samogłosek. Na przykład **i** oraz **o** połączone razem tworzą dyftong **io**, jak w wyrazie **patio** (pa-tjo) (podwórko, patio).

Łączymy mocną ze słabą

Diptongo to połączenie samogłoski mocnej i słabej. Tak przynajmniej określa się to w hiszpańskiej gramatyce. A to dlatego, że tzw. mocna samogłoska zawsze dominuje w dyftongu. Dla Hiszpanów i Latynosów **i** oraz **u** to samogłoski słabe, natomiast **a**, **e** oraz **o** to samogłoski mocne.

W języku polskim **i** oraz **u** w słabej pozycji traktowane są jako spółgłoski: zamiast słabego **i** używamy spółgłoski **j**, a zamiast słabego **u** — **ł**. Dlatego nietrudno nam zrozumieć, że dzieląc wyraz na sylaby, dyftongów nie rozdzielamy, gdyż słabe samogłoski nie mogą samodzielnie tworzyć sylaby. Również akcent w naturalny sposób pada zawsze na mocną samogłoskę w dyftongu. Najlepiej zrozumieć to na przykładach:

- ✓ **bueno** (ble-no) (dobry)
- ✓ **cuando** (kłan-do) (kiedy)
- ✓ **fiar** (fjar) (sprzedawać na kredyt)

- ✓ **fuera** (*fle-ra*) (na zewnątrz)
- ✓ **suizo** (*sli-so*) (szwajcarski)
- ✓ **viudo** (*bju-do*) (wdowiec)

Jak widzisz, w praktyce nie mamy z dyftongami najmniejszych kłopotów. W nawiasach z wymową samogłoski **i** oraz **u** w słabej pozycji zaznaczamy odpowiednio jako „j” i „l”.

Oddzielamy mocną od drugiej mocnej

Kiedy dwie mocne samogłoski występują obok siebie, nie tworzą dyftongu. Każda z nich zachowuje się jak odrębna samogłoska, tworząc oddzielną sylabę. Oto kilka przykładów:

- ✓ **aorta** (*a-or-ta*) (aorta)
- ✓ **feo** (*fe-o*) (brzydki)
- ✓ **marea** (*ma-re-a*) (przyływ i odpływ morza)
- ✓ **mareo** (*ma-re-o*) (nudności, choroba morska)

Czy zauważyłeś, że zmieniając tylko jedną literę w wyrazie — jak w słowach **marea** i **mareo** — otrzymujemy wyraz o zupełnie innym znaczeniu? To zjawisko zaobserwować można we wszystkich językach, również w hiszpańskim i w polskim. Wyszukiwanie takich par słówek jest naprawdę zabawne! Przytoczone wyżej słowa pochodzą od tego samego rdzenia **mar** (mar) (morze). Ale w innych przypadkach różnica w znaczeniu może być znacznie większa. Oto kilka innych przykładów: **casa** (*ka-sa*) (dom) i **cosa** (*ko-sa*) (rzecz); **pito** (*pi-to*) (gwizdek), **pato** (*pa-to*) (kaczka) i **peto** (*pe-to*) (napierśnik).

Wymowa i akcent

W języku hiszpańskim w każdym słowie akcentuje się tylko jedną sylabę. Sylabę akcentowaną wymawia się silniej, z większym naciskiem. W wyrazach jednosylabowych nie ma problemu ze znalezieniem takiej sylaby. Ale większość słów posiada więcej niż jedną sylabę — i co wtedy?

Jak znaleźć akcentowaną sylabę

W języku hiszpańskim ważne jest akcentowanie odpowiedniej sylaby, ale szczęśliwie zwykle nie będziemy mieli większych kłopotów z jej zidentyfikowaniem. Jeżeli w danym wyrazie akcent **nie jest specjalnie zaznaczony** (za pomocą kreski nad samogłoską, czyli tak zwanego akcentu graficznego), istnieją dwie możliwości:

- ✓ W wyrazach zakończonych na samogłoskę oraz na **s** lub **n** akcent pada na przedostatnią sylabę — zupełnie tak samo, jak w języku polskim. Na przykład:
 - **camas** (*ka-mas*) (łóżka)
 - **mariposas** (*ma-ri-po-sas*) (motyle)
 - **pollo** (*po-jo*) (kurczak)

- ✓ W wyrazach zakończonych na spółgłoskę inną niż **s** oraz **n**, akcentujemy ostatnią sylabę. Oto przykłady:
 - **cantar** (kan-tar) (śpiewać)
 - **feliz** (fe-lis) (szczęśliwy)

Jeżeli w danym wyrazie akcent pada na jakąś inną sylabę, czyli niezgodnie z powyższymi regułami, zaznaczony jest za pomocą akcentu graficznego — dzięki temu zawsze wiadomo, którą sylabę należy wymówić mocniej.

Samogłoski z akcentem graficznym

Stosowanie samogłosek z akcentem graficznym ma kolosalną zaletę — wystarczy tylko spojrzeć na słowo, żeby zorientować się, gdzie pada akcent.

Akcent graficzny w niczym nie zmienia brzmienia samogłoski. Używa się go tylko i wyłącznie do zaznaczenia, że na daną samogłoskę pada akcent.

A oto kilka przykładów wyrazów z samogłoskami z akcentem graficznym:

- ✓ **balcón** (bal-kon) (balkon)
- ✓ **carácter** (ka-rak-ter) (charakter)
- ✓ **fotógrafo** (fo-to-gra-fo) (fotograf)
- ✓ **pájaro** (pa-ha-ro) (ptak)

Kiedy dyftongi przestają być dyftongami

Kiedy obok samogłoski mocnej (**a**, **e** lub **o**) znajduje się samogłoska słaba (**i** lub **u**) z akcentem graficznym, każda z nich wchodzi w skład odrębnej sylaby, a więc nie tworzą dyftongu. Zbitki **ía**, **íe**, **ío** (**íu** nie istnieje) wymawiamy jako „i-ja”, „i-je”, „i-jo”: **María** (ma-ri-ja), **marroquíes** (ma-rro-ki-jes) (Marokańczycy), **tío** (ti-jo) (wujek), natomiast **ú** zawsze brzmi jak „u”, na przykład **baúl** (ba-ul) (skrzynia). Dyftong rozpada się również w sytuacji, gdy to samogłoska mocna posiada akcent graficzny: **trabajáis** (tra-ba-ha-is) (pracujecie).

Uwaga na dodatkowe znaki interpunkcyjne!

Czy zauważyłeś dziwne znaki interpunkcyjne w zwrotach **¡Buenos días!**, **¿Decía?** czy **¡Adiós!**? Zgodnie z zasadami hiszpańskiej interpunkcji znak zapytania i wykrzyknik powtarzają się — odwrócony na początku i zwykły na końcu zdania lub wyrażenia mającego charakter pytania lub wykrzyknienia.

O ile nam wiadomo, hiszpański to jedyny język, w którym używa się tego typu znaków interpunkcyjnych. W praktyce są one bardzo przydatne, szczególnie kiedy czytamy na głos jakiś tekst — dzięki nim z góry wiadomo, jaką zastosować intonację!

Można powiedzieć, że podwójne wykrzykniki i znaki zapytania są pisany odpowiednikiem gestykulacji — widać to w poniższych przykładach:

- ✓ **¿Dónde está?** (*don-de es-ta*) (Gdzie jest?)
- ✓ **¿Qué maravilla!** (*ke ma-ra-bi-ja*) (Coś cudownego!)

Kilka łatwych zwrotów do zapamiętania

Następujące zwroty mogą Ci się przydać, jeśli chcesz uniknąć nieprzyjemnych pauz w konwersacji. Przy okazji zyskasz kilka sekund, żeby odszukać w pamięci brakujące słowo:

- ✓ **¡Olé!** (*o-le*) (Wspaniale! Super!) To typowo hiszpańskie wyrażenie używane jest również podczas walk byków w Meksyku i Peru.
- ✓ **¿Quiubo?** (*kju-bo*) (Co u ciebie? Jak leci?) Zwrot używany w Chile.
- ✓ **¿Qué tal?** (*ke-tal*) (Co u ciebie? Jak leci?)
- ✓ **¿De veras?** (*de be-ras*) (Doprawdy?) Zwrot ten oznacza lekkie niedowierzenie.
- ✓ **¡No me digas!** (*no me di-gas*) (Nie mów! Nie żartuj!) Ten zwrot również oznacza niedowierzenie.

Gierki językowe

Spróbuj dopasować do siebie hiszpańskie litery i odpowiadające im polskie głoski, a następnie podaj przykład hiszpańskiego słowa zawierającego daną literę.

Hiszpańska litera

Polska litera (głoska)

Hiszpański wyraz

ll

s

j

j

i

k

z

i

qu

h

Rozdział 2

Do rzeczy: podstawy gramatyki hiszpańskiej

W tym rozdziale:

- ▶ Konstruowanie zdań prostych
- ▶ Zadawanie pytań
- ▶ Pierwszy kontakt z czasownikami (regularnymi i nieregularnymi)
- ▶ Stosowanie czasów prostych (przeszłego, teraźniejszego i przyszłego)
- ▶ Hiszpańskie zaimki
- ▶ Kwestia rodzaju (zaimki, rodzajniki, przymiotniki)
- ▶ Stosowanie form grzecznościowych (różnica między **tú** i **usted**)

Uczenie się języka przypomina naukę jazdy samochodem. Kiedy już przyzwyczaisz się do tych wszystkich przycisków, wskaźników i innych dziwnych akcesoriów, prowadzenie auta staje się czymś zupełnie naturalnym, a na dodatek okazuje się, że może być całkiem przyjemne. Przychodzi taki moment, że nie musisz już myśleć, w jaki sposób samochód przemieścił się z punktu A do punktu B. Podobnie jest z hiszpańskim. Przychodzi taka chwila, kiedy czytasz sobie i nie wiesz nawet, jak i kiedy — język staje się czymś całkiem naturalnym.

Ale prowadzenie auta to nie tylko sama jazda. Tutaj również istnieją elementy mniej przyjemne, takie jak na przykład obowiązek stosowania się do przepisów drogowych. Podobnie jest z nauką języka. Najbardziej dokuczliwym jej elementem — elementem, który śmiało porównać można z kodeksem drogowym — jest gramatyka.

Bądźmy szczerzy: uczenie się gramatyki nie jest najprzyjemniejszą częścią procesu odkrywania nowego języka. Ale musisz pamiętać, że wiedza gramatyczna nieraz się przydaje. Poza tym wcale nie musisz pochłoniąć wszystkich zawartych w tym rozdziale informacji za jednym zamachem. Możesz przejść do którejś z następnych części książki, a kiedy pojawi się tam problem gramatyczny, poinformujemy Cię o tym, tak abyś mógł zajrzeć do odpowiedniego fragmentu tego rozdziału i zapoznać się z wyjaśnieniem (we wszystkich rozdziałach są stosowne odnośniki).

No, ale możesz też być osobą, która naprawdę lubi gramatykę i składnię. Jeżeli tak właśnie jest, na pewno przeczytasz ten rozdział z przyjemnością!

Konstruowanie zdań prostych

To naturalne, że kiedy poznajemy nowych ludzi, chcemy z nimi porozmawiać. A jak się to robi? Oczywiście za pomocą zdań. Wypowiadasz jakieś stwierdzenie, zadajesz pytanie, a kiedy ktoś zwraca się z pytaniem do Ciebie — odpowiadasz, prawda? W większości przypadków tak się właśnie dzieje i w ten właśnie sposób zaczyna się rozmowa. W języku hiszpańskim, podobnie jak w polskim, zdanie buduje się, łącząc podmiot, orzeczenie i czasem dodatkowo jakiś element opisowy, na przykład:

La casa es grande. (la ka-sa es gran-de) (Dom jest duży.)

W powyższym zdaniu podmiot to **la casa** (la ka-sa) (dom). Po podmiocie następuje czasownik: **es** (es) (jest), a potem przymiotnik opisujący dom: **grande** (gran-de) (duży). W języku hiszpańskim te trzy podstawowe części zdania występują w takiej właśnie kolejności.

Oto jeszcze kilka przykładów:

- ✓ **La mujer es bella.** (la mu-her es be-ja) (Kobieta jest piękna.)
- ✓ **El hombre es guapo.** (el om-bre es gła-po) (Mężczyzna jest przystojny.)
- ✓ **Las calles son largas.** (las ka-jes son lar-gas) (Ulice są długie.)

Zadawanie pytań

A teraz dobra wiadomość: zadawanie pytań w języku hiszpańskim jest niezwykle łatwe. Jedyne, co trzeba zrobić, to odwrócić szyk podmiotu i orzeczenia. Jeśli w zdaniu oznajmującym mówimy: **Esto es...** (es-to es), w zdaniu pytającym powiemy: **¿Es esto...?**

Możesz to sprawdzić na następującym przykładzie:

Esto es una puerta. (es-to es u-na pler-ta) (To są drzwi.)
¿Es esto una puerta? (es es-to u-na pler-ta) (Czy to są drzwi?)

A teraz przypuśćmy, że chcesz odpowiedzieć na pytanie przecząco. Jedyne, co musisz zrobić, to wtrącić do zdania twierdzącego słowo **no** (no) (nie), umieszczając je bezpośrednio przed orzeczeniem, identycznie jak w języku polskim.

¿Es eso un carro? (es e-so un ka-rro) (Czy to jest samochód?)
No, eso no es un carro (no e-so no es un ka-rro) (Nie, to nie jest samochód.)

Następujące zdania zostały użyte już wcześniej w tym rozdziale, a teraz z ich pomocą pokażemy, w jaki sposób tworzy się pytania i przeczenia:

- ✓ **¿Es bella la mujer?** (es be-ja la mu-her) (Czy kobieta jest piękna?)
La mujer no es bella. (la mu-her no es be-ja) (Kobieta nie jest piękna.)
- ✓ **¿Es guapo el hombre?** (es gła-po el om-bre) (Czy mężczyzna jest przystojny?)
El hombre no es guapo. (el om-bre no es gła-po) (Mężczyzna nie jest przystojny.)
- ✓ **¿Son largas las calles?** (son lar-gas las ka-jes) (Czy ulice są długie?)
- ✓ **Las calles no son largas.** (las ka-jes no son lar-gas) (Ulice nie są długie.)

Pierwszy kontakt z czasownikami regularnymi i nieregularnymi

Czasowniki hiszpańskie dzielimy na trzy grupy koniugacyjne ze względu na końcówkę bezokolicznika: **-ar**, **-er** oraz **-ir**. Ich odmiana (koniugacja) polega na zastąpieniu końcówki bezokolicznika odpowiednimi końcówkami osobowymi, innymi dla każdej grupy. Obok czasowników regularnych istnieją nieregularne. Należy pamiętać, że czasownik nieregularny w czasie teraźniejszym może być regularny w czasie przeszłym lub przyszłym. W przypadku czasowników odmieniających się regularnie w danym czasie stosujemy końcówki charakterystyczne dla tego czasu i koniugacji. W odmianie czasowników nieregularnych czasami konieczne jest użycie innej końcówki lub zmiana tematu czasownika. Jako że jego forma może się zmienić w najmniej oczekiwanym momencie, jedynym wyjściem jest nauczenie się odmiany na pamięć.

Czasowniki regularne

Temat czasowników regularnych jest całkowicie niezmienny. Na przykład czasownik **trabajar** (tra-ba-*har*) (pracować) to czasownik regularny zakończony na **-ar**. Jego temat, **trabaj-**, nie ulega zmianie podczas odmiany. Poniżej podajemy, jak odmienia się ten czasownik oraz wszystkie inne czasowniki regularne zakończone na **-ar**.

Koniugacja

Wymowa

Czas teraźniejszy

yo trabajo
tú trabajas
él, ella, usted trabaja
nosotros trabajamos
vosotros trabajáis
ellos, ellas, ustedes trabajan

jo tra-ba-ho
tu tra-ba-has
el e-ja us-ted tra-ba-ha
no-so-tros tra-ba-ha-mos
bo-so-tros tra-ba-ha-is
e-jos e-jas us-te-des tra-ba-han

Czas przeszły dokonany

yo trabajé
tú trabajaste
él, ella, usted trabajó
nosotros trabajamos
vosotros trabajasteis
ellos, ellas, ustedes trabajaron

jo tra-ba-he
tu tra-ba-has-te
el e-ja us-ted tra-ba-ho
no-so-tros tra-ba-ha-mos
bo-so-tros tra-ba-has-tejs
e-jos e-jas us-te-des tra-ba-ha-ron

Czas przyszły

yo trabajaré
tú trabajarás
él, ella, usted trabajará
nosotros trabajaremos
vosotros trabajaréis
ellos, ellas, ustedes trabajarán

jo tra-ba-ha-re
tu tra-ba-ha-ras
el e-ja e-jo u-no us-ted tra-ba-ha-ra
no-so-tros tra-ba-ha-re-mos
bo-so-tros tra-ba-ha-re-is
e-jos e-jas us-te-des tra-ba-ha-ran

Pogawędka

Rosario zainteresowała się pracą Alejandra, który dobrze zarabia, a przy tym ma mnóstwo wolnego czasu.

Rosario: **¿Dónde trabajas?**
ro-sa-rjo don-de tra-ba-has
Gdzie pracujesz?

Alejandro: **Trabajo en mi casa.**
a-le-han-dro tra-ba-ho en mi ka-sa
Pracuję w domu.

Rosario: **¿Siempre trabajaste en tu casa?**
sjem-pre tra-ba-has-te en tu ka-sa
Zawsze pracowałeś w domu?

Alejandro: **No, pero desde hoy trabajaré en mi casa.**
no pe-ro des-de oj tra-ba-ha-re en mi ka-sa
Nie, ale od dzisiaj będę pracować w domu.

Rosario: **¿Juan y tú trabajáis juntos?**
hjan i tu tra-ba-ha-re-is hun-tos
Juan i ty będziecie pracować razem?

Alejandro: **Juan trabajará en su oficina y yo en casa.**
hjan tra-ba-ha-ra en su o-fi-si-na i jo en ka-sa
Juan będzie pracował w biurze, a ja w domu.

Czasowniki nieregularne

W czasownikach nieregularnych zarówno temat, jak i końcówki mogą ulegać ciągłym zmianom, co — nie da się ukryć — znacznie komplikuje sprawę.

Za przykład może nam posłużyć czasownik **tener** (te-ner) (mieć). Jak będziesz mógł zaobserwować w poniższej tabelce, temat tego czasownika, **ten-**, przeobraża się w **teng-**, **tien-** lub **tuv-**. Przyjrzyj się jednak dobrze końcówkom — zobaczysz, że przynajmniej niektóre z nich bardzo przypominają końcówki czasownika regularnego.

Koniugacja

Czas teraźniejszy

yo tengo
tú tienes
él, ella, usted tiene
nosotros tenemos
vosotros tenéis
ellos, ellas, ustedes tienen

Wymowa

yo ten-go
tú tje-nes
el e-ja us-ted tje-ne
no-so-tros te-ne-mos
bo-so-tros te-ne-is
e-jos e-jas us-te-des tje-nen

Czas przeszły

yo tuve
tú tuviste
él, ella, usted tuvo
nosotros tuvimos
vosotros tuvisteis
ellos, ellas, ustedes tuvieron

jo *tu-be*
tu *tu-bis-te*
el *e-ja us-ted tu-bo*
no-so-tros *tu-bi-mos*
bo-so-tros *tu-bis-tejs*
e-jos e-jas us-te-des tu-bje-ron

Czas przyszły

yo tendré
tú tendrás
él, ella, usted tendrá
nosotros tendremos
vosotros tendréis
ellos, ellas, ustedes tendrán

jo *ten-dre*
tu *ten-dras*
el *e-ja us-ted ten-dra*
no-so-tros *ten-dre-mos*
bo-so-tros *ten-dre-is*
e-jos e-jas us-te-des ten-dran

W języku hiszpańskim istnieje również czasownik **haber** (a-ber), który dawniej był używany w znaczeniu „mieć, posiadać”, a we współczesnym hiszpańskim stosowany jest jako czasownik posiłkowy do tworzenia czasów złożonych. Ale o tym pomówimy przy innej okazji.

Pogawędka

W zamieszczonym poniżej dialogu Verónica opowiada Javierowi o swojej nowej pracy, używając różnych form omówionego już czasownika **trabajar**.

Verónica:
be-ro-ni-ka	¡Ya tengo trabajo!
<i>ja ten-go tra-ba-ho</i>
Mam już pracę!
Javier:
ha-bjer	¿Dónde tienes trabajo?
<i>don-de tje-nes tra-ba-ho</i>
Gdzie masz pracę?
Verónica:	En una tienda.
<i>en u-na tjen-da</i>
W sklepie.
Javier:	¿En qué trabajas en la tienda?
<i>en ke tra-ba-has en la tjen-da</i>
Co robisz w sklepie?
Verónica:	Trabajo en ventas.
<i>tra-ba-ho en ben-tas</i>
Pracuję w sprzedaży.
Javier:	¿Trabajaste en ventas antes?
<i>tra-ba-has-te en ben-tas an-tes</i>
Pracowałaś wcześniej w sprzedaży?

Verónica:	Sí, tengo alguna experiencia en ventas. si ten-go al-gu-na eks-pe-rjen-sja en ben-tas Tak, mam trochę doświadczenia w sprzedaży.
Javier:	Ahora tendrás experiencias nuevas. a-o-ra ten-dras eks-pe-rjen-sjas nfe-bas Teraz będziesz miała nowe doświadczenia.
Veronica:	Sí, espero que tendré mucha experiencia. si es-pe-ro ke ten-dre mu-ća eks-pe-rjen-sja Tak, mam nadzieję, że zdobędę dużo doświadczeń.

On czy ona? Ukryte zaimki

Podobnie jak w języku polskim, w hiszpańskim zwykle nie używa się zaimków osobowych przed czasownikiem, gdyż sama końcówka czasownika wskazuje, kto wykonuje daną czynność. Mówimy na przykład **Voy al cine** (boj al si-ne) (Idę do kina), opuszczając zaimek **yo** (jo) (ja). Ma to jeden mankament — czasem ze zdania nie da się wywnioskować, czy osoba, o którą chodzi, jest płci żeńskiej, czy męskiej. Słyszac zdanie **Trabaja en ventas** (tra-ba-ha en ben-tas) (Pracuje w sprzedaży), nie wiemy, czy to on, czy ona pracuje w sprzedaży. W języku polskim w wielu przypadkach jest podobnie, tak że nie będzie nam to sprawiało większych kłopotów — jesteśmy przyzwyczajeni!

Kwestia liczby i rodzaju

Jeżeli chodzi o rodzaj rzeczowników, język hiszpański jest nieco prostszy od polskiego — wyróżnia się tylko dwa rodzaje: męski i żeński. Podobnie jak w języku polskim, większość rzeczowników kończących się na **-a** jest rodzaju żeńskiego, na przykład **cena** (se-na) (kolacja). Natomiast rzeczowniki kończące się na **-o** są przeważnie rodzaju męskiego — na przykład **piano** (pja-no) (fortepian). Istnieje oczywiście kilka odstępstw od tych ogólnych reguł. Na przykład rzeczowniki zakończone na **-ma**, **-pa**, **-ta** są najczęściej rodzaju męskiego — na przykład **aroma** (a-ro-ma) (aromat). Rzeczowniki kończące się na **-e** lub na spółgłoskę mogą być zarówno rodzaju męskiego, na przykład **estanque** (es-tan-ke) (sadzawka), **mantel** (man-tel) (obrus), jak i żeńskiego, na przykład **calle** (ka-je) (ulica), **mujer** (mu-her) (kobieta).

Dużo łatwiej jest z tworzeniem liczby mnogiej — robi się to, dodając na końcu wyrazu **-s**, gdy wyraz kończy się na samogłoskę. Oto kilka przykładów:

- ✓ **niño** (ni-ño) (dziecko, chłopiec)
- niños** (ni-ños) (dzieci, chłopcy)
- ✓ **niña** (ni-ña) (dziewczynka)
- niñas** (ni-ñas) (dziewczynki)

Język hiszpański jest językiem bardzo melodyjnym, w związku z czym nie uznaje dwóch spółgłosek na końcu wyrazu. Jeżeli zatem rzeczownik kończy się na spółgłoskę, zamiast samego **-s** w liczbie mnogiej pojawia się końcówka **-es**. Możemy się o tym przekonać na następujących przykładach:

- ✓ **mujer** (mu-*her*) (kobieta)
mujeres (mu-*he-res*) (kobiety)
- ✓ **pan** (pan) (chleb)
panes (pa-*nes*) (chleby)
- ✓ **canal** (ka-*nal*) (kanał)
canales (ka-*na-les*) (kanały)
- ✓ **doctor** (dok-*tor*) (lekarz, doktor)
doctores (dok-*to-res*) (lekarze, doktorzy)

Tajemnicze rodzajniki

Gorzej przedstawia się sprawa rodzajników — tutaj nie mamy żadnego odpowiednika w języku polskim. Ale do rzeczy: w języku hiszpańskim rzeczownik zwykle poprzedzony jest rodzajnikiem. Rodzajnik to taki gramatyczny twór (twór, nie potwór!), który wskazuje na rodzaj rzeczownika (w wypadku hiszpańskiego: męski albo żeński) oraz na stopień jego określoności (mamy rodzajniki nieokreślone i określone). Rodzajniki dostosowują się do rzeczownika również pod względem liczby.

Łatwiej to wszystko zrozumieć na przykładach. Rzeczownik **chica** (*či-ka*) (dziewczyna) jest rodzaju żeńskiego, natomiast rzeczownik **perro** (*pe-rro*) (pies) — rodzaju męskiego. W poniższej tabelce umieściliśmy je razem z odpowiadającymi im rodzajnikami.

Rodzaj męski

	Rodzajnik nieokreślony	Rodzajnik określony
L. pojedyncza	un perro (un <i>pe-rro</i>)	el perro (el <i>pe-rro</i>)
L. mnoga	unos perros (<i>u-nos pe-rros</i>)	los perros (<i>los pe-rros</i>)

Rodzaj żeński

	Rodzajnik nieokreślony	Rodzajnik określony
L. pojedyncza	una chica (<i>u-na či-ka</i>)	la chica (<i>la či-ka</i>)
L. mnoga	unas chicas (<i>u-nas či-kas</i>)	las chicas (<i>las či-kas</i>)

O ile kwestia rodzaju i liczby nie nastręcza specjalnych trudności, o tyle prawidłowe stosowanie rodzajników określonych lub nieokreślonych może początkowo wydawać się nieco bardziej skomplikowane. Generalnie rzecz biorąc, użycie rodzajnika nieokreślonego oznacza, że rzeczownik pozostaje bliżej nieznanym mówiącemu, natomiast użycie rodzajnika określonego znaczy, że rzeczownik jest mu już znany. W liczbie mnogiej zwykło się pomijać rodzajniki nieokreślone. Po prostu używamy samego rzeczownika.

Mimo że w języku polskim rodzajniki nie istnieją, ich funkcję często spełniają inne części mowy lub wyrażenia. Odnosząc się do rzeczownika nieokreślonego, często używamy określeń *pewien, jeden, taki jeden*. Z kolei żeby wyrazić „określoność”, pomagamy sobie zaimkami wskazującymi *ten, ta, te, ci*. Powiemy na przykład: *Dziś na spacerze widziałam takiego jednego psa* (nie znam go, nigdy o nim nie wspominaliśmy) — w tym kontekście po hiszpańsku użylibyśmy rodzajnika nieokreślonego: **un perro**. Natomiast polskie zdanie: *Zobaczyłam wreszcie tego psa!* (była już wcześniej o nim mowa) — przetłumaczymy z użyciem rodzajnika określonego: **el perro**.

Rodzajników określonych używamy również w uogólnieniach, również w liczbie pojedynczej, kiedy dana osoba lub przedmiot traktowany jest jako przedstawiciel gatunku. Za przykład może nam posłużyć następujące zdanie:

El perro es el mejor amigo del hombre. (el *pe-rro* es el *me-hor* a-*mi-go* del *om-bre*)
(Pies to najlepszy przyjaciel człowieka).

Los niños no trabajan (los *ni-ños* no tra-*ba-han*) (Dzieci nie pracują) — chodzi o dzieci w ogóle, a nie o jakąś konkretną grupę dzieci.

Na koniec jeszcze jedna uwaga: rodzajników zwykle nie używa się z nazwami własnymi.

No i jak? Nie było to chyba takie straszne?

Pewnie nie zdajesz sobie jeszcze sprawy, że umiesz już utworzyć liczbę mnogą rzeczowników: wystarczy dodać *-s* lub *-es* (gdy rzeczownik kończy się na spółgłoskę) i... gotowe!

Słówka do zapamiętania

el niño	el <i>ni-ño</i>	chłopiec, dziecko
la niña	la <i>ni-ña</i>	dziewczynka
la mujer	la <i>mu-her</i>	kobieta
el hombre	el <i>om-bre</i>	mężczyzna
los vinos	los <i>bi-nos</i>	wina
el camino	el <i>ka-mi-no</i>	droga
las casas	las <i>ka-sas</i>	domy
los autos	los <i>at-tos</i>	auta

Nazwy zawodów

W przypadku nazw zawodów, jeśli rzeczownik rodzaju męskiego kończy się na spółgłoskę, w rodzaju żeńskim dodajemy *-a*. Jeśli rodzaj męski ma końcówkę *-o*, zamieniamy ją na *-a*. Rzeczowniki oznaczające zawody kończące się na *-e* mają zwykle taką samą formę dla rodzaju męskiego i żeńskiego.

W ten sposób wyraz **doctor** (dok-*tor*) (lekarz) przeobraża się w słowo **doctora** (dok-*to-ra*) (lekarka), **farmacéutico** (far-ma-sef-ti-ko) (farmaceuta, aptekarz) w **farmacéutica** (far-ma-sef-ti-ka) (farmaceutka, aptekarka), natomiast **cantante** (can-tan-te) pozostaje bez zmian.

Wróćmy do przykładu lekarki. Z pewnością wiesz już, jak dobrać do tego słowa odpowiednie rodzajniki:

- ✓ **una doctora** (u-na dok-*to-ra*) (jakaś nieznaną lekarka)
- ✓ **unas doctoras** (u-nas dok-*to-ras*) (bliżej nieokreślone lekarki)
- ✓ **la doctora** (la dok-*to-ra*) (ta znana lekarka)
- ✓ **las doctoras** (las dok-*to-ras*) (znane nam już lekarki)

Łatwe, prawda?

Przymiotniki

Rzeczowniki i zaimki informują nas, o czym lub o kim mowa. Przymiotniki są o wiele zabawniejsze, gdyż mówią o tym, *jak wyglądają* ludzie i rzeczy. Jednym słowem, przymiotniki pozwalają plotkować.

Obgadując kogoś lub coś po hiszpańsku, powinniśmy pamiętać o liczbie i rodzaju, jako że — podobnie jak w języku polskim — końcówka przymiotnika zmienia się w zależności od liczby i rodzaju.

Wyobraź sobie, że chcesz powiedzieć „Mam biały samochód”. Po hiszpańsku brzmi to następująco: **Tengo un coche blanco** (*ten-go un ko-će blan-ko*). Zapamiętaj — rzeczownik **coche** jest rodzaju męskiego, a rzeczowniki rodzaju męskiego wymagają zastosowania przymiotnika w rodzaju męskim: **blanco** (*blan-ko*).

Zanim zastanowimy się wspólnie nad tym, co się dzieje, kiedy mamy do czynienia z kilkoma domami, kilkoma kobietami lub kilkoma samochodami, musimy zająć się liczebnikami.

Nic się nie bój — to nie ma nic wspólnego z matematyką. Chodzi tylko o liczby!

Liczebniki — kiedy wszystko się liczy

Możesz co prawda próbować prosić o jedną rzecz, więcej niż jedną rzecz lub nawet o kilka rzeczy, ale... do czasu. W którymś momencie będziesz chciał poprosić konkretnie o dwie, o dziesięć czy nawet o więcej rzeczy. Czasem ilość może się okazać ważna i wtedy dobrze jest wiedzieć, jak ją wyrazić. Dlatego teraz nauczymy Cię liczyć po hiszpańsku od jednego do dziesięciu.

1. **uno** (*u-no*)
2. **dos** (*dos*)
3. **tres** (*tres*)
4. **cuatro** (*kla-tro*)
5. **cinco** (*sin-ko*)
6. **seis** (*sejs*)
7. **siete** (*sje-te*)
8. **ocho** (*o-ćo*)
9. **nueve** (*nle-be*)
10. **diez** (*djes*)

W poprzedniej części tego rozdziału powiedzieliśmy już, że w przypadku przymiotników (podobnie jak w przypadku niektórych innych hiszpańskich części mowy) należy zwracać uwagę na prawidłowe użycie liczby i rodzaju. Wiesz już, jak posługiwać się rodzajem; teraz zajmiemy się kwestią liczby.

Kiedy mówimy o czymś w liczbie mnogiej, dodajemy do przymiotnika końcówkę **-s** — wskazuje ona, że chodzi nam o więcej niż jeden przedmiot. Tym sposobem **blanco** (*blan-ko*) (biały) zamienia się w **blancos** (*blan-kos*) (białe), **alta** (*al-ta*) (wysoka) w **altas** (*al-tas*) (wysokie) itd. Poniżej zamieszczamy kilka przykładów:

Czy Casablanca to duży, biały dom?

Pewnie obit Ci się o uszy tytuł *Casablanca*. Pewnie wiesz także, że to film, w którym Ingrid Bergman i Humphrey Bogart bez końca się żegnają... Tak, masz rację. Ale to nie wszystko!

Casablanca to również miejsce, gdzie owe łzawe przygody mają miejsce — marokański port na afrykańskim wybrzeżu Atlantyku. Nazwa miasta brzmi po arabsku ad-Dar

al-Baida (przykro nam — nie jesteśmy w stanie jej przetłumaczyć; podajemy ją tylko po to, żeby łatwiej Ci było wprowadzić się w nastrój). Spróbuj teraz sobie wyobrazić jaśniejsze białe domki wzdłuż nabrzeża...

Czy wiesz, jak powiedzieć po hiszpańsku „biały dom”? Jak to nie? Oczywiście, że wiesz! **ila casa blanca!**

- ✓ **Las dos mujeres son altas.** (las dos mu-*he*-res son *al*-tas) (Obydwie kobiety są wysokie.)
- ✓ **Ocho hombres altos van en un auto rojo.** (*o*-cho *om*-bres *al*-tos ban en un *ko*-će *ro*-ho) (Ośmiu wysokich mężczyzn jedzie czerwonym samochodem.)
- ✓ **Las dos casas son grandes.** (las dos *ka*-sas son *gran*-des) (Obydwa domy są duże.)
- ✓ **Los tres caminos son largos.** (los tres *ka*-mi-nos son *lar*-gos) (Wszystkie trzy drogi są długie.)

Na ty czy na pan/pani?

Hiszpański, podobnie jak polski, to język dość formalny, jeżeli chodzi o zawieranie znajomości. Aby wyrazić to formalne nastawienie, zwracając się do kogoś po hiszpańsku, użyjemy formy grzecznościowej **usted** (*us*-ted), będącej odpowiednikiem naszego *pan / pani*. Wyrazu **usted** używa się bez względu na płeć rozmówcy.

Zwracając się po hiszpańsku do przyjaciółki, do narzeczonego lub do rówieśnika, z którym się dobrze znasz, posłużysz się zaimkiem **tú** (*tu*) (*ty*), natomiast zwracając się do świeżo poznanych ludzi oraz do osób starszych (wiekiem lub rangą) — użyjesz formy grzecznościowej **usted** (*us*-ted) (*pan / pani*).

Uczucia są podstawą naszego życia. Tylko Ty wiesz, w którym momencie masz ochotę nawiązać bliższe stosunki z drugą osobą. Bogactwo i piękno języka polegają na tym, że daje Ci on środki do wyrażenia tych uczuć.

Przychodzi taka chwila, kiedy dwie mówiące po hiszpańsku osoby mają ochotę przejść z formalnego **usted** na bardziej nieformalne i serdeczne **tú**. W przypadku osób w tym samym wieku, o tej samej pozycji społecznej czy zawodowej lub o podobnym wykształceniu, a również wtedy, kiedy łączy je pewna zażyłość i pragną to wyrazić — dopuszczalny jest mniej formalny sposób zwracania się do siebie. Wtedy właśnie postanawiamy przejść na *ty*. Po hiszpańsku „mówić sobie na ty” to **tutearse** (*tu*-te-*ar*-se). Większość dorosłych do dzieci zwraca się przez **tú**. Dzięki tego typu różnieniu język nabiera gracji, staje się bogatszy. Hiszpanie i Latynosi z ogromną wylewnością wyrażają swoje uczucia wobec innych, przykładają również wielką wagę do wyrażania się w sposób kwiecisty i pełen wdzięku.

Jeżeli nie chcesz zawierać z kimś bliższej znajomości albo wolisz utrzymywać z nim relacje wyłącznie zawodowe, bez zbytniego spoufalania się — lepiej będzie pozostać przy formie grzecznościowej **usted**.

W Hiszpanii — obowiązkowo vosotros

Zaimek **vosotros** używany jest jedynie w Hiszpanii. W innych krajach dzieci uczą się go w szkole, ale w praktyce nigdy się go nie stosuje, zastępując go zwrotem **ustedes**. Jeżeli więc chodzi o liczbę mnogą, nie ma różnicy między zwracaniem się do kogoś w sposób bardziej lub mniej formalny.

A oto wszystkie możliwe sposoby zwracania się do innych; w przykładach używamy znanego nam już czasownika **trabajar**:

tú trabajas (ty pracujesz) — forma poufała, liczba pojedyncza;

usted trabaja (pan / pani pracuje) — stosunki formalne, liczba pojedyncza;

vosotros trabajáis (wy pracujecie) — forma poufała, liczba mnoga, wyłącznie w Hiszpanii;

ustedes trabajan (państwo pracujecie / wy pracujecie) — liczba mnoga; stosunki formalne w Hiszpanii, formalne **oraz poufałe** w Ameryce Łacińskiej.

W Argentynie i Kolumbii usłyszeć można pewien wariant zaimka **vosotros** — brzmi on **vos**. Mówi się tam **vos trabajás** (ty pracujesz, czasem też: wy pracujecie). Z gramatycznego punktu widzenia wyrażenie to jest zupełnie niepoprawne i lepiej go nie naśladować!

Poniżej przedstawiamy kilka przykładów zdań zawierających **tú** i **usted**:

- ✓ **¿Cómo se llama usted?** (*ko-mo se ja-ma us-ted*) (Jak się pan / pani nazywa?)
- ✓ **¿Vas tú con Juan en el auto rojo?** (*bas tu kon jłan en el at-to ro-ho*) (Pojedziesz z Juanem czerwonym samochodem?)
- ✓ **Usted tiene una casa muy bella.** (*us-ted tje-ne u-na ka-sa muj be-ja*) (Ma pan / pani bardzo piękny dom.)

Kiedy w Hiszpanii ktoś chce zwrócić się do grupy osób w sposób mniej formalny, używa zaimka **vosotros** (*bo-so-tros*) (wy) — czyli **tú** w liczbie mnogiej. W krajach Ameryki Łacińskiej zaimek **vosotros** jest bardzo rzadko używany.

Jedną z głównych różnic między sposobem zwracania się do kilku osób naraz w Hiszpanii oraz w Ameryce Łacińskiej jest to, że mówiący po hiszpańsku Latynosi zawsze używają formy **ustedes**. Może ona oznaczać zarówno formalny, jak i bardzo poufały sposób zwracania się do dwóch lub więcej osób. Różnica zależy jedynie od kontekstu. Oto kilka przykładów:

- ✓ **¿Adónde van ustedes dos?** (*a-don-de ban us-te-des dos*) (Gdzie idziecie? Gdzie państwo / panowie / panie idziecie?) Może to być bardzo formalny zwrot grzecznościowy lub zwrot poufały, nieformalny.
- ✓ **¿Tú vijas en el auto?** (*tu bja-has en el at-to*) (Jedziesz autem?) Pytanie nieformalne, poufałe.
- ✓ **¿A usted le gusta el tango?** (*a us-ted le gus-ta el tan-go*) (Lubi pan / pani tango?) Pytanie formalne.

W tekstach pisanych możesz się spotkać z wyrazami **usted** i **ustedes** w skróconej formie — **ud**. to skrót od **usted**, a **uds.** od **ustedes**. Czytając taki tekst na głos, wymawiamy oba słowa w pełnym brzmieniu.

Gratulacje! Powoli stajesz się specjalistą w zakresie hiszpańskiej gramatyki. To prawda, że gramatyka sama w sobie nie jest może szczególnie pociągająca, ale można sobie z nią poradzić, traktując ją jako środek prowadzący do celu. Chodzi o to, byś rozmawiając ze znajomymi po hiszpańsku, w pełni rozumiał, co się do Ciebie mówi, a jednocześnie miał pewność, że sam zostaniesz dobrze zrozumiany.

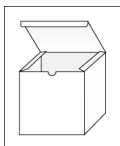

Gierki językowe

Przypuśćmy, że chcesz powiedzieć „Mam biały dom”.

Wiesz już, jak to zrobić! Po hiszpańsku mówi się **Tengo una casa blanca** (*ten-go u-na ka-sa blan-ka*). Wiesz, że rzeczownik **casa** jest rodzaju żeńskiego, gdyż kończy się na literę *-a*. Dlatego też przymiotnik **blanca** (*blan-ka*) również musi być rodzaju żeńskiego.

Poniższe przykłady jeszcze lepiej zilustrują kwestię rodzaju przymiotników. Musisz tylko spośród przykładów podanych w nawiasie wybrać poprawną formę przymiotnika.

✓ **Tengo una caja (blanco, blanca).** (Mam białe pudełko.)

✓ **Mi auto no es (blanca, blanco).** (Mój samochód nie jest biały.)

✓ **La mujer es (alta, alto).** (Ta kobieta jest wysoka.)

✓ **El hombre es (alta, alto).** (Ten mężczyzna jest wysoki.)

Część II

Hiszpański w akcji

The 5th Wave

By Rich Tennant

©RICH TENNANT

Jestem taka dumna z Tadzia! Zamówił cały obiad po hiszpańsku i przynieśli nam wszystko, co do joty! – na przystawkę sushi, a potem zupę z makaronem sojowym i tempurę z krewetek

W tej części...

W tej części zaczniesz naprawdę uczyć się języka hiszpańskiego i posługiwać się nim w praktyce. Zamiast, jak w większości podręczników do nauki języka, skupiać się na kwestiach związanych z gramatyką, zapoznasz się z typowymi sytuacjami życia codziennego — takimi, z jakimi miałbyś do czynienia, mieszkając w którymś z krajów hiszpańskojęzycznych. W szczególny sposób zajmiemy się tu typową rozmową towarzyską, a także zabierzemy Cię na zakupy i do restauracji. Można powiedzieć, że po lekturze tej części będziesz już mieć niejakie pojęcie o języku hiszpańskim.

Rozdział 3

¡Buenos días!

Jak się przywitać i przedstawić

.....

W tym rozdziale:

- ▶ Sekrety hiszpańskich imion i nazwisk
 - ▶ Przedstawiamy się
 - ▶ Formalne i nieformalne zwroty grzecznościowe
 - ▶ Być albo nie być? — czasowniki **ser** i **estar**
 - ▶ Opowiadamy o sobie: miasta, państwa i narodowości
-

Sposób, w jaki witamy się z ludźmi, jest bardzo ważny, szczególnie w Ameryce Łacińskiej. Latynosi odnoszą się do siebie nawzajem oraz do gości z zagranicy z głębokim szacunkiem, dlatego kiedy witamy się z nimi po raz pierwszy, lepiej nie mówić „Cześć!” — zwrot ten może zostać odebrany jako zbyt poufały.

Jak się witać w sposób formalny i nieformalny

Latynosi uważają, że na początku każdej znajomości lepiej zachować pewien dystans. Dopiero kiedy zna się już daną osobę, można zacząć stosować mniej formalne wyrażenia. Przebywając w którymś z krajów Ameryki Łacińskiej i w ogóle mając do czynienia z Latynosami, powinniśmy dostosować się do tego podejścia do zawierania nowych znajomości. To kwestia uprzejmości. Natomiast w relacjach z klientami i partnerami biznesowymi zawsze powinniśmy używać oficjalnych zwrotów i form grzecznościowych.

W Ameryce Łacińskiej nie używa się formy **tú** (tu) (ty) w stosunku do osób, które darzy się szacunkiem lub których nigdy się nie widziało (więcej informacji na ten temat znajdziesz w rozdziale 2). Latynosi nie witają się w sposób poufały przy pierwszym spotkaniu.

Pogawędka

W tej rozmowie Pepe przedstawia w sposób formalny Lucję i Fernanda panu Kendall.

Pepe: **Buenas tardes. ¿Señor Kendall?**
 pe-pe *ble-nas tar-des se-ñor ken-dal*
 Dzień dobry. Czy pan Kendall?

Sr. Kendall: **Sí, me llamo Kendall.**
 se-ñor ken-dal *si me ja-mo ken-dal*
 Tak. Nazywam się Kendall.

Pepe: **Permítame que le presente al señor Fernando Quintana Martínez.**
per-mi-ta-me ke le pre-sen-te al se-ñor fer-nan-do kin-ta-na mar-ti-nes
 Pozwoli pan, że przedstawię pana Fernanda Quintanę Martíneza.

p. Kendall: **Mucho gusto.**
mu-cho gus-to
 Bardzo mi miło.

Pepe: **Ésta es la señora de Kendall.**
es-ta es la se-ño-ra de ken-dal
 To pani Kendall.

Ésta es la señora Lucía Sánchez de Quintana.
es-ta es la se-ño-ra lu-si-ja san-ces de kin-ta-na
 A to pani Lucía Sánchez, żona pana Quintany.

p. Kendall: **Mucho gusto, señora.**
mu-cho gus-to se-ño-ra
 Bardzo mi miło.

W języku hiszpańskim dzień dzieli się nieco inaczej niż po polsku. Od rana do pory obiadowej witamy się i żegnamy, mówiąc **buenos días** (*ble-nos di-jas*) (dzień dobry), natomiast po obiedzie zaczynamy mówić **buenas tardes** (*ble-nas tar-des*) (dzień dobry; dosł. dobre popołudnie). Nie istnieje zwrot odpowiadający dokładnie naszemu dobry wieczór, ale po zachodzie słońca Hiszpanie i Latynosi zaczynają witać się, mówiąc **buenas noches** (*ble-nas no-ches*) (dosł. dobranoc). Zwrotu **buenas noches** używa się także przy pożegnaniu, przed pójściem spać (w tym wypadku odpowiada on naszemu dobranoc). Ta pozornie błaha różnica jest w odczuciu ludzi hiszpańskojęzycznych dosyć istotna — kiedy po południu wymknie nam się przypadkiem **buenos días**, możemy być pewni, że rozmówca poprawi nas, mówiąc z naciskiem **buenas tardes** albo pytając, czy przypadkiem nie jedliśmy jeszcze obiadu. Efekt jest podobny, jak gdyby ktoś o godzinie piętnastej powiedział nam ni stąd, ni zowąd „dobry wieczór”.

Pogawędka

Posłuchaj, jak para nastolatków, John i Julia, witają się w sposób nieformalny.

John: **¡Hola! ¿Cómo te llamas?**
 džon *o-la ko-mo te ja-mas*
 Cześć! Jak masz na imię?

Julia: **Me llamo Julia. ¿Y tú?**
hul-ja me *ja-mo hul-ja* i tu
 Nazywam się Julia. A ty?

John: **Me llamo John.**
me ja-mo dżon
 Mam na imię John.

Użycie imion i nazwisk

Latynosi to ludzie w większości przypadków bezpośredni i uwielbiający rozmawiać. Możesz spokojnie nawiązać z nimi kontakt, używając zwrotów przedstawionych w tym rozdziale. Jeżeli obie strony wykażą zainteresowanie kontynuowaniem znajomości, mogą się sobie przedstawić. Poczekaj, aż Twój rozmówca sam się przedstawi. Jeżeli nie robi tego, możesz ewentualnie zapytać, jak się nazywa. W niektórych konkretnych sytuacjach możesz zostać przedstawiony przez kogoś innego, ale zwykle rozmówca będzie oczekiwać od Ciebie, że sam się przedstawisz. W tym rozdziale pokażemy Ci, jak to zrobić.

Ponieważ już jesteśmy przy imionach, należałoby wyjaśnić pewną kwestię: kiedy spotykasz kogoś po raz pierwszy, prawdopodobnie na początek powie Ci tylko swoje imię albo nawet tylko jego część — **Carmen** (*kar-men*) zamiast **María del Carmen** (*ma-ri-ja del kar-men*). Ale kiedy poznasz swojego rozmówcę trochę lepiej, z pewnością poda Ci również nazwisko, a raczej nazwiska, gdyż w krajach hiszpańskojęzycznych nazwisko składa się z dwóch członów. Ale o tym za chwilę.

Nowo poznani ludzie zwykle początkowo wykazują się pewną ostrożnością, podając jedynie skróconą wersję imienia. Dopiero kiedy usłyszysz pełne imię oraz obydwa nazwiska, możesz uznać, że ktoś całkowicie Ci się przedstawił.

Ten stopniowy sposób przedstawiania się bierze się stąd, że w świecie hiszpańskojęzycznym dopuszczalne jest rozpoczynanie rozmowy z nieznaną osobą bez uprzedniego przedstawiania się. Nie ma zwyczaju obowiązkowego przedstawiania się przed rozpoczęciem rozmowy. Kiedy ktoś trzeci przedstawia Cię komuś, robi to tylko w celu szybszego zaznajomienia Cię z daną osobą.

Ukryte tajemnice hiszpańskich nazwisk

Przypuśćmy, że poznajesz panią, która nazywa się **María del Carmen Fernández Bustamante** (*ma-ri-ja del kar-men fer-nan-des bus-ta-man-te*). **Fernández Bustamante** to dwuczłonowe nazwisko, w którym pierwszy człon (**Fernández**) odpowiada pierwszemu nazwisku ojca, drugi zaś (**Bustamante**) — pierwszemu nazwisku matki. Gdy wyjdzie za mąż, jej nazwiska się nie zmieniają, jedynie zamiast *señorita* (*se-ño-ri-ta*) będziemy się do niej zwracać *señora* (*se-ño-ra*) (pani). Jeśli jej mąż będzie się nazywał **José García Días** (*ho-se gar-si-ja di-jas*), ich dzieci będą nosiły nazwiska **García Fernández**.

Dzięki tym zwyczajom kobiety w krajach hiszpańskojęzycznych zachowują rodowe nazwisko (do którego generalnie przywiązuje się dużą wagę), a dziecko nosi nazwiska rodowe obojga rodziców. W naszym przykładzie **señor García** ma syna z pierwszego małżeństwa o imieniu **Mario**. Ponieważ jego pierwsza żona miała na nazwisko **Ocampo**, syn nazywa się **Mario García Ocampo**. Natomiast córka z małżeństwa pana **Garcii** ze znaną nam już **María del Carmen Fernández de García** nazywa się **Ana García Fernández**. **Ana** i **Mario** są przyrodni

rodzeństwem — mają tego samego ojca i dwie różne matki. Dzięki stosowaniu nazwisk obojga rodziców od razu wiemy, czy przyrodnie rodzeństwo ma wspólną matkę, czy ojca.

W niektórych krajach Ameryki Łacińskiej w tzw. wyższych sferach przykładą się duże znaczenie do nazwiska męża i dlatego, mówiąc o kobiecie zamężnej, czasem nawet używa się jedynie pierwszego członu nazwiska jej męża, poprzedzonego przyimkiem „de” (**señora de García**). W Hiszpanii, gdy José García Días zapraszany jest na oficjalne przyjęcie razem z żoną, w zaproszeniu figuruje **Sres. García**, czyli państwo García.

Również mówiąc o całej rodzinie, używa się nazwisk rodowych obojga rodziców: **familia García Fernández** (fa-mi-lja gar-si-ja fer-nan-des).

Zwróć uwagę na to, że wyrazy **señor** (se-ñor) (pan), **señorita** (se-ño-ri-ta) (panna) i **señora** (se-ño-ra) (pani) w tekstach pisanych często skraca się do **Sr.**, **Srta.** i **Sra.** Pisz się je wtedy wielką literą. Podobnie w liczbie mnogiej używa się skrótu **Sres.**, zastępującego słowo **señores** (se-ño-res) (państwo). Czytając na głos tego typu skróty, należy wymawiać je w całości.

W niektórych krajach istnieje zwyczaj nadawania córkom imienia matki, a synom — imienia ojca. W ten sposób, jeśli **Marta Inés** ma trzy córki, może nazwać jedną **Marta Julieta**, drugą **Marta Felicia**, a trzecią **Marta Juana**. Podobnie jest w przypadku chłopców. Jednak mimo tego, że dziecko nosi czasem to samo imię, co któreś z rodziców, nie można ich pomylić, gdyż ich nazwiska różnią się od siebie.

Uczymy się używać czasownika *llamarse*

Teraz nadszedł moment wprowadzenia koniugacji czasownika **llamarse** (ja-mar-se) (nazywać się), którego zwykle używamy przy przedstawianiu się.

Czasownik **llamar** to regularny czasownik zakończony na -ar, ale dołączony do niego zaimek **se** (se) (się) oznacza, że mamy do czynienia z czasownikiem zwrotnym, co komplikuje nieco jego odmianę (cóż, nikt nie mówił, że gramatyka jest łatwa...). Jeżeli cierpisz akurat na chwilowy zanik pamięci, przypominamy, że czasowniki zwrotne odnoszą się do czynności przechodzących na podmiot (osobę lub rzecz), który ją wykonuje (np. myć się). W zdaniu **yo me llamo** (jo me ja-mo) (nazywam się), zaimek **yo** (jo) (ja) to podmiot, do którego odnosi się czynność „nazywam się”. Kiedy na końcu czasownika w bezokoliczniku pojawia się **se** (se) (się), podczas odmiany przed czasownikiem należy wstawić odpowiednią formę zaimka zwrotnego; w zdaniu, które służy nam za przykład, jest to forma **me** (me) (się; dosł. mnie). Zwróć uwagę, że w odróżnieniu od języka polskiego, gdzie zaimek zwrotny zawsze brzmi „się”, w hiszpańskim jego forma zmienia się w zależności od osoby. W rozdziale 16. znajdziesz więcej informacji na temat czasowników zwrotnych.

A teraz poznaj odmianę czasownika **llamarse** w czasie teraźniejszym. Zwróć uwagę na zaimki zwrotne — używa się ich w ten sam sposób ze wszystkimi czasownikami zwrotnymi, niezależnie od koniugacji i czasu.

Koniugacja

yo me llamo
tú te llamas
él, ella, usted se llama
nosotros nos llamamos
vosotros os llamáis
ellos, ellas, ustedes se llaman

Wymowa

jo me ja-mo
tu te ja-mas
el e-ja us-ted se ja-ma
no-so-tros nos ja-ma-mos
bo-so-tros os ja-ma-is
e-jos e-jas us-te-des se ja-man

Skróty piszemy z wielkiej litery

Niektóre skróty piszemy z wielkiej litery (tak samo jak nazwy własne), mimo że słowa, od których pochodzą, pisze się małą literą. Oto one:

señor **Sr.**
señora **Sra.**

señorita **Srta.**
señores **Sres.**
usted **Ud.**
ustedes **Uds.**

Różne sposoby przedstawiania się

W niektórych sytuacjach należy zachować się ze szczególną powagą i uprzejmością. Dzieje się tak na przykład wtedy, kiedy jesteśmy przedstawiani jakiejś ważnej lub znanej osobistości.

W języku hiszpańskim istnieje kilka zwrotów zarezerwowanych na takie właśnie uroczyste okazje. Przyjrzyjmy się im w następujących przykładach:

- ✓ **¿Me permite presentarle a...?** (me per-mi-te pre-sen-tar-le a) (Pozwoli pan / pani, że przedstawię...)
- ✓ **Es un gusto conocerle.** (es un gus-to ko-no-ser-le) (Bardzo mi miło pana / panią poznać.)
- ✓ **El gusto es mío.** (el gus-to es mi-jo) (Cała przyjemność po mojej stronie.)

Przedstawianie się w sposób formalny

W większości przypadków należy przedstawiać się w sposób formalny — pamiętajmy, że nie powinniśmy zwracać się po przyjacielsku do osób, z którymi nie mieliśmy do tej pory żadnego kontaktu. Poza tym, w przeciwieństwie do dzieci, my dorośli używamy formalnego sposobu przedstawiania się, gdyż chcemy zachować pewien dystans w stosunku do rozmówcy, na wypadek gdyby później okazało się, że z jakiegoś powodu nie chcemy utrzymywać z nim bliższych stosunków.

Zwracając się do siebie nawzajem, ludzie nieznający się używają zaimka **usted** (us-ted) (pan / pani) wraz z odpowiednią formą czasownika.

Pogawędka

W bardziej formalnych sytuacjach przedstawiamy się w nieco inny sposób. **Pedro García Fernández** (pe-dro gar-si-ja fer-nan-des) podchodzi do stolika w kawiarnianym ogródku i rozpoczyna rozmowę z siedzącą tam osobą.

Pedro: pe-dro	¿Me permite? me per-mi-te Przepraszam, czy można? (dosł. Pani pozwoli?)
Jane: džejn	Sí, ¡adelante! sí a-de-lan-te Tak, proszę bardzo.

- Pedro: **Buenas tardes. Me llamo Pedro García Fernández.**
błę-nas tar-des me ja-mo pe-dro gar-si-ja fer-nan-des
 Dzień dobry. Nazywam się Pedro García Fernández.
- Jane: **Mucho gusto, señor García.**
mu-cho gus-to se-ñor gar-si-ja
 Miło mi Pana poznać.
- Pedro: **Y usted ¿cómo se llama?**
i us-ted ko-mo se-ja-ma
 Mogę spytać, z kim mam przyjemność?
- Jane: **Me llamo Jane Wells.**
me ja-mo dżej-n tɛls
 Nazywam się Jane Wells.
- Pedro: **Mucho gusto.**
mu-cho gus-to
 Bardzo mi miło.

Kiedy rozmawiamy z dziećmi po hiszpańsku, zwracamy się do nich w sposób bardziej poufally. Jednak w Ameryce Łacińskiej dzieci często zwracają się do nas, dorosłych, używając słowa **don** (don), a w rodzaju żeńskim **doña** (do-ña). Tej formy grzecznościowej używa się zwykle razem z imieniem rozmówcy (**don Pedro, doña Julia**). Dorośli zwracają się w ten sposób do osób starszych lub do osób, które darzą szczególnym szacunkiem. Niestety z punktu widzenia dziecka, każdy dorosły wygląda staro...

W Hiszpanii teoretycznie dzieci używają formy **usted**, choć w praktyce często nawet do osób w podeszłym wieku zwracają się per „ty”.

Pogawędka

Sr. Rivera i Sra. Salinas pracują w tym samym budynku. Przypadkowo spotykają się na korytarzu.

- Sra. Salinas: **Buenos días, Sr. Rivera. ¿Cómo está?**
se-ño-ra sa-li-nas βλέ-nos di-jas se-ñor ri-be-ra ko-mo es-ta
 Dzień dobry, panie Rivera. Jak pan się miewa?
- Sr. Rivera: **Muy bien. ¿Y Ud.?**
se-ñor ri-be-ra muj bjen i us-ted
 Świetnie. A pani?
- Sra. Salinas: **Bien, gracias.**
bjen gra-sjas
 Dobrze, dziękuję.

John i Julia spotykają się przypadkiem kilka dni później, w drodze do szkoły.

- John: **Buenos días. ¿Qué tal?**
błę-nos di-jas ke tal
 Cześć. Co słyhać?

Julia:	¡Ah, hola John! ¿Cómo estás? a o-la dżon ko-mo es-tas A, cześć John! Co u ciebie?
John:	Bien. ¿Y tú? bjen i tu Wszystko w porządku. A u ciebie?
Julia:	Bien. bjen Wszystko dobrze.

Być albo (nie) być

Gdyby Hamlet był Hiszpanem, miałby zapewne dodatkowy dylemat, mianowicie jak sformułować swoje słynne pytanie „być albo nie być”. Musiałby się najpierw dobrze nagłówek, czy powiedzieć **Ser o no ser** (ser o no ser) — co oznaczałoby, że chodzi mu o jakiś stały rodzaj istnienia, o stan, który prawdopodobnie nie ulegnie zmianie (np. bycie człowiekiem), czy też raczej **Estar o no estar** (es-tar o no es-tar) — co z kolei oznaczałoby, że ma na myśli stan przejściowy, który zapewne ulegnie zmianie (np. bycie zmęczonym lub znajdowanie się w jakimś miejscu).

Czasownik ser: być na stałe

Czasownik **ser** określa stany *stałe* osób i rzeczy — na przykład to, że jesteście sobą. Odnosi się również do rzeczy, po których oczekuje się, że nie ulegną zmianie (jak na przykład miejsca), oraz do pewnych cech i stanów uważanych za stałe, takich jak kształt, zawód, narodowość czy miejsce urodzenia. „Być na stałe” to po hiszpańsku **ser** (ser). Łatwiej zrozumieć to na przykładach:

- ✓ **Soy mujer.** (soj mu-her) (Jestem kobietą.)
- ✓ **Soy Polaca.** (soj po-la-ka) (Jestem Polką.)
- ✓ **Soy de Cracovia.** (soj de kra-ko-bja) (Jestem z Krakowa.)
- ✓ **Ellos son muy altos.** (e-jos son muj al-tos) (Oni są bardzo wysocy.)
- ✓ **¿Ustedes son Uruguayos?** (us-te-des son u-ru-gła-jos) (Czy państwo jesteście Urugwajczykami?)
- ✓ **Ella es maestra.** (e-ja es ma-es-tra) (Ona jest nauczycielką.)
- ✓ **Eres muy bella.** (e-res muj be-ja) (Jesteś bardzo piękna.)
- ✓ **Eres muy gentil.** (e-res muj hen-til) (Jesteś bardzo uprzejmy / uprzejma.)

Odmiana czasownika ser (być)

Czasownik **ser** (ser) (być) to najczęściej używany czasownik w języku hiszpańskim. Podobnie jak polskie „być” jest to czasownik zupełnie nieregularny (kwestię czasowników nieregularnych poruszyliśmy już w rozdziale 2). Poniżej przedstawiamy odmianę czasownika **ser** w czasie teraźniejszym:

Koniugacja

yo soy
tú eres
él, ella, usted es
nosotros somos
vosotros sois
ellos, ellas, ustedes son

Wymowa

jo soj soj
tu e-res
el e-ja us-ted es
no-so-tros so-mos
bo-so-tros sojs
e-jos e-jas us-te-des son

Adios, zaimki

Chociaż ucząc się koniugacji czasowników, odmieniamy je zwykle razem z odpowiadającymi im zaimkami osobowymi — na przykład **yo canto** (jo *kan-to*) (ja śpiewam), **tú cantas** (tu *kan-tas*) (ty śpiewasz) itd. — w praktyce zaimki te zwykle się pomija: mówimy **canto, cantas, cantamos** itd. Podobnie jak w języku polskim, użycie zaimka w zasadzie nie jest błędem. Jeżeli na początku wygodniej Ci jest stosować czasownik razem z zaimkiem — gdyż ułatwia to poprawną odmianę — nie ma co do tego przeciwwskazań.

Pogawędka

Mamy teraz dobrą okazję, żeby przećwiczyć ów permanentny rodzaj bycia, jaki wyraża się w języku hiszpańskim za pomocą czasownika **ser**. Nie ma rady, musisz się z nim zaprzyjaźnić (to przecież dopiero 3. lekcja — stanowczo za wcześnie, żeby przestać być...).

Wyobraź sobie, że jesteś w kawiarni — miejscu towarzyskich spotkań w większości krajów Ameryki Łacińskiej — i że dobiegają do Ciebie odgłosy rozmów z sąsiednich stolików. Zaczynasz przysłuchiwać się rozmowie pary siedzącej przy stoliku obok i słyszysz, co następuje...

- Roberto: **¿Y usted Jane, de qué ciudad es?**
ro-ber-to i us-ted dzejn de ke sju-dad es
A pani, pani Jane, z jakiego pani jest miasta?
- Jane: **Soy de Albany, en el estado de Nueva York.**
dzejn: soj de al-ba-ni en el es-ta-do de nle-ba jork
Jestem z Albany, w stanie Nowy Jork.
- Roberto: **¿Es una ciudad grande?**
es u-na sju-dad gran-de
Czy to duże miasto?
- Jane: **Es un pueblo chico, pero muy bonito.**
es un ple-blo či-ko pe-ro muj bo-ni-to
To małe miasteczko, ale bardzo ładne.
- Roberto: **Bueno, esta es también una ciudad chica.**
ble-no, es-ta es tam-bjen u-na sju-dad či-ka
To też jest małe miasto.
- Jane: **¡Para nada! Es bastante grande.**
pa-ra na-da es bas-tan-te gran-de
Ależ skąd! To dosyć duże miasto.
-

Słówka do zapamiętania

chico	ći-ko	mały
grande	gran-de	duży
bastante	bas-tan-te	dosyć

Pogawędka

Ciągle jeszcze jesteś w kawiarni i z innego stolika dociera do Twoich uszu kolejna rozmowa.

Esperanza: **¿Es bueno el hotel Paraíso?**
 es ble-no el o-tel pa-ra-i-so
 Czy hotel Paraíso to dobry hotel?

Esteban: **Sí, es un buen hotel.**
 sí es un blen o-tel
 Tak, to dobry hotel.

Esperanza: **¿Es caro?**
 es ka-ro
 Jest drogi?

Esteban: **Es un poco caro.**
 es un po-ko ka-ro
 Jest trochę drogi.

Esperanza: **¿Es grande?**
 es gran-de
 Jest duży?

Esteban: **No, no es muy grande.**
 no no es muj gran-de
 Nie, nie jest bardzo duży.

Esperanza: **¿Es un problema llamar allí?**
 es un pro-ble-ma ja-mar a-ji
 Czy można tam bez problemu zadzwonić?

Esteban: **No, no es ningún problema.**
 no, no es nin-gun pro-ble-ma
 Tak, bez żadnego problemu.

Słówka do zapamiętania

buen	błen	dobry
bueno	błe-no	dobry, dobrze
buena	błe-na	dobra
caro	ka-ro	drogi
poco	po-ko	trochę, mało
ningún	nin-gun	żaden

Drugie „być” do kolekcji

Musisz pamiętać, że hiszpański jest nadzwyczaj precyzyjnym językiem. Przynajmniej w niektórych kwestiach. Istnieją tu na przykład dwa różne czasowniki o znaczeniu „być” — każdy z nich oznacza co innego, pozwalając mówiącemu wyrazić ze znacznie większą precyzją, co ma na myśli. Inaczej niż w języku polskim, nie ma tu miejsca na zgadywanki.

Jak już wcześniej powiedzieliśmy, kiedy w języku hiszpańskim mówimy, że coś jest na stałe, używamy czasownika **ser** (ser). Ale kiedy mówimy o stanie lub sytuacji, która może ulec zmianie (np. o chorobie), lub o przebywaniu w jakimś miejscu — używamy czasownika **estar** (es-tar). Stąd też hiszpański dylemat to nie „być albo nie być”, ale „być na zawsze (**ser**) albo być czasowo (**estar**)”.

Teraz już wiesz, że możesz użyć jednego z dwóch czasowników „być”. Poznaliśmy tajniki stosowania czasownika **ser** (ser) — teraz kolej na **estar** (es-tar). Na początek jego koniugacja w czasie teraźniejszym:

Koniugacja

yo estoy
tú estás
él, ella, usted está
nosotros estamos
vosotros estáis
ellos, ellas, ustedes están

Wymowa

yo es-toj
tu es-tas
el e-ja us-ted es-ta
no-so-tros es-ta-mos
bo-so-tros es-ta-is
e-jos e-jas us-te-des es-tan

Czasownik **estar** będzie się często pojawiał na stronach tej książki, dlatego podamy tu również jego odmianę w czasie przeszłym i przyszłym. Najpierw tabelka z koniugacją w czasie przeszłym:

Koniugacja

yo estuve
tú estuviste
él, ella, usted estuvo
nosotros estuvimos
vosotros estuvisteis
ellos, ellas, ustedes estuvieron

Wymowa

yo es-tu-be
tu es-tu-bis-te
el e-ja us-ted es-tu-bo
no-so-tros es-tu-bi-mos
bo-so-tros es-tu-bis-tejs
e-jos e-jas us-te-des es-tu-bje-ron

A teraz odmiana czasownika **estar** w czasie przyszłym:

Konjugacja

yo estaré
tú estarás
él, ella, usted estará
nosotros estaremos
vosotros estaréis
ellos, ellas, ustedes estarán

Wymowa

jo es-ta-re
tu es-ta-ras
el e-ja us-ted es-ta-ra
no-so-tros es-ta-re-mos
bo-so-tros es-ta-re-is
e-jos e-jas us-te-des es-ta-ran

Pogawędka

Teraz zapoznajmy się z dialogiem, który pomoże Ci przeciwżyć ten nowy rodzaj bycia — bycia nie na zawsze. Znajdujesz się w tej samej kawiarni, w której ćwiczyliśmy użycie czasownika **ser** (wygląda na to, że to naprawdę popularne miejsce!), i przysłuchujesz się rozmowie gości.

Guillermo: **¿Cómo están ustedes?**
gi-jer-mo ko-mo es-tan us-te-des
Jak się państwo miewacie?

Sra. Valdés: **Estamos muy bien, gracias.**
se-ño-ra bal-deses-ta-mos bjen gra-sjas
Bardzo dobrze, dziękuję.

Guillermo: **¿Están de paseo?**
es-tan de pa-se-o
Jesteście państwo na wycieczce?

Sra. Valdés: **Estamos de vacaciones.**
es-ta-mos de ba-ka-sjo-nos
Jesteśmy na wakacjach.

Guillermo: **¿Están contentos?**
es-tan kon-ten-tos
Jesteście państwo zadowoleni?

Sra. Valdés: **Estamos muy felices.**
es-ta-mos muj fe-li-ses
Jesteśmy bardzo szczęśliwi.

Guillermo: **¿Cómo está su hija?**
ko-mo es-ta su i-ha
A jak się miewa córka państwa?

Sra. Valdés: **Más o menos, no está muy feliz.**
mas o me-nos no es-ta muj fe-lis
Tak sobie, nie jest za bardzo szczęśliwa.

Pogawędka

Prędzej czy później każdy z nas musi wyruszyć na poszukiwanie toalety. Oto przykład dialogu, jaki może towarzyszyć tego rodzaju wyprawom. Znowu znajdujesz się w tej samej kawiarni, ale tym razem na tyłach, obok toalety.

Renata: **¿Está libre el baño?**
re-na-ta es-ta lib-re el ba-ño
Czy toaleta jest wolna?

Elena: **No, está ocupado.**
e-le-na no es-ta o-ku-pa-do
Nie, jest zajęta.

Renata: **¿Está libre el otro baño?**
es-ta li-bre el o-tro ba-ño
A czy druga toaleta jest wolna?

Elena: **Sí, está libre.**
si es-ta li-bre
Tak, jest wolna.

Słówka do zapamiętania

el paseo	el pa-se-o	spacer
contento	kon-ten-to	zadowolony
feliz	fe-lis	szczęśliwy
libre	li-bre	wolny
ocupado	o-ku-pa-do	zajęty
este	es-te	ten
otro	o-tro	inny, drugi

Pomówmy o mówieniu

Żeby móc zrozumieć resztę dialogów prowadzonych w kawiarni, musisz poznać czasownik **hablar** (a-blar) (mówić). Pewnie ucieszy Cię wiadomość, że jest to czasownik regularny, dzięki czemu nie będziesz musiał uczyć się jego odmiany na pamięć (w rozdziale 2. omówiliśmy zasady odmiany czasowników regularnych). Czasownik **hablar** należy do grupy czasowników zakończonych na -ar, a jego temat to **habl-**. W poniższej tabelce umieściliśmy jego odmianę w czasie teraźniejszym:

Koniugacja

yo hablo
tú hablas
él, ella, usted habla
nosotros hablamos
vosotros habláis
ellos, ellas, ustedes hablan

Wymowa

jo a-blo
tu a-blas
el e-ja us-*ted* a-bla
no-so-tros a-bla-mos
bo-so-tros a-bla-is
e-jos e-jas us-*te*-des a-blan

Pogawędka

W tej rozmowie Kathleen i Lorenzo mówią o... mówieniu.

Kathleen: **¿María habla mucho?**
kat-*lin* ma-ri-ja a-bla mu-*čo*
Czy María dużo mówi?

Lorenzo: **Sí, le encanta hablar.**
lo-ren-so si le en-kan-ta a-blar
Tak, uwielbia mówić.

Kathleen: **Yo hablo mal el español.**
jo a-blo mal el es-pa-*riol*
Ja mówię źle po hiszpańsku.

Lorenzo: **¡Por el contrario, lo habla muy bien!**
por el kon-tra-rjo lo a-bla muj bjen
Wręcz przeciwnie, mówi pani bardzo dobrze!

Słówka do zapamiętania

mucho	mu- <i>čo</i>	dużo
difícil	di- <i>fí</i> -sil	trudny
fácil	fa-sil	łatwy
la lengua	la len-gła	język (część ciała; mowa)
el idioma	el i- <i>djo</i> -ma	język (mowa)
gustar	gus- <i>tar</i>	podobać się

Pogawędka

Ponownie zajrzyjmy do naszej kawiarni. Tym razem przysłuchujesz się rozmowie na temat mówienia.

Antonia: **¿Habla usted español?**
(an-to-nja) a-bla us-ted es-pa-riol
Czy mówi pan po hiszpańsku?

Reynaldo: **Sí. ¿Qué idiomas habla usted?**
(rej-nal-do) si ke i-djo-mas a-bla us-ted
Tak. A pani w jakich językach mówi?

Antonia: **Yo hablo inglés y francés.**
jo a-blo in-gles i fran-ses
Ja mówię po angielsku i po francusku.

Reynaldo: **¿Es muy difícil hablar inglés?**
es muj di-fi-sil a-blar in-gles
Czy bardzo trudno jest mówić po angielsku?

Antonia: **No, ¡es muy fácil!**
no es muj fa-sil
Nie, to bardzo łatwe!

Reynaldo: **¿Y es difícil hablar francés?**
i es di-fi-sil a-blar fran-ses
A czy trudno jest mówić po francusku?

Antonia: **No, no es en absoluto difícil.**
no no es en ab-so-lu-to di-fi-sil
Nie, to w ogóle nie jest trudne.

Reynaldo: **A mi me gusta mucho hablar español.**
a mi me gus-ta mu-cho a-blar es-pa-riol
Bardzo lubię mówić po hiszpańsku.

Antonia: **A mi también.**
a mi tam-bjen
Ja też.

Słówka do zapamiętania

Ser de aquí	<i>ser de a-ki</i>	Być stąd
¿Cómo le va?	<i>ko-mo le ba</i>	Co słychać? (dosł. Jak się panu / pani układa?)
¿Cómo van las cosas?	<i>ko-mo le ban las ko-sas</i>	Jak leci?
¿Cómo está usted?	<i>ko-mo es-ta us-ted</i>	Jak się pan / pani miewa?
¿Cómo estás?	<i>ko-mo es-tas</i>	Jak się masz?
¿Qué tal?	<i>ke tal</i>	Co słychać?
Más o menos	<i>mas o me-nos</i>	Jakoś leci. / Nie najgorzej. (dosł. mniej więcej)
¿Quiubo?	<i>kju-bo</i>	Jak leci? (Chile)
¿Qué pasó?	<i>ke pa-so</i>	Jak leci? (Meksyk)

Gierki językowe

Przetłumacz poniższe zdania na hiszpański. Wszystkie potrzebne informacje zawarte są w tym rozdziale. Nie spiesz się. Chodzi o wpisanie w wolne miejsca hiszpańskich wersji podanych po polsku zdań. Siądź sobie wygodnie, rozpręż się i... poupajaj się trochę tym, ile już umiesz!

Dzień dobry! (po południu) _____

Nazywam się Kowalczyk. _____

Bardzo mi miło. _____

Mam na imię María Luisa. _____

Jestem z Polski. _____

Z jakiego jest pani miasta? _____

Jestem z Warszawy. _____

Czy to duże miasto? _____

Tak, to bardzo duże miasto. _____

Jesteśmy na wakacjach. _____

Czy jesteś zadowolony? _____

Jesteśmy bardzo szczęśliwi. _____

Rozdział 4

Poznajmy się: rozmowy towarzyskie

W tym rozdziale:

- ▶ Rozmawiamy z nieznajomymi
- ▶ Opowiadamy o sobie i o swojej rodzinie
- ▶ Rozmawiamy o pogodzie
- ▶ Uczymy się zadawania prostych pytań

Poznanie nowych ludzi może być stresujące, zwłaszcza kiedy jesteśmy zmuszeni rozmawiać z nimi w obcym języku. Rozmowa towarzyska to powszechnie znany sposób komunikowania się z obcymi ludźmi w nowej sytuacji. Polega na wymianie poglądów na ogólne i przystępne tematy, będące przedmiotem powszechnego zainteresowania. Dzięki tego typu rozmowom możesz lepiej zrozumieć, jak żyją i czym się zajmują ludzie, których właśnie poznałeś. W tym rozdziale nauczysz się prowadzić proste rozmowy towarzyskie z ludźmi z krajów hiszpańskojęzycznych — z pewnością pomogą Ci one lepiej zrozumieć zarówno ich samych, jak i ich kulturę.

Osiem podstawowych pytań

Być może słyszałeś kiedyś, że istnieje sześć podstawowych pytań, które pomagają zorientować się w dowolnej sytuacji. Są to: kto, co, jak, gdzie, kiedy i dlaczego. Dodaliśmy do tej grupy kolejne dwa pytania, które mogą okazać się równie przydatne. Oto nasza lista:

- ✓ ¿Quién? (kjen) (Kto?)
- ✓ ¿Qué? (ke) (Co?)
- ✓ ¿Cómo? (ko-mo) (Jak?, Jaki / jaka?, Jakie / jacy?)
- ✓ ¿Dónde? (don-de) (Gdzie?)
- ✓ ¿Cuándo? (klan-do) (Kiedy?)
- ✓ ¿Por qué? (por ke) (Dlaczego?)
- ✓ ¿Cuánto? (klan-to?) (Ile?)
- ✓ ¿Cuál? (kłal) (Który / która?)

Poniższe przykłady ilustrują użycie tych słów w zdaniach:

- ✓ **¿Quién es?** (kjen es) (Kto to?)
- ✓ **¿Qué hace usted?** (ke ase us-*ted*) (Co pan / pani robi?)
- ✓ **¿Cómo es el camino?** (*ko-mo* es el ka-*mi-no*) (Jaka jest ta droga?)
- ✓ **¿Dónde viven?** (*don-de bi-ben*) (Gdzie państwo mieszkacie?)
- ✓ **¿Cuándo llegaron?** (*kłan-do je-ga-ron*) (Kiedy państwo przyjechaliście?)
- ✓ **¿Por qué está aquí?** (por ke es-*ta a-ki*) (Dlaczego jest pan / pani tutaj? Dlaczego on / ona / ono jest tutaj?)
- ✓ **¿Cuánto cuesta el cuarto?** (*kłan-to kles-ta el kłar-to*) (Ile kosztuje pokój?)
- ✓ **¿Cuál hotel es mejor?** (kłal o-*tel* es me-*hor*) (Który hotel jest lepszy?)

Co jeszcze trzeba wiedzieć o akcencie graficznym

Prawdopodobnie zauważyłeś, że większość słów, które zaprezentowaliśmy w poprzednim punkcie, zawiera samogłoski opatrzone akcentem graficznym. Czy zastanowiło Cię, dlaczego akcentuje się je w ten sposób? W tym wypadku nie chodzi o to, gdzie pada akcent, ale o rozróżnienie, w jakim znaczeniu zostało użyte dane słowo.

Zobaczmy to na przykładzie słowa **quien** (kjen) (kto), którego można użyć na dwa różne sposoby:

- ✓ W zdaniu oznajmującym, kiedy odnosi się ono do kogoś, *kto* zrobił to czy tamto, **quien** nie jest akcentowane.
- ✓ W zdaniu pytającym (*Kto* to zrobił?) lub wykrzyknikowym (*Kto* by pomyślał!) słowo **quien** przeobraża się w **¿quién?** lub **¡quién!** i nosi akcent, żeby zwrócić naszą uwagę na pytający lub wykrzyknikowy charakter zdania.

To samo dzieje się z pozostałymi słowami, których używamy do budowania zdań pytających i wykrzyknikowych: **¿cuándo?** (*kłan-do*) (kiedy?), **¡qué!** (ke) (co!), **¿dónde?** (*don-de*) (gdzie?), **¡por qué!** (por ke) (dlaczego!), **¿cómo?** (*ko-mo*) (jak?) czy **¿cuál?** (kłal) (który?).

W tym wypadku akcent graficzny nie zmienia brzmienia danego wyrazu — ma on znaczenie tylko w języku pisanym. Kiedy mówimy, zaznaczamy charakter zdania za pomocą intonacji — to ona umożliwia słuchaczom zrozumienie znaczenia, w jakim używamy danego słowa.

Trzy bardzo pożyteczne wyrażenia — bez względu na rodzaj prowadzonej rozmowy

Czasem może się zdarzyć, że nie zrozumiesz, co powiedział Twój rozmówca. Albo że na ulicy niechcący wpadniesz na kogoś i zechcesz go przeprosić. Następujące zwroty pomogą Ci wybrnąć z tych niezręcznych sytuacji:

- ✓ **No entiendo.** (no en-*tjen-do*) (Nie rozumiem.)
- ✓ **Lo siento. / Lo lamento.** (lo sjen-to / lo la-*men-to*) (Bardzo mi przykro.)
- ✓ **¡Perdone!** (per-*do-ne*) (Przepraszam pana / panią.)

Słówka do zapamiętania

el camino	el ka- <i>mi</i> -no	droga
el cuarto	el k <i>tar</i> -to	pokój
llegar	je- <i>gar</i>	przybywać, przyjeżdżać, przychodzić
vivir	bi- <i>bir</i>	żyć, mieszkać

Pogawędka

Carlos leci lotem nr 223 z Mendozy do Buenos Aires. Przedstawił się już swoim sąsiadom, dlatego zna ich imiona, ale chce opowiedzieć im coś więcej o sobie.

- Carlos: **¡Qué vuelo tan agradable!**
 ke *ble*-lo tan a-gra-da-ble
 Co za przyjemny lot!
- Juan: **Sí, es un viaje tranquilo.**
 si es un *bja*-he tran-ki-lo
 Tak, to spokojna podróż.
- Carlos: **¿Viaja a menudo en avión?**
bja-ha a me-nu-do en a-*bjon*
 Często lata pan samolotem?
- Juan: **No, éste es mi primer vuelo.**
 no *es*-te es mi pri-*mer ble*-lo
 Nie, to mój pierwszy lot.
- Carlos: **¿De dónde es usted?**
 de *don*-de es us-*ted*
 Skąd pan jest?
- Juan: **Soy de Buenos Aires. ¿Y usted?**
 soj de *ble*-nos *aj*-res i us-*ted*
 Jestem z Buenos Aires. A pan?
- Carlos: **Yo soy de Nueva York.**
 jo soj de *nfe*-ba jork
 Jestem z Nowego Jorku.
- ... **¿cómo es Buenos Aires?**
ko-mo es *ble*-nos *aj*-res
 Jakie jest Buenos Aires?
- Juan: **Es una ciudad grande y maravillosa.**
 es u-na sju-*dad gran*-de i ma-ra-bi-*jo*-sa
 To duże i wspaniałe miasto.

O pogodzie, bez względu na... pogodę

W krajach strefy umiarkowanej, gdzie pogoda często się zmienia, przeobrażając się od czasu do czasu w prawdziwą niepogodę, temat ten staje się nierzadko prawdziwą obsesją. W cieplejszym klimacie ludzie znacznie mniej przejmują się pogodą — na przykład w niektórych miastach na południu Meksyku prognozy pogody w ogóle się nie podaje!

W krajach tropikalnych istnieją właściwie tylko dwie pory roku: sucha i deszczowa. Gdy przyjdzie Ci podróżować do któregoś z tych krajów, powinieneś raczej unikać pory deszczowej, w czasie której zdarzają się czasami huragany. Huragany są uciążliwe (jeżeli nie wręcz niebezpieczne!), zwłaszcza na wybrzeżu; zwykle towarzyszą im silne opady deszczu na obszarach górskich, gdzie położona jest większość miast. W Meksyku pora deszczowa trwa od maja do listopada, a jej najintensywniejszy okres zaczyna się na przełomie lipca i sierpnia.

W Ameryce Południowej istnieje region zwany **Cono Sur** (*ko-no sur*) (dosł. południowy stożek), obejmujący Urugwaj, Argentynę i Chile. Jak już pewnie zdążyłeś się domyślić, jego nazwa pochodzi od stożkowatego kształtu, jaki ma na mapie ten obszar Ameryki. Znajduje się on w strefie klimatu umiarkowanego, gdzie w lecie jest ciepło, a w zimie zimno — chociaż tak naprawdę zimno jest tylko na samym południu „stożka”, w Patagonii, która jest obszarem bardzo słabo zaludnionym. **Cono Sur** znajduje się na południowej półkuli, dlatego kiedy w Europie mamy zimą, tam jest lato, i odwrotnie.

Hiszpania również leży w strefie umiarkowanej, ale zamiast pory suchej i pory deszczowej, jak w tropikach, ma regiony suche i deszczowe. Region deszczowy znajduje się na północ od Gór Kantabryjskich, a jego klimat charakteryzuje się łagodną, choć bardzo dżdżystą zimą oraz chłodnym latem. Jeżeli chodzi o resztę Hiszpanii — w głębi kraju klimat jest suchy i gorący, natomiast na wybrzeżu przez okrągły rok utrzymuje się przyjemna, prawie doskonała temperatura.

Pogawędka

Mario wrócił właśnie z sześciomiesięcznego wyjazdu służbowego do Argentyny. Teraz jest już z powrotem u siebie w biurze i rozmawia z koleżanką z pracy na temat pogody w Buenos Aires.

Rosa: **¿Cómo es el clima de Buenos Aires?**
ko-mo es el kli-ma de ble-nos aj-res
 Jaki klimat ma Buenos Aires?

Mario: **Es muy agradable y templado.**
es muj a-gra-da-ble i tem-pla-do
 Bardzo przyjemny i łagodny.

Rosa: **¿Llueve mucho?**
jle-be mu-čo
 Dużo pada?

Mario: **Sí, llueve todo el año, pero no mucho.**
si jle-be to-do el a-ño pe-ro no mu-čo
 Tak, pada przez cały rok, ale niezbyt dużo.

Rosa: **¿Y también hay sol?**
i tam-bjen aj sol
 Świeci też słońce?

- Mario: **Sí, hay sol casi todos los días.**
si aj sol to-dos los di-jas
 Tak, słońce świeci prawie codziennie.
- Rosa: **¿No nieva nunca?**
no nje-ba nun-ka
 Nigdy nie pada śnieg?
- Mario: **No, en Buenos Aires nunca nieva.**
no en ble-nos aj-res nun-ka nje-ba
 Nie, w Buenos Aires nigdy nie pada śnieg.
-

Pogawędka

Jane i Pedro siedzą przy stoliku w kawiarni, rozmawiając na temat swojej pracy.

- Jane: **¿Dónde trabaja usted?**
don-de tra-ba-ha us-ted
 Gdzie pan pracuje?
- Pedro: **Trabajo en México, soy ingeniero.**
tra-ba-ho en me-hi-ko soj in-he-nje-ro
 Pracuję w Meksyku, jestem inżynierem.
- Jane: **¿Para qué compañía trabaja?**
pa-ra ke kom-pa-rii-ja tra-ba-ha
 W jakiej firmie pan pracuje?
- Pedro: **Soy empresario independiente.**
soj em-pre-sa-rjo in-de-pen-djen-te
 Jestem niezależnym przedsiębiorcą.
- Jane: **¿Cuántos empleados tiene?**
kłan-tos em-ple-a-dos tje-ne
 Ilu ma pan pracowników?
- Pedro: **Tengo nueve empleados. ¿Y usted qué hace?**
ten-go nfe-be em-ple-a-dos i us-ted ke a-ce
 Mam dziewięciu pracowników. A pani czym się zajmuje?
- Jane: **Soy dentista.**
soj den-tis-ta
 Jestem dentystką.
- Pedro: **¿Y dónde tiene su consultorio?**
i don-de tje-ne su kon-sul-to-rjo
 A gdzie ma pani gabinet?
- Jane: **En Puebla.**
en ple-bla
 W Puebla.
-

Czasownik *entender*: rozumieć, znać się na czymś

Praca i sprawy zawodowe to dobry temat na towarzyską pogawędkę. Kiedy już rozmawiamy na tego typu tematy, zwykle chcemy się upewnić, czy rozumiemy się nawzajem, używając do tego celu czasownika **entender** (en-ten-der) (rozumieć). Jest to czasownik nieregularny, który odmienia się w następujący sposób:

Konjugacja

yo entiendo
tú entiendes
él, ella, usted entiende
nosotros entendemos
vosotros entendéis
ellos, ellas, ustedes entienden

Wymowa

jo en-tjen-do
tu en-tjen-des
el e-ja us-ted en-tjen-de
no-so-tros en-ten-de-mos
bo-so-tros en-ten-de-is
e-jos e-jas us-te-des en-tjen-den

A oto kilka przykładów, które pomogą Ci w jego stosowaniu:

- ✓ **Yo entiendo de enfermería.** (jo en-tjen-do de en-fer-me-ri-ja) (Znam się na pielęgniarstwie.)
- ✓ **Francisca entiende de cocina.** (fran-sis-ka en-tjen-de de ko-si-na) (Francisca zna się na gotowaniu.)
- ✓ **Nosotros entendemos el problema.** (no-so-tros en-ten-de-mos el pro-ble-ma) (Rozumiemy problem.)
- ✓ **Pedro no entiende.** (pe-dro no en-tjen-de) (Pedro nie rozumie.)
- ✓ **Ellos entienden lo que decimos.** (e-jos en-tjen-den lo ke de-si-mos) (Rozumieją, co mówimy.)

Ludzie i ich rodziny

W Ameryce Łacińskiej przywiązuje się bardzo dużą wagę do rodziny — szeroko pojęta rodzina jest wciąż jeszcze podstawową grupą społeczną. Ludzie pracują, żyją i działają w harmonii ze swoimi rodzinami. Dlatego też będąc w odwiedzinach u znajomych Latynosów, zwróć uwagę na sposób, w jaki podkreślają oni znaczenie rodziny i stosunków rodzinnych.

Przysłowie na temat rozumienia

A buen entendedor, pocas palabras. (a bien en-ten-de-dor po-kas pa-la-bras) (Mądrej głowie dość dwie słowie; dosł. Dobrze rozumiejącemu [wystarczy] kilka słów.) Przysłowia tego użyć można wtedy, kiedy przypuszczamy, że rozmówca wie już coś na temat kwestii, o której mowa.

Gdybyśmy mieli je wytłumaczyć za pomocą gestów, można by powiedzieć, że jest ono odpowiednikiem porozumiewawczego mrugnięcia okiem.

Uroczyscie obchodzi się tu wszelkie rodzinne święta (śluby, chrzciny itd.), wkładając w ich obchody dużo energii i entuzjazmu. Na przykład w Meksyku jednym z czterech najważniejszych świąt jest Dzień Matki obchodzony 10 maja. Inne ważne święta to Święto Zmarłych (2 listopada), Boże Narodzenie i Wielkanoc. De facto, w większości ciepłych krajów kartki kalendarza usiane są różnego rodzaju świętami — ludzie wykorzystują tam każdą możliwą okazję do tego, żeby wspólnie się zabawić (więcej informacji na temat świąt znajdziesz w rozdziale 20).

Poniżej podajemy, jak nazywają się po hiszpańsku najważniejsi członkowie rodziny:

- ✓ **padre** (*pa-dre*) (ojciec)
- ✓ **madre** (*ma-dre*) (matka)
- ✓ **hijo** (*i-ho*) (syn)
- ✓ **hija** (*i-ha*) (cóрка)
- ✓ **hermano** (*er-ma-no*) (brat)
- ✓ **hermana** (*er-ma-na*) (siostra)
- ✓ **verno** (*jer-no*) (zięć)
- ✓ **nuera** (*nle-ra*) (synowa)
- ✓ **nieto** (*nje-to*) (wnuk)
- ✓ **nieta** (*nje-ta*) (wnuczka)
- ✓ **cuñado** (*ku-ńa-do*) (szwagier)
- ✓ **cuñada** (*ku-ńa-da*) (szwagierka)
- ✓ **primo** (*pri-mo*) (kuzyn)
- ✓ **prima** (*pri-ma*) (kuzynka)
- ✓ **padrino** (*pa-dri-no*) (ojciec chrzestny)
- ✓ **madrina** (*ma-dri-na*) (matka chrzestna)
- ✓ **tío** (*ti-jo*) (wuj, stryj)
- ✓ **tía** (*ti-ja*) (ciotka)
- ✓ **abuelo** (*a-ble-lo*) (dziadek)
- ✓ **abuela** (*a-ble-la*) (babka)

Pogawędka

Shirley po raz pierwszy zostaje zaproszona z wizytą do domu swoich latynoskich znajomych. Zwróć uwagę na pewną ceremonialność związaną z zapraszaniem gości do domu.

Juan Carlos:
hłan *kar-los*

Mire, le invito a que conozca mi casa.

mi-re le in-bi-to a ke ko-nos-ka mi ka-sa

Proszę posłuchać, zapraszam panią do mnie do domu.

- Shirley: **Por favor, no quiero molestarle.**
szir-lej por fa-bor no kje-ro mo-les-tar-le
 Ależ nie chciałabym panu przeszkadzać.
- Juan Carlos: **No es ninguna molestia, y así le presento mi familia.**
 no es nin-gu-na mo-les-tja i a-si le pre-sen-to mi fa-mi-lja
 To żaden kłopot — w ten sposób będę miał okazję przedstawić
 pani moją rodzinę.
- Shirley: **Pues si no le parece un abuso...**
 ples si no le pa-re-se un a-bu-so
 No, jeżeli nie nadużywam pańskiej uprzejmości...
- Juan Carlos: **No, para nada, le insisto...**
 no pa-ra na-da le in-sis-to
 Ależ skądże, nalegam...
-

Pogawędka

Shirley została zaproszona do pięknego domu, typowego dla klasy średniej.

- Juan Carlos: **Bueno, ya llegamos a la casa de mis padres.**
hłan kar-los bje-no ja je-ga-mos a la ka-sa de mis pa-dres
 Proszę. Już jesteśmy w domu moich rodziców.
- Shirley: **¡Qué bella casa! Parece muy antigua.**
szir-lej ke be-ja ka-sa pa-re-se muj an-ti-gła
 Jaki piękny dom! Wygląda na bardzo stary.
- Juan Carlos: **Sí, es una casa del siglo diecisiete.**
 si es u-na ka-sa del si-glo dje-si-sje-te
 Tak, to dom z XVII wieku.
- Shirley: **¡Qué patio tan bello!**
 ke pa-tjo tan be-jo
 Jakie piękne patio!
- Juan Carlos: **Sí el patio es muy tradicional.**
 si el pa-tjo es muj tra-di-sjo-nal
 Tak, to bardzo typowe (tradycyjne) patio.
-

Czasownik *vivir*: żyć, mieszkać

Po złożeniu wizyty u kogoś w domu wypada zrewanżować się i zaprosić go do siebie. Podczas rozmów towarzyskich pytanie „gdzie mieszkasz?” pada tak samo często jak „gdzie pracujesz?”. Czasownik **vivir** (bi-bir) jest regularny i oznacza „żyć, mieszkać”. Poniżej podajemy jego odmianę w czasie teraźniejszym.

Koniugacja

yo vivo
tú vives
él, ella, usted vive
nosotros vivimos
vosotros vivís
ellos, ellas, ustedes viven

Wymowa

yo *bi-bo*
tú *bi-bes*
el *e-ja us-ted bi-be*
no-so-tros *bi-bi-mos*
bo-so-tros *bi-bis*
e-jos e-jas us-te-des bi-ben

Pogawędka

Shirley została przedstawiona całej rodzinie Juana Carlosa. Teraz ktoś z rodziny chce się dowiedzieć, gdzie mieszka, oraz zaprasza ją ponownie.

Ktoś z rodziny: **¿Dónde vives?**
don-de bi-bes
Gdzie mieszkasz?

Shirley: **Busco un piso** [w Meksyku: **departamento**] **pequeño.**
bus-ko un pi-so [de-par-ta-men-to] *pe-ke-ño*
Szukam jakiegoś małego mieszkania.

Ktoś z rodziny: **A la vuelta de la esquina, alquilan** [w Meksyku: **rentan**, w Chile: **arriendan**] **un departamentito.**
a la bte-l-ta de la es-ki-na al-ki-lan [*ren-tan, a-rrjen-dan*] *un de-par-ta-men-ti-to*
Tuż za rogiem wynajmują małe mieszkanko.

Shirley: **Bueno, voy a verlo.**
bte-no boj a ver-lo
Świetnie, pójdę je zobaczyć.

Ktoś z rodziny: **Te va a gustar.**
te ba a gus-tar
Spodoba ci się.

Shirley: **Bueno, no quiero molestar más, tengo que irme.**
bte-no no kje-ro mo-les-tar mas ten-go ke ir-me
No tak, nie chcę więcej państwu przeszkadzać, muszę już iść.

Ktoś z rodziny: **Aquí tienes tu casa.**
a-ki tje-nes tu ka-sa
Tu zawsze będziesz mile widziana.

Shirley: **Muchas gracias.**
mu-čas gra-sjas
Dziękuję.

Ktoś z rodziny:	Te invito a que vengas mañana a tomar un tecito con nosotros. te in-bi-to a ke ben-gas ma-ña-na a to-mar un te-si-to kon no-so-tros Przyjdź jutro po południu na herbatkę, zapraszam!
Shirley:	Lo haré con mucho gusto. lo a-re kon mu-cho gus-to Zrobię to z wielką przyjemnością.

A teraz słówko o zdrobnieniach

Kiedy chcemy powiedzieć, że coś jest małe, możemy użyć słowa w formie zdrobnień. Zdrobnienia tworzymy, dodając do rzeczownika odpowiedni przyrostek. Kiedy używamy takiego rzeczownika, od razu wiadomo, że chodzi nam o coś lub o kogoś małego. Przyrostki, których w tym celu używamy, to **-ito** (*i-to*) lub **-ita** (*i-ta*). W ten sposób **niño** (*ni-ño*) (chłopiec, dziecko) przeobraża się w małego chłopca lub małe dziecko, czyli **niñito** (*ni-ñi-to*).

We wszystkich krajach hiszpańskojęzycznych używa się dużo zdrobnień, ale niewątpliwie przodują w tym kraje latynoskie położone w pobliżu Andów: Chile, Peru i Ekwador.

Pogawędka

Florencia: flo-ren-sja	Dime Shirley, ¿tienes hijos? <i>di-me szir-lej tje-nes i-hos</i> Powiedz mi, Shirley, masz dzieci?
Shirley: szir-lej	Tengo un hijo. Aquí está su foto. <i>ten-go un i-ho a-ki es-ta su fo-to</i> Mam syna. To jego zdjęcie.
Florencia:	A ver... Un muchacho muy guapo. <i>a ber un mu-ča-čo muj gła-po</i> Pokaż... Bardzo przystojny chłopiec.
Shirley:	Sí. ¿Y tú? <i>si i tu</i> Tak. A ty?
Florencia:	Yo tengo una hija y un hijo. <i>jo ten-go u-na i-ha i un i-ho</i> Ja mam córkę i syna.
Shirley:	¿Cuántos años tienen? <i>kłan-tos a-ños tje-nen</i> Ile mają lat?
Florencia:	Mi hija tiene seis años y mi hijo tres. Allí viene mi hija. <i>mi i-ha tje-ne sejs a-ños i mi i-ho tres a-ji bje-ne mi i-ha</i> Córka ma sześć, a syn trzy. O, idzie moja córka.

- Shirley: **Hola, ¿cómo te llamas?**
o-la ko-mo te ja-mas
Cześć, jak masz na imię?
- Rosita: **Me llamo Rosita.**
ro-si-ta me ja-mo ro-si-ta
Nazywam się Rosita.
- Shirley: **¡Qué bello nombre, me gusta mucho!**
ke be-jo nom-bre me gus-ta mu-cho
Jakie piękne imię, bardzo mi się podoba!
-

Trochę tu, trochę tam...

Poniższe pary słów znaczą dokładnie to samo. Użycie jednego lub drugiego to tylko kwestia osobistych preferencji.

allí (a-ji) (tam)

allá (a-ja) (tam)

aquí (a-ki) (tu, tutaj)

acá (a-ka) (tu, tutaj)

Gierki językowe

Zostałeś zaproszony przez hiszpańskojęzyczną rodzinę na wesele. Zarówno panna młoda, jak i pan młody mają bardzo duże rodziny, toteż w wielu przypadkach musisz zgadywać, kto jest kto. W przeddzień wesela Twój gospodarz wypytują Cię, jak nazywają się po hiszpańsku różne stopnie pokrewieństwa i jak brzmią różne słowa pytające. Żeby nabrać wprawy, dopasuj hiszpańskie odpowiedniki z kolumny po prawej stronie do polskich słówek z kolumny po lewej.

✓ kuzynka	hija
✓ który	madrina
✓ wuj	nieto
✓ wnuczka	¿quién?
✓ babka	padre
✓ ojciec chrzestny	cuñado
✓ dziadek	nieta
✓ ojciec	primo
✓ kiedy?	abuela
✓ kto?	¿qué?
✓ dlaczego?	¿cuál?
✓ matka chrzestna	tío
✓ syn	abuelo
✓ zięć	cuñada
✓ jak?	prima
✓ synowa	verno
✓ matka	¿cuándo?
✓ siostra	¿por qué?
✓ szwagier	nuera
✓ wnuk	padrino
✓ kuzyn	hermana
✓ szwagierka	¿cómo?
✓ co?	hijo
✓ córka	madre

Rozdział 5

W restauracji i na zakupach

W tym rozdziale:

- ▶ Zamawiamy coś do jedzenia i picia
- ▶ Proste pytania w restauracji
- ▶ Rezerwacja i płacenie rachunku
- ▶ Awokado, mole i inne delikatesy: słownictwo związane z jedzeniem
- ▶ Na bazarze: porównywanie cen, targowanie się i inne przyjemności

Jedzenie to jeden z ważniejszych elementów w każdej kulturze. W Ameryce Łacińskiej każdy kraj, a często nawet każdy region może się pochwalić daniami o niepowtarzalnym smaku, dlatego odwiedzanie miejscowych restauracji i kosztowanie podawanych tam dań stanowi obfite źródło najróżnorodniejszych doświadczeń. Nie inaczej jest w przypadku słonecznej Hiszpanii, gdzie czekają na nas smażone ryby, suszona górska szynka i inne przysmaki.

¡Buen provecho! — Smacznego!

Niektóre społeczności Ameryki Łacińskiej mają większe zamiłowanie do jedzenia niż inne. Meksykanie traktują swoją kuchnię z podobnym namaszczeniem jak Francuzi czy Chińczycy — widać to nawet w najmniejszych miejscowościach. Mają bardzo wrażliwe podniebienie i rozróżniają całą gamę ostrych smaków. Te same dania przygotowuje się w Meksyku na tysiące różnych sposobów — można to stwierdzić choćby na przykładzie tortilli i fasoli, które stanowią podstawę kuchni meksykańskiej.

Meksykańska **tortilla** (tor-ti-ja) to rodzaj okrągłego, płaskiego i miękkiego placka z mąki kukurydzianej, z wyglądu przypominającego naleśnik i używanego jako pieczywo. Niektóre **tortillas** są małe i grube, a inne olbrzymie i cienkie jak papier — no i oczywiście istnieje też nieskończona ilość wariantów pośrednich. Tortille różnią się też rodzajem użytej do ich wyrobu kukurydzy, która może być czarna lub żółta. Meksykanie, podobnie jak inni mieszkańcy Ameryki Środkowej, używają często tortilli zamiast sztućców. Zwijają je zmyślnie, zamieniając w łyżki, nabierają nimi jedzenie jak widelcami, a jak skończą... pałaszują ze smakiem. Nam raczej trudno byłoby to zrobić z naszymi łyżkami i widelcami!

W Hiszpanii, w słynnych **bares de tapas** (ba-res de ta-pas) razem z drinkami serwuje się **tapas** (ta-pas) — kuszące przekąski, które dzieli się zwykle ze współbiesiadnikami, jedząc je ze wspólnego talerza. Jeżeli ktoś bardzo chce, może oczywiście poprosić o własny talerz — **plato** (pla-to).

Oto krótki instruktaż na temat dań i smaków szczególnie popularnych w hiszpańskojęzycznych krajach:

- ✓ Argentyniacy i Chilijczycy preferują delikatne smaki, a ich kuchnia jest znacznie bardziej europejska niż na przykład kuchnia meksykańska.
- ✓ Peruwianczycy i Boliwijczycy lubią ostre potrawy.
- ✓ Od Río Grande na północnym krańcu Meksyku po Przesmyk Panamski podstawowym zbożem jest kukurydza. Wykorzystuje się ją na tysiące sposobów, podobnie jak pszenicę czy żyto w Europie.
- ✓ Na południe od Kolumbii do kukurydzy dochodzą jeszcze ziemniaki, pszenica i jęczmień, które stanowią podstawę pożywienia.
- ✓ W Peru spotkać się można z miejscowym zbożem o nazwie **quínoa** (*ki-no-a*), podobnym trochę do jęczmienia, oraz z mąką wyrabianą z suszonych ziemniaków, zwanych **chuño** (*ču-ño*).
- ✓ Najlepsze befszytki jada się w Argentynie. Smakują naprawdę fenomenalnie! Argentyniacy są wielkimi smakoszami, jeżeli chodzi o wołowinę, i świetnie się znają na jej przyrządzaniu.
- ✓ W wielu rejonach Hiszpanii istnieje zwyczaj spożywania miniposiłków złożonych z przekąsek o nazwie **tapas** (*ta-pas*).

Nakrywanie do stołu

Przy planowaniu posiłku mogą się przydać niektóre z następujących wyrażań:

- ✓ **¡A poner la mesa!** (*a po-ner la me-sa*) (Proszę nakryć do stołu!)
- ✓ **Aquí están los platos y los vasos.** (*a-ki es-tan los pla-tos i los ba-sos*) (Tu są talerze i szklanki.)
- ✓ **¿Qué cubiertos?** (*ke ku-bjer-tos*) (Jakie sztućce?)
- ✓ **Cuchara, cuchillo, tenedor y cucharilla.** (*ku-ča-ra ku-či-jo te-ne-dor i ku-ča-ri-ja*) (Łyżka, nóż, widelec i łyżeczka.)
- ✓ **Aquí están las servilletas.** (*a-ki es-tan las ser-bi-je-tas*) (Tu są serwetki.)
- ✓ **Más sal en el salero.** (*mas sal en el sa-le-ro*) ([Proszę dosypać] więcej soli do solniczki.)

Zwroty związane z jedzeniem i piciem

Oto kilka najczęściej używanych słów związanych ze spożywaniem posiłków:

- ✓ **almuerzo** (*al-mler-so*) (obiad)
- ✓ **cena** (*se-na*) (kolacja)
- ✓ **comida** (*ko-mi-da*) (jedzenie, kolacja)
- ✓ **desayuno** (*de-sa-ju-no*) (śniadanie)
- ✓ **tengo sed** (*ten-go sed*) (chce mi się pić)
- ✓ **tengo hambre** (*ten-go am-bre*) (jestem głodny / jestem głodna)

Kiedy i co jemy

Czasem to samo słowo ma różne znaczenia, w zależności od kraju. W Argentynie **desayuno** (de-sa-ju-no) to lekkie śniadanie, w hotelach nazywane często śniadaniem kontynentalnym. W Meksyku **desayuno** jest jeszcze lżejsze — składa się często zaledwie z kawy lub soku. Z tego względu mniej więcej około dziesiątej rano Meksykanie zasiadają do obfitego drugiego śniadania, na które podaje się soki lub owoce, jajka w sosie lub jakieś mięsne danie i oczywiście całe góry tortilli. Meksykanie nazywają ten posiłek **almuerzo** (al-mfer-so).

Z kolei w Ameryce Południowej **almuerzo** to po prostu obiad, który je się w południe, około godziny pierwszej. W Urugwaju przypomina on zupełnie nasz polski obiad, składa się bowiem obowiązkowo z zupy, mięsnego lub rybnego drugiego dania oraz deseru. W Hiszpanii **almuerzo** to późne śniadanie.

W Chile **comida** (ko-mi-da) to posiłek, który je się wieczorem — może się składać z zupy lub innej przystawki, dania głównego oraz deseru. To samo słowo w Meksyku oznacza obiad spożywany pomiędzy drugą i czwartą po południu. Jest to solidny posiłek, na który podaje się przystawki, pierwsze i drugie danie oraz deser — oczywiście jego natychmiastową konsekwencją jest **siesta** (sjes-ta), czyli poobiednia drzemka. Również w Hiszpanii **comida** to obiad, tyle że nieco mniej obfity.

Z kolei **cena** (se-na) to późna kolacja — spożywa się ją zwykle pomiędzy ósmą a dziesiątą w nocy. W niektórych krajach o tej porze jada się już tylko owoce, ale w innych cała rodzina zasiada do posiłku składającego się z ciepłego dania i deseru.

Kiedy dostajesz lub sam komuś podajesz coś do jedzenia albo do picia, możesz się spotkać z następującymi wyrażeniami:

- ✓ **¡Buen provecho!** (blen pro-be-cho) (Smacznego!)
- ✓ **¿Con qué está servido?** (kon ke es-ta ser-bi-do) (Z czym się to podaje?)
- ✓ **Está caliente.** (es-ta ka-ljen-te) (To jest gorące.)
- ✓ **Está frío.** (es-ta fri-jo) (To jest zimne.)
- ✓ **Está picante.** (es-ta pi-kan-te) (To jest ostre.)
- ✓ **Es sabroso.** (es sa-bro-so) (To jest smaczne.)
- ✓ **Lamento, no tenemos...** (la-men-to no te-ne-mos) (Przykro mi, nie mamy...)
- ✓ **¿Qué ingredientes tiene?** (ke in-gre-djen-tes tje-ne) (Jakie to ma składniki?)
- ✓ **¿Qué más trae el plato?** (ke mas tra-e el pla-to) (Co jeszcze zawiera to danie?)

A oto słowa, które mogą się przydać przy zamawianiu czegoś do picia:

- ✓ **Escoger un vino.** (es-ko-her un bi-no) (Wybrać wino.)
- ✓ **¡Salud!** (sa-lud) (Na zdrowie!)
- ✓ **Tomar un refresco.** (to-mar un re-fres-ko) (Wypić jakiś napój orzeźwiający.)
- ✓ **Tomar un trago.** (to-mar un tra-go) (Wypić coś mocniejszego, wypić drinka.)
- ✓ **Un vaso de agua.** (un ba-so de a-gła) (Szkłanka wody.)
- ✓ **Un vaso de leche.** (un ba-so de le-če) (Szkłanka mleka.)

Trzy czasowniki używane przy stole

Jeżeli chodzi o czynność picia, w hiszpańskim można ją wyrazić za pomocą dwóch różnych czasowników. Jeden to **tomar** (to-mar), a drugi **beber** (be-ber).

Czasownik tomar: brać, pić i jeść

Czasownik **tomar** (to-mar) dosłownie znaczy „brać” i często używany jest w tym właśnie znaczeniu. Ale **tomar un refresco** (to-mar un re-fres-ko) znaczy „pić napój chłodzący”, a **tomar un bocadillo** (to-mar un bo-ca-di-jo) to „zjeść kanapkę”. Czasownik **tomar** nie jest więc słowem o szczególnie precyzyjnym znaczeniu. Jeśli znajduje się po nim nazwa jakiegoś napoju lub potrawy, oznacza „pić” lub „jeść”.

Tomar to czasownik regularny należący do grupy czasowników zakończonych na **-ar**. Jego temat to **tom-** (tom). W poniższej tabelce przedstawiamy jego odmianę:

Koniugacja

yo tomo
tú tomas
él, ella, usted toma
nosotros tomamos
vosotros tomáis
ellos, ellas, ustedes toman

Wymowa

yo to-mo
tu to-mas
el e-ja us-ted to-ma
no-so-tros to-ma-mos
bo-so-tros to-ma-is
e-jos e-jas us-te-des to-man

Tylko pić — czasownik beber

Jeżeli chodzi o czasownik **beber** — nie ma żadnych wątpliwości. Odnosi się on jedynie do picia. **Beber** (be-ber) jest również regularny i należy do grupy czasowników zakończonych na **-er**. Jego temat to **beb-** (beb):

Koniugacja

yo bebo
tú bebes
él, ella, usted bebe
nosotros bebemos
vosotros bebéis
ellos, ellas, ustedes beben

Wymowa

yo be-bo
tu be-bes
el e-ja us-ted be-be
no-so-tros be-be-mos
bo-so-tros be-be-is
e-jos e-jas us-te-des be-ben

Jeść — czasownik comer

Comer (ko-mer) znaczy „jeść”. To regularny czasownik z grupy zakończonej na **-er**, a jego temat to **com-** (kom). Poniżej znajdziesz jego odmianę:

Koniugacja

yo como
 tú comes
 él, ella, usted come
 nosotros comemos
 vosotros coméis
 ellos, ellas, ustedes comen

Wymowa

yo *ko-mo*
 tu *ko-mes*
 el *e-ja us-ted ko-me*
 no-so-tros *ko-me-mos*
 bo-so-tros *ko-me-is*
 e-jos e-jas *us-te-des ko-men*

W restauracji — degustujemy różne egzotyczne dania

Nie ma co ukrywać — pierwszy kontakt z kartą dań napisaną w obcym języku może onieśmielić nawet najodważniejszego. Ale z drugiej strony w Ameryce Łacińskiej jest tyle smacznych i egzotycznych dań, że grzechem byłoby ich nie spróbować. A więc — odwagi! Poniższa lista pomoże Ci zidentyfikować najpopularniejsze dania:

- ✓ **Agua** (*a-gła*) w Meksyku może oznaczać zarówno wodę — co byłoby dosłownym tłumaczeniem słowa **agua** — jak również napój zrobiony z wody, owoców i cukru. Do przyrządzania orzeźwiających **aguas** (*a-głas*) używa się najprzeróżniejszych owoców, a nawet niektórych warzyw.
- ✓ **Aguita** (*a-gli-ta*), czyli dosłownie „malutka woda”, to herbatka ziołowa serwowana w Chile po posiłkach. Słowo **aguita** to właściwie zdrobnienie od wyrazu „woda”, ale uwaga — po polsku znaczy ono coś zupełnie innego!
- ✓ **Empanada** (*em-pa-na-da*) oznacza dosłownie „coś zawiniętego w chleb”. W Meksyku nazywa się tak zwiniętą i nadzianą czymś kukurydzianą tortillę. Natomiast w Argentynie i Chile **empanada** to pieczony pieróg z mąki pszennej, zwykle faszerowany specjalnym mięsnym nadzieniem, owocami morza w beszamelu lub serem. Argentyńskie **empanadas** są malutkie, natomiast w Chile mają dosyć pokaźne rozmiary — w każdej wersji są po prostu wyśmienite!
- ✓ Hiszpańska **tortilla** to gruby omlet ze smażonymi ziemniakami i cebulą. Tortillę można również serwować na zimno lub w kanapce, a pokrojona na małe kawałki, podawana jest w restauracjach jako odmiana **tapas**.
- ✓ W Meksyku świeża kukurydza — taka, której kolby je się ugotowane, z masłem i solą — nosi nazwę **elote** (*e-lo-te*), podczas gdy w Argentynie, Chile, Peru i Boliwii tego typu kukurydzę nazywa się **choclo** (*čo-kło*).
- ✓ Zielony groszek nazywa się w Meksyku **ejote** (*e-ho-te*), w Ameryce Południowej — **porotos verdes** (*po-ro-tos ber-des*) lub **porotitos** (*po-ro-ti-tos*), a w Hiszpanii — **guisantes** (*gi-san-tes*). W większości krajów hiszpańskojęzycznych suchą fasolę nazywa się **porotos** (*po-ro-tos*); wyjątkiem są tu: Meksyk, gdzie nosi ona nazwę **frijoles** (*fri-ho-les*), i Hiszpania, gdzie nazywa się ją **judías** (*hu-di-jas*). Nigdzie na świecie nie istnieje jednak chyba tak wielka liczba odmian fasoli, jak w Peru. Na targu można kupić różnej wielkości fasolki o tak przeróżnych kolorach i kształtach, że aż ślinka cieknie — ma się ochotę spróbować wszystkich po kolei.

- ✓ W Chile połędwica wołowa nosi nazwę **filete** (fi-le-te), podczas gdy ten sam kawałek wołowiny w Argentynie nazywa się **lomo** (lo-mo), a w Hiszpanii — **solomillo** (so-lo-mi-jo).
- ✓ Podstawą argentyńskiej diety jest danie pod nazwą **bife con papas y ensalada** (bi-fe kon pa-pas i en-sa-la-da) — znaczy to tyle, co „befsztyk z grilla z ziemniakami i sałatką”. Dania z grillowanej wołowiny zajmują zwykle pokaźną część każdej restauracyjnej karty w Argentynie. Znaleźć wśród nich można wiele rodzajów mięsiwa znanych z polskiej kuchni, ale również całą gamę potraw, o których nigdy nie słyszeliśmy. Z tych najbardziej egzotycznych zacytować można **chinchulines** (ćin-ću-li-nes) — specjalnie przygotowane flaczki wołowe z grilla, naprawdę znakomite! — oraz danie o nazwie **molleja** (mo-je-ha), czyli... grasica wołowa z rusztu.
- ✓ Z kolei w Meksyku **mollejas** (mo-je-has) to żołądki kurze. W Chile ten sam kurzy żołądek nazywa się **contre** (kon-tre).
- ✓ Wątróbka w Chile nosi nazwę **pana** (pa-na), natomiast w innych krajach hiszpańskojęzycznych nazywa się **hígado** (i-ga-do).
- ✓ W Hiszpanii jednym z największych przysmaków jest solona sucha szynka o nazwie **jamón serrano** (ha-mon se-rra-no), produkowana zwłaszcza w niektórych górskich regionach.

Jeżeli lubisz ryby i owoce morza, powinieneś koniecznie odwiedzić Chile i Peru. Najsmaczniejsze ryby na świecie pływają bowiem wzdłuż zachodnich wybrzeży Ameryki Południowej, wykorzystując napływający z Antarktydy zimny Prąd Humboldta.

- ✓ Wśród najbardziej cenionych morskich specjałów wyróżniają się: **loco** (lo-ko), morski mięczak gigantycznych rozmiarów, oraz **congrrio** (kon-grjo), czyli konger — drapieżna ryba morska podobna do węgorza.
- ✓ Inne przysmaki, które możemy tu znaleźć, to **albacora** (al-ba-ko-ra) (miecznik), **cangrejo** (kan-gre-ho) (olbrzymi krab), **jaiba** (haj-ba) (mały krab), **langosta** (lan-gos-ta) (langusta), **langostino** (lan-gos-ti-no) (rodzaj krewetki), **camarón** (ka-ma-ron) (również rodzaj krewetki) i inne morskie delicje, które pływają w zgodzie w **sopa marinera** (so-pa ma-ri-ne-ra), czyli w zupie rybnej.
- ✓ W Peru z surowych ryb i owoców morza przyrządza się danie o nazwie **ceviche** (se-bi-će). Istnieje wiele wariantów **ceviche**, a ich wspólną cechą jest to, że są bardzo pikantne. **Ceviche** przyrządza się, marynując surową rybę lub inne owoce morza w dużej ilości soku z cytryny z solą i ostrą papryką. Przygotowana w ten sposób ryba pozostaje surowa, ale zmienia kolor z przezroczystego na biały, przez co wygląda jak ugotowana. Pycha!

Być może zechcesz też spróbować innych typowych dań:

- ✓ Pomimo że w Meksyku nazywa się go **aguacate** (a-gła-ka-te), a w Argentynie, Urugwaju i Chile — **palta** (pal-ta), chodzi oczywiście o znany od dawna w Polsce (pod nazwą smaczliwka) owoc awokado.
- ✓ Na południu Meksyku słowo **pan** (pan), które ogólnie znaczy „chleb”, kojarzy się raczej ze słodkim wypiekiem, natomiast w Ameryce Południowej i Hiszpanii określa się nim różne rodzaje pszennego chleba.
- ✓ W Meksyku **torta** (tor-ta) to typowa kanapka zrobiona z dwóch kromek kwadratowego chleba, podczas gdy w innych krajach latynoskich **torta** jest odpowiednikiem naszego tortu, który w Hiszpanii nazywany jest **tarta** (tar-ta). Kanapki noszą, w zależności od kraju, różne nazwy: **sandwich** (sand-lic), **bocadillo** (bo-ka-di-jo), **emparedado** (em-pa-re-da-do)...
- ✓ Meksykańskie **memelas** (me-me-las) to specjalnie złożone i nadziewane farszem **tortillas**.

- ✓ **Gazpacho** (*gas-pa-čo*) to nazwa hiszpańskiego chłodnika z surowych jarzyn, przyprawionego oliwą z oliwek, czosnkiem i octem.
- ✓ Natomiast słynna hiszpańska **paella** (*pa-e-ja*) to ryż z owocami morza, mięsem, szafranem i innymi dodatkami, przygotowywany na specjalnej patelni.

A teraz coś o sosach ***— na zimno lub na gorąco, ale zawsze na ostro!***

Niektórzy twierdzą, że potrawy serwowane w krajach Ameryki Łacińskiej w szczególnie sposób wyróżniają się wspaniałymi sosami. Jest to prawda zwłaszcza w przypadku meksykańskiej kuchni, w której istnieją najrozmaitsze sosy o przeróżnych konsystencjach i smakach.

Mole: podawane na gorąco i na bardzo ostro!

Mole (*mo-le*) to słowo używane tylko w Meksyku; oznacza ono po prostu sos. Różne rodzaje **mole** podaje się na gorąco z mięsem i drobiem:

- ✓ **Mole negro** (*mo-le ne-gro*) (czarne mole) jest czarne, jakże by inaczej, i przyrządza się je z różnych prażonych składników. Są to: kakao, papryczki, migdały, cebula, czosnek i chleb. Może być mniej lub bardziej pikantne.
- ✓ **Mole colorado** (*mo-le ko-lo-ra-do*) (czerwone mole) jest czerwone i robi się je z papryki. Jest niesamowicie ostre! Sos ten można również spotkać pod zdrobniałą nazwą **coloradito** (*ko-lo-ra-di-to*).
- ✓ **Mole amarillo** (*mo-le a-ma-ri-jo*) (żółte mole) jest koloru żółtopomarańczowego. W jego skład wchodzi między innymi migdały i rodzynki. Zwykle jest tylko z lekką ostrością.
- ✓ **Mole verde** (*mo-le ber-de*) (zielone mole) robi się z zielonych pomidorów, zielonych ostrych papryczek oraz z natki kolendry. Jest bardzo zielone. Może być bardzo albo tylko trochę pikantne.

Meksykanie nie jadają **mole** na co dzień. Tego typu specjały zarezerwowane są na szczególne okazje. Turyści są w tym względzie uprzywilejowani, gdyż mogą zamówić mole w każdej restauracji.

Sosy na zimno — również bardzo ostre!

W Meksyku podaje się do jedzenia różne zimne sosy, na wypadek gdyby ktoś chciał doprawić sobie i tak już ostre jedzenie.

- ✓ **Pico de gallo** (*pi-ko de ga-jo*), co dosłownie znaczy „koguci dziób”, to sos zrobiony wyłącznie z warzyw. Jest czerwono-zielono-biały, gdyż w jego skład wchodzi pomidory, papryczki **jalapeño** (*ha-la-pe-ño*), natka kolendry oraz cebula. Ostro!
- ✓ **Guacamole** (*gła-ka-mo-le*) — nazwa tego sosu czy raczej przecieru znana jest na całym świecie. Jego podstawą jest starte lub rozniecione awokado, **chili** (*čī-li*), czyli ostra papryka, natka kolendry, cytryna lub limonka oraz sól. Guacamole może być czasem dosyć ostre.
- ✓ **Salsa verde** (*sal-sa ber-de*) to zielony sos zrobiony z zielonych pomidorów, **chili** oraz natki kolendry. Ostro!
- ✓ **Salsa roja** (*sal-sa ro-ha*) — czerwony sos z czerwonych pomidorów i papryczek chili. Również ostro!

Jak dostać to, co się chce — czasownik *querer*

Czasownik **querer** (ke-rer) znaczy zarówno „chcieć”, jak i „życzyć sobie”; w Hiszpanii oznacza również „kochać”.

Querer to czasownik nieregularny. Zwróć uwagę, że jego temat **quer-** (ker) w niektórych osobach zamienia się w **quier-** (kjer).

Koniugacja

yo quiero
tú quieres
él, ella, usted quiere
nosotros queremos
vosotros queréis
ellos, ellas, ustedes quieren

Wymowa

yo kje-ro
tu kje-res
el e-ja us-ted kje-re
no-so-tros ke-re-mos
bo-so-tros ke-re-is
e-jos e-jas us-te-des kje-ren

Pogawędka

Z okazji urodzin żony, señor Porter postanowił zaprosić ją na kolację. Posłuchaj, jak dzwoni do restauracji, żeby zarezerwować stolik.

Señor Porter: **Quiero reservar una mesa para dos personas.**
kje-ro re-ser-bar me-sa pa-ra dos per-so-nas
Chciałbym zarezerwować stolik dla dwóch osób.

Kelnerka: **¡Cómo no! ¿Para qué hora será?**
ko-mo no pa-ra ke o-ra se-ra
Oczywiście. Na którą godzinę?

Señor Porter: **Para las ocho esta noche.**
pa-ra las o-cho es-ta no-će
Na ósmą wieczór.

Kelnerka: **¿A nombre de quién?**
a nom-bre de kjen
Na jakie nazwisko?

Señor Porter: **El señor Porter.**
El se-ñor por-ter
Porter.

Kelnerka: **Bien, les esperamos.**
bjen les es-pe-ra-mos
Dobrze, czekamy na państwa.

Señor Porter: **Muchas gracias.**
mu-čas gra-sjas
Dziękuję bardzo.

Jak zawołać kelnera

Sprawa, wydawać by się mogło, niezbyt skomplikowana, a jednak...

W Argentynie kelner nazywa się **mozo** (*mo-so*), czyli dosłownie „młody człowiek, młodzieniec”. Ale uwaga, nie zwraca się tak do kelnera w Chile, gdyż nazwanie kogoś w ten sposób może być uznane za obraźliwe! W Chile mówi się do kelnera z francuska **garzón** (*gar-son*). Chociaż pisownia została nieco zmieniona, słowo to brzmi prawie identycznie jak francuskie „garçon” (chłopiec, kelner).

Z kolei w Meksyku możemy sobie wołać i **mozo**, i **garzón**, lecz z całą pewnością nie zwrócimy tym na siebie uwagi kelnera. Mówi się tam do niego **joven** (*ho-ben*), czyli „młody”, bez względu na to, ilu lat brakuje mu do emerytury.

W Hiszpanii kelner to **camarero** (*ka-ma-re-ro*).

Sprawa robi się znacznie prostsza, kiedy zamiast kelnera obsługuje nas kelnerka. Gdziekolwiek byśmy się nie znajdowali, można się do niej zwrócić per **señorita** (*se-ño-ri-ta*).

W znakomitej większości restauracji w Hiszpanii i Ameryce Łacińskiej nie trzeba wcześniej rezerwować stolika.

Zamawiamy coś do picia

Wielu z nas lubi przed kolacją zamówić jakiś aperitif lub koktajl. Większość tego typu napojów serwowanych w hiszpańskich i latynoskich restauracjach nie różni się zbyt od tych, które możemy spotkać w polskich restauracjach. Wyjątkiem są tu niektóre miejscowe trunki, jak na przykład **aguardiente** (*a-glar-djen-te*), dosłownie „woda ognista”, czyli czysty alkohol z winogron, **tequila** (*te-ki-la*) oraz **mezcal** (*mes-kal*) — meksykańskie wódki z kaktusa, lub **pisco** (*pis-ko*) — wódka winogronowa produkowana w Chile i Peru. Oczywiście sporządza się też z nich różnego rodzaju koktajle. W Chile i Peru bardzo popularny jest koktajl o nazwie **pisco sauer** (pisane również **saur** albo **sour**) (*pis-ko sa-ter*), przyrządzany z pisco, cukru i soku z cytryny. W Hiszpanii przed kolacją można również wypić kieliszek wina o nazwie **jerez** (*he-res*) (rodzaj sherry) lub katalońskiego szampana o nazwie **cava** (*ka-ba*) (nie mylić z kawą!!!).

Pogawędka

Jeżeli masz ochotę oprócz jedzenia zamówić też coś do picia, będziesz musiał wdać się z kelnerem w rozmowę...

Kelner:

¿Quieren algo para beber?

kje-ren al-go pa-ra be-ber

Macie państwo ochotę na coś do picia?

¿Se sirven un agua de frutas?

se sir-ben un a-gła de fru-tas

Życzycie sobie państwo wodę z sokiem owocowym?

Señora Porter:

No, yo quiero un vaso de vino tinto.

no jo kje-ro un ba-so de bi-no tin-to

Nie, ja chciałabym kieliszek czerwonego wina.

- Kelner: **Muy bien, ¿y usted?**
muj bjen i us-*ted*
Świetnie, a pan?
- Señor Porter: **Yo quiero una cerveza.**
jo *kje*-ro u-na ser-be-sa
Ja poproszę piwo.
- Kelner: **¿Lager o negra?**
la-ger o *ne*-gra
Lager czy ciemne?
- Señor Porter: **Prefiero negra.**
pre-*fje*-ro *ne*-gra
Wolę ciemne.
-

Pogawędka

A teraz wreszcie siadamy do posiłku! Z poniższego dialogu dowiesz się, w jaki sposób można zamówić coś do zjedzenia.

- Kelner: **¿Están listos para ordenar?**
es-tan lis-tos pa-ra or-de-nar
Jesteście państwo gotowi, żeby złożyć zamówienie?
- Señora Porter: **Yo quiero una ensalada mixta.**
jo *kje*-ro u-na en-sa-la-da *miks*-ta
Ja poproszę mieszaną sałatkę.
- Señor Porter: **Y para mí una sopa de mariscos.**
i pa-ra mi u-na so-pa de ma-ris-kos
A dla mnie będzie zupa z owoców morza.
- Kelner: **¿Y de plato fuerte?**
i de pla-to flier-te
A na drugie danie?
- Señor Porter: **¿Qué nos recomienda?**
ke nos re-ko-mjen-da
Co by nam pan polecił?
- Kelner: **Tenemos dos platos especiales: mole amarillo con carne de res y huachinango a la veracruzana.**
te-ne-mos dos pla-tos es-pe-sja-les mo-le a-ma-ri-jo kon kar-ne de res i la-či-nan-go a la be-ra-kru-sa-na
Nasza specjalność to żółte mole z wołowiną oraz huachinango w stylu Veracruz.

- Señora Porter: **¿Qué es huachinango a la veracruzana?**
ke es ła-ći-*nan*-go a la be-ra-kru-*sa*-na
Co to jest huachinango w stylu Veracruz?
- Kelner: **Es pescado con tomates, chile, cilantro y cebolla.**
es pes-*ka*-do kon to-*ma*-tes ći-le si-*lan*-tro i se-*bo*-ja
To ryba w pomidorach z ostrą papryką, natką kolendry i cebulą.
- Señora Porter: **Yo quiero pollo frito.**
jo *kje*-ro *po*-jo *fri*-to
Poproszę smażonego kurczaka.
- Kelner: **No tenemos pollo frito. Tenemos pollo asado en salsa de mango.**
no te-*ne*-mos *po*-jo *fri*-to te-*ne*-mos *po*-jo a-*sa*-do en *sal*-sa de *man*-go
Nie mamy smażonego kurczaka. Mamy kurczaka pieczonego w sosie z mango.
- Señora Porter: **¿Con qué está acompañado?**
kon ke es-*ta* a-kom-*pa*-*ría*-do
Z jakimi dodatkami?
- Kelner: **Con elotes frescos y calabazas entomatadas.**
kon e-*lo*-tes *fres*-kos i ka-*la*-*ba*-sas en-to-*ma*-*ta*-das
Ze świeżą kukurydzą i cukinią w sosie pomidorowym.
- Señora Porter: **Bueno, voy a probar el pollo con mango.**
bte-no boj a pro-*bar* el *po*-jo kon *man*-go
Dobrze, spróbuję kurczaka w sosie z mango.
-

Pogawędka

W pewnym momencie przychodzi pora na zapłacenie rachunku.

- Señor Porter: **Joven, ¿nos trae la cuenta por favor?**
ho-ben nos tra-e la *klen*-ta por fa-*bor*
Czy można prosić o rachunek?
- Kelner: **Ya vuelvo con la cuenta.**
ja *bte*-bo kon la *klen*-ta
Już przynoszę rachunek.
- Señor Porter: **¿Aceptan tarjetas de crédito?**
a-*sep*-tan tar-*he*-tas de *kre*-di-to
Czy akceptujecie państwo karty kredytowe?

Kelner: **No, lo lamentamos mucho, aquí no aceptamos tarjetas de crédito.**
 no lo la-men-ta-mos mu-cho a-ki no a-sep-ta-mos tar-he-tas
 de kre-di-to
 Nie, bardzo mi przykro, ale nie akceptujemy tu kart kredytowych.

W chwilę później...

Señora Porter: **¿Ya pagamos la cuenta?**
 ja pa-ga-mos la klen-ta
 Czy już zapłaciliśmy rachunek?

Señor Porter: **Ya la pagué.**
 ja la pa-ge
 Już zapłaciłem.

Señora Porter: **¿Dejamos propina?**
 de-ha-mos pro-pi-na
 Zostawiliśmy napiwek?

Señor Porter: **Sí, dejé propina.**
 si de-he pro-pi-na
 Tak, zostawiłem napiwek.

Kukurydziane tortille oraz inne dania

Kraje, którymi zajmujemy się w tej książce, różnią się między sobą klimatem, kulturą, wyglądem zamieszkujących je ludzi, ale — przede wszystkim — różnią się kuchnią. Opisanie różnorodności dań i napojów, z jakimi możemy się tam zetknąć, to temat na osobną (i pewnie niejedną) książkę. Tutaj możemy poświęcić temu tematowi zaledwie kilka stron, toteż nie zdziw się, jeżeli w niniejszym rozdziale nie znajdziesz wzmianki o tym kapitalnym gwatemalskim daniu, którego spróbowałeś podczas zeszłorocznych wakacji.

Jeżeli akurat uda Ci się zamówić Twoje ulubione hiszpańskie lub latynoamerykańskie danie w kraju, z którego pochodzi, nie zdziw się, jeżeli okaże się, że ma niewiele wspólnego z daniem, które podano Ci w etnicznej restauracji w Polsce.

Zwykła **tortilla** (tor-ti-ja) może być przykładem na to, jak bardzo różnią się te same dania w zależności od kraju lub regionu. W wielu meksykańskich restauracjach w Polsce podaje się **tortille** zrobione z mąki pszennej. Tymczasem Meksykanie jedzą prawie wyłącznie tortille kukurydziane, chociaż na północy kraju wypieka się je też często z mąki

pszennej. Z kolei w Hiszpanii **tortilla** to omlet, który nie ma nic wspólnego z kukurydzianymi plackami z Ameryki Łacińskiej.

Może też się okazać, że podawane w miejscowych restauracjach dania nie smakują tak jak paczkowane przysmaki, które kupujemy w supermarketach jako „typowo meksykańskie” czy „typowo hiszpańskie” dania, przyprawy czy napoje. Trzeba pamiętać, że tam, skąd pochodzą, przygotowuje się je ze świeżych składników i są dostosowane do lokalnych gustów.

Jeżeli nie lubisz egzotycznych dań — nie przejmuj się. W każdej lepszej restauracji znajdziesz swojski befszyk z frytkami oraz inne „normalne” dania, do których tak bardzo jesteś przywiązany.

Oczywiście w małych i tanich restauracjach, w jakich zwykle stołują się miejscowi ludzie, można zamówić raczej tylko lokalne dania. Właśnie tego typu miejsca wydają nam się najfajniejsze. A Tobie?

Mała przerwa na wizytę w toalecie

Nie ma rady — przyjdzie taki moment, kiedy będziecie chcieli umyć ręce, odświeżyć makijaż albo zrobić cokolwiek innego, co wymaga złożenia wizyty w toalecie. Toalety publiczne w Ameryce Łacińskiej i w Hiszpanii są bardzo podobne do tych, które znaleźć można w Polsce — im droższa restauracja, tym bardziej elegancka toaleta. Poniższe zwroty pomogą Ci odnaleźć miejsce, którego szukasz.

✓ **¿Dónde están los servicios / baños?** (*don-de es-tan los ser-vi-sjos / ba-ños*) (Gdzie jest toaleta?)

- ✓ **Los servicios / baños están al fondo, a la derecha.** (*los ser-vi-sjos / ba-ños es-tan al fon-do a la de-re-cha*) (Toaleta jest w głębi, po prawej stronie.)
- ✓ **¿Es este el baño?** (*es es-te el ba-ño*) (Czy to jest toaleta?)
- ✓ **No, este no es el baño. Es ese.** (*no es-te no es el ba-ño es es-te*) (Nie, to nie jest toaleta. Tam jest toaleta.)

Czasownik na zakupy: comprar

Comprar (kom-*prar*) znaczy „kupować”, a **ir de compras** (ir de kom-*pras*) — „iść na zakupy”. **Comprar** to czasownik regularny, z grupy czasowników zakończonych na **-ar**. Jego temat to **compr-** (kompr). Oto, jak odmienia się **comprar** w czasie teraźniejszym:

Konjugacja

yo compro
tú compras
él, ella, usted compra
nosotros compramos
vosotros compráis
ellos, ellas, ustedes compran

Wymowa

yo kom-pro
tu kom-pras
el e-ja us-ted kom-pra
no-so-tros kom-pra-mos
bo-so-tros kom-pra-is
e-jos e-jas us-te-des kom-pran

Kupowanie w praktyce

Następujące zdania, wykorzystujące wspomniany zwrot **ir de compras** (ir de kom-*pras*) (iść na zakupy), mogą Ci się przydać zarówno na bazarze, jak i w supermarkecie:

- ✓ **Fue de compras.** (*fle de kom-pras*) (Poszedł / poszła na zakupy.)
- ✓ **¡Voy de compras!** (*boj de kom-pras*) (Idę na zakupy!)
- ✓ **¡Vamos de compras al mercado!** (*ba-mos de kom-pras al mer-ka-do*) (Chodźmy na zakupy na targ!)

Na targu

Teraz zajmiemy się kupowaniem na targu. Istnieją różne targi i bazy — jedne mieszczą się pod gołym niebem, inne w specjalnie do tego celu przystosowanych halach targowych — w każdym razie są to miejsca dużo ciekawsze niż bezosobowe supermarkety. Tutaj nie ma ekspedientek

i kasjerów, są tylko prawdziwi sprzedawcy, którym rzeczywiście zależy na sprzedaniu towaru i którzy pewnie będą nagabywać Cię, próbując sprzedać różne rzeczy, na których kupno możesz mieć ochotę albo nie. Jeżeli nie chcesz czegoś kupować, możesz zastosować któryś z następujących zwrotów:

- ✓ **Ahora no, gracias.** (a-o-ra no gra-sjas) (Teraz nie, dziękuję.)
- ✓ **Ya tengo, gracias.** (ja ten-go gra-sjas) (Już mam, dziękuję.)
- ✓ **No me interesa, gracias.** (no me in-te-re-sa gra-sjas) (To mnie nie interesuje, dziękuję.)
- ✓ **Más tarde, gracias.** (mas tar-de gra-sjas) (Później, dziękuję.)
- ✓ **No me gusta, gracias.** (no me gus-ta gra-sjas) (Nie podoba mi się, dziękuję.)
- ✓ **No me moleste, por favor.** (no me mo-les-te por fa-bor) (Proszę mi nie zawracać głowy.)

Bardzo możliwe, że polubisz bazy, które wypełnia kolorowy tłum przekupniów i kupujących. Może polubisz atmosferę tak różną od tej, do której jesteś przyzwyczajony. Targ może być pełen ludzi ubranych w stroje, których nigdy wcześniej nie widziałeś, mówiących i zachowujących się w zupełnie nowy dla Ciebie sposób.

Na większości latynoamerykańskich bazarów towary ułożone są na straganach w kolorowe sterty, z których każdy może wybierać według swojego uznania.

W supermarketach ceny zawsze znajdują się na widoku, tymczasem na niektórych targach w ogóle nie ma cen — zależy to od zwyczajów panujących w danym kraju. Kiedy ceny nie są wystawione, możesz spróbować trochę się potargować — po prostu protestuj, mówiąc, że to, co chcesz kupić, jest za drogie. Sprzedawcom zależy na sprzedaniu towaru, tak że pewnie trochę opuszczą cenę.

Kiedy wybierasz się na bazar, powinieneś zabrać z sobą jakąś torbę lub siatkę, żeby móc do niej włożyć kupione towary. W supermarketach zwykle dostajemy jakąś reklamówkę, ale na bazarach sprzedawca pakuje tylko to, co sam sprzedaje, i prawdopodobnie nie dostaniesz jakiegось większego pojemnika, do którego mógłbyś włożyć zakupy. Ale też nie ma co się za bardzo przejmować — na każdym bazarze znaleźć można stoisko z koshami lub torbami wszelkich rozmiarów. W większości przypadków chętnie zabierzesz kupioną tam torbę do domu, gdyż zazwyczaj są to ładne artykuły ręcznej roboty.

Kupujemy owoce

A oto nazwy owoców, które kupić można na bazarze:

- ✓ **la cereza** (la se-re-sa) (czereśnia)
- ✓ **la ciruela** (la sir-le-la) (śliwka)
- ✓ **el durazno** (el du-ras-no) (brzoskwinia); w Hiszpanii: **el melocotón** (me-lo-ko-ton)
- ✓ **la frutilla** (la fru-ti-ja) (truskawka); w Hiszpanii **la fresa** (la fre-sa)
- ✓ **la fresa del bosque** (la fre-sa del bos-ke) (poziomka)
- ✓ **la guayaba** (la gła-ja-ba) (guawa)
- ✓ **el higo** (el i-go) (figa)
- ✓ **la lima** (la li-ma) (limonka)

Banany, banany!

Banany, które można kupić w polskich supermarketach, to tylko jedna z wielu odmian tych owoców. Na targowiskach w krajach tropikalnych sprzedawane są banany różniące się w znacznej mierze kształtem i rozmiarem, a nawet smakiem. Niektóre mają bardzo cienką skórkę (przez co zasłużyły sobie na przydomek „nylon”), inne obdarzone są grubą i twardą skórą. **Plátano macho** (*pla-ta-no ma-cho*), czyli dosłownie „banan samiec”, to długi, gruby i mało słodki banan, który, smażony, podawany jest na Kubie i w innych krajach jako dodatek do mięsnych dań (jak

nasze ziemniaki). Pewnego razu w Limie w Peru jedna z autorek tego podręcznika zobaczyła na targu małe owocki, których w żaden sposób nie mogła zidentyfikować. Zapytała więc sprzedawcę: **¿Cuánto?** (*kłan-to*) (Ile kosztują?), na co otrzymała odpowiedź: **A sol la manito** (*a sol la ma-ni-to*) (Jednego sola za rączkę). Susana z chęcią zapłaciła sola, co stanowiło bardzo małą kwotę, a w zamian za to dostała pięć małych owoczków, które jako żywo wyglądały jak rączka dziecka. Były to banany! Słodkie jak miód.

- ✓ **el limón** (*el li-mon*) (cytryna)
- ✓ **el mango** (*el man-go*) (mango)
- ✓ **la manzana** (*la man-sa-na*) (jabłko)
- ✓ **el melón** (*el me-lon*) (melon)
- ✓ **la mora** (*la mo-ra*) (jeżyna)
- ✓ **la naranja** (*la na-ran-ha*) (pomarańcza)
- ✓ **la papaya** (*la pa-pa-ja*) (papaja)
- ✓ **la pera** (*la pe-ra*) (gruszka)
- ✓ **el plátano** (*el pla-ta-no*) (banan)
- ✓ **el pomelo** (*el po-me-lo*) (grejpfrut) [w Hiszpanii]
- ✓ **la sandía** (*la san-di-ja*) (arbuz)
- ✓ **la toronja** (*la to-ron-ha*) (grejpfrut) [w Meksyku]
- ✓ **la tuna** (*la tu-na*) (owoc opuncji); w Hiszpanii: el higo chumbo (*el i-go ćum-bo*)
- ✓ **la uva** (*la u-ba*) (winogrona)

Kupujemy jarzyny

Świeże jarzyny są naprawdę przepyszne. Na każdym targowisku z łatwością kupić można:

- ✓ **las acelgas** (*las a-sel-gas*) (rodzaj buraka liściowego o smaku nieco podobnym do szpinaku)
- ✓ **el aguacate** (*el a-gła-ka-te*) (awokado)
- ✓ **el ají** (*el a-li*) (ostra papryka) [w Ameryce Południowej]
- ✓ **el ajo** (*el a-ho*) (czosnek)
- ✓ **el brócoli** (*el bro-ko-li*) (brokuły)
- ✓ **la calabacita** (*la ka-la-ba-si-ta*) (cukinia) [w Meksyku]

- ✓ **la calabaza** (la ka-la-ba-sa) (dynia)
- ✓ **la cebolla** (la se-bo-ja) (cebula)
- ✓ **el chile** (el ĉi-le) (ostra papryka) [w Meksyku i Gwatemali]
- ✓ **el chile morrón** (el ĉi-le mo-rron) (słodka papryka); w Hiszpanii: **el pimiento morrón** (el pi-mjen-to mo-rron)
- ✓ **la col** (la kol) (kapusta)
- ✓ **la coliflor** (la ko-li-flor) (kalafior)
- ✓ **la espinaca** (la es-pi-na-ka) (szpinak)
- ✓ **la lechuga** (la le-ĉu-ga) (sałata)
- ✓ **las papas** (las pa-pas) (ziemniaki); w Hiszpanii: **las patatas** (las pa-ta-tas)
- ✓ **la palta** (la pal-ta) (awokado) [w Ameryce Południowej]
- ✓ **el pimentón** (el pi-men-ton) (słodka papryka) [w Argentynie, Chile i Urugwaju]
- ✓ **el repollo** (el re-po-jo) (kapusta) [w Argentynie i Chile]
- ✓ **la zanahoria** (la sa-na-o-rja) (marchew)
- ✓ **el zapallito** (el sa-pa-ji-to) (cukinia) [w Urugwaju i Argentynie]
- ✓ **el zapallo** (el sa-pa-jo) (dynia) [w Ameryce Południowej]

Kupujemy ryby

Poniższe nazwy mogą Ci się przydać, jeżeli zdecydujesz się na zakup ryb:

- ✓ **el camarón** (el ka-ma-ron) (rodzaj krewetki); w Hiszpanii: **la gamba** (la gam-ba)
- ✓ **el congrio** (el kon-grjo) (konger)
- ✓ **el huachinango** (el ĉa-ĉi-nan-go) (ryba morska podobna do węgorza)
- ✓ **el langostino** (el lan-gos-ti-no) (rodzaj krewetki)
- ✓ **el marisco** (el ma-ris-ko) (owoce morza)
- ✓ **el pescado** (el pes-ka-do) (ryby)
- ✓ **la trucha** (la tru-ĉa) (pstrąg)

Pogawędka

Latynosi są prawdziwymi mistrzami w przyrządzaniu ryb i owoców morza — robią to na przeróżne sposoby, a wszystkie są naprawdę wspaniałe! Posłuchaj, jak Amalia kupuje ryby.

Amalia: **¿Cuánto cuesta el pescado?**
a-ma-lja *kłan-to kłes-ta el pes-ka-do*
 Ile kosztuje ta ryba?

- Sprzedawca: **Treinta pesos el kilo.**
trejn-ta pe-sos el ki-lo
 Trzydzieści peso za kilogram.
- Amalia: **Lo quiero fileteado, sin espinas.**
lo kje-ro fi-le-te-a-do sin es-pi-nas
 Proszę mi ją pokroić i obrać z ości.
- Sprzedawca: **¿Se lleva la cabeza para la sopa?**
se je-ba la ka-be-sa pa-ra la so-pa
 Weźmie pani głowę na zupę?
- Amalia: **Sí, aparte, por favor.**
si a-par-te por fa-bor
 Tak, proszę mi ją oddzielnie zapakować.

Miary i wagi

Oto kilka nazw miar i wag, które mogą się okazać przydatne na zakupach:

- ✓ **un kilo** (un *ki-lo*) (kilogram, kilo)
- ✓ **un gramo** (un *gra-mo*) (gram)
- ✓ **un litro** (un *li-tro*) (litr)
- ✓ **una docena** (*u-na do-se-na*) (tuzin) [jajka kupuje się na tuziny]
- ✓ **media docena** (*me-dja do-se-na*) (pół tuzina)
- ✓ **una cincuentena** (*u-na sin-klen-te-na*) (pięćdziesiątka)
- ✓ **una centena** (*u-na sen-te-na*) (setka)
- ✓ **un millar** (un *mi-jar*) (tysiąc)

Pogawędka

Posłuchaj, jak stojąca przy straganie z owocami i jarzynami Amalia targuje się ze sprzedawcą o cenę pomarańczy.

- Amalia: **¿A cuánto las naranjas?**
a klan-to las na-ran-has
 Po ile są pomarańcze?
- Sprzedawca: **A diez pesos las veinticinco.**
a djes pe-sos las vejn-ti-sin-ko
 Dziesięć peso za dwadzieścia pięć pomarańczy.
- Amalia: **¿A cuánto los aguacates?**
a klan-to los agła-ka-tes
 Po ile jest awokado?

- Sprzedawca: **Quince pesos el kilo.**
kin-se pe-sos el ki-lo
 Po piętnaście peso za kilogram.
- Amalia: **¡Es muy caro!**
es muj ka-ro
 Strasznie drogo!
- Sprzedawca: **Es más barato que ayer.**
es-ta mas ba-ra-to ke a-je-r
 Taniej niż wczoraj.
- Amalia: **Tiene plátanos?**
tam-bjen kje-ro pla-ta-nos
 Ma Pan banany.
- Sprzedawca: **Si ¿De cuáles?**
de kła-les
 Tak, Które?
- Amalia: **De esos. ¿Cuánto?**
de e-sos klan-to
 Te. Ile kosztują?
- Sprzedawca: **Tres pesos el kilo.**
tres pe-sos el ki-lo
 Trzy peso za kilogram.
- Amalia: **Medio kilo, por favor. Los ajos ¿a cuánto?**
me-djo ki-lo por fa-bor los a-hos a klan-to
 Poproszę pół kilo. A po ile czosnek?
- Sprzedawca: **A cinco pesos el ramillete.**
a sin-ko pe-sos el ra-mi-je-te
 Po pięć peso pęczek.
-

Wyprawa do supermercado

Oczywiście wszystkie inne artykuły spożywcze kupuje się, podobnie jak w Polsce, w sklepie spożywczym albo w supermarkecie, który po hiszpańsku nazywa się **supermercado** (su-per-mer-ka-do). Tutaj z pewnością znajdziesz produkty wyglądające nieco bardziej swojsko niż na straganie. **Supermercado** to miejsce, gdzie kupujemy kasze, mąki, nabiał i konserwy.

Oto kilka słów i zwrotów, które mogą Ci się przydać w supermarkecie:

- ✓ **el arroz** (el a-rros) (ryż)
- ✓ **el atún** (el a-tun) (tuńczyk)
- ✓ **el fideo** (el fi-de-o) (makaron)
- ✓ **los cereales** (los ce-re-a-les) (kasze i płatki śniadaniowe)
- ✓ **las galletas** (las ga-je-tas) (herbatniki)
- ✓ **la leche** (la le-će) (mleko)

- ✓ **pagar** (pa-*gar*) (płacić)
- ✓ **el pasillo** (el pa-*si*-jo) (korytarz)
- ✓ **las sardinas** (las sar-*di*-nas) (sardynki)
- ✓ **el vino** (el *bi*-no) (wino)
- ✓ **el vuelto** (el *blɛl*-to) (reszta); w Hiszpanii: **la vuelta** (la *blɛl*-ta) lub **el cambio** (el *kam*-bjo)
- ✓ **las ollas** (las o-*jas*) (garnki)
- ✓ **el tercer pasillo** (el ter-*ser* pa-*si*-jo) (trzeci korytarz)
- ✓ **al fondo** (al *fon*-do) (w głębi, z tyłu)
- ✓ **Gracias, aquí está su vuelto.** (*gra*-sjas a-*ki* es-*ta* su *blɛl*-to) (Dziękuję, to reszta dla pana / pani.)

Pogawędka

Arroz con pollo (a-rrɔs kon po-jo) (ryż z kurczakiem) to jedno z popularniejszych dań niemal we wszystkich krajach Ameryki Łacińskiej. Amalia kupuje właśnie kurczaka, prowadząc rozmowę ze sprzedawczynią.

Amalia: **¿Cuánto cuesta el pollo?**
kłan-to kłes-ta el po-jo
 Po ile kurczak?

Sprzedawczyni: **A veinte el kilo.**
a *bejn*-te el ki-lo
Po dwadzieścia za kilogram.

Amalia: **Este, ¿cuánto es?**
es-te klan-to es
lle za tego?

Sprzedawczyni: **Cuarenta pesos. ¿Lo quiere cortado?**
 kła-ren-ta pe-sos lo kje-re kor-ta-do
 Czterdzieści peso. Pokroić?

Amalia: **Sí, lo quiero en pedazos, la pechuga aparte.**
 si, lo kje-ro en pe-da-sos la pe-ču-ga a-par-te.
 Tak, proszę pokroić na kawałki, pierś osobno.

Sprzedawczyni: **¿La pechuga la preparamos para hacer bistecs?**
la pe-*çu*-ga la pre-pa-ra-mos pa-ra a-ser bis-*teks*
Pokroić pierś na kotleciki?

Amalia: **No, mejor entera.**
no me-*hor* en-te-ra
Nie, lepiej proszę zostawić całe.

Niezbędne liczebniki

Podczas zakupów prędzej czy później natkniemy się na jakieś cyfry. W poniższej tabelce znajdziesz liczebniki, które przydadzą się nie tylko na zakupach.

Od 1 do 10:		
Uno	<i>u-no</i>	1
Dos	<i>dos</i>	2
Tres	<i>tres</i>	3
Cuatro	<i>kła-tro</i>	4
Cinco	<i>sin-ko</i>	5
Seis	<i>sejs</i>	6
Siete	<i>sje-te</i>	7
Ocho	<i>o-ćo</i>	8
Nueve	<i>nfe-be</i>	9
Diez	<i>djes</i>	10
Od 11 do 15:		
Once	<i>on-se</i>	11
Doce	<i>do-se</i>	12
Trece	<i>tre-se</i>	13
Catorce	<i>ka-tor-se</i>	14
Quince	<i>kin-se</i>	15
Od 16 do 20:		
Dieciséis	<i>dje-si-sejs</i>	16
Diecisiete	<i>dje-si-sje-te</i>	17
Dieciocho	<i>dje-si-o-ćo</i>	18
Diecinueve	<i>dje-si-nfe-be</i>	19
Veinte	<i>bejn-te</i>	20
Od 21 do 25:		
Veintiuno	<i>bejn-ti-u-no</i>	21
Veintidós	<i>bejn-ti-dos</i>	22
Veintitrés	<i>bejn-ti-tres</i>	23
Veinticuatro	<i>bejn-ti-kłat-ro</i>	24
Veinticinco	<i>bejn-ti-sin-ko</i>	25

Od 35 do 40:

Treinta y cinco	<i>trejn-ta i sin-ko</i>	35
Treinta y seis	<i>trejn-ta i sejs</i>	36
Treinta y siete	<i>trejn-ta i sje-te</i>	37
Treinta y ocho	<i>trejn-ta i o-čo</i>	38
Treinta y nueve	<i>trejn-ta i nle-be</i>	39
Cuarenta	<i>kla-ren-ta</i>	40

Od 10 do 100, dziesiątkami:

Diez	<i>djes</i>	10
Veinte	<i>bejn-te</i>	20
Treinta	<i>trejn-ta</i>	30
Cuarenta	<i>kla-ren-ta</i>	40
Cincuenta	<i>sin-klen-ta</i>	50
Sesenta	<i>se-sen-ta</i>	60
Setenta	<i>se-ten-ta</i>	70
Ochenta	<i>o-čen-ta</i>	80
noventa	<i>no-ben-ta</i>	90
cien	<i>sjen</i>	100

Inne liczby:

Trescientos	<i>tres-sjen-tos</i>	300
Quinientos	<i>ki-njen-tos</i>	500
Setecientos	<i>se-te-sjen-tos</i>	700
Ochocientos	<i>o-čo-sjen-tos</i>	800
Mil	<i>mil</i>	1000
Dos mil	<i>dos mil</i>	2000
Siete mil	<i>sje-te mil</i>	7 000
Treinta mil	<i>trejn-ta mil</i>	30 000
Un millón	<i>un mi-jon</i>	1 000 000
Diez millones	<i>djes mi-jo-nes</i>	10 000 000

Gierki językowe

Odwiędził Cię właŝnie hiszpaŝskojęzyczny przyjaciel. Źeby uczcić to spotkanie, zapraszasz go do swojej ulubionej restauracji. Oczywiście dania w karcie opisane sã po polsku, tak Źe musisz przetłumaczyć mu kilka pozycji. Wpisz w wolnych miejscach, obok polskich nazw, odpowiadające im nazwy hiszpaŝskie:

Wołowina _____

Kawa _____

Smażony kurczak _____

Zielony sos _____

Jabłka _____

Piwo _____

Banany _____

Po przetłumaczeniu karty i krótkim zastanowieniu się Twój przyjaciel wie już, co chce zamówić. Teraz z kolei musisz przetłumaczyć na polski wybrane przez niego dania, Źeby przekazać zamówienie kelnerowi:

Un vaso de agua _____

Un vaso de leche _____

Una ensalada mixta _____

Mole amarillo con pollo _____

Calabaza _____

Rozdział 6

Idziemy na zakupy

W tym rozdziale:

- ▶ Zakupy w centrum handlowym
- ▶ Prosimy sprzedawcę o pomoc
- ▶ Mierzymy ubranie
- ▶ Rozmiary, kolory, materiały itd.
- ▶ Czasowniki **probar** i **llevar**
- ▶ Stopniowanie przymiotników

Nawet najwięksi zapaleńcy oraz osoby najbardziej wprawione w robieniu zakupów mogą się całkiem dobrze bawić, odkrywając nowe sklepy i nowe metody kupowania. Robienie zakupów za granicą może być naprawdę przyjemne, nie mówiąc o tym, że czasem można się natknąć na zupełnie nieoczekiwane oferty. Bez względu na to, czy chodzenie po sklepach sprawia Ci frajdę, czy jest straszliwą męką, w tym rozdziale pokażemy, jak to się robi w oryginalnym latynoskim stylu.

W dużych miastach, zarówno w Hiszpanii, jak i w krajach Ameryki Łacińskiej, proces kupowania przebiega w sposób bardzo zbliżony do tego, jak to się dzieje w naszym kraju. Na całym świecie robienie zakupów staje się coraz szybsze, a wybór oferowanych w sklepach produktów jest coraz większy i bogatszy. W mniejszych sklepach i na bazarach głównych miast Ameryki Południowej, takich jak **Buenos Aires** (*ble-nos aj-res*), **Caracas** (*ka-ra-kas*) czy **Santiago de Chile** (*san-tja-go de ĩ-le*), wciąż jeszcze można kupić ciuchy oraz inne wyroby różniące się stylem od tych, które widzimy na półkach polskich sklepów. Jeżeli jednak wolisz robić zakupy w sposób bardziej europejski, nie przejmuj się! W większych super- i hipermarketach poczujesz się całkiem swojsko — co najwyżej niektóre znajome towary i opakowania będą miały jakiś egzotyczny akcent.

Z kolei w mniejszych miejscowościach, wioskach i regionach, gdzie ciągle jeszcze preferuje się tradycyjny sposób wymiany towarów na mieszczących się pod gołym niebem bazarach i placach, będziesz miał możliwość odkrycia zupełnie nowego i pełnego niespodzianek świata. Czasem niektóre wystawione tam przedmioty wyglądają tak przedziwnie, że trudno zgadnąć, co to właściwie jest i do czego może służyć. Również sposób, w jaki sprzedaje się towary, może się bardzo różnić od tego, do czego jesteś przyzwyczajony. Ale przecież na tym właśnie polega cała zabawa!

Zakupy w centrum handlowym

Mam przyjaciółkę, która wprost uwielbia chodzić po sklepach. Kiedy wypuszcza się za granicę, zawsze namiętnie odwiedza wszystkie napotkane domy handlowe. W większych miastach centrum handlowe to idealne miejsce, żeby podpatrzeć, gdzie i w co ubierają się miejscowi ludzie oraz w których sklepach zaopatrują się w najpotrzebniejsze rzeczy.

Jeżeli jednak szukasz egzotycznych towarów sprzedawanych w tradycyjny sposób — centrum handlowe to miejsce nie dla Ciebie. Egzotyczne ciuchy i inne tego typu produkty znaleźć można na targach i bazarach, gdzie cała operacja kupna i sprzedaży odbywa się w całkiem odmienny sposób. Zajmiemy się tym w dalszej części rozdziału.

W centrach handlowych towary zwykle są skrupulatnie opisane, a ich ceny są umieszczone na widocznym miejscu. Na pewno i tutaj znajdziesz przedmioty o lokalnym kolorycie.

Nie we wszystkich krajach etykiety traktuje się z tą samą powagą, co w Europie. Często natknąć się można na towary, które nie są zbyt dokładnie opisane, a na etykietce czy opakowaniu może brakować danych, których akurat szukasz. Wyjaśnienia sprzedawcy mogą się również okazać nieco mętne. Dzieje się tak po prostu dlatego, że w Europie często kładziemy nacisk na rzeczy, które w innych krajach nie są uznawane za tak samo ważne. W tym względzie będziesz więc musiał zaufać intuicji i doświadczeniu.

Następujące zwroty mogą się przydać w centrum handlowym:

- ✓ **¿Dónde está la entrada?** (*don-de es-ta la en-tra-da*) (Gdzie jest wejście?)
- ✓ **¿Dónde está la salida?** (*don-de es-ta la sa-li-da*) (Gdzie jest wyjście?)
- ✓ **empuje** (*em-pu-he*) (proszę pchać)
- ✓ **tire** (*ti-re*) (proszę ciągnąć)
- ✓ **jale** (*ha-le*) (proszę ciągnąć) [w Meksyku]
- ✓ **el ascensor** (*el a-sen-sor*) (windy)
- ✓ **la escalera mecánica** (*la es-ka-le-ra me-ka-ni-ka*) (ruchome schody)
- ✓ **el vendedor** (*el ben-de-dor*) (sprzedawca)
- ✓ **la caja** (*la ka-ha*) (kasa)

A teraz wyobraźmy sobie, że planujesz właśnie rozkład dnia i chcesz zasięgnąć informacji na temat godzin otwarcia sklepów. Oto, jak możesz o to zapytać:

- ✓ **¿A qué hora abren?** (*a ke o-ra a-bren*) (O której godzinie państwo otwieracie?)
- ✓ **¿A qué hora cierran?** (*a ke o-ra sje-rran*) (O której godzinie państwo zamykacie?)

W Europie jesteśmy przyzwyczajeni do tego, że myszkujemy po sklepach, wybieramy różne towary i że raczej nikt nam w tym nie przeszkadza. W niektórych sklepach w Ameryce Łacińskiej, gdy tylko przekroczysz próg sklepu, sprzedawca może podejść do Ciebie, żeby się dowiedzieć, czego sobie życzysz. Jeżeli bardzo nalega, chyba najlepszym wyjściem jest po prostu skorzystać z oferowanej pomocy. Nie chodzi mu przecież o zmuszenie Cię do kupna czegośkolwiek — wręcz przeciwnie, często sprzedawcy głęboko angażują się w znalezienie tego, czego akurat szukasz, i mogą się okazać naprawdę pomocni. Zrelaksuj się i raz w życiu poczuj się jak udzielny książę, pozwalając personelowi skakać wokół siebie.

Z drugiej strony, jeżeli masz zamiar tylko pooglądać, bądź zdecydowany i zaraz na wstępie stanowczo powiedz, że nie potrzebujesz żadnej pomocy.

Pogawędka

Czy wiesz, w jaki sposób powiedzieć sprzedawcy lub sprzedawczyni, że chcesz tylko rozglądnąć się po sklepowych półkach?

Sprzedawczyni: **¿Busca algo en especial?**
bus-ka al-go en es-pe-sjal
 Szuka pani czegoś konkretnego?

Silvia: **Quiero mirar no más.**
kje-ro mi-rar no mas
 Tylko oglądam.

Sprzedawczyni: **Me llama cuando me necesite.**
me ja-ma klan-do me ne-se-si-te
 Proszę mnie zawołać, gdyby mnie pani potrzebowała.

Silvia: **Sí, le voy a llamar, gracias.**
si le boj a ja-mar gra-sjas
 Tak, zawołam panią, dziękuję.

Jak używać czasownika probar (próbować, przymierzać)

Probar (próbować, przymierzać) to czasownik, który bardzo może się przydać podczas zakupów.

Temat czasownika **probar** zmienia się w niektórych osobach i czasach z **pro-** na **prue-** — **probar** jest więc czasownikiem nieregularnym. Oto jego odmiana w czasie teraźniejszym:

Konjugacja

yo pruebo
 tú pruebas
 él, ella, usted prueba
 nosotros probamos
 vosotros probáis
 ellos, ellas, ustedes prueban

Wymowa

yo *prle*-bo
 tu *prle*-bas
 el *e*-ja us-*ted* *prle*-ba
 no-*so*-tros pro-*ba*-mos
 bo-*so*-tros pro-*ba*-is
 e-*jos e*-jas us-*te*-des *prle*-ban

Teraz znasz już czasownik **probar**, tak że możesz zmierzyć lub wypróbować cokolwiek, zanim ostatecznie zdecydujesz się na zakup. Pamiętaj, że to bardzo ważne, zwłaszcza jeżeli chodzi o kupowanie ubrania w Ameryce Łacińskiej. Nie wszyscy mamy tego samego typu sylwetki, a stroje skrojone według miejscowych norm niekoniecznie muszą być dostosowane do naszych gabarytów.

Pogawędka

Chcesz się dowiedzieć, gdzie znajduje się dział, w którym kupisz potrzebne Ci artykuły?

Silvia: **¿Dónde están los vestidos de señora?**
don-de es-tan los bes-ti-dos de se-ño-ra
 Gdzie są damskie ubrania?

Sprzedawczyni: **En el quinto piso.**
en el kin-to pi-so
 Na piątym piętrze.

Silvia: **¿Dónde está la ropa de hombre?**
don-de es-ta la ro-pa de om-bre
 Gdzie się znajdują męskie ubrania?

Sprzedawczyni: **En el cuarto piso.**
en el klar-to pi-so
 Na czwartym piętrze.

Silvia: **¿Dónde encuentro artículos de tocador?**
don-de en-klen-tro ar-ti-ku-los de to-ka-dor
 Gdzie mogę znaleźć przybory toaletowe?

Sprzedawczyni: **Al fondo, a la izquierda.**
al fon-do a la is-kjer-da
 W głębi, po lewej stronie.

Silvia: **Busco la sección de ropa blanca.**
bus-ko la sek-sjon de ro-pa blan-ka
 Szukam działu z bielizną pościelową.

Sprzedawczyni: **Un piso más arriba.**
un pis-so mas a-rri-ba
 Piętro wyżej.

Silvia: **¿Venden electrodomésticos?**
ben-den e-lek-tro-do-mes-ti-kos
 Sprzedajecie państwo sprzęt gospodarstwa domowego?

Sprzedawczyni: **Sí, en el último piso.**
si en el ul-ti-mo pi-so
 Tak, na ostatnim piętrze.

Pomaluj swój świat...

W Hiszpanii oraz w krajach Ameryki Łacińskiej nosi się ubrania w żywych, soczystych i ciepłych jak słońce barwach. Jeżeli chcesz kupić odzież lub inne artykuły odpowiadające Twoim gustom i osobowości — wcześniej musisz się koniecznie nauczyć nazw kolorów. W tabeli 6.1 znajdziesz próbkę bogatej palety hiszpańskich barw.

Tabela 6.1. Kolory

Kolor	Wymowa	Tłumaczenie
blanco	<i>blan-ko</i>	biały
negro	<i>ne-gro</i>	czarny
gris	<i>gris</i>	szary
rojo	<i>ro-ho</i>	czerwony
azul	<i>a-sul</i>	niebieski
verde	<i>ber-de</i>	zielony
morado	<i>mo-ra-do</i>	purpurowy
violeta	<i>bjo-le-ta</i>	fioletowy
café	<i>ka-fe</i>	kawowy (brązowy)
marrón	<i>ma-rro-n</i>	brązowy
amarillo	<i>a-ma-ri-jo</i>	żółty
naranja	<i>na-ran-ha</i>	pomarańczowy
rosado	<i>ro-sa-do</i>	różowy
celeste	<i>se-les-te</i>	błękitny
claro	<i>kla-ro</i>	jasny
oscuro	<i>os-ku-ro</i>	ciemny

Pogawędka

Silvia miała w pracy mały wypadek. Schyliła się, żeby podnieść z ziemi dosyć duże pudło, i rozdarła sobie spódnicę. Potrzebuje natychmiast nowej spódnicy. Na dodatek spódnica koniecznie musi mieć kieszenie, gdyż Silvia jest projektantką i zwykle trzyma w kieszeniach różne rzeczy potrzebne do pracy. Silvia udaje się więc do sklepu i prosi o pomoc sprzedawczynię.

Silvia: **¿Me ayuda por favor?**
me a-ju-da por fa-bor
 Czy mogę prosić panią o pomoc?
Busco una falda, con bolsillos.
bus-ko u-na fal-da kon bol-si-jos
 Szukam spódnicy, z kieszeniami.

Sprzedawczyni **¿Qué talla tiene?**
ke ta-ja tje-ne
 Jakiego rozmiaru?

Silvia: **Talla doce americana.**
ta-ja do-se a-me-ri-ca-na
 Rozmiar dwanaście, amerykański.

- Sprzedawczyni **¿Me permite medirla, para estar segura?**
 me per-mi-te me-dir-la pa-ra es-tar se-gu-ra
 Pozwoli pani, że panią zmierzę, żeby się upewnić.
Ah, su talla es treinta y ocho.
 a su ta-ja es trejn-ta i o-čo
 Aaa, ma pani rozmiar trzydzieści osiem.
¿Qué color busca?
 ke ko-lor bus-ka
 Jakiego koloru pani szuka?
- Silvia: **Rojo.**
 ro-ho
 Czerwonego.
- Sprzedawczyni **¿La quiere con flores?**
 la kje-re kon flo-res
 Może być w kwiatki?
- Silvia: **No, lisa, por favor.**
 no li-sa por fa-bor
 Nie, raczej gładka.

Słówka do zapamiętania

ayudar	a-ju-dar	pomagać
más	mas	bardziej
menos	me-nos	mniej
la falda	la fal-da	spódnica
el bolsillo	el bol-sí-jo	kieszeń
medir	me-dir	mierzyć
la talla	la ta-ja	rozmiar
liso	li-so	gładki

Kupujemy męską koszulę

Posłuchaj mądrej rady: mimo że teoretycznie rozmiary męskich koszul w Hiszpanii oraz w Ameryce Łacińskiej nie różnią się od rozmiarów, które obowiązują na polskim rynku, zawsze lepiej jest sprawdzić rozmiar koszuli — tak na wszelki wypadek.

W niektórych rejonach świata ludzie są niżsi, w innych wyżsi lub bardziej korpulentni. Czasem rozmiar M („medium” — średni) odpowiada naszemu S („small” — mały) lub odwrotnie. Żeby uniknąć niespodzianek, zdecydowanie najlepiej jest zmierzyć koszulę przed dokonaniem zakupu.

Pogawędka

Poniższy dialog poświęcony jest przymierzaniu spodni.

Claudio: **¿Puedo probarme este pantalón?**
klał-djo ple-do pro-bar-me es-te pan-ta-lon
 Czy mogę przymierzyć te spodnie?

Sprzedawca: **Cómo no, por aquí.**
ko-mo no por a-ki
 Oczywiście, tędy proszę.

Claudio: **Me queda grande.**
me ke-da gran-de
 Są na mnie za duże.

Sprzedawca: **Le busco otro.**
le bus-ko o-tro
 Poszukam innych.

Claudio: **Este aprieta aquí.**
es-te a-prje-ta por a-ki
 Te cisną mnie tutaj.

Sprzedawca: **A ver este.**
a ber es-te
 Zobaczmy te.

Claudio: **¿Lo tiene en verde?**
lo tje-ne en ber-de
 Czy ma pan je w zielonym kolorze?

Sprzedawca: **Este, ¿a ver?**
es-te a ber
 Te — zobaczmy.

Claudio: **Queda muy bien.**
ke-da muj bjen
 Bardzo dobrze leżą.

Słówka do zapamiętania

el pantalón /
los pantalones

el pan-ta-lon /
los pan-ta-lo-nes

spodnie

queda grande

ke-da gran-de

jest za duży / za duża

queda bien

ke-da bjen

dobrze leży

probar

pro-bar

mierzyć, próbować

Sprawdzamy, z jakiej tkaniny uszyte jest ubranie

W biedniejszych częściach świata, także w niektórych krajach Ameryki Łacińskiej, ludzie często wolą tkaniny syntetyczne od naturalnych, a ich ceny nie są wcale niższe od cen włókien naturalnych. Poniższe zwroty pomogą Ci sprawdzić, z jakiego materiału uszyte są interesujące Cię części garderoby:

- ✓ **¿Este pantalón es de pura lana?** (*es-te pan-ta-lon es de pu-ra la-na*) (Czy te spodnie są z czystej wełny?)
- ✓ **No, es de lana con nylon.** (*no es de la-na con naj-lon*) (Nie, są z wełny z nylonem.)
- ✓ **¿La camisa es de puro algodón?** (*la ka-mi-sa es de pu-ro al-go-don*) (Czy ta koszula jest z czystej bawełny?)
- ✓ **No, es de algodón con poliéster.** (*no es de al-go-don kon po-li-es-ter*) (Nie, jest z bawełny z poliestrem.)
- ✓ **¿Cuánto algodón tiene esta tela?** (*kłan-to al-go-don tje-ne es-ta te-la*) (Ile procent bawełny ma ta tkanina?)
- ✓ **Tiene cuarenta por ciento.** (*tje-ne kła-ren-ta por sjen-to*) (Ma czterdzieści procent.)
- ✓ **Busco ropa de fibras naturales.** (*bus-ko ro-pa de fi-bras na-tu-ra-les*) (Szukam ubrania z naturalnych włókien.)
- ✓ **También tenemos.** (*tam-bjen te-ne-mos*) (Też mamy.)

Słówka do zapamiętania

pura	pu-ra	czysta
la lana	la la-na	wełna
el algodón	el al-go-don	bawełna
la fibra	la fi-bra	włókno
por ciento	por sjen-to	procent

Czasownik llevar

W języku hiszpańskim, jeśli chcemy nosić coś na sobie lub z sobą, mieć coś przy sobie, brać coś z sobą, prowadzić kogoś gdzieś lub prowadzić coś (np. rachunki), robimy to za pomocą jednego i tego samego czasownika — **llevar** (*je-bar*). Na pocieszenie można tylko dodać, że jest to czasownik regularny, z koniugacji **-ar**. Jego temat to **lle-** (*jeb*).

Istnieje jeszcze jeden czasownik o znaczeniu ściśle związanym z ubieraniem się: **vestir** (*bes-tir*) (nosić na sobie, ubierać). **Vestido** (*bes-ti-do*) (sukienka) to inny wyraz z tej samej rodziny, który z pewnością Ci się przyda.

Ale wróćmy do czasownika **llevar** — oto, w jaki sposób odmienia się go w czasie teraźniejszym:

Konjugacja

yo llevo
tú llevas
él, ella, usted lleva
nosotros llevamos
vosotros lleváis
ellos, ellas, ustedes llevan

Wymowa

yo *je*-bo
tu *je*-bas
el *e*-ja us-*ted je*-ba
no-*so-tros je*-ba-mos
bo-*so-tros je*-ba-is
e-jos *e*-jas us-*te*-des *je*-ban

Poniższe przykłady pokazują, jak używać tego wieloznacznego czasownika:

- ✓ **Me llevo esta camisa.** (*me je*-bo *es*-ta ka-*mi*-sa) (Biorę tę koszulę.)
- ✓ **El vestido que llevas es bellissimo.** (*el bes*-ti-do ke *je*-bas es be-*ji*-si-mo) (Sukienka, którą masz na sobie, jest przepiękna.)
- ✓ **Llevo un regalo para ti.** (*je*-bo un re-*ga*-lo pa-ra ti) (Mam prezent dla ciebie; dosł. mam z sobą prezent dla ciebie.)
- ✓ **Llevamos tres semanas sin vernos.** (*je*-ba-mos tres se-*ma*-nas sin *ver*-nos) (Nie widzieliśmy się od trzech tygodni; dosł. mamy za sobą trzy tygodnie, odkąd się nie widzieliśmy.)
- ✓ **El lleva cuenta de cuántos vestidos compraste.** (*el je*-ba *klen*-ta de *klen*-tos bes-*ti*-dos kom-pras-te) (On liczył, ile sukienek kupiłaś; dosł. prowadzi rachunek tego, ile sukienek kupiłaś.)
- ✓ **¿Llevas la llave? La llevo.** (*je*-bas la ja-be la *je*-bo) (Masz z sobą klucz? Mam go.)

Pogawędka

Silvii odpowiada kolor spódnicy i teraz chciałaby ją przymierzyć. Zanim podejmie ostateczną decyzję, chce się upewnić, czy spódnica dobrze leży.

Sprzedawczyni: **Pase al probador, por favor.**
pa-se al pro-ba-*dor* por fa-*bor*
Proszę przejść do przymierzalni.

Silvia: **¿Dónde está?**
don-de *es*-ta
Gdzie jest przymierzalnia?

Sprzedawczyni: **Por aquí.**
por a-*ki*
Tędy proszę.
¿Le quedó bien?
le ke-*do* bjen
Czy dobrze leży?

Silvia:

No, está muy apretada.

no es-ta muj a-pre-ta-da

Nie, jest za ciasna.

¿Puede traer una de talla más grande?

płe-de tra-er u-na de ta-ja mas gran-de

Może pani mi przynieść o rozmiar większą?

Słówka do zapamiętania

el probador	el pro-ba-dor	przymierzalnia
apretado	a-pre-ta-do	ciasny
suelto	słel-to	luźny
grande	gran-de	duży
pequeño	pe-ke-ño	mały

Duża, większa i największa oraz inne porównania

Kiedy coś z czymś porównujemy, używamy do tego celu stopniowania przymiotników. W języku hiszpańskim w większości przypadków używamy przy tym słów **más** (mas) (bardziej) — dla wyrażenia stopnia wyższego, oraz **el más** (el mas), **la más** (la mas), **los más** (los mas), **las más** (las mas) (najbardziej) — dla wyrażenia stopnia najwyższego. Za przykład może posłużyć przymiotnik **bonito** (bo-ni-to) (ładny). W stopniu wyższym po polsku brzmi on „ładniejszy”, a po hiszpańsku — **más bonito** (mas bo-ni-to). Podobnie tworzymy stopień najwyższy — **el más bonito** (el mas bo-ni-to), czyli „najładniejszy”. W rodzaju żeńskim będzie to **bonita**, **más bonita** i **la más bonita** (bo-ni-ta mas bo-ni-ta la mas bo-ni-ta), a w liczbie mnogiej: **bonitos**, **más bonitos** i **los más bonitos** (bo-ni-tos mas bo-ni-tos los mas bo-ni-tos) — dla rodzaju męskiego, oraz **bonitas**, **más bonitas** i **las más bonitas** (bo-ni-tas mas bo-ni-tas las mas bo-ni-tas) — dla rodzaju żeńskiego.

Po polsku przymiotniki zwykle tworzą stopień wyższy przez dodanie odpowiedniego przyrostka (np. gruby – grub-sz-y, ładny – ładni-ejsz-y), a stopień najwyższy przez dodanie do stopnia wyższego przedrostka *naj-* (np. ładniejszy, najładniejszy). Istnieją jednak przypadki, kiedy robi się to podobnie, jak w języku hiszpańskim, czyli używając przysłówków „bardziej” i „najbardziej” (np. zawiły, bardziej zawiły, najbardziej zawiły).

Oto kilka przykładów stopniowania hiszpańskich przymiotników:

- ✓ **grande** (gran-de) (duży)
- más grande** (mas gran-de) (większy)
- el más grande** (el mas gran-de) (największy)

- ✓ **pequeño** (pe-ke-ño) (mały)
más pequeño (mas pe-ke-ño) (mniejszy)
el más pequeño (el mas pe-ke-ño) (najmniejszy)
- ✓ **chico** (či-ko) (mały)
más chico (mas či-ko) (mniejszy)
el más chico (el mas či-ko) (najmniejszy)
- ✓ **apretado** (a-pre-ta-do) (ciasny)
más apretado (mas a-pre-ta-do) (ciaśniejszy)
el más apretado (el mas a-pre-ta-do) (najciaśniejszy)
- ✓ **suelto** (stel-to) (luźny)
más suelto (mas stel-to) (luźniejszy)
el más suelto (el mas stel-to) (najluźniejszy)
- ✓ **caro** (ka-ro) (drogi)
más caro (mas ka-ro) (droższy)
el más caro (el mas ka-ro) (najdroższy)
- ✓ **barato** (ba-ra-to) (tani)
más barato (mas ba-ra-to) (tańszy)
el más barato (el mas ba-ra-to) (najtańszy)

Podobnie jak w języku polskim, w hiszpańskim również istnieją kilka wyjątków od powyższej reguły:

- ✓ **bueno** (ble-no) (dobry)
mejor (me-hor) (lepszy)
el mejor (el me-hor) (najlepszy)
- ✓ **malo** (ma-lo) (zły)
peor (pe-or) (gorszy)
el peor (el pe-or) (najgorszy)

Zauważ, że powyższe przymiotniki również w języku polskim tworzą stopień wyższy w sposób nieregularny.

Kiedy stopień najwyższy to za mało

Hiszpanie i Latynosi lubią wyolbrzymiać i przesadzać. To, co w naszym odczuciu brzmi jak gruba przesada, dla nich stanowi jedynie nieco bardziej wyrazisty sposób wysławiania się.

W hiszpańskim, oprócz wyższego i najwyższego stopnia przymiotnika, istnieje również tzw. stopień najwyższy bezwzględny, za pomocą którego wyraża się cechy przesadnie wyolbrzymione.

Żeby powiedzieć, że coś jest przesadnie takie czy inne, dodajemy do przymiotnika zakończenie **-ísimo** (i-si-mo) lub, w rodzaju żeńskim, **-ísima** (i-si-ma). Żeby na przykład powiedzieć, że coś jest bardzo, aż do przesady dobre, zamiast **bueno** (ble-no) (dobry) użyjemy **buenísimo** (ble-mi-si-mo) (wyjątkowo, szczególnie dobry). Żeby wyrazić znaczenie tego typu przymiotników

w języku polskim, musimy do nich dodać odpowiedni przysłówek (bardzo, ogromnie, strasznie, okropnie, wyjątkowo itp.) lub wybrać inny, bardziej dosadny przymiotnik (np. zamiast wyjątkowo dobry — wyśmienity itp.).

Ten sposób wyrażania przesadnie wyolbrzymionych cech obecny jest dosłownie wszędzie, nawet w klasycznej literaturze hiszpańskiej. Na przykład **Francisco de Quevedo** (fran-sis-ko de ke-be-do), hiszpański poeta Złotego Wieku (1580-1645), w wierszu **A una nariz** (a u-na na-ris) (Do pewnego nosa) zwraca się do osoby obdarzonej bardzo dużym nosem, mówiąc: **muchísima nariz** (mu-či-si-ma na-ris) (olbrzymi nosie).

A oto kilka innych przykładów, tym razem wziętych z życia:

- ✓ **La película es buenísima.** (la pe-li-ku-la es bę-ni-si-ma) (To wyśmienity film; dosł. wyjątkowo dobry.)
- ✓ **La ciudad es grandísima.** (la sju-dad es gran-di-si-ma) (To miasto jest olbrzymie; dosł. bardzo, bardzo duże.)
- ✓ **Los perros son bravísimos.** (los pe-rros son bra-bi-si-mos) (Te psy są strasznie agresywne.)
- ✓ **El hotel es malísimo.** (el o-tel es ma-li-si-mo) (Ten hotel jest okropny; dosł. okropnie zły.)
- ✓ **El postre está dulcísimo.** (el pos-tre es dul-si-si-mo) (Deser jest nadzwyczaj słodki.)
- ✓ **Los colores son vivísimos.** (los ko-lo-res son bi-bi-si-mos) (Te kolory są niezwykle żywe.)
- ✓ **El bus andaba lentísimo.** (el bus an-da-ba len-ti-si-mo) (Autobus jechał okropnie wolno.)
- ✓ **La tienda cobraba carísimo.** (la tje-n-da ko-bra-ba ka-ri-si-mo) (Ten sklep był niebotycznie drogi.)

Kupujemy towary luksusowe

Być może zechcemy kupić coś w galerii, u jubilera lub w innym specjalistycznym sklepie. Zwykle są one usytuowane na którymś z eleganckich bulwarów, ulic i alej, które znajdują się w każdym dużym mieście zarówno w Hiszpanii, jak i w krajach Ameryki Łacińskiej. Mówiąc o tego typu kosztowniejszych artykułach, mamy na myśli kupowanie oryginalnych dzieł sztuki lub wyrobów ze srebra, z których słynie **Lima** (li-ma) w Peru czy stolica Meksyku, **ciudad de México** (sju-dad de me-hi-co). Z kolei obrazy, rzeźby, drogie buty i inne artykuły skórzane doskonałej jakości oraz najprzeróżniejsze przedmioty kolekcjonerskie najlepiej kupować w **Buenos Aires** (bę-nos aj-res) w Argentynie.

Dla kupujących o bardziej wyrafinowanych gustach

Kupując coś w galerii lub innym specjalistycznym sklepie, możemy użyć następujących zwrotów:

- ✓ **Busco grabados de Rufino Tamayo.** (bus-ko gra-ba-dos de ru-fi-no ta-ma-jo) (Szukam rycin Rufina Tamayo.)
- ✓ **¿Tiene broches de plata?** (tje-ne bro-čes de pla-ta) (Czy ma pan / pani srebrne broszki?)

- ✓ **¿Cuánto cuesta el collar que tiene en la ventana?** (*kłan-to kles-ta el ko-jar ke tje-ne en la ben-ta-na*) (Ile kosztuje naszyjnik, który macie państwo na wystawie?)
- ✓ **¿Y la pintura?** (*i la pin-tu-ra*) (A ten obraz?)
- ✓ **¿Vende perlas del sur de Chile?** (*ben-de per-las del sur de ċi-le*) (Sprzedajecie państwo perły z południa Chile?)
- ✓ **¿De quién es la escultura en la vitrina?** (*de kjen es la es-kul-tu-ra en la bi-tri-na*) (Czyjego autorstwa jest rzeźba na wystawie?)
- ✓ **¿Lo embalamos y mandamos a su domicilio?** (*lo em-ba-la-mos i man-da-mos a su do-mi-si-ljo*) (Czy mamy to zapakować i wysłać państwu do domu?)

Słówka do zapamiętania

el grabado	el gra-ba-do	rycina (drzeworyt, miedzioryt itp.)
la escultura	la es-kul-tu-ra	rzeźba
la pintura	la pin-tu-ra	obraz, malowidło
el collar	el ko-jar	naszyjnik
la perla	la per-la	perła

Zakupy na targu i bazarze

Na targach i bazarach kupić można ludowe stroje oraz inne wyroby typowe dla danego kraju czy regionu. Większość bazarów jest czynna przez cały dzień, we wszystkie dni w roku, a negocjowanie cen i targowanie się są na porządku dziennym. Prawdopodobnie nie znajdziesz tu wywieszek z cenami — z tej prostej przyczyny, że ceny nie są z góry ustalone (w końcu przecież na tym polega targowanie się...).

Typowe wyroby sprzedawane na bazarze

Odwiedzając podczas podróży po krajach Ameryki Łacińskiej targi i bazy, można natrafić na różne przepiękne wyroby sztuki ludowej i rzemiosła artystycznego:

- ✓ **Un bol de madera tropical de Asunción, Paraguay.** (*un bol de ma-de-ra tro-pi-kal de a-sun-sjon pa-ra-głaj*) (Czarka z tropikalnego drewna z miasta Asunción w Paragwaju.)
- ✓ **Una alfombra de lana de Otavalo, de Ecuador.** (*u-na al-fom-bra de la-na de o-ta-ba-lo de e-kła-dor*) (Wielniany dywan z regionu Otavalo w Ekwadorze.)
- ✓ **Una tabla con jeroglíficos de la Isla de Pascua, Chile.** (*u-na ta-bla kon he-ro-gli-fi-kos de la is-la de pas-kła ċi-le*) (Tabliczka z nieodczytanym do dziś pismem rongo-rongo z należącej do Chile Wyspy Wielkanocnej.)

- ✓ **Una chaqueta hecha de tela de lana tejida a mano y bordada con seda de Antigua, Guatemala.** (*u-na ča-ke-ta e-ča de te-la de la-na te-hi-da a ma-no i bor-da-da kon se-da de an-ti-gła gła-te-ma-la*) (Kurtka z ręcznie tkanej wełny z jedwabnym haftem z miasta Antigua w Gwatemali.)

Na bazarze wszystko jest niesłychanie malownicze: towary, rozmowy, sposób kupowania. Można tu kupić wyroby rzemiosła artystycznego wytwarzane ręcznie, jak za dawnych czasów. Są to piękne przedmioty, na których ręka ludzka pozostawia niezatarty ślad — coś, czego nie da się osiągnąć w produkcji seryjnej. Inną typową cechą targowisk jest ich nieformalny charakter. Mieszczą się one na nie do końca określonej, otwartej powierzchni, w związku z czym towary wystawiane są na różne oryginalne sposoby — bez opakowań, witryn sklepowych i marketingowych sztuczek.

Podobnie jak bazyry, które pamiętamy z baśni *Tysiąca i jednej nocy*, targi w **Otavallo** (o-ta-ba-lo) w Ekwadorze, w **Limie** w Peru, w **Antigua** (an-ti-gła) w Gwatemali czy w **Tlacolula** (tla-ko-lu-la) w stanie **Oaxaca** (gła-ha-ka) w Meksyku to naprawdę niesamowite, magiczne miejsca, które pozwolą Ci przenieść się w czasie i zobaczyć, jak żyło się dawniej i jak ciągle jeszcze wygląda codzienne życie w wielu regionach Ameryki Łacińskiej.

Słówka do zapamiętania

la alfombra	la al- <i>fom</i> -bra	dywan
lana	la-na	wełna
la olla	la o-ja	garnek
el barro	el ba-rr-o	głina
rebajar	re-ba-har	obniżyć (np. cenę)
el dibujo	el di-bu-ho	rysunek

Targujemy się na bazarze

Jeżeli chcesz udać się na zakupy na targ, najlepiej jest zjawić się tam wcześniej rano. Wielu sprzedawców uważa, że muszą szybko dokonać pierwszej sprzedaży, żeby dobrze zacząć dzień. Jeżeli znajdziesz się kiedyś w takiej sytuacji, zdasz sobie sprawę, że za nic świecie nie zechcą wypuścić Cię ze sklepu z pustymi rękami i będą gotowi nawet znacznie opuścić cenę, żeby tylko sprzedać jakiś towar. I w ten oto sposób, chcąc czy nie chcąc, zaczniesz się targować.

Następujące zwroty mogą Ci w tym pomóc:

- ✓ **¿Cuánto cuesta?** (*kłan-to kles-ta*) (Ile to kosztuje?)
 ✓ **¿Cuánto vale?** (*kłan-to ba-le*) (Ile to kosztuje?)
 ✓ **¿A cuánto?** (*a kłan-to*) (Po ile?)
 ✓ **Es barato.** (*es ba-ra-to*) (To jest tanie.)
 ✓ **Es caro.** (*es ka-ro*) (To jest drogie.)

Dla tych, którzy mają ochotę się potargować

Jeżeli znajdujesz się na bazarze lub na ulicy i ktoś oferuje coś, co Cię interesuje, wymieniając przy tym jakąś konkretną cenę — na początek zaproponuj mu połowę ceny. Oczywiście jest to naprawdę oburzające, dlatego nie zdziw się, jeżeli sprzedawca zareaguje na Twoją propozycję wielkim oburzeniem. De facto tak właśnie najczęściej się zaczyna to popularne na całym niemal świecie przedstawienie, zwane targowaniem się.

W odpowiedzi na Twoją propozycję zapłacenia połowy ceny, sprzedawca obniża zwykle trochę (ale nie za dużo) pierwszą ofertę. To znak, że gra faktycznie się zaczęła. Teraz powinieneś przebić go, oferując odrobinę wyższą

cenę niż za pierwszym razem. Potem on zrobi to samo, i w ten sposób gra potoczy się dalej, aż do chwili, kiedy poczujesz lub dojdiesz do wniosku, że sprzedawca nie ma zamiaru już bardziej obniżyć ceny i że cena ta jest dla Ciebie do zaakceptowania.

Mimo że targowanie się w powyższy sposób jest bardzo męczące, jest ono bardzo satysfakcjonującym zajęciem dla sprzedającego, a może się nim okazać również dla kupującego. Podczas targowania wytwarza się między jedną i drugą stroną bardzo szczególny układ, przy którym wychodzi na jaw stopień wytrzymałości każdej ze stron oraz ich zdolność do utrzymania niezbędnego dla całej operacji rytmu.

A teraz kilka zwrotów, które pozwolą Ci się wyrazić w sposób nieco bardziej dobitny. Oczywiście nie można bez przerwy ich stosować (zwłaszcza tych dwóch ostatnich!), ale prawdą jest, że używając ich, można się nieźle bawić, gdyż wzbogacają całą operację o dreszczyk emocji.

- ✓ **iUna ganga!** (*u-na gan-ga*) (To dopiero okazja!)
- ✓ **iUn robo!** (*un ro-bo*) (To kradzież!)
- ✓ **iUn asalto!** (*un a-sal-to*) (To rozbój!)

Pogawędka

Trochę trudno jest się targować w dużym centrum handlowym, ale na tradycyjnych targowiskach w Ameryce Łacińskiej targowanie się stanowi integralną część ubijania każdego interesu. Posłuchaj, jak Silvia targuje się o śliczny dywanik, który właśnie zauważyła na straganie.

Silvia: **Este tapete ¿cuánto cuesta?**
es-te ta-pe-te klan-to kles-ta
 Ile kosztuje ten dywanik?

Sprzedawca: **Quinientos pesos.**
ki-njen-tos pe-sos
 Pięćset peso.

Silvia: **¿Tiene otros más baratos?**
tje-ne o-tros mas ba-ra-tos
 Czy ma pan jakieś inne, tańsze?

- Sprzedawca: **Tengo este, más pequeño.**
ten-go es-te mas pe-ke-ño
 Mam ten, mniejszy.
- Silvia: **No me gusta el dibujo.**
no me gus-ta el di-bu-ho
 Nie podoba mi się wzór.
- Sprzedawca: **Este en blanco y negro, a trescientos.**
es-te en blan-ko i ne-gro a tres-sjen-tos
 Ten czarno-biały kosztuje trzysta.
- Silvia: **Me gusta. ¿A doscientos?**
me gus-ta a dos-sjen-tos
 Podoba mi się. Za dwieście?
- Sprzedawca: **No puedo. Doscientos cincuenta. Último precio.**
no ple-do dos-sjen-tos sin-klen-ta ul-ti-mo pre-sjo
 Nie mogę. Dwieście pięćdziesiąt. Ostatnia cena.
- Silvia: **Bueno, me lo llevo.**
bfe-no me lo je-bo.
 Dobrze, biorę go.
-

Kupujemy wyroby z miedzi, szkła, gliny i drewna

Latynoscy rzemieślnicy znani są na całym świecie ze wspaniałych wyrobów z miedzi, szkła, drewna i gliny oraz z pięknych tkanin. Często są to prawdziwe arcydzieła rzemiosła artystycznego poszukiwane przez kolekcjonerów i miłośników ich szczególnego piękna.

Miedź jest piękna i trwała, ale dosyć ciężka, przez co niełatwo jest ją wozić w walizce (zwłaszcza samolotem). Ale jak tu się oprzeć tym przepięknym miedzianym wyrobom... albo tym ze szkła... albo temu kolorowemu i, niestety, tak bardzo kruchemu glinianemu dzbankowi. A na dodatek są tu jeszcze drewniane łyżki... Te malowane w misterne wzory malutkie cudenka nie są takie delikatne jak szkło czy ceramika ani tak ciężkie jak miedź... Co tu wybrać?

Poniższe zdania mogą Ci pomóc przy kupowaniu typowych wyrobów rzemiosła artystycznego:

- ✓ **¿Dónde venden objetos de cobre?** (*don-de ben-den ob-he-tos de ko-bre*) (Gdzie sprzedaje się przedmioty z miedzi?)
- ✓ **Busco objetos de vidrio.** (*bus-ko ob-he-tos de bi-drjo*) (Szukam przedmiotów ze szkła.)
- ✓ **Allí hay cerámica hecha a mano.** (*a-ji aj se-ra-mi-ka e-éa a ma-no*) (Tam można znaleźć ręcznie wytwarzaną ceramikę.)
- ✓ **Estas ollas de barro sirven para cocinar.** (*es-tas o-jas de ba-rro sir-ben pa-ra ko-si-nar*) (Te gliniane garnki służą do gotowania.)

Słówka do zapamiętania

el cobre	el ko-bre	miedź
el vidrio	el bi-drjo	szkło
plata	pla-ta	srebro
hecho a mano	e-ćo a ma-ño	ręcznie zrobiony
la cerámica	la se-ra-mi-ka	ceramika

Kupujemy wyroby ręcznie haftowane

Kto dziś ma czas na haftowanie? Okazuje się, że w Ameryce Łacińskiej ciągle jeszcze uprawia się ten rodzaj sztuki i że można tu kupić różne ręcznie haftowane cuda. Oto kilka zdań, które pozwolą Ci dokonać właściwego wyboru:

- ✓ **¡Qué bello este bordado!** (ke be-jo es es-te bor-da-do) (Jaki piękny jest ten haft!)
- ✓ **¿Tiene blusitas para niña?** (tje-ne blu-si-tas pa-ra ni-ña) (Czy ma pan / pani dziewczęce bluzeczki?)
- ✓ **¿Tiene vestidos para mujer?** (tje-ne bes-ti-dos pa-ra mu-her?) (Czy ma pan / pani damskie sukienki?)

Kupujemy koszyki

Właściwie mógłbyś zapakować całe zrobione na targu zakupy do jednego z tych wielkich, kolorowych koszy, wykorzystując go potem w domu do przechowywania różnych rzeczy albo po prostu jako kolorową ozdobę. Koszyki wyrabiane są z przeróżnych materiałów, cechuje je duża trwałość, mają najróżniejsze rozmiary i tak wymyślne kształty i kolory, że mogą się przeobrazić w ładny element dekoracyjny w każdym domu. Poniższe zdania pomogą Ci w kupowaniu koszyków:

- ✓ **Estos son canastos de mimbre.** (es-tos son ka-nas-tos de mim-bre) (To są koszyki z wikliny.)
- ✓ **¿Tiene canastos para la ropa?** (tje-ne ka-nas-tos pa-ra ro-pa) (Czy ma pan / pani kosze na bieliznę?)
- ✓ **Estos canastos son de totora.** (es-tos ka-nas-tos son de to-to-ra) (Te koszyki są zrobione z totory [totora to rodzaj trzciny rosnącej m.in. nad jeziorem Titicaca w Andach].)
- ✓ **Estos canastos son de totomoztle.** (es-tos ka-nas-tos son de to-to-mos-tle) (Te koszyki są zrobione z liści kukurydzianych [totomoztle to nazwa używana w Meksyku].)

Jeżeli nie możesz sobie poradzić z cyframi i cenami, zajrzyj do rozdziału 5.

Gierki językowe

Szef właśnie Ci oznajmił, że dostałeś pokaźną, zupełnie nieoczekiwaną podwyżkę. Postanawiasz wykorzystać okazję i trochę zaszaleć na zakupach. Udajesz się najpierw do centrum handlowego, a potem na bazar. Robiąc zakupy w różnych miejscach, nabywasz w sumie pięć przedmiotów z każdej z wymienionych poniżej kategorii. Tabelka, którą tu prezentujemy, posłużyła Ci do zaplanowania całej operacji:

	<i>Przedmiot</i>	<i>Materiał, z którego został wykonany</i>	<i>Kolor</i>
Ubranie	1.		
	2.		
	3.		
	4.		
	5.		
Miedziane, szklane i drewniane bibeloty	1.		
	2.		
	3.		
	4.		
	5.		
Kosze	1.		
	2.		
	3.		
	4.		
	5.		

Rozdział 7

Miejskie rozrywki

W tym rozdziale:

- ▶ Kino, teatr, wystawy i inne rozrywki
- ▶ Uczymy się rozróżniać pory dnia oraz dni tygodnia

Wśród Latynosów nie sposób się nudzić. Muzyka, teatr, taniec — do tej listy każdy może dodać, co zechce — czeka tu na Ciebie tyle nowych doświadczeń...

Latynosi uwielbiają kulturę i wielką przyjemność sprawia im przekształcanie wszelkiego rodzaju wydarzeń kulturalnych w tłumne spotkania towarzyskie. Zabierają z sobą starych i nowych znajomych do kina, na koncerty, do opery oraz w inne ciekawe miejsca. Każda impreza kulturalna odbywająca się w Ameryce Łacińskiej to feeria kolorowych strojów, muzyki i tańca, sztuki i namiętności. Ludzie żyją tu na luzie, potrafią świetnie się bawić i po prostu... kochają życie!

W większych miastach w Ameryce Łacińskiej jest zwykle tyle do zobaczenia, że trudno to wszystko ogarnąć. Nawet w małych wioskach nierzadko się zdarza, że ktoś nagle postanawia wypić szklaneczkę wina, wznieść ogólny toast i zaintonować jakąś piosenkę — tak sobie, bez żadnej specjalnej okazji, po prostu z radości życia. Nawet na dziecięcych imprezach urodzinowych często posłuchać można muzyki na żywo, a na większych rodzinnych uroczystościach ludzie tańczą przy dźwiękach miejscowej orkiestry do białego świtu, nierzadko wtórując jej śpiewem.

W tym rozdziale dowiesz się wszystkiego, co trzeba wiedzieć, żeby dobrze bawić się w latynoskim stylu.

Liczymy się z czasem

Oto, jak nazywają się po hiszpańsku dni tygodnia:

- ✓ **lunes** (*lu-nes*) (poniedziałek)
- ✓ **martes** (*mar-tes*) (wtorek)
- ✓ **miércoles** (*mjer-ko-les*) (środa)
- ✓ **jueves** (*hle-bes*) (czwartek)
- ✓ **viernes** (*bjer-nes*) (piątek)
- ✓ **sábado** (*sa-ba-do*) (sobota)
- ✓ **domingo** (*do-min-go*) (niedziela)

Za pomocą poniższych zdań możesz przećwiczyć użycie nazw dni tygodnia:

- ✓ **La clase va a ser el martes.** (la *kla*-se ba a ser el *mar*-tes) (Lekcja odbędzie się we wtorek.)
- ✓ **No puedo ir hasta el miércoles.** (no *ple*-do ir *as*-ta el *mjer*-ko-les) (Mogę iść dopiero we środę; dosł. Nie mogę iść do środy.)
- ✓ **Va a llegar el viernes.** (ba a *je*-gar el *bjer*-nes) (Przyjedzie w piątek.)
- ✓ **Me voy el domingo.** (me boj el do-*min*-go) (Wyjeżdżam w niedzielę.)

Gdy chcesz określić dzień lub godzinę w przybliżeniu, skorzystaj z poniższych podpowiedzi:

- ✓ **la semana entrante** (la se-*ma*-na en-*tran*-te) (w przyszłym / nadchodzącym tygodniu)
- ✓ **la semana próxima** (la se-*ma*-na *pro*-ksi-ma) (w przyszłym / najbliższym tygodniu)
- ✓ **la semana que viene** (la se-*ma*-na ke *bje*-ne) (w przyszłym / nadchodzącym tygodniu)
- ✓ **Es mediodía.** (es me-djo-*di*-ja) (Jest południe.)
- ✓ **Es medianoche.** (es me-dja-*no*-će) (Jest północ.)
- ✓ **Es tarde.** (es *tar*-de) (Jest późno.)
- ✓ **Es temprano.** (es tem-*pra*-no) (Jest wcześnie.)
- ✓ **Estoy atrasado.** (es-*toj* a-*tra*-sa-do) (Jestem spóźniony.)

Następujące zdania pomogą Ci dojść do wprawy w używaniu wyżej wymienionych zwrotów:

- ✓ **Es tarde; ya son las ocho.** (es *tar*-de ja son las *o*-čo) (Jest późno; jest już ósma.)
- ✓ **A medianoche termina el baile.** (a me-dja-*no*-će ter-*mi*-na el *baj*-le) (O północy bal się kończy.)
- ✓ **Estoy atrasado; ya es mediodía.** (es-*toj* a-*tra*-sa-do ja es me-djo-*di*-ja) (Jestem spóźniony; już jest południe.)
- ✓ **Es el lunes, temprano en la mañana.** (es el *lu*-nes tem-*pra*-no en la *ma*-ña-na) (To jest w poniedziałek, wcześnie rano.)
- ✓ **La semana entrante vendrá en avión.** (la se-*ma*-na en-*tran*-te ben-*dra* en a-*bjon*) (W przyszłym tygodniu przyleci samolotem.)
- ✓ **La semana que viene es buena fecha.** (la se-*ma*-na ke *bje*-ne es *ble*-na *fe*-ća) (Przyszły tydzień to dobry moment; dosł. Przyszły tydzień to dobra data.)

Zajrzyj do rozdziału 15., jeżeli chcesz poznać nazwy miesięcy. Z kolei w rozdziale 2. znajdziesz informacje na temat liczebników.

Uczymy się dobrze się bawić (po hiszpańsku)

Ludzie na całym świecie lubią się bawić. Wszyscy uwielbiamy dobre przedstawienia, wszyscy lubimy śpiewać (no, może prawie wszyscy) lub słuchać śpiewu w dobrym wykonaniu. Większość z nas lubi też tańczyć. Tańcząc i śpiewając razem z innymi, wracamy do czasów prymitywnej wspólnoty i w pewien sposób oddajemy innym cząstkę siebie. No i oczywiście taniec i śpiew mają niezwykle korzystny wpływ na nasze zdrowie!

Oto używane jako wykrzykniki zwroty, które wyrażają to specyficzne podejście Hiszpanów i Latynosów do zabawy:

- ✓ **¡Bailar y cantar!** (baj-lar i kan-tar) (Tańczyć i śpiewać!)
- ✓ **¡Alegría, alegría!** (a-le-gri-ja a-le-gri-ja) (Weselmy się!)

Poniższe pytania pozwolą Ci umówić się na konkretną godzinę:

- ✓ **¿A qué hora?** (a ke o-ra) (O której godzinie?)
- ✓ **¿Cuándo comienza?** (klan-do ko-mjen-sa) (Kiedy się zaczyna?)
- ✓ **¿Hasta qué hora?** (as-ta ke o-ra) (Do której?)

W Polsce życie towarzyskie koncentruje się w domu. Zapraszamy znajomych na kawę lub herbatę, urządzamy podwieczorki i kolacje dla krewnych i przyjaciół. Wśród młodszej generacji przyjął się zwyczaj umawiania się w kawiarniach i pubach lub wspólnego wyskakiwania na drinka lub na piwo. W Hiszpanii i w krajach latynoskich życie toczy się na ulicy i trwa do późnych godzin nocnych — nie tylko w lecie. Rodzinę zaprasza się na obiad do restauracji, z przyjaciółmi umawia się na kolację w jakiejś miłej knajpce, a po zakończeniu posiłku odwiedza się jeszcze kilka pubów albo idzie się potańczyć. Nierzadko można zobaczyć na takim nocnym *tournee* nawet bardzo małe dzieci. A nad ranem, żeby podreperować siły, w otwartych przez całą noc i specjalnie do tego celu przeznaczonych budkach pije się gorącą czekoladę; w Hiszpanii zagryza się ją słodkimi **churros** (ču-rros) — smażonymi podłużnymi ciasteczkami.

Pogawędka

Gdzie i o której — to podstawowe pytania zadawane przez ludzi umawiających się na wspólną zabawę. Jeżeli nie jesteśmy przyzwyczajeni do wracania do domu nad ranem, można się jeszcze spróbować dowiedzieć, o której godzinie impreza ma się skończyć...

Consuelo:
kon-sle-lo	¿A qué hora comienza la fiesta?
a ke o-ra ko-mjen-sa la fjes-ta
O której zaczyna się zabawa?
Raúl:
ra-ul	A las diez de la noche.
a las djes de la no-će
O dziesiątej wieczór.
Consuelo:	¿No será muy tarde?
no se-ra muj tar-de
Czy to nie za późno?
Raúl:	No, ¡juntamos fuerzas durmiendo la siesta!
no hun-ta-mos fjer-sas dur-mjen-do la sjes-ta
Nie, nabierzemy sił w czasie poobiedniej drzemki!
Consuelo:	¿A qué hora acaba la fiesta?
a ke o-ra a-ka-ba la fjes-ta
O której się kończy?

- Raúl: **Dicen que dura hasta las dos de la mañana.**
di-sen ke du-ra as-ta las dos de la ma-ña-na
 Słyszałem, że przeciągnie się do drugiej nad ranem.
- Consuelo: **¿Hasta esa hora?**
as-ta e-sa o-ra
 Aż do drugiej?
- Raúl: **Sí, y luego vamos a tomar un buen chocolate.**
si i lle-go ba-mos a to-mar un bñen čo-ko-la-te
 Tak, a potem pójdziemy się napić dobrej czekolady!

Zapraszamy za pomocą czasownika *invitar*

W czasie pobytu w którymkolwiek z hiszpańskojęzycznych krajów zostaniesz z pewnością zaproszony na niejedno spotkanie towarzyskie. Pewnie po jakimś czasie sam będziesz chciał zorganizować takie spotkanie. W tym celu musisz posłużyć się czasownikiem **invitar** (in-bi-tar) (zapraszać). Masz szczęście! Jak będziesz się mógł przekonać, **invitar** to czasownik regularny, z grupy czasowników zakończonych na **-ar**. Jego temat to **invit-** (in-bit).

Koniugacja

yo invito
 tú invitas
 él, ella, usted invita
 nosotros invitamos
 vosotros invitáis
 ellos, ellas, ustedes invitan

Wymowa

yo in-bi-to
 tú in-bi-tas
 el e-ja us-ted in-bi-ta
 no-so-tros in-bi-ta-mos
 vo-so-tros in-bi-ta-is
 e-jos e-jas us-te-des in-bi-tan

Żeby nauczyć się przyjmować zaproszenia oraz samemu zapraszać przyjaciół, spróbuj potrenować następujące zwroty:

- ✓ **Te invito al teatro.** (te in-bi-to al te-a-tro) (Zapraszam cię do teatru.)
- ✓ **Nos invitan al baile.** (nos in-bi-tan al baj-le) (Zapraszają nas na tańce.)
- ✓ **Ellos invitan a todos a la fiesta.** (e-jos in-bi-tan a to-dos a la fjes-ta) (Zapraszają wszystkich na zabawę.)
- ✓ **Tenemos que invitarlos a la casa.** (te-ne-mos ke in-bi-tar-los a la ka-sa) (Musimy zaprosić ich do domu.)
- ✓ **Voy a invitarlos al concierto.** (boj a in-bi-tar-los al kon-sjer-to) (Zaproszę ich na koncert.)

Zauważ, że w zwrotach **al teatro** i **al baile** używa się słówka **al** (al). **Teatro** i **baile** są rodzaju męskiego, dlatego też powinny być poprzedzone rodzajnikiem **el**. Kiedy jednak rodzajnik **el** występuje razem z przyimkiem **a** (a) (do, na), ich połączenie nie brzmi zbyt dobrze. Dlatego w języku hiszpańskim stosuje się ściągnięcie **al**, zastępujące słowa **a + el**. Brzmi to znacznie lepiej, prawda?

Postępujemy się idiomami

Po hiszpańsku idiom nazywa się **modismo** (mo-*dís*-mo). Idiom to wyrażenie, którego nie można dosłownie tłumaczyć na inny język, ponieważ taki zabieg nie pozwoli oddać jego prawdziwego znaczenia. Tłumacząc idiom na inny język, musimy próbować znaleźć wyrażenie odpowiadające jego znaczeniu. **¿A qué viene esto?** (a ke *bje*-ne es-to) znaczy dosłownie „Do czego to przychodzi?”. Tymczasem

kiedy używamy go w odniesieniu do jakiejś rzeczy lub wydarzenia, oznacza „a niby dlaczego?” „a z jakiej to okazji?” lub po prostu „dlaczego?”.

Ten sam zwrot **¿A qué viene?**, użyty w stosunku do konkretnej osoby (wymienionej z imienia lub okreśło-nej zaimkiem) znaczy „Po co (ten ktoś) przychodzi?”.

Pogawędka

Rolando postanowił zaprosić swoją nową koleżankę z pracy, Julieta, na imprezę zorganizowaną z okazji wyjazdu pary współpracowników.

Rolando:
ro-lan-do

Te invito a una fiesta.
te in-*bi*-to a u-na *fjes*-ta
Zapraszam cię na imprezę.

Julieta:
hu-lje-ta

¿Cuándo?
kían-do
Kiedy?

Rolando:

El sábado a las ocho de la noche.
el sa-ba-do a las o-*čo* de la *no-če*
W sobotę o ósmej wieczór.

Julieta:

Sí, puedo ir. ¿A qué viene la fiesta?
si *płe*-do ir a ke *bje*-ne la *fjes*-ta
Dobrze, chętnie pójde. Z jakiej okazji?

Rolando:

Mario y Lucy se van de viaje. Decidimos hacerles una fiesta informal.
mar-jo i *lu*-si se ban de *bja*-he de-si-*di*-mos a-*ser*-les u-na *fjes*-ta in-for-mal
Mario i Lucy wyjeżdżają. Postanowiliśmy zorganizować im nieformalną pożegnalną imprezę.

Julieta:

Toda ocasión es buena para bailar. Voy con mucho gusto.
to-da o-ka-*sjon* es *błe*-na *pa*-ra baj-lar boj kon *mu-čo* *gus*-to
Każda okazja jest dobra, żeby potańczyć. Bardzo chętnie pójde.

Julieta chce się dowiedzieć kilku szczegółów na temat planowanej na sobotę imprezy i pyta o nie Rolanda:

Julieta:

¿Dónde va a ser la fiesta?
don-de ba a ser la *fjes*-ta
Gdzie ma się odbyć ta impreza?

Rolando:

En el Mesón de Ángel.
en el me-*son* de an-hel
W Mesón de Ángel.

Julieta: **¿Qué clase de bailes habrá?**
ke kla-se de baj-les a-bra
Co tam się tańczy?

Rolando: **Habrá salsa, cumbia, un poco de todo. ¡Vamos hasta el reventón!**
a-bra sal-sa kum-bja un po-ko de to-do ba-mos as-ta el re-ben-ton
Będzie salsa, cumbia, wszystkiego po trochę. Zabawa będzie super!

Tańczymy z czasownikiem bailar

Bailar (baj-lar) (tańczyć) to bardzo sympatyczny, regularny czasownik, w rytm którego łatwo się poruszać. Jego temat to **bail-** (bajl). W czasie teraźniejszym **bailar** odmienia się w następujący sposób:

Konjugacja

yo bailo
tú bailas
él, ella, usted baila
nosotros bailamos
vosotros bailáis
ellos, ellas, ustedes bailan

Wymowa

yo baj-lo
tu baj-las
el e-ja us-ted baj-la
no-so-tros baj-la-mos
bo-so-tros baj-la-is
e-jos e-jas us-te-des baj-lan

A oto zdania, które mogą się przydać, kiedy będziesz miał ochotę trochę potańczyć:

- ✓ **La salsa es un baile nuevo.** (la sal-sa es un baj-le nle-bo) (Salsa to nowy taniec.)
- ✓ **La invito a bailar.** (la in-bi-to a baj-lar) (Zapraszam panią na potańcówkę / Zapraszam panią do tańca.)
- ✓ **Bailamos toda la noche.** (baj-la-mos to-da la no-će) (Przetańczyliśmy całą noc.)
- ✓ **Bailan muy bien.** (baj-lan muj bjen) (Bardzo dobrze tańczą.)
- ✓ **Bailó hasta la mañana.** (baj-lo as-ta la ma-ña-na) (Tańczył / tańczyła do rana.)

Słówka do zapamiętania

la cumbia	la kum-bja	afroamerykańska muzyka oraz taniec z charakterystycznym rytmem
el gusto	el gus-to	przyjemność; również: smak
el mesón	el me-son	gospoda
la ocasión	la o-ka-sjon	okazja
el reventón	el re-ben-ton	huczna, hałaśliwa zabawa
la salsa	la sal-sa	afrokubańska muzyka oraz taniec z charakterystycznym rytmem; również: sos
el viaje	el bja-he	podróż

Szukamy innych form rozrywki

Jak wszędzie na świecie, również w Hiszpanii i w krajach Ameryki Łacińskiej oferta kulturalno-rozrywkowa zależy głównie od tego, gdzie się znajdujemy. W małych miasteczkach i na wsi urząda się zwykle różne imprezy z okazji lokalnych świąt oraz innych uroczystości prywatnych lub ogólnych. Czasem może się tu również pojawić wędrowny cyrk lub teatr. W większych miastach oferta kulturalna jest znacznie bogatsza — możemy udać się do teatru lub do kina, na koncert, do opery lub na otwarcie nowej wystawy. W niektórych dzielnicach (lub nawet na konkretnych ulicach) urząda się również imprezy podobne do tych, które odbywają się w małych miasteczkach.

Następujące zwroty mogą Ci się przydać, kiedy zapraszasz kogoś lub zostajesz zaproszony na jakąś imprezę:

- ✓ **Voy a buscarte a las ocho.** (boj a bus-*kar*-te a las o-*čo*) (Przyjdę po ciebie o ósmej.)
- ✓ **¡Qué pena, hoy no puedo!** (ke *pe*-na oj no *ple*-do) (Jaka szkoda, dziś nie mogę!)

Pogawędka

María José próbuje kupić bilety na koncert Julia Iglesiasa, który od dawna jest jej ulubionym piosenkarzem.

María José: **Dos boletos** [w Hiszpanii: **entradas**] **para la matiné, por favor.**
ma-ri-ja ho-se dos en-*tra*-das [bo-*le*-tos] *pa*-ra la ma-ti-*ne* por fa-*bor*
Poproszę dwa bilety na wczesnopopołudniowy występ.

Kasjerka: **Los boletos para la matiné están agotados.**
los bo-*le*-tos *pa*-ra la ma-ti-*ne* es-*tan* a-go-*ta*-dos
Nie ma już biletów na ten koncert.

María José: **Dos boletos para la noche, entonces.**
dos bo-*le*-tos *pa*-ra la no-*che* en-*ton*-ces
W takim razie dwa bilety na wieczór.

Pogawędka

Wyobraź sobie, że znajdujesz się razem z Cataliną i Silveriem w pewnym mieście, w którym właśnie pojawił się cyrk...

Catalina: **¡Me dijeron que el circo es muy divertido!**
ka-ta-li-na me di-*he*-ron ke el *sir*-ko es muj di-ber-*ti*-do
Słyszałam, że ten cyrk jest bardzo zabawny!

Silverio: **¡Algo completamente nuevo!**
sil-ber-jo al-go kom-ple-ta-men-te *nue*-bo
Coś zupełnie nowego!

- Catalina: **¿Qué tiene de nuevo?**
ke tje-ne de nle-bo
A co w nim jest takiego nowego?
- Silverio: **Es un circo con pura gente, no hay animales.**
es un sir-ko kon pu-ra hen-te no aj a-ni-ma-les
To cyrk, w którym występują tylko ludzie [dosł. sami ludzie], nie ma zwierząt.
- Catalina: **¿Qué trae de especial?**
ke tra-e de es-pe-sjal
Co ciekawego proponują?
- Silverio: **Trae los mejores magos y payasos.**
tra-e los me-ho-res ma-gos i pa-ja-sos
Mają najlepszych magików i klaunów.
- Catalina: **¿Qué hacen los payasos?**
ke a-sen los pa-ja-sos
Co robią ci klauni?
- Silverio: **Se especializan en bromas sobre políticos.**
se es-pe-sja-li-san en bro-mas so-bre po-li-ti-kos
Specjalizują się w żartach na temat polityków.
- Catalina: **¿Y hay acróbatas?**
i aj a-kro-ba-tas
A są akrobaci?
- Silverio: **¡Unos campeones! ¡Vamos!**
u-nos kam-pe-o-nes ba-mos
Prawdziwi mistrzowie! Idziemy!
-

Słówka do zapamiętania

agotado	a-go-ta-do	wyczerpany
la broma	la bro-ma	żart
el campeón	el kam-pe-on	mistrz
divertido	di-ber-ti-do	zabawny
la gente	la hen-te	ludzie
la matiné	la ma-ti-ne	wczesnopopołudniowy seans
puro	pu-ro	czysty; również: sam

W kinie

Wszyscy lubimy oglądać filmy w telewizji, jednak nie ma to jak film oglądany w dobrze wyposażonej sali kinowej.

W Hiszpanii i w Ameryce Łacińskiej produkuje się dużo różnych, często bardzo dobrych filmów. Niestety niewiele z nich trafia na polskie ekrany. Jeżeli chodzi o Amerykę Łacińską, takim wyjątkiem był meksykański film **Como agua para el chocolate** (ko-mo a-gła pa-ra el čo-ko-la-te) (*Przepiórki w płatkach róży*; dosł. Jak woda na czekoladę) lub, ostatnio, **El laberinto del fauno** (el la-be-rin-to del fał-no) (*Labirynt fauna*) — dzieło meksykańskiego reżysera Gillerma del Toro. Światowy rozgłos zdobył również oparty na latynoskich wątkach film pt. **La casa de los espíritus** (la ka-sa de los es-pi-ri-tus) (*Dom dusz*) — adaptacja znanej powieści chilijskiej pisarki Isabel Allende.

Jeżeli chodzi o kino hiszpańskie, trafiają do nas tylko dzieła wybranych reżyserów: należące do klasyki filmy **Luisa Buñuela** (lis bu-ńu-el), obrazy **Carlota Saury** (kar-los sał-ra) czy wreszcie charakterystyczne filmy autorskie **Pedro Almodóvara** (pe-dro al-mo-do-bar).

Pogawędka

Cristina od niedawna mieszka w mieście i Nemesio chciałby zaprosić ją w jakieś interesujące miejsce. Jest zapalonym kinomanem i w końcu dochodzi do wniosku, że mógłby zabrać ją do kina.

Nemesio: **Si quieres, vamos al cine.**
 ne-me-sjo si kje-res ba-mos al si-ne
 Jeśli chcesz, możemy pójść do kina.

Cristina: **¿Hay muchos cines en esta ciudad?**
 kris-ti-na aj mu-ćos si-nes en es-ta sju-dad
 Czy w tym mieście jest dużo sal kinowych?

Nemesio: **Sí, hay muchos cines.**
 si aj mu-ćos si-nes
 Tak, tu jest dużo kin.

Cristina: **¿Qué dan hoy?**
 ke dan oj
 Co dziś grają?

Nemesio: **Veamos la cartelera... ¡Ah, mira, la versión original de Nosferatu!**
 be-a-mos la kar-te-le-ra a mi-ra la ber-sjon o-ri-hi-nal de Nosferatu
 Zajrzyjmy do repertuaru...Zobacz, *Nosferatu* w wersji oryginalnej!

Cristina: **Esta película me gusta.**
 es-ta pe-li-ku-la me gus-ta
 Podoba mi się ten film.

W teatrze

Naukowcy stwierdzili, że człowiek łatwiej się uczy, kiedy nowe wiadomości związane są w jakiś sposób z emocjami. W kinie i w teatrze szukamy właśnie możliwości przeżywania uczuć i emocji, dlatego miejsca te stanowią idealną scenerię do skutecznego przyswajania nowego języka.

Pogawędka

Przy okazji wyprawy do teatru może toczyć się następująca rozmowa:

- Diego: **¿Te gusta ir al teatro?**
dje-go *te gus-ta ir al te-a-tro*
Lubisz chodzić do teatru?
- Gabriela: **Sí, ¡dan la obra de un dramaturgo de Chile!**
ga-brje-la *si dan la o-bra de un dra-ma-tur-go de či-le*
Tak, grają sztukę chilijskiego dramaturga!
- Diego: **Tuvo muy buena crítica.**
tu-bo muj bje-na kri-ti-ka
Miała bardzo dobre recenzje.
- Gabriela: **Los actores son excelentes.**
los ak-to-res son eks-se-len-tes
Ma świetną obsadę.
- Diego: **El teatro es bastante chico.**
el te-a-tro es bas-tan-te či-ko
Teatr jest dosyć mały.
- Gabriela: **Tenemos que comprar los boletos pronto.**
te-ne-mos ke kom-prar los bo-le-tos pron-to
Musimy szybko kupić bilety.
- Diego: **¿En qué fila te gustaría ir?**
en ke fi-la te gus-ta-ri-ja ir
W którym rzędzie chciałabyś siedzieć?
- Gabriela: **Para teatro prefiero estar bien adelante.**
pa-ra te-a-tro pre-fje-ro es-tar bjen a-de-lan-te
W teatrze wolę siedzieć jak najbliżej.
- Diego: **Intentaré encontrar unas buenas butacas.**
in-ten-ta-re en-kon-trar u-nas bje-nas bu-ta-kas
Spróbuję znaleźć jakieś dobre miejsca.
-

Słówka do zapamiętania

el actor / la actriz	el ak-tor la ak-tris	aktor / aktorka
adelante	a-de-lan-te	z przodu, do przodu
bastante	bas-tan-te	dosyć
las butacas	las bu-ta-kas	miejśca, fotele
la fila	la fi-la	rząd
la obra	la o-bra	sztuka, dzieło
pronto	pron-to	wcześniej

Galerie sztuki i muzea

Na całym kontynencie bez przerwy inauguruje się nowe wystawy latynoskich artystów. Niektóre z nich organizowane są w muzeach i w państwowych salach wystawowych, inne — w prywatnych galeriach. Dzieła wielu znanych latynoskich malarzy i rzeźbiarzy sprzedaje się za olbrzymie sumy na międzynarodowych aukcjach sztuki na całym świecie. Jednym z takich artystów jest nieznany w Polsce ekwadorski malarz **Oswaldo Guayasamín** (os-bal-do gła-ja-sa-min) (1919 – 1999).

W operze

Co prawda, opera narodziła się we Włoszech, ale obecnie można nacieszyć nią ucho niemal w każdym kraju. Wyjście do opery to zwykle dość szczególna atrakcja — tego typu widowisk nie ogląda się codziennie. W większości dużych miast w Hiszpanii i Ameryce Łacińskiej istnieją teatry operowe o ugruntowanej tradycji, co świadczy o tym, że ich mieszkańcy już od dawna gustują w tym rodzaju sztuki scenicznej.

Pogawędka

W poniższym dialogu Reinaldo i Hortensja umawiają się na wyjście do opery:

Reinaldo: rej-nal-do	Te invito a una ópera bufa. te in-bi-to a u-na o-pe-ra bu-fa Zapraszam cię na operę komiczną.
Hortensia: or-ten-sja	¿Cuándo? kła-do Kiedy?

- Reinaldo: **Hoy. En el Teatro Esfinge. Tengo dos boletos.**
oj en el te-a-tro es-fin-he ten-go dos bo-le-tos
Dzisiaj. W teatrze Sfinks. Mam dwa bilety.
- Hortensia: **Me gusta la idea.**
me gus-ta la i-de-a
Dobry pomysł.
- Reinaldo: **Dicen que es un bello teatro.**
di-sen ke es un be-jo te-a-tro
Słyszałem, że to piękny teatr.
- Hortensia: **Sí, y tiene muy buena acústica.**
si i tje-ne muj ble-na a-kus-ti-ka
Tak. I ma bardzo dobrą akustykę.
- Reinaldo: **Viene a cantar un tenor español.**
bje-ne a kan-tar un te-nor es-pa-riol
Będzie śpiewać hiszpański tenor.

Słówka do zapamiętania

la acústica	la a-kus-ti-ka	akustyka
bello	be-jo	piękny
bufa	bu-fa	komiczna, buffo
idea	i-de-a	pomysł, idea
hoy	oj	dzisiaj

Śpiewający czasownik — cantar

Cantar (kan-tar) (śpiewać) to regularny czasownik (chwała Bogu!), a jego temat to **cant-** (kant). Jego odmiana w czasie teraźniejszym wygląda następująco:

Konjugacja

yo canto
tú cantas
él, ella, usted canta
nosotros cantamos
vosotros cantáis
ellos, ellas, ustedes cantan

Wymowa

yo kan-to
tú kan-tas
el e-ja us-ted kan-ta
no-so-tros kan-ta-mos
bo-so-tros kan-ta-is
e-jos e-jas us-te-des kan-tan

Pogawędka

Silvia słyszała, że jej ulubiony piosenkarz ma przyjechać we własnej osobie na koncert. To naprawdę niepowtarzalna okazja!

Claudia: **¿Sabes si viene a cantar Julio Iglesias?**
klał-dja sa-bes si bje-ne a kan-tar hul-jo i-gles-jas
 Wiesz, czy Julio Iglesias przyjedzie na koncert?

Pedro: **Quizás. Lo anunciaron.**
pe-dro ki-sas lo a-nun-sja-ron
 Może. Zapowiadali go.

Claudia: **Sí, pero espero que no va a cancelar.**
si pe-ro es-pe-ro ke no ba a kan-se-lar
 Tak, mam nadzieję, że nie odwoła koncertu.

Pogawędka

Czasem szczęście uśmiecha się do nas i okazuje się, że w programie koncertu figurują nasze ulubione utwory, a na dodatek znamy osobiście mających wystąpić w nim muzyków. W tym wypadku Héctor i Eduardo są przyjaciółmi pary wykonawców.

Héctor: **Sabes, mañana dan un concierto de violín con piano.**
ek-tor sa-bes ma-ña-na dan un kon-sjer-to de bjo-lin kon pja-no
 Wiesz, jutro będzie koncert na skrzypce i fortepian.

Eduardo: **¿Quiénes tocan?**
e-dlar-do kje-nes to-kan
 Kto gra?

Héctor: **Nuestros amigos Luisa y Fernando.**
nles-tros a-mi-gos lli-sa i fer-nan-do
 Nasi przyjaciele Luisa i Fernando.

Eduardo: **¿Cuál es el programa?**
klał es el pro-gra-ma
 Jaki jest program koncertu?

Héctor: **Un concierto de Alberto Ginastera y otro de Paul Hindemith.**
un kon-sjer-to de al-ber-to hi-nas-te-ra i o-tro de Paul Hindemith.
 Zagrają koncerty Albero Ginastery i Paula Hindemitha.

Eduardo: **¿Invitamos a María?**
in-bi-ta-mos a ma-ri-ja
 Zaprosimy Marię?

Héctor: **Claro, ella también toca el piano.**
kla-ro e-ja tam-bjen to-ka el pja-no
 No jasne, ona też gra na fortepianie.

Słówka do zapamiętania

anunciar	a-nun-sjar	zapowiadać
cancelar	kan-se-lar	odwołać
la pena	la pe-na	smutek
¡qué pena!	ke pe-na	szkoda!, jaka szkoda!
el programa	el pro-gra-ma	program
piano	pja-no	fortepian
violín	bjo-lín	skrzypce
claro	kla-ro	jasny; jako wykrzyknik: jasne! oczywiście!

Pogawędka

Promocje książek to imprezy, na których organizatorzy próbują zwrócić uwagę uczestników na nowo wydane tytuły. Książka, o której mowa w poniższym dialogu, to album autorstwa meksykańskiego pisarza **Juana Rulfo** (hłan *rul-fo*) (1917 – 1986), znanego przede wszystkim dzięki swojej prozie.

Leticia: **En la biblioteca van a lanzar un libro.**
le-ti-sja en la bi-bljo-te-ka ban a lan-sar un li-bro
W bibliotece odbędzie się promocja książki.

Martín: **¿Qué libro es?**
mar-tín ke li-bro es
Co to za książka?

Leticia: **Es un libro de fotos de Juan Rulfo.**
es un li-bro de fo-tos de jłan rul-fo
To książka ze zdjęciami Juana Rulfo.

Martín: **¿Cómo lo sabes?**
ko-mo lo sa-bes
Skąd wiesz?

Leticia: **Lo ví en un cartel ayer.**
lo bi en un kar-tel a-je-r
Wczoraj widziałam afisz.

Martín: **¿De quién son las fotos?**
de kjen son las fo-tos
Kto jest autorem zdjęć?

Leticia: **Del mismo Rulfo.**
del mis-mo rul-fo
Sam Rulfo.

Słówka do zapamiętania

la biblioteca	la bi-bljo-te-ka	biblioteka
la foto	la fo-to	zdjęcie, fotografia
ayer	a-jer	wczoraj
el cartel	el kar-tel	afisz, plakat
saber	sa-ber	wiedzieć
¿de quién?	de kjen	czyj? czyje?
el libro	el li-bro	książka

Gierki językowe

Mamy dziś dla Ciebie dwie wiadomości — dobrą i złą. Dobrą wiadomością jest to, że w przyszłym tygodniu wyjeżdżasz razem z grupą przyjaciół na niespodziewany tygodniowy urlop. Natomiast złą wiadomość stanowi fakt, że musisz błyskawicznie przygotować jakiś ciekawy plan podróży na cały tydzień, i to na dodatek po hiszpańsku! Zamieszczona poniżej tabelka powinna Ci w tym pomóc. Wpisz do niej, co będziecie robić i kogo poznacie w danym dniu tygodnia. I uwaga! Żeby uchronić się przed narzekaniami reszty uczestników — nie planuj dwa razy tych samych atrakcji!

Dzień tygodnia	Co będziecie robić?	Kogo zobaczycie?
lunes	_____	_____
martes	_____	_____
miércoles	_____	_____
jueves	_____	_____
viernes	_____	_____
sábado	_____	_____
domingo	_____	_____

Rozdział 8

Rozrywki w plenerze

W tym rozdziale:

- ▶ Spacerujemy, podziwiając piękne widoki
- ▶ Rozglądamy się po okolicy — nazwy roślin i zwierząt
- ▶ Zażywamy ruchu — sport i inne rozrywki na świeżym powietrzu
- ▶ Inne, mniej sportowe zamiłowania

Rozrywki na świeżym powietrzu stanowią integralną część hiszpańskiego i latynoskiego stylu życia. Znasz pewnie niejednego wielkiego hiszpańskojęzycznego sportowca. Wśród naszych idoli są argentyńscy piłkarze: legendarny **Diego Armando Maradona** (*dje-go ar-man-do ma-ra-do-na*) i grający obecnie w FC Barcelona **Lionel Messi** (*ljo-nel me-si*), dwukrotny mistrz świata Formuły 1 i rywal naszego Roberta Kubicy — Hiszpan **Fernando Alonso** (*fēr-nan-do a-lon-so*) czy jego rodak, motocyklista **Daniel Pedrosa** (*da-njel pe-dro-sa*) — trzykrotny mistrz świata.

Przebywanie na łonie natury nie tylko dodaje energii i mobilizuje do działania — podziwianie otaczającego nas piękna może również relaksować i skłaniać do refleksji. W tym rozdziale zajmieniemy się obydwojma aspektami przebywania na świeżym powietrzu.

Na świeżym powietrzu, ale niezależnie od pogody

W języku hiszpańskim można wyrazić pojęcie przebywania na dworze na dwa różne sposoby:

- ✓ **al aire libre** (*al aj-re li-bre*) (dosł. na wolnym powietrzu). Tego wyrażenia używa się, kiedy mówimy o wyjściu na ulicę, do parku czy na spacer. Wiąże się ono z przebywaniem na otwartej przestrzeni oraz z poczuciem swobody.
- ✓ **a la intemperie** (*a la in-tem-pe-rje*) (na dworze, zdany na łaskę losu, a zwłaszcza... niepogody). Ten zwrot sugeruje, że znajdujemy się gdzieś bez dachu nad głową, zdani na łaskę pogody. Wiąże się z poczuciem niepewności i braku bezpieczeństwa.

Następujące przykłady pomogą Ci zorientować się, kiedy powinno się użyć jednego, a kiedy drugiego z wyżej wymienionych zwrotów:

- ✓ **Voy a nadar en una piscina al aire libre.** (*boj a na-dar en u-na pis-si-na al aj-re li-bre*) (Będę pływać na otwartym basenie, dosł. na basenie na wolnym powietrzu.)
- ✓ **No dejes las plantas a la intemperie.** (*no de-hes las plan-tas a la in-tem-pe-rje*) (Nie zostawiaj kwiatków na dworze.)

Krótsze i dłuższe spacery

W niektórych krajach **pasear** (pa-se-ar) (spacerować, przechadzać się, iść na spacer, jechać na przejażdżkę) jest czymś w rodzaju narodowego sportu. Oto wyrażenia związane z krótszymi lub dłuższymi przechadzkami i przejażdżkami:

- ✓ **Salimos a dar un paseo.** (sa-li-mos a dar un pa-se-o) (Wychodzimy się przejść.)
- ✓ **Vivo en Madrid, aquí estoy de visita.** (bi-bo en ma-drid a-ki es-toj de bi-si-ta) (Mieszkam w Madrycie, tutaj jestem tylko z wizytą.)

Pogawędka

Podczas spaceru Manuel i Jimena rozmawiają o tym, co każde z nich lubi robić.

- Manuel: **De todos los paseos me gusta más el de la montaña.**
de to-dos los pa-se-os me gus-ta mas el de la mon-ta-ña
Ze wszystkich rodzajów wycieczek najbardziej lubię wycieczki górskie.
- Jimena: **¿Eres alpinista?**
hi-me-na e-res al-pi-nis-ta
Jesteś alpinistą?
- Manuel: **No, alpinista no, pero trepar me gusta.**
no al-pi-nis-ta no pe-ro tre-par me gus-ta
Nie, alpinistą nie, ale lubię się wspinać.

Drzewa i inne rośliny

Miłośnicy pieszych wycieczek często lubią podziwiać drzewa i inne rośliny. Oto kilka zdań, których używa się przy opisywaniu tego rodzaju doświadczeń:

- ✓ **Ayer paseamos en la Alameda.** (a-jer pa-se-a-mos en la a-la-me-da) (Wczoraj przespacerowaliśmy się aleją Topolową. Słowa **alameda**, oznaczającego dosłownie aleję topolową, używa się też czasem dla określenia jakiegokolwiek bulwaru lub promenady.)
- ✓ **Hay robles y cipreses.** (aj ro-bles i si-pre-ses) (Są tu dęby i cyprysy.)
- ✓ **Esta palmera da dátiles.** (es-ta pal-me-ra da da-ti-les) (Ta palma rodzi daktyle.)
- ✓ **En Chile crecen muchos eucaliptos.** (en či-le kre-sen mu-ćos eł-ka-lip-tos) (W Chile rośnie dużo drzew eukaliptusowych.)

Nazwy zwierząt

Pewnie znasz większość zwierząt zamieszkujących Meksyk, Amerykę Środkową oraz Południową — tutaj zajmijmy się jedynie tymi najbardziej charakterystycznymi. Pierwsze tamtejsze zwierzę, jakie każdemu z nas przychodzi do głowy, to oczywiście **llama** (ja-ma) (lama) oraz jej kuzyni:

guanaco (gła-na-ko) (gwanako), **alpaca** (al-pa-ka) (alpaka) i **vicuña** (bi-ku-ña) (wigoń). Te sympatyczne zwierzątka z rodziny wielbłądowatych nie są wcale takie łagodne, jak by się mogło wydawać. Żyją głównie w rejonie Andów — od Kolumbii po Chile. Lamy i alpaki hoduje się przede wszystkim jako zwierzęta juczne, ale dostarczają też mięsa, mleka oraz wełny. Gwanako i wigonie nie zostały udomowione i żyją w stanie dzikim.

El puma (pu-ma) (puma) to górski ssak z rodziny kotowatych zamieszkujący całą Amerykę Południową. Pumpy są niebezpiecznymi, mięsożernymi drapieżnikami. W zoo wyglądają naprawdę przepięknie, ale na górskich szlakach lepiej nie wchodzić im w drogę! Andy zamieszkują również drapieżny **cóndor** (kon-dor) (kondor), majestatyczny ptak widniejący w herbie Chile. Poza tym wszędzie można spotkać węże (również jadowite), małpy, różnego rodzaju insekty i najprzeróżniejsze ptaki zamieszkujące tropikalne lasy Boliwii, Argentyny, Paragwaju, Ekwadoru i Meksyku. Wyspy Galapagos w Ekwadorze, słynące z unikalnej fauny, zostały po raz pierwszy opisane przez Karola Darwina, który de facto stworzył teorię ewolucji, obserwując żyjące tam żółwie i ptaki. Od południowego Meksyku po wybrzeża Peru swobodnie przechadzają się ogromne **iguanas** (i-gła-nas) (iguany) — aż do chwili, kiedy ktoś postanowi upolować je na zupę. Na plażach w Chile mewy kolegują się z **pelícanos** (pe-li-ka-nos) (pelikanami), a na południu **Cono Sur** nad brzegami oceanu królują **focas y pingüinos** (fo-kas i pin-gli-nos) (foki i pingwiny).

Używając poniższych zdań, możesz zacząć opowiadać o oglądanych przez siebie zwierzętach:

- ✓ **En el paseo vi muchas ardillas.** (en el pa-se-o bi mu-čas ar-di-jas) (Na spacerze widziałem / widziałam dużo wiewiórek.)
- ✓ **Los tucanes viven en la selva.** (los tu-ka-nes bi-ben en la sel-ba) (Tukany żyją w puszczy.)
- ✓ **En la playa vemos gaviotas.** (en la pla-ja be-mos ga-bjo-tas) (Na plaży widzimy mewy.)
- ✓ **En el centro hay muchas palomas.** (en el sen-tro aj mu-čas pa-lo-mas) (W centrum jest dużo gołębi.)
- ✓ **Los gorriones se ven en las ciudades.** (los go-rrjo-nes se ben en las sju-da-des) (Wróble widuje się w miastach.)
- ✓ **Voy a pasear los perros.** (boj a pa-se-ar los pe-rros) (Idę wyprowadzić psy na spacer.)
- ✓ **Van a una carrera de caballos.** (ban a u-na ka-rre-ra de ka-ba-jos) (Idą na wyścigi konne.)
- ✓ **La burra de mi vecino tuvo un burrito.** (la bu-rra de mi be-si-no tu-bo un bu-rri-to) (Oślica mojego sąsiada urodziła oślątka.)
- ✓ **Hay mapaches en casi todo el continente americano.** (aj ma-pa-čes en ka-si to-do el kon-ti-nen-te a-me-ri-ka-no) (Szopy występują prawie w całej Ameryce.)

O zwierzętach można by mówić w nieskończoność — oto jeszcze kilka innych przykładów:

- ✓ **El cerro estaba cubierto de mariposas.** (el se-rro es-ta-ba ku-bjer-to de ma-ri-po-sas) (Całe wzgórze było pokryte motylami.)
- ✓ **De paseo vi una manada de vacas.** (de pa-se-o bi u-na ma-na-da de ba-kas) (Podczas spaceru widziałem / widziałam stado krów.)
- ✓ **Andamos con unas cabras.** (an-da-mos kon u-nas ka-bras) (Szliśmy razem z kozami.)
- ✓ **Cuando pasaba me persiguieron unos gansos.** (kła-n-do pa-sa-ba me per-si-gje-ron u-nos gan-sos) (Kiedy przechodziłem, pogoniły mnie gęsi.)

- ✓ **En el lago vimos patos silvestres.** (en el *la-go bi-mos pa-tos sil-be-stres*) (Widzieliśmy dzikie kaczki w jeziorze.)
- ✓ **Una señora ipaseaba un gato!** (*u-na se-ño-ra pa-se-a-ba un ga-to*) (Jedna pani była na spacerze z kotem!)
- ✓ **La niña llevaba una iguana.** (*la ni-ña je-ba-ba u-na i-gła-na*) (Dziewczynka miała z sobą iguanę.)

Słówka do zapamiętania

la burra	la <i>bu-rra</i>	oślica
la iguana	la <i>i-gła-na</i>	iguana
el mapache	el <i>ma-pa-će</i>	szop
el puma	el <i>pu-ma</i>	puma
el Tucán	el <i>tu-kan</i>	tukan

Pogawędka

Jazda konna to wspaniały sport, wymagający harmonijnej współpracy między koniem i jeźdźcą, a przy tym pozwalający jeźdźcowi podziwiać otaczające go malownicze krajobrazy. Mariana opowiada o tym Dorze Luz.

- Mariana: **Me encanta montar a caballo.**
ma-*rja*-na me en-*kan*-ta mon-*tar* a ka-*ba*-jo
Uwielbiam jeździć na koniu.
- Dora Luz: **¿Te preparas para algún torneo?**
do-ra lus te pre-*pa*-ras pa-*ra* al-*gun* tor-*ne*-o
Przygotowujesz się do jakiegoś turnieju?
- Mariana: **No, simplemente me gusta montar.**
no sim-ple-*men*-te me *gus*-ta mon-*tar*
Nie, po prostu lubię jazdę konną.
- Dora Luz: **¿Tienes tu propio caballo?**
tje-nes tu pro-*pjo* ka-*ba*-jo
Masz własnego konia?
- Mariana: **Sí, tengo una yegua. Se llama Lirio.**
sí ten-go u-na je-*gła* se ja-*ma* li-*rio*
Tak, mam klacz. Ma na imię Lirio.

- Dora Luz: **Debe ser blanca.**
de-be ser blan-ka
 Pewnie jest biała.
- Mariana: **Es blanca y tiene una mancha café en la frente.**
es blan-ka i tje-ne u-na man-ća ka-fe en la fren-te
 Jest biała i ma brązową gwiazdkę [dosł. plamę] na czole.

Co lubisz? — czasownik *gustar*

Żeby powiedzieć, że coś lubimy, w języku hiszpańskim używamy czasownika **gustar** (gus-tar) (lubić, podobać się). Jest to dosyć specyficzny czasownik, gdyż odmieniając go, należy wstawić odpowiedni zaimek osobowy (więcej informacji na ten temat znajdziesz w rozdziale 16). Oto odmiana czasownika **gustar** w czasie teraźniejszym:

Konjugacja

me gusta
 te gusta
 le gusta
 nos gusta
 os gusta
 les gusta

Wymowa

me gus-ta
 te gus-ta
 le gus-ta
 nos gus-ta
 os gus-ta
 les gus-ta

Następujące zwroty pomogą Ci wyrazić, że coś lubisz lub że miałbyś na coś ochotę:

- ✓ **Me gusta pasear.** (me gus-ta pa-se-ar) (Lubię spacerować.)
- ✓ **Le gusta jugar con el gato.** (le gus-ta hu-gar kon el ga-to) (Lubi bawić się z kotem.)
- ✓ **¿Les gustaría comer algo?** (les gus-ta-ri-ja ko-mer al-go) (Mieliby państwo ochotę coś zjeść?)

Spacer z czasownikiem *pasear*

Czasownik **pasear** (pa-se-ar) (spacerować, przechadzać się) ma wiele zastosowań i jest czasownikiem regularnym. Jego temat to **pase-** (pase). W czasie teraźniejszym odmienia się w następujący sposób:

Konjugacja

yo paseo
 tú paseas
 él, ella, usted pasea
 nosotros paseamos
 vosotros paseáis
 ellos, ellas, ustedes pasean

Wymowa

jo pa-se-o
 tu pa-se-as
 el e-ja us-ted pa-se-a
 no-so-tros pa-se-a-mos
 bo-so-tros pa-se-a-is
 e-jos e-jas us-te-des pa-se-an

Poniższe zdania przydadzą Ci się na spacerze:

- ✓ **La abuela pasea todas las tardes.** (la a-ble-la pa-se-a to-das las tar-des) (Babcia spaceruje codziennie po południu.)
- ✓ **¿Quieres pasear conmigo?** (kje-res pa-se-ar kon-mi-go) (Chcesz pospacerować ze mną?)

Słówka do zapamiętania

el caballo	el ka-ba-jo	koń
encantar	en-kan-tar	zachwycać, uwielbiać
la mancha	la man-ča	plama
la frente	la fren-te	czoło
preparar	pre-pa-rar	przygotowywać
propio	pro-pjo	własny
torneo	tor-ne-o	turniej, zawody
la yegua	la je-gła	klacz

Gramy w piłkę

W wielu grach zespołowych używa się piłki, a mówiąc o piłce, nie sposób nie wspomnieć o kauczuku.

Kauczukowiec to drzewo rosnące w Ameryce Południowej i Środkowej. To właśnie z niego otrzymujemy gumę do żucia! Guma do żucia, gumowce czy gumka do mazania to słowa pochodzące od hiszpańskiego wyrazu **goma** (go-ma) oznaczającego gumę. Inne słowa hiszpańskie o tym samym znaczeniu to **caucho** (kał-čo) (guma, kauczuk) oraz **hule** (u-le) (kauczuk, guma; cerata).

A o co nam chodzi z tą gumą? O to mianowicie, że piłki zrobione są z gumy i że gumowe piłki odbijają się od podłoża. I że to takie właśnie odbijające się piłki dały początek wszystkim rodzajom dzisiejszych gier, w których używa się piłki. Wyobrażasz sobie granie w tenisa bez odbijającej się piłki? Na dodatek w Ameryce grano w piłkę, zanim jeszcze Ameryka została nazwana Ameryką.

Prekolumbijskie gry

W prekolumbijskich kulturach gra w piłkę miała tak wielkie znaczenie, że budowano specjalnie do tego celu przeznaczone boiska. Można je zobaczyć na terenach wielu wykopalisk archeologicznych w Meksyku i Ameryce Środkowej.

Jednym z takich miejsc jest **Monte Albán** (*mon-te al-ban*), prekolumbijskie miasto położone na wzgórzu powyżej dzisiejszego miasta **Oaxaca** (*gła-ha-ka*) — stolicy stanu o tej samej nazwie leżącego w południowym Meksyku. Kiedy obserwujemy znajdujące się tam boisko do rytualnej gry w piłkę, zwanej **pelota** (*pe-lo-ta*) (piłka), trudno się dziwić, że w Meksyku gra w koszykówkę jest tak popularna. Nawet w najmniejszych miejscowościach znajduje się boisko do koszykówki, mieszczące się najczęściej dokładnie naprzeciwko ratusza lub innej siedziby lokalnych władz.

W Chile jeszcze przed pojawieniem się konkwistadorów istniała gra w piłkę o nazwie **chueca** (*de-ka*). Do złudzenia przypominała ona znany nam hokej na trawie. Mieszkający na południu Chile Indianie **Mapuches** (*ma-pu-čes*) (Mapucze), zwani również Araukanami, grali w piłkę przy użyciu zakrzywionych kijów. W Chile, Meksyku i w niektórych innych krajach Ameryki słowo **chueco** (*de-ko*) znaczy „krzywy” — stąd nazwa gry.

Fútbol — najpopularniejsza latynoska gra w piłkę

Tak, **fútbol** (*fut-bol*) (piłka nożna) to najpopularniejszy sport zarówno w Ameryce Łacińskiej, jak i w Hiszpanii. O piłce nożnej rozprawia się w barach i tawernach, w zaciszu domowego ogniska, a nawet w pracy. Najlepsi piłkarze każdego kraju traktowani są jak prawdziwi bohaterowie narodowi. Można by nawet zaryzykować twierdzenie, że **fútbol** to najczęstszy temat rozmów!

Pogawędka

Carla i Pedro rozmawiają o piłce nożnej.

Pedro:
pe-dro

Me gusta el fútbol.
me gus-ta el *fut*-bol
Lubię piłkę nożną.

Carla:
kar-la

¿Adónde vas a verlo?
a-don-de bas a *ber-lo*
Gdzie chodzisz ją oglądać?

Pedro:

Al estadio de Boca Juniors.
al es-ta-djo de bo-ka džu-njors
Na stadion klubu Boca Juniors.

Carla:

¿Eres hincha del Boca?
e-res in-ča del bo-ka
Jesteś kibicem Boca?

Pedro:

Sí, desde hace muchos años.
si des-de a-se mu-čos a-ños
Tak, już od wielu lat.

Carla:

¿Qué jugadores te gustan?
ke hu-ga-do-res te gus-tan
Których piłkarzy lubisz?

- Pedro: **Me gustan varios, pero prefiero a los de la defensa.**
me *gus*-tan *bar*-jos *pe*-ro pre-*fje*-ro a los de la de-*fen*-sa
Kilku, ale wolę tych, którzy grają w obronie.
- Carla: **¿Y no te gustan los centro delanteros?**
i no te *gus*-tan los *sen*-tro de-*lan*-te-ros
A nie podobają Ci się środkowi napastnicy?
- Pedro: **Sí, pero creo que la defensa tiene un papel muy especial.**
si *pe*-ro *kre*-o ke la de-*fen*-sa *tje*-ne un pa-*pel* muj es-pe-*sjal*
Podobają, ale uważam, że obrona odgrywa bardzo szczególną rolę.

Słówka do zapamiętania

ver	ber	widzieć, oglądać
el arquero	el ar-ke-ro	bramkarz (w Ameryce Łacińskiej)
el portero	el por-te-ro	bramkarz (w Hiszpanii)
la cancha	la kan-ća	boisko
el defensa	el de- <i>fen</i> -sa	obrońca
el delantero	el de- <i>lan</i> -te-ro	napastnik (w sporcie)
divertir	di-ber-tir	bawić
el equipo	el e-ki-po	drużyna
el estadio	el es-ta-djo	stadion
ganar	ga-nar	wygrywać
el gol	el gol	gol, bramka
el hincha	el in-ća	kibic
el jugador	el hu-ga-dor	gracz
el papel	el pa-pel	rola; papier

Nr 2 — baseball

El **béisbol** (el *bejs*-bol) (baseball) to niewątpliwie drugi pod względem popularności sport zespołowy w Ameryce Łacińskiej, uprawiany zwłaszcza w Meksyku i Ameryce Środkowej oraz na Karaibach.

Pogawędka

W poniższym dialogu Ernesto i Arnulfo, zagorzali kibice baseballu, omawiają oglądany ostatnio mecz.

- Ernesto: **Este tipo batea de maravilla.**
er-nes-to es-te ti-po ba-te-a de ma-ra-bi-ja
Ten facet ma świetne uderzenie.
- Arnulfo: **E hizo una carrera estupenda.**
ar-nul-fo e i-so u-na ca-rre-ra es-tu-pen-da
I nadzwyczajnie pobiegł.
- Ernesto: **No podía creer cuando llegó a la goma...**
no po-di-ja kre-er klan-do je-go a la go-ma
Nie wierzyłem własnym oczom, kiedy dobiegł do bazy domowej...
- ...y eso que antes hubo un juego con once hits.**
i e-so ke an-tes u-bo un hle-go kon on-se hits
...a przecież wcześniej było 11 uderzeń.
- Arnulfo: **El bateador merece un aplauso.**
el ba-te-a-dor me-re-se un a-plaŭ-so
Ten batter [zawodnik uderzający kijem] zasługuje na oklaski.

Słówka do zapamiętania

batear	ba-te-ar	uderzać kijem
la carrera	la ka-rre-ra	bieg
la goma	la go-ma	baza domowa [dosł. guma]

Gwiazdy tenisa

Wielu hiszpańskich i latynoskich tenisistów znalazło się na czołowych miejscach listy najlepszych zawodowych graczy świata. Wystarczy tu wspomnieć Chilijczyka **Fernando Gonzáleza** (fer-nan-do gon-sa-les), finalistę Australian Open 2007, złotego i brązowego medalistę z Aten 2004 oraz zdobywcę srebrnego medalu na olimpiadzie w Pekinie 2008, czy też Hiszpana **Rafaela Nadala** (ra-fa-el na-dal), mistrza olimpijskiego z Pekinu 2008 oraz wielokrotnego zwycięzcę międzynarodowych turniejów (French Open 2005, 2006, 2007 i 2008, czy Wimbledonu 2008).

Pogawędka

W tej rozmowie Liliana i Enrique umawiają się na partyjkę tenisa.

- Liliana: **Mañana voy a jugar al tenis.**
li-*lja*-na ma-*ña*-na boj a hu-*gar* al te-nis
Jutro będę grać w tenisa.
- Enrique: **¿Juegas a menudo?**
en-*ri*-ke *hle*-gas a me-*nu*-do
Często grasz?
- Liliana: **Sí, practico todos los días.**
si prak-*ti*-ko to-dos los *di*-jas
Tak, trenuję codziennie.
- Enrique: **Yo me compré una raqueta especial.**
jo me kom-*pre* u-na ra-*ke*-ta es-pe-*sjal*
Ja właśnie sobie kupiłem specjalną rakietę!
- Liliana: **¡Hacemos un juego de dobles mixto!**
a-se-mos un *hle*-go de do-*bles* *miks*-to
Możemy rozegrać mieszanego debła!

Słówka do zapamiętania

el juego	el <i>hle</i> -go	set, gra
la pista	la <i>pis</i> -ta	kort
la raqueta	la ra- <i>ke</i> -ta	rakieta

Czasownik dla graczy — jugar

Jugar (hu-*gar*) (grać) to co prawda lekko nieregularny, ale bardzo przydatny czasownik. Warto się nauczyć jego odmiany — w tym wypadku zdecydowanie gra jest warta świeczki!

Konjugacja

yo juego
tú juegas
él, ella, usted juega
nosotros jugamos
vosotros jugáis
ellos, ellas, ustedes juegan

Wymowa

jo *hle*-go
tu *hle*-gas
el e-ja us-*ted* *hle*-ga
no-so-tros hu-*ga*-mos
bo-so-tros hu-*ga*-is
e-jos e-jas us-*te*-des *hle*-gan

Jeżeli uprawiasz sport, wiesz, że dobrze jest od czasu do czasu trochę potrenować. Oto zwroty, które mogą Ci się przydać:

- ✓ **¿Jugamos al béisbol hoy?** (hu-ga-mos al bejs-bol oj) (Gramy dziś w baseball?)
- ✓ **Juega mejor que hace un mes.** (hle-ga me-hor ke a-se un mes) (Gra lepiej niż miesiąc temu.)

Czasownik dla pływaków — nadar

Woda, woda, wszędzie woda — trudno się oprzeć, żeby nie wskoczyć. Ale zanim to zrobisz, powinieneś nauczyć się pływać! W tym wypadku chodzi oczywiście o odmianę hiszpańskiego czasownika **nadar** (na-dar) (pływać). To wcale nie będzie trudne — czasownik **nadar** jest regularny, a jego temat to **nad-** (nad). Oto, jak odmienia się w czasie teraźniejszym:

Konjugacja

yo nado
tú nadas
él, ella, usted nada
nosotros nadamos
vosotros nadáis
ellos, ellas, ustedes nadan

Wymowa

yo na-do
tu na-das
el e-ja us-ted na-da
no-so-tros na-da-mos
bo-so-tros na-da-is
e-jos e-jas us-te-des na-dan

Dobra, gotowe. Ale może wcale nie masz ochoty natychmiast się zanurzyć? W takim razie możesz na razie potrenować na sucho, ćwicząc następujące wyrażenia związane z pływaniem:

- ✓ **Carlos nada como un pez.** (kar-los na-da ko-mo un pes) (Carlos pływa jak ryba.)
- ✓ **¡Yo no sé nadar!** (jo no se na-dar) (Ja nie umiem pływać!)

Pływający kalambur

A teraz kalambur oparty na podwójnej grze słów — z jednej strony występuje tu słowo **nada** (na-da), a z drugiej **traje** (tra-he). **Nada** może oznaczać 3. os. l.p. czasownika **nadar** (na-dar) (pływać) — w tym wypadku „pływa” — albo zaimek „nic” czy też przysłówek „wcale, w ogóle”. Z kolei **traje** to albo czas przeszły od czasownika **traer** (tra-er) (przynosić), a konkretnie 1. os. l.p., czyli „przyniosłem”, albo rzeczownik oznaczający strój lub garnitur.

¿**No nada nada?** (no na-da na-da) (W ogóle pan nie pływa?)

¡**No traje traje!** (no tra-he tra-he) (Nie przyniosłem stroju!)

Pogawędka

María Luisa lubi pływać i ma ochotę zmierzyć się na basenie z Álvaro. Najpierw jednak chce się zorientować, czy Álvaro jest dobrym pływakiem.

María Luisa: **¿Cuándo vas a nadar?**
ma-ri-ja lli-sa klan-do bas a na-dar
Kiedy chodzisz na basen?

Álvaro: **Los martes y los viernes.**
al-ba-ro los mar-tes i los bjer-nes
We wtorki i w piątki.

María Luisa: **¿Qué estilo nadas?**
ke es-ti-lo na-das
Jakim stylem pływasz?

Álvaro: **Nado principalmente pecho.**
na-do prin-si-pal-men-te pe-cho
Pływam głównie żabką.

María Luisa: **¿Sabes nadar crol?**
sa-bes na-dar krol?
Umiesz pływać kraulem?

Álvaro: **Sí, y también de espalda.**
si i tam-bjen de es-pal-da
Tak, i stylem grzbietowym też.

María Luisa: **¿Cuánto nadas?**
klan-to na-das
Na jaki dystans pływasz?

Álvaro: **Nado un kilómetro cada vez.**
na-do un ki-lo-me-tro ka-da bes
Przeplwam za każdym razem kilometr.

María Luisa: **¡Qué bien!**
ke bjen
To świetnie!

Słówka do zapamiętania

el estilo	el es-ti-lo	styl
el estilo crol	el es-ti-lo krol	kraul
el estilo espalda	el es-ti-lo es-pal-da	styl grzbietowy
el estilo pecho	el es-ti-lo pe-cho	styl klasyczny, żabka

Pogawędka

Fernando i Matías rozmawiają o swoim wspólnym przyjacielu, Agustín, który przygotowuje się do wzięcia udziału w wyścigu kolarskim Tour de France.

Fernando: **Agustín practica el ciclismo.**
fer-nan-do a-gus-tin prak-ti-ka si-klis-mo
Agustín trenuje kolarstwo.

Matías: **¿Tiene una bicicleta de montaña?**
ma-ti-jas tje-ne u-na bi-si-kle-ta de mon-ta-ña
Ma rower górski?

Fernando: **No, usa una bicicleta de carrera.**
no u-sa u-na bi-si-kle-ta de ka-rre-ra
Nie, jeździ na rowerze wyścigowym.

Matías: **¿Participa en concursos?**
par-ti-si-pa en kon-kur-sos
Bierze udział w wyścigach?

Fernando: **Sí, la semana pasada estuvo en una carrera.**
si la se-ma-na pa-sa-da es-tu-bo en u-na ka-rre-ra
Tak, w zeszłym tygodniu był na zawodach.

Matías: **¿Qué posición obtuvo?**
ke po-si-sjon ob-tu-bo
Które miejsce zajął?

Fernando: **Llegó segundo.**
je-go se-gun-do
Przyjechał na drugiej pozycji.

Słówka do zapamiętania

la bicicleta de carrera	la bi-si-kle-ta de ka-rre-ra	rower wyścigowy
la carrera	la ka-rre-ra	wyścig
el ciclismo	el sik-lis-mo	kolarstwo
la montaña	la mon-ta-ña	góra

Hiszpania i gra w szachy

Szachy to fascynująca gra nawet dla tych, którzy lubią się jej tylko przyglądać. Do Hiszpanii sprowadzili ją Arabowie po zdobyciu Półwyspu Iberyjskiego w 711 r. n.e. W rzeczywistości niektóre terminy używane w grze w szachy pochodzą z mieszaniny słów hiszpańskich i arabskich.

Na przykład termin „szach mat” pochodzi od arabskiego słowa **sheik** (szejk) (król, szejk) oraz od hiszpańskiego czasownika **matar** (ma-tar) (zabijać). Dlatego też mówi się „szach mat”, kiedy król przeciwnika nie może wykonać ruchu (mówiąc obrazowo, zostaje zabity).

Pogawędka

W poniższym dialogu Gabriel i Cornelia rozmawiają na temat turnieju szachowego odbywającego się w Hiszpanii.

- Gabriel: **A mí me gusta el deporte de los reyes.**
ga-brjel a mi me gus-ta el de-por-te de los re-jes
Ja lubię sport królów.
- Cornelia: **¿También juegas al ajedrez?**
kor-ne-lja tam-bjen hle-gas al a-he-dres
Ty też grasz w szachy?
- Gabriel: **Sí, ayer estuve en una competencia.**
si a-jer es-tu-be en u-na kom-pe-ten-sja
Tak, wczoraj byłem na turnieju.
- Cornelia: **¿Quién ganó?**
kjen ga-no
Kto wygrał?
- Gabriel: **Pedro. Dió jaque mate en sólo diez movidas.**
pe-dro djo ha-ke ma-te en so-lo djes mo-bi-das
Pedro. Dał mata w zaledwie dziesięciu ruchach.

Słówka do zapamiętania

el ajedrez	el a-he-dres	szachy
el jaque mate	el ha-ke ma-te	szach mat

Czasownik do czytania — leer

Czytanie to przyjemność, która pobudza wyobraźnię i może być źródłem cudownych przeżyć. Oto hiszpański czasownik, który jest niezbędny do odbycia nawet najkrótszej rozmowy na temat czytania: **leer** (le-er) (czytać).

Koniugacja

yo leo
 tú lees
 él, ella, usted lee
 nosotros leemos
 vosotros leéis
 ellos, ellas, ustedes leen

Wymowa

jo le-o
 tu le-es
 el e-ja us-ted le-e
 no-so-tros le-e-mos
 bo-so-tros le-e-is
 e-jos e-jas us-te-des le-en

Na pewno bardzo lubisz czytać — radzimy Ci więc poćwiczyć mówienie o czytaniu:

- ✓ **Felipe lee todo el día.** (fe-li-pe le-e to-do el di-ja) (Felipe cały dzień czyta.)
- ✓ **A mí me gusta leer revistas.** (a mi me gus-ta le-er re-bis-tas.) (Ja lubię czytać czasopisma.)

Pogawędka

Marisa i Aurelia rozmawiają o książkach:

Marisa:
ma-ri-sa	¿Qué vas a leer?
ke bas a le-er
Co będziesz czytać?
Aurelia:
aŭ-re-lja	Traje una novela.
tra-he u-na no-be-la
Przyniosłam sobie powieść.
Marisa:	A mi me encantan las biografías.
a mi me en-kan-tan las bjo-gra-fi-jas
Ja uwielbiam biografie.
Aurelia:	Hablando de biografías...
a-blan-do de bjo-gra-fi-jas
Á propos biografii...
¿sabes que va a salir un libro sobre Vallejo?
sa-bes ke ba a sa-lir un li-bro so-bre ba-je-ho
Wiesz, że ma wyjść książka o Vallejo?
Marisa:	¿Quién, el poeta peruano?
kjen el po-e-ta pe-ru-a-no
O kim, o tym peruwiańskim poecie?
Aurelia:	Sí, dicen que va a ser excepcional.
si di-sen ke ba a ser e-ksep-sjo-nal
Tak, słyszałem, że to świetna książka.

Czasownik do pisania — *escribir*

Czasownik **escribir** (es-kri-*bir*) (pisać) to czasownik regularny. Jego temat to **escrib-** (es-krib). Oto jego odmiana w czasie teraźniejszym:

Koniugacja

yo escribo
tú escribes
él, ella, usted escribe
nosotros escribimos
vosotros escribís
ellos, ellas, ustedes escriben

Wymowa

jo es-kri-bo
tu es-kri-bes
el e-ja us-*ted* es-kri-be
no-so-tros es-kri-*bi*-mos
bo-so-tros es-kri-*bis*
e-jos e-jas us-*te*-des es-kri-ben

Możesz poćwiczyć mówienie o pisaniu za pomocą następujących zdań:

- ✓ **Mi madre escribe poemas.** (mi *ma*-dre es-kri-be po-*e*-mas) (Moja matka pisze wiersze.)
- ✓ **Tú siempre escribes en tu diario.** (tu *sjem*-pre es-kri-bes en tu *dja*-rjo) (Ty zawsze pisziesz pamiętnik.)

Pogawędka

Catalina i Eduardo są na wakacjach. Catalina właśnie wraca ze spaceru i wchodzi do domu z zamiarem napisania listu do ojca. W drzwiach mówi o tym Eduardowi.

Catalina:
ka-ta- <i>li</i> -na	Voy a escribir a mi padre.
boj a es-kri- <i>bir</i> a mi <i>pa</i> -dre
Napiszę list do ojca.
Eduardo:
e- <i>dla</i> -do	¿Le escribes regularmente?
le es-kri-bes re-gu-lar-men-te
Piszysz do niego regularnie?
Catalina:	Sí, por lo menos una vez a la semana.
si por lo <i>me</i> -nos <i>u</i> -na bes a la se- <i>ma</i> -na
Tak, przynajmniej raz w tygodniu.
Eduardo:	¿Escribiste alguna carta hoy?
es-kri- <i>bis</i> -te al- <i>gu</i> -na <i>kar</i> -ta oj
Dzisiaj napisałaś jakiś list?
Catalina:	Voy a terminar de escribir una.
boj a ter-mi- <i>nar</i> de es-kri- <i>bir</i> <i>u</i> -na
Dopiero skończę pisać.

Słówka do zapamiętania

la biografía

bjo-gra-fí-ja

biografia

la carta

la kar-ta

list

la novela

la no-be-la

powieść

el poeta

el po-e-ta

poeta

Gierki językowe

A teraz będziesz miał sposobność wykazania się swoją miłością do zwierząt. Odszukaj w kolumnie po prawej stronie polskie odpowiedniki hiszpańskich nazw zwierząt z kolumny po lewej.

ardilla	klacz
caballo	wróbel
cabra	pies
ganso	wiewiórka
gato	szop
gaviota	motyl
gorrión	koza
mapache	krowa
mariposa	kot
perro	koń
vaca	mewa
yegua	gęś

Rozdział 9

Rozmowy telefoniczne

W tym rozdziale:

- ▶ Rozmawiamy przez telefon
- ▶ Jak przeliterować swoje imię i nazwisko
- ▶ Robimy rezerwację i umawiamy się na spotkanie
- ▶ Pierwsze podejście do czasu przeszłego prostego

Telefon to jeden z ważniejszych wynalazków XX wieku. Od chwili jego pojawienia się, z roku na rok coraz więcej spraw załatwia się przez telefon. Od kiedy jednak w naszym życiu pojawiły się komórki, nie możemy już wyobrazić sobie ani pracy, ani życia osobistego bez telefonu.

W Europie już od dawna jesteśmy przyzwyczajeni do tego, że właściwie wszędzie można się dodzwonić bez większego kłopotu. W najgorszym razie może się okazać, że komórka nie ma zasięgu i... trzeba sięgnąć po telefon stacjonarny. Jednak nie wszędzie na świecie jest tak samo. W niektórych rejonach Ameryki Łacińskiej, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach, gdzie doprowadzenie telefonu trwa czasem całe lata, a jego użytkowanie jest bardzo kosztowne, ludzie nie są przyzwyczajeni do używania telefonu do wszystkiego — przeważnie używa się go tylko do umówienia się na spotkanie, a wszystkie sprawy załatwia się osobiście.

Jeżeli przyjdzie Ci podróżować po Ameryce Łacińskiej, w wielu miejscach natkniesz się na tradycyjne modele telefonów analogowych z tarczą do wybierania numerów. Linie i aparaty telefoniczne przeszły w ciągu ostatnich dziesięcioleci wielką metamorfozę, przeobrażając się w bezprzewodowe małeństwa, na których klawiaturze wystukujemy nie tylko numery, jednak sam sposób przeprowadzania rozmowy telefonicznej niewiele się zmienił. W tym rozdziale dowiesz się, co możesz powiedzieć i usłyszeć w czasie rozmowy telefonicznej prowadzonej po hiszpańsku, bez względu na to, jaki rodzaj słuchawki będziesz trzymać przy uchu.

Jak zacząć

No więc wykręcamy, wybieramy lub wystukujemy numer... i co dalej? W zależności od tego, gdzie się znajdujemy, możemy usłyszeć:

- ✓ w Argentynie: **iHolá!** (ho-la)
- ✓ w Chile: **iAló!** (a-lo)
- ✓ w Meksyku: **iBueno!** (ble-no)
- ✓ natomiast w Hiszpanii: **iSí!** (si) albo **iDiga!** (di-ga)

Wszystkie te słowa znaczą mniej więcej to samo, co nasze „Halo!”. W większości krajów hiszpańskojęzycznych używa się jednak słowa **aló** (a-lo), tak jak w Chile.

Następujące zwroty związane z rozmowami telefonicznymi mogą się okazać szczególnie przydatne:

- ✓ **llamar por teléfono** (ja-mar por te-le-fo-no) (dzwonić, telefonować)
- ✓ **marcar el número** (mar-kar el nu-me-ro) (wybrać numer)
- ✓ **colgar** (kol-gar) (odłożyć słuchawkę)
- ✓ **la línea está libre** (la li-ne-a es-ta li-bre) (linia jest wolna)
- ✓ **la línea está ocupada** (la li-ne-a es-ta o-ku-pa-da) (linia jest zajęta)
- ✓ **el teléfono no responde** (el te-le-fo-no no res-pon-de) (telefon / numer nie odpowiada; nikt nie odbiera telefonu)

Słówka do zapamiętania

llamar	ja-mar	dzwonić; wołać
marcar	mar-kar	wybierać, wykręcać [numer]; zaznaczać
el número	el nu-me-ro	numer
colgar	kol-gar	odłożyć [słuchawkę]; wieszać
la línea	la li-ne-a	linia
libre	li-bre	wolny / wolna
ocupada	o-ku-pa-da	zajęta
responder	res-pon-der	odebrać [telefon]; odpowiadać

Kiedy z drugiej strony słysząc tylko niewyraźny bełkot

Kiedy uczymy się języka, na początku zwykle nam się wydaje, że wszyscy mówią stanowczo za szybko. Nie jesteśmy w stanie rozróżnić poszczególnych słów, a zdania zlewają się z sobą w niezrozumiały bełkot. Kiedy rozmawiamy przez telefon, sytuacja jeszcze się pogarsza — nie widzimy rozmówcy, a więc nie możemy pomóc sobie, wnioskując z jego wyrazu twarzy i gestów, o co chodzi.

W tej sytuacji naprawdę nie ma co się męczyć — powinieneś grzecznie poprosić osobę, z którą rozmawiasz, żeby raz jeszcze powtórzyła to, co powiedziała. W końcu nie jest to przecież z Twojej strony żaden brak uprzejmości — po prostu nie zrozumiałeś, o co chodzi i prosisz o powtórzenie — to naprawdę nic strasznego!

Twój rozmówca może mieć dokładnie ten sam problem, nawet jeżeli rozmowa odbywa się w jego ojczystym języku, dlatego powinieneś mieć w stosunku do niego tyle cierpliwości, ile cierpliwości oczekujesz w stosunku do siebie.

Pogawędka

Zapoznaj się z poniższym dialogiem i spróbuj zapamiętać niektóre zastosowane w nim zwroty. Mogą Ci się przydać, kiedy z drugiej strony słuchawki usłyszysz tylko jakieś niewyraźne mamrotanie.

- Clarisa: **¡Aló! ¿Hablo con Juanita?**
kła-ri-sa a-lo a-blo kon jła-ni-ta
Halo! Czy to Juanita?
- Głos z drugiej strony słuchawki: **Mzfg utrc eeruet.**
(niezrozumiałe)
- Clarisa: **Perdone, no le escucho.**
per-do-ne no le es-ku-čo
Przepraszam, ale nie słyszę pana/pani.
- Głos z drugiej strony słuchawki: **N st mmet o st.**
(niezrozumiałe)
- Clarisa: **Está muy mala la línea, ¿lo repite, por favor?**
es-ta muj ma-la la li-ne-a lo re-pi-te por fa-bor
Połączenie jest fatalne, czy może pan / pani powtórzyć?
- Głos z drugiej strony słuchawki: **En este momento no está. ¿De parte de quién?**
en es-te mo-men-to no es-ta de par-te de kjen
Nie ma jej w tej chwili. Kto mówi?
- Clarisa: **Soy Clarisa. Llamaré más tarde, gracias.**
soj kła-ri-sa ja-ma-re mas tar-de gra-sjas
Jestem Clarisa. Dziękuję, zadzwonię później.

Słówka do zapamiętania

hablar	a-blar	mówić, rozmawiać
escuchar	es-ku-ćar	słuchać
tarde	tar-de	późno
más tarde	mas tar-de	później
la tarde	la tar-de	popołudnie
en la tarde / por la tarde	en la tar-de / por la tar-de	po południu
¿de parte de quién?	de par-te de kjen	kto mówi? [również: z czyjego polecenia?]

Słowo **tarde** (*tar-de*), bez rodzajnika **la**, znaczy „późno”. Ale kiedy pojawia się przed nim rodzajnik — jak w zwrocie **por la tarde** (por la *tar-de*) — od razu wiadomo, że chodzi o „popołudnie”.

Słówko o tym, jak przeliterować imię lub nazwisko

Hiszpańska pisownia jest dosyć regularna i rzadko się zdarza, że trzeba przez telefon przeliterować jakieś imię czy nazwisko. Pamiętaj jednak, że dla osób hiszpańskojęzycznych polskie imiona i nazwiska są nadzwyczaj trudne — wszystkie nasze „ż”, „sz”, „dż”, „cz” brzmią dla nich zupełnie tak samo i nie mają zielonego pojęcia, jak je zapisać. Musisz więc być przygotowany na to, że nieraz przyjdzie Ci przeliterować imię i nazwisko, nie mówiąc już o miejscu zamieszkania czy nazwie firmy. Cierpliwości!

Pogawędka

Możesz wykorzystać poniższy dialog, żeby spróbować przeliterować swoje imię i nazwisko (w rozdziale 1. znajdziesz cały hiszpański alfabet — w razie potrzeby możesz tam zajrzeć).

Sheryl Lyons: **Quisiera dejar un mensaje.**
sze-ryl la-jons ki-sje-ra de-har un men-sa-he
Chciałabym zostawić wiadomość.

El mensaje es que la señora Lyons va a llegar hoy a las cinco de la tarde.

el men-sa-he es ke la se-ño-ra la-jons ba a je-gar a las sin-ko de la tar-de
Chodzi o następującą wiadomość: że pani Lyons przyjedzie dziś o piątej po południu.

Głos: **¿Me puede repetir su apellido, por favor?**
me ple-de re-pe-tir su a-pe-ji-do por fa-bor
Czy mogę prosić o powtórzenie pani nazwiska?

Sheryl Lyons: **Me llamo Lyons.**
me ja-mo la-jons
Nazywam się Lyons.

Głos: **¿Cómo se escribe?**
ko-mo se es-kri-be
Jak to się pisze?

Sheryl Lyons: **Ele, i griega, o, ene, ese.**
e-le i grje-ga o e-ne e-se
L-Y-O-N-S

- Głos: **Ah, Lyons. Gracias. ¿Cómo es su nombre?**
a la-jons gra-sjas ko-mo es su nom-bre
 Ach, Lyons! Dziękuję. A jak pani ma na imię?
- Sheryl Lyons: **Es Sheryl. Ese, hache, e, ere, i griega, ele.**
es sze-ryl e-se a-çe e e-re i grje-ga e-le
 Sheryl. S-H-E-R-Y-L.
- Głos: **Ah, Sheryl, gracias. Diré que llamó la señora Sheryl Lyons, y va a llegar a las cinco de la tarde.**
a sze-ryl, gra-sjas di-re ke ja-mo la se-ño-ra sze-ryl la-jons i ba a je-gar a las sin-ko de la tar-de
 Ach, Sheryl, dziękuję! Przekażę, że dzwoniła pani Sheryl Lyons i że przyjedzie o piątej po południu.

W rozdziale 15. znajdziesz nazwy dni tygodnia i miesięcy, sposób wyrażania godzin oraz inne słowa i zwroty związane z ustalaniem terminów i z kalendarzem.

Pogawędka

Lucy jest zupełnie bez grosza. Chce zadzwonić do rodziców i postanawia zamówić rozmowę na ich koszt.

- Lucy: **¡Bueno!, operadora, quisiera hacer una llamada por cobrar.**
lu-si bfe-no o-pe-ra-do-ra ki-sje-ra a-ser u-na ja-ma-da por ko-brar
 Halo! Proszę pani, chciałabym zamówić rozmowę na koszt rozmówcy.
- telefonistka: **¿A qué número?**
a ke nu-me-ro
 Na jaki numer telefonu?
- Lucy: **Al 4372-2351.**
al kla-tro tres sje-te dos dos tres sin-ko u-no
 Na numer 4372-2351.
- telefonistka: **¿Y el código de área?**
i el ko-di-go de a-re-a
 A numer kierunkowy?
- Lucy: **El 11.**
el on-se
 11.
- telefonistka: **¿Cómo se llama usted?**
ko-mo se ja-ma us-ted
 Pani godność?
- Lucy: **Lucy Sánchez.**
lu-si san-čes
 Lucy Sánchez.

telefonistka: **Muy bien, un momento...**
muj bjen un mo-*men*-to
Dobrze, chwileczkę...

telefonistka: **La línea no responde. Llame más tarde, por favor.**
la *li*-ne-a no res-*pon*-de *ja*-me mas *tar*-de por fa-*bor*
Numer nie odpowiada. Proszę zadzwonić później.

Pogawędka

A oto, w jaki sposób możesz porozmawiać z przyjacielem o tym, co zdarzyło się podczas ostatniego weekendu:

Jorge: **Hola Felipe, ¿cómo te fue en el fin de semana?**
o-la *fe-li*-pe *ko*-mo te *f*ue en el fin de *se-ma*-na
Cześć, Felipe, jak Ci się udał weekend?

Felipe: **Ahora pienso que muy bien. Ayer todavía no sabía.**
a-o-*ra* *pjen*-so ke muj bjen *a-jer* to-*da-bi*-ja no lo *sa-bi*-ja
Teraz myślę, że dobrze. Wczoraj jeszcze tego nie wiedziałem.

Jorge: **¿No sabías qué?**
no *sa-bi*-jas ke
Czego nie wiedziałeś?

Felipe: **Quién era la persona que encontré en el club.**
kjen e-ra la *per-so*-na ke en-*kon-tre* en el klub
Kim była osoba, którą spotkałem w klubie.

Jorge: **¿Y quién es?**
i kjen es
I kto to jest?

Felipe: **Gonzalo Ramírez, el director del diario.**
gon-sa-lo *ra-mi*-res el *di-rek-tor* del *dja*-rjo
Gonzalo Ramírez, dyrektor naczelny gazety.

Jorge: **¿Qué dijo?**
ke *di*-ho
Co ci powiedział?

Felipe: **Que iba a dejar el diario.**
ke *i*-ba a *de-har* el *dja*-rjo
Że odchodzi z gazety.

Jorge: **¿Quién va a reemplazarlo?**
kjen ba a *re-em-pla-sar*-lo
A kto go zastąpi?

- Felipe: **Me dijo que me recomendaría, y hoy me llamaron para una entrevista.**
 me *di*-ho ke me re-ko-men-da-ri-ja i oj me ja-ma-ron pa-ra u-na en-tre-bis-ta
 Powiedział mi, że mnie poleci, i dzisiaj zadzwonili do mnie, żeby się umówić na spotkanie.
- Jorge: **¡Muy buena noticia!**
 muj *bte*-na no-ti-sja
 To bardzo dobra wiadomość!

Słówka do zapamiętania

el fin de semana	el fin de se- <i>ma</i> -na	weekend
pensar	pen- <i>sar</i>	myśleć
ahora	a- <i>o</i> -ra	teraz
ayer	a- <i>jer</i>	wczoraj
hoy	oj	dzisiaj
el diario	el <i>dja</i> -rjo	gazeta
noticia	no- <i>ti</i> -sja	wiadomość
preguntar	pre-gun- <i>tar</i>	pytać

Telefonujemy z pomocą czasownika *llamar*

Czasownik **llamar** (*ja-mar*) znaczy „dzwonić, telefonować”. Dlaczego więc wystąpił już w rozdziale 3., gdzie omawialiśmy kwestię przedstawiania się? Dlatego, że jego podstawowe znaczenie to „wołać”, a jego forma zwrotna **llamarse** znaczy „nazywać się”. **Yo me llamo Ana** (jo me *ja*-mo a-na) znaczy „nazywam się Ana” (dosł. wołam się Ana).

W tym rozdziale mówimy o jednym ze sposobów „wołania” (rozumianego jako przekazywanie innej osobie jakiejś informacji przy użyciu głosu) — jest nim przekazywanie informacji przez telefon, czyli telefonowanie lub dzwonenie do kogoś.

Oto kilka przykładów:

- ✓ **Mañana te llamo por teléfono.** (ma-*ña*-na te *ja*-mo por te-*le*-fo-no) (Jutro do ciebie zadzwonię.)
- ✓ **Hoy no nos llamo nadie.** (oj no nos *ja*-mo na-dje) (Dzisiaj nikt do nas nie dzwonił.)

- ✓ **Ella llama a su madre todos los días.** (e-ja ja-ma a su ma-dre to-dos los di-jas) (Ona dzwoni codziennie do swojej matki.)
- ✓ **Llamamos para saber el horario.** (ja-ma-mos pa-ra sa-ber el o-ra-rjo) (Dzwonimy, żeby się dowiedzieć o rozkład [jazdy, zajęć, lotów itp.])

Zajrzyj do rozdziału 3., jeżeli chcesz dowiedzieć się czegoś więcej na temat czasownika **llamar**.

Czasowniki telefoniczne — **llamar, escuchar i dejar**

Wszystkie trzy są bardzo przydatne, kiedy rozmawia się przez telefon: dzwonimy do kogoś, używając czasownika **llamar** (ja-mar) (dzwonić, telefonować; wołać); powinniśmy wysłuchać — **escuchar** (es-ku-çar) — co do nas mówi rozmówca; a jeśli nie zastaniemy osoby, do której dzwonimy — zostawiamy jej wiadomość, do czego potrzebny jest czasownik **dejar** (de-har) (zostawiać; pozwalać). Wszystkie te czasowniki są regularne i należą do tej samej koniugacji **-ar**. Odmieniają się w ten sam sposób, przybierając identyczne końcówki. Dlatego też, znając odmianę czasownika **llamar**, bez trudu można odmienić **dejar** i **escuchar**.

Koniugacja

yo llamo
tú llamas
él, ella, usted llama
nosotros llamamos
vosotros llamáis
ellos, ellas, ustedes llaman

Wymowa

yo ja-mo
tu ja-mas
el e-ja us-ted ja-ma
no-so-tros ja-ma-mos
bo-so-tros ja-ma-is
e-jos e-jas us-te-des ja-man

Spróbuj odmienić w ten sam sposób dwa pozostałe czasowniki. A gdyby się okazało, że nie możesz sobie z tym poradzić — zajrzyj do dodatku B na końcu książki.

Czas przeszły prosty

Teraz zajmiemy się odmianą poznanych właśnie czasowników — **llamar, dejar i escuchar** — w czasie przeszłym. Wszystkie trzy to czasowniki regularne zakończone na **-ar**, dlatego w czasie przeszłym dodaje się do nich te same końcówki.

To ty dzwoniłeś? Czas przeszły czasownika **llamar**

Do odmiany czasownika **llamar** (ja-mar) w czasie przeszłym używamy jego tematu, czyli **llam-** (jam).

Koniugacja

yo llamé
tú llamaste
él, ella, usted llamó
nosotros llamamos
vosotros llamasteis
ellos, ellas, ustedes llamaron

Wymowa

yo ja-me
tu ja-mas-te
el e-ja us-ted ja-mo
no-so-tros ja-ma-mos
bo-so-tros ja-mas-tejs
e-jos e-jas us-te-des ja-ma-ron

Jeżeli miałeś akurat zepsuty telefon, możesz usłyszeć któreś z następujących zdań:

- ✓ **Te llamaron por teléfono.** (te ja-*ma*-ron por te-*le*-fo-no) (Ktoś do ciebie dzwonił.)
- ✓ **Le llamé ayer.** (le ja-*me* a-*jer*) (Dzwoniłem wczoraj do pana.)
- ✓ **Ayer no me llamaste.** (a-*jer* no me ja-*mas*-te) (Nie zadzwoniłeś do mnie wczoraj.)
- ✓ **Cuando te llamé, me colgaron.** (*kla*n-do te ja-*me* me kol-*ga*-ron) (Kiedy dzwoniłem do ciebie, ktoś odłożył słuchawkę.)
- ✓ **No me enteré de que ayer me llamaste.** (no me en-te-*re* de ke a-*jer* me ja-*mas*-te) (Nie wiedziałem, że wczoraj do mnie dzwoniłeś.)

Zostawiłeś wiadomość? Czas przeszły czasownika dejar

A oto czas przeszły czasownika **dejar** (de-*har*) (zostawiać; pozwalać). Jego temat to **dej-** (deh).

Konjugacja

yo dejé
tú dejaste
él, ella, usted dejó
nosotros dejamos
vosotros dejasteis
ellos, ellas, ustedes dejaron

Wymowa

jo de-*he*
tu de-*has*-te
el e-ja us-*ted* de-*ho*
no-*so*-tros de-*ha*-mos
bo-*so*-tros de-*has*-tejs
e-jos e-*jas* us-*te*-des de-*ha*-ron

W poniższych przykładach zostały użyte różne formy czasownika **dejar** w czasie przeszłym:

- ✓ **Te dejé un recado.** (te de-*he* un re-*ka*-do) (Zostawiłem ci wiadomość.)
- ✓ **¿Dejaste un mensaje largo?** (de-*has*-te un men-*sa*-he lar-*go*) (Zostawiłeś długą wiadomość?)
- ✓ **El mensaje que dejaron es breve.** (el men-*sa*-he ke de-*ha*-ron es *bre*-be) (Wiadomość, którą zostawili, jest krótka.)
- ✓ **Dejamos tres mensajes.** (de-*ha*-mos tres men-*sa*-hes) (Zostawiliśmy trzy wiadomości.)
- ✓ **Dejó el número de teléfono.** (de-*ho* el nu-me-ro de te-*le*-fo-no) (Zostawił numer telefonu.)

Słyszaleś? Czas przeszły czasownika escuchar

Odmiana czasownika **escuchar** (es-ku-*çar*) (słuchać) jest bardzo podobna do odmiany obydwu poprzednich czasowników. Jego temat to **escuch-** (es-kuć).

Konjugacja

yo escuché
tú escuchaste
él, ella, usted escuchó
nosotros escuchamos
vosotros escuchasteis
ellos, ellas, ustedes escucharon

Wymowa

jo es-ku-*će*
tu es-ku-*čas*-te
el e-ja us-*ted* es-ku-*čo*
no-*so*-tros es-ku-*ča*-mos
bo-*so*-tros es-ku-*čas*-tejs
e-jos e-*jas* us-*te*-des es-ku-*ča*-ron

A teraz przećwicz słuch, wsłuchując się w następujące zdania zawierające czasownik **escuchar**:

- ✓ **¡Aló, ¿me escuchaste, Juan?** (a-lo me es-ku-ías-te jłan) (Halo, usłyszałeś mnie, Juan?)
- ✓ **No te escuché nada.** (no te es-ku-é na-da) (W ogóle cię nie słyszałem.)
- ✓ **¿Escuchó bien?** (es-ku-ó bjen) (Dobrze pan słyszał? / Dobrze pani słyszała?)
- ✓ **Ayer te escuchamos un poco mejor.** (a-je-er te es-ku-ía-mos un po-ko me-hor)
(Wczoraj słyszeliśmy cię trochę lepiej.)
- ✓ **Escucharon muy bien.** (es-ku-ía-ron muj bjen) (Bardzo dobrze słyszeli.)

Czasownika **llamar** używa się bardzo często. Jednym z przykładów może być znany film *Listonosz zawsze dzwoni dwa razy*, który po hiszpańsku nosi tytuł ***El cartero siempre llama dos veces***.

Gierki językowe

W poszczególnych częściach tej książki staramy się pokazać, jak odmienia się w języku hiszpańskim regularne czasowniki. Robi się to zawsze w ten sam sposób: do tematu czasownika trzeba dodać końcówkę odpowiednią dla danej grupy czasowników i dla danej osoby. Wszystkie czasowniki regularne zakończone na **-ar** odmieniają się tak samo. Podobnie dzieje się z czasownikami zakończonymi na **-er** oraz **-ir**.

Gierka, którą Ci proponujemy, polega na uzupełnieniu brakujących końcówek czasownika **dejar** w czasie teraźniejszym. Możesz pomóc sobie, korzystając ze schematu odmiany czasownika **llamar**, który znajduje się w tym rozdziale. Temat czasownika **llamar** (ja-mar) to **llam-** (jam), a czasownika **dejar** (de-har) (zostawiać; pozwalać) to **dej-** (deh).

Jesteś gotowy do samodzielnego wykonania tego odpowiedzialnego zadania? Jeżeli tak, to do roboty — uzupełnij brakujące końcówki czasownika **dejar**!

yo dej _____	jo <i>de</i> -ho	ja zostawiam
tú dej _____	tu <i>de</i> -has	ty zostawiasz
él dej _____	el <i>de</i> -ha	on zostawia
nosotros dej _____	no-so-tros <i>de-ha</i> -mos	my zostawiamy
vosotros dej _____	bo-so-tros <i>de-ha</i> is	wy zostawiacie
ellos dej _____	e-jos <i>de</i> -han	oni zostawiają

Świetnie, udało Ci się! A teraz, żeby dojść do większej wprawy, spróbuj zrobić to samo z innym czasownikiem. Tym razem będzie to czasownik **escuchar** (es-ku-ćar) (słuchać; słyszeć). Jego temat to **escuch-** (es-kuć).

yo escuch _____	jo es-ku-ćo	ja słucham; ja słyszę
tú escuch _____	tu es-ku-ćas	ty słuchasz; ty słyszysz
él escuch _____	el es-ku-ća	on słucha; on słyszy
nosotros escuch _____	no-so-tros es-ku-ća-mos	my słuchamy; my słyszymy
vosotros escuch _____	vo-so-tros es-ku-ća-is	wy słuchacie; wy słyszycie
ellos escuch _____	e-jos es-ku-ćan	oni słuchają; oni słyszą

Rozdział 10

W biurze i w domu

W tym rozdziale:

- Poznajemy słownictwo związane z pracą w biurze
- Planujemy zebrania i uczestniczymy w nich
- Uczymy się słówek związanych z domem

Tradycyjna architektura dominująca w Ameryce Łacińskiej sprawia, że często mieszka się tam i pracuje w pięknym otoczeniu. W tym rozdziale zajmiemy się właśnie słownictwem związanym z pracą i z domem.

Domy i domki

W większych miastach Hiszpanii i Ameryki Łacińskiej ludzie często mieszkają i pracują w wysokich budynkach mieszczących się w nowoczesnych dzielnicach, zupełnie tak samo jak w Londynie, Paryżu czy Warszawie. W mniejszych miejscowościach biura mogą się mieścić w stylowych domkach z patio pełnym soczystej zieleni i delikatnie szumiącą fontanną — to jedna z zalet krajów o ciepłym klimacie. Jednak bez względu na klimat, o stylu zabudowy miasta decydują przede wszystkim jego rozmiary.

A oto kilka słów i wyrażań, których można użyć przy opisywaniu różnego rodzaju budynków:

- ✓ **edificio de oficinas** (e-di-fi-sjo de o-fi-si-nas) (biurowiec)
- ✓ **edificio de apartamentos** (e-di-fi-sjo de a-par-ta-men-tos) (blok mieszkalny, apartamentowiec)
- ✓ **edificio de muchos pisos** (e-di-fi-sjo de mu-čos pi-sos) (budynek wielopiętrowy)
- ✓ **edificio alto** (e-di-fi-sjo al-to) (wysoki budynek)
- ✓ **edificio de torre, rascacielos** (e-di-fi-sjo de to-rre ras-ka-sje-los) (wieżowiec, drapacz chmur)
- ✓ **edificio de una planta** (e-di-fi-sjo de u-na plan-ta) (budynek parterowy)

Jak wysoki jest ten budynek?

A teraz poćwicz terminologię związaną z budynkami w następujących zdaniach:

- ✓ **El edificio de Correos tiene siete pisos.** (el e-di-fi-sjo de ko-rre-os tje-ne sje-te pi-sos) (Budynek poczty ma siedem pięter.)
- ✓ **La torre del Banco tiene cincuenta y cinco pisos.** (la to-rre del ban-ko tje-ne sin-klen-ta i sin-ko pi-sos) (Wieżowiec, w którym mieści się bank, ma pięćdziesiąt pięć pięter.)

- ✓ **La oficina está en un edificio de dos pisos.** (la o-fi-si-na es-ta en un e-di-fi-sjo de dos pi-sos) (Biuro znajduje się w dwupiętrowym budynku.)
- ✓ **Busco el edificio de oficinas fiscales.** (bus-ko el e-di-fi-sjo de o-fi-si-nas fis-ka-les) (Szukam budynku urzędu skarbowego.)
- ✓ **Vamos a un edificio muy alto.** (ba-mos a un e-di-fi-sjo muj al-to) (Idziemy do bardzo wysokiego budynku.)
- ✓ **En ese edificio sólo hay oficinas.** (en e-se e-di-fi-sjo so-lo aj o-fi-si-nas) (W tym budynku są tylko biura.)
- ✓ **Tres plantas de ese edificio son de la compañía.** (tres plan-tas de e-se e-di-fi-sjo son de la kom-pa-ñi-ja) (Trzy piętra tego budynku należą do tej firmy.)

Liczymy piętra

W niektórych krajach pierwsze piętro znajduje się już na poziomie ulicy, w innych piętra zaczyna się liczyć od **planta baja** (*plan-ta ba-ha*), czyli parteru (dosł. niskiego piętra). W Hiszpanii parter określa się też mianem **entresuelo** (*en-tre-sle-lo*). Pamiętaj o tych różnicach, kiedy będziesz szukać jakiegoś konkretnego adresu!

Słówka do zapamiętania

el edificio	el e-di-fi-sjo	budynek
el piso	el pi-so	piętro
la planta baja	la plan-ta ba-ha	parter
el entresuelo	el en-tre-sle-lo	parter
alto	al-to	wysoki

W pracy

Bez względu na kraj, rozmowy na temat biur, fabryk i zakładów, w których pracujemy, niewiele różnią się od siebie. Oto terminologia, która przydaje się podczas rozmów na temat życia biurowego:

- ✓ **el empleo** (el em-ple-o) (posada, zajęcie)
- ✓ **presentarse** (pre-sen-tar-se) (przedstawić się; stawić się)
- ✓ **la entrevista** (la en-tre-bis-ta) (spotkanie; wywiad)

- ✓ **el personal** (el per-so-*nal*) (personel)
- ✓ **el ascensor** (el as-sen-*sor*) (winda)
- ✓ **el pasillo** (el pa-si-*jo*) (korytarz)
- ✓ **la cita** (la si-*ta*) (umówione spotkanie)
- ✓ **la secretaria** (la se-kre-*ta*-rja) (sekretarka)
- ✓ **el secretario** (el se-kre-*ta*-rjo) (sekretarz)
- ✓ **gerencia** (he-*ren*-sja) (zarząd, kierownictwo)
- ✓ **antes** (*an*-tes) (przedtem)
- ✓ **la carta** (la kar-*ta*) (list)
- ✓ **la recomendación** (la re-ko-men-*da*-sjon) (rekomendacja)

Pogawędka

Inés niedawno została oddelegowana do biura, które jej firma ma w Meksyku. Teraz chciałaby się przenieść do innego działu. Swoje doświadczenie zawodowe opisuje w rozmowie z dyrektorem.

- Dyrektor: **¿Tiene experiencia con computadoras?**
tje-ne eks-pe-rjen-sja kon kom-pu-ta-do-ras
 Ma pani doświadczenie w pracy z komputerami?
- Inés: **Sí, tengo cinco años de experiencia.**
si ten-go sin-ko a-ños de eks-pe-rjen-sja
 Tak, mam pięcioletnie doświadczenie.
- Dyrektor: **¿Qué trabajo ha hecho con computadoras?**
ke tra-ba-ho a e-čo kon kom-pu-ta-do-ras
 Jaki rodzaj pracy przy komputerze pani wykonywała?
- Inés: **He trabajado en captura de datos y también en procesar textos.**
e tra-ba-ha-do en kap-tu-ra de da-tos i tam-bjen en pro-se-sar teks-tos
 Pracowałam przy przetwarzaniu danych oraz przy edycji tekstów.
- Dyrektor: **¿Le ha tocado hacer diseño?**
le a to-ka-do a-ser di-se-ño
 Miała pani do czynienia z grafiką komputerową?
- Inés: **Sí, el año pasado hice un curso especial.**
si el a-ño pa-sa-do i-se un kur-so es-pe-sjal
 Tak, w zeszłym roku byłam na specjalnym kursie.
- Dyrektor: **¿Maneja usted el correo electrónico?**
ma-ne-ha us-ted el ko-rre-o e-lek-tro-ni-ko
 Umie się pani posługiwać pocztą elektroniczną?

Inés:

Sí, también manejo otros programas. Mi anterior jefe era diseñador de programas.
 si tam-bjen ma-ne-ho o-tros pro-gra-mas mi an-te-rjor he-fe e-ra di-se-ña-dor de pro-gra-mas
 Tak, umiem również obsługiwać inne programy. Mój były szef zajmował się projektowaniem oprogramowania.

Słówka do zapamiętania

la computadora	la kom-pu-ta-do-ra	komputer (Ameryka Łacińska)
el ordenador	el or-de-na-dor	komputer (Hiszpania)
la captura	la kap-tu-ra	schwytywanie; w informatyce: gromadzenie / przetwarzanie
los textos	los teks-tos	teksty
el diseño	el di-se-ño	projektowanie
el curso	el kur-so	kurs
manejar	ma-ne-har	posługiwać się, obsługiwać, prowadzić
programar	pro-gra-mar	programować
el programa	el pro-gra-ma	program

Pogawędka

Zebrania są obowiązkowym punktem programu w każdej firmie. W naszym przypadku Sr. Álvarez, dyrektor naczelny, oraz jego asystentka, Julia, próbują jak najszybciej zorganizować zebranie zarządu, żeby przedyskutować nowe projekty rozwojowe.

Sr. Álvarez: **Quiero organizar una reunión para el miércoles. Quiero que esté todo el personal** se-ñor al-ba-res **de gerencia.**
 kje-ro or-ga-ni-sar u-na re-u-njon pa-ra el mjer-ko-les kje-ro ke es-te to-do el per-so-nal de he-ren-sja
 Chciałbym zorganizować zebranie we środę. Chcę, żeby był na nim obecny cały zarząd.

Julia: **Usted tiene disponible dos horas en la tarde.**
 us-ted tje-ne dis-po-ni-ble dos o-ras en la tar-de
 Ma pan wolne dwie godziny po południu.

Sr. Álvarez **Bien. Póngala en la sala de conferencias.**
 bjen pon-ga-la en la sa-la de kon-fe-ren-sjas
 Dobrze. Proszę przygotować zebranie w sali konferencyjnej.

Julia: **El miércoles, de cuatro a seis de la tarde en la sala de conferencias.**
 el mjer-ko-les de kła-tro a sejs de la tar-de en la sa-la de kon-fe-ren-sjas
 We środę, od czwartej do szóstej po południu w sali konferencyjnej.

Sr. Álvarez

Avisé por fax a mi socio, por favor y recuérdeme el día antes.
a-bi-se por faks a mi so-sjo por fa-bor i re-kler-de-me el di-ja an-tes
 Proszę zawiadomić faksem mojego współnika i przypomnieć mi dzień wcześniej.

Julia:

Sin falta.
sin fal-ta
 Oczywiście.

Słówka do zapamiętania

el archivo	el ar- <i>čí</i> -bo	archiwum; w informatyce: plik
la base de datos	la <i>ba</i> -se de <i>da</i> -tos	baza danych
imprimir	im- <i>pri</i> - <i>mir</i>	drukować
teclear	tek- <i>le</i> - <i>ar</i>	uderzać w klawisze, pisać na komputerze
el teclado	el tek- <i>la</i> -do	klawiatura
enviar	en- <i>bjar</i>	wysyłać
quedarse	ke- <i>dar</i> -se	zostawać
el compromiso	el kom- <i>pro</i> - <i>mi</i> -so	zobowiązanie
el informe	el in- <i>for</i> -me	raport
junto	<i>hun</i> -to	razem

Przysłowia: torty i ptaszki

A teraz zabawny przerywnik, czyli kilka hiszpańskich przysłów. Może zresztą znasz już jakieś przysłowie po hiszpańsku?

- ✓ **A falta de pan, buenas son las tortas.** (a *fal*-ta de pan *bfe*-nas son las *tor*-tas) (Kiedy brakuje chleba, dobry i tort.)

Tego przysłowia używa się wszędzie, oprócz Meksyku, gdzie **torta** to zrobiona z bułki kanapka. Dlatego też w Meksyku spotkać można inną wersję tego samego powiedzenia:

- ✓ **A falta de pan, tortillas.** (a *fal*-ta de pan *tor*-*ti*-jas) (Kiedy brakuje chleba, dobra i tortilla.)

Po polsku powiedzielibyśmy: „Z braku laku i kit dobry” lub: „Na bezrybiu i rak ryba”.

Istnieje jeszcze jedno powiedzenie, w którym chodzi mniej więcej o to samo:

- ✓ **Más vale pájaro en mano, que ciento volando.** (mas *ba*-le *pa*-ha-ro en *ma*-no ke *cjen*-to bo-*lan*-do) (Więcej wart ptak w ręce niż sto w locie.)

Oczywiście wszyscy znamy polską wersję tego przysłowia: „Lepszy wróbel w garści niż gołąb na dachu”.

Pogawędka

Nadszedł dzień zebrania. Wszyscy dyrektorzy (kobiety i mężczyźni) zebrali się w sali konferencyjnej. Podobnie jak w języku polskim, kiedy po hiszpańsku mówimy w liczbie mnogiej o mieszanym towarzystwie, używamy rodzaju męskiego.

Dyrektor naczelny:

Señores, ante todo agradezco su presencia.

Estamos aquí por un asunto de importancia.

Estamos considerando este contrato.

se-ño-res an-te to-do a-gra-des-ko su pre-sen-sja

es-ta-mos a-ki por un a-sun-to de im-por-tan-sja

es-ta-mos kon-si-de-ran-do es-te kon-tra-to

Proszę państwa, przede wszystkim dziękuję za przybycie.

Zebraliśmy się tutaj w związku z kwestią wielkiej wagi.

Rozpatrujemy właśnie ten kontrakt.

Ingeniero Gutiérrez:

in-he-nje-ro gu-tje-rres

¿Señor presidente, se ha firmado algo ya?

se-ñor pre-si-den-te se a fir-ma-do al-go ja

Panie dyrektorze, czy coś już podpisano?

Dyrektor naczelny:

No, no hemos firmado nada. Quiero consultar con ustedes primero y también quiero consultar con nuestros abogados.

no no e-mos fir-ma-do na-da kje-ro kon-sul-tar kon

us-te-des pri-me-ro i tam-bjen kje-ro kon-sul-tar kon

nles-tros a-bo-ga-dos

Nie, nic nie podpisaliśmy. Chcę najpierw naradzić się

z państwem i chcę również zasięgnąć opinii naszych

radców prawnych.

Dyrektor naczelny:

Señorita Julia, tome nota para las actas de la reunión.

se-ño-ri-ta hu-lja to-me no-ta pa-ra las ak-tas de la re-u-njon

Panno Julio, proszę notować do protokołu z zebrania.

Julia Fernández:

hu-lja fer-nan-des

Lo tengo grabado.

lo ten-go gra-ba-do

Już zapisałam [w komputerze].

Słówka do zapamiętania

el asunto

el a-sun-to

sprawa, kwestia

firmar

fir-mar

podpisywać

el abogado

el a-bo-ga-do

adwokat

grabar

gra-bar

rejestrować; zapisywać dane
w komputerze

Kilka idiomów i zwrotów: *asunto*

Wymienione poniżej zwroty zawierają słowo **asunto** (a-*sun*-to) (sprawa, kwestia, temat). W niektórych krajach Ameryki Południowej używa się zwrotu **a asunto de qué** (a a-*sun*-to de ke), który znaczy „po co”.

- ✓ **Estoy hablando de asuntos de negocios.** (es-toj a-*blan*-do de a-*sun*-tos de ne-go-sjos) (Mówię o interesach.)
- ✓ **¡No es asunto tuyo!** (no es a-*sun*-to tu-jo) (To nie twoja sprawa!)
- ✓ **¡Si pelean, les quito la pelota y asunto concluido!** (si pe-*le*-an les ki-to la pe-*lo*-ta i a-*sun*-to kon-*kli*-do) (Jeżeli będziecie się kłócić, zabiorę wam piłkę i sprawa zakończona!)
- ✓ **¿A asunto de qué lo dijiste?** (a a-*sun*-to de ke lo di-*his*-te) (Po co to powiedziałeś?)

W rozdziale 5. znajdziesz odmianę czasownika **tomar** (to-*mar*) (brać). Jak pewnie pamiętasz, można go również używać w znaczeniu „pić”. W poprzednim dialogu poznałeś zwrot **tomar nota** (to-*mar* no-ta) (zapisywać, notować) — użył go dyrektor, prosząc sekretarkę o protokolowanie wypowiedzi.

Zatrudnić kogoś, zastosować coś — czasownik *emplear*

Emplear (em-ple-*ar*) (zatrudniać, przyjmować do pracy; używać, stosować) to czasownik o kilku znaczeniach, ale za to całkowicie regularny. Jego temat to **emple-** (em-ple). Oto, jak się go odmienia w czasie teraźniejszym:

Konjugacja

yo empleo
tú empleas
él, ella, ello, uno, usted emplea
nosotros empleamos
vosotros empleáis
ellos, ellas, ustedes emplean

Wymowa

yo em-ple-o
tu em-ple-as
el e-ja e-jo u-no us-ted em-ple-a
no-so-tros em-ple-a-mos
bo-so-tros em-ple-a-is
e-jos e-jas us-te-des em-ple-an

A teraz kilka zdań, które pomogą Ci poćwiczyć stosowanie czasownika **emplear**:

- ✓ **La fábrica emplea cincuenta operarios.** (la fa-bri-ka em-ple-a sin-*klen*-ta o-pe-ra-rjos) (Fabryka zatrudnia pięćdziesięciu robotników.)
- ✓ **Nosotros empleamos dos horas en el trabajo.** (no-so-tros em-ple-a-mos dos o-ras en el tra-ba-ho) (Poświęciliśmy dwie godziny na tę pracę.)
- ✓ **Van a emplearlos en un taller.** (ban a em-ple-ar-los en un ta-*jer*) (Zatrudnią ich w warsztacie.)
- ✓ **Esa computadora se emplea para diseñar.** (es-ta kom-pu-ta-do-ra se em-ple-a pa-ra di-se-*ñar*) (Tego komputera używa się do projektowania.)

- ✓ **Queremos emplear personas responsables.** (ke-re-mos em-ple-ar per-so-nas res-pon-sa-bles) (Chcemy zatrudnić odpowiedzialnych ludzi.)
- ✓ **Emplean sólo personas de confianza.** (em-ple-an so-lo per-so-nas de kon-fjan-sa) (Zatrudniają tylko osoby godne zaufania.)
- ✓ **La emplean porque es persona con quien se puede contar.** (la em-ple-an por-ke es per-so-na kon kjen se ple-de kon-tar) (Zatrudniają ją, ponieważ jest osobą, na którą można liczyć.)

Pogawędka

Czasem o ofercie pracy można usłyszeć podczas zupełnie przypadkowej rozmowy. Baltasar dowiaduje się od znajomej, że w fabryce mebli przeprowadzany jest właśnie nabór pracowników.

- Catalina: **En esa fábrica emplean gente.**
ka-ta-li-na en e-sa fa-bri-ka em-ple-an hen-te
W tej fabryce zatrudniają ludzi.
- Baltasar: **¿Qué producen allí?**
bal-ta-sar ke pro-du-sen a-ji
Co tam produkują?
- Catalina: **Es una fábrica de muebles.**
es u-na fa-bri-ka de mte-bles
To fabryka mebli.
- Baltasar: **¿Qué empleos ofrecen?**
ke em-ple-os o-fre-sen
Jakie stanowiska oferują?
- Catalina: **Hay un empleo de oficina y otro en la planta.**
aj un em-ple-o de o-fi-si-na i o-tro en la plan-ta
Jest jedno stanowisko w biurze i jedno w fabryce.
- Baltasar: **El de la planta me interesa. Yo tengo experiencia de tornero.**
el de la plan-ta me in-te-re-sa jo ten-go eks-pe-rjen-sja de tor-ne-ro
To w fabryce mnie interesuje. Mam doświadczenie jako tokarz.
- Catalina: **¿Por qué no pides información?**
por ke no pi-des in-for-ma-sjon
Dlaczego nie poprosisz o więcej informacji?
- Baltasar: **Allá voy.**
a-ja boj
Już lecę.

Słówka do zapamiętania

la fábrica	la fá-bri-ka	fabryka
producir	pro-du-sir	produkować
el mueble	el mte-ble	mebel
el empleo	el em-ple-o	stanowisko, posada
la planta	la plan-ta	hala produkcyjna, zakład, fabryka
interesar	in-te-re-sar	interesować
pedir	pe-dir	prosić
ofrecer	o-fre-ser	oferować

Robimy różne rzeczy — czasownik *hacer*

Jak większość najczęściej używanych czasowników, **hacer** (a-ser) (robić, tworzyć, produkować itd.) to czasownik zupełnie nieregularny — jego temat ulega zmianie w zależności od osoby i czasu.

W czasie teraźniejszym temat czasownika **hacer**, **hac-** (as), ulega zmianie w 1. os. l. poj. Oto, jak wygląda jego odmiana:

Konjugacja

yo hago
tú haces
él, ella, ello, uno, usted hace
nosotros hacemos
vosotros hacéis
ellos, ellas, ustedes hacen

Wymowa

yo a-go
tú a-ses
el e-ja e-jo u-no us-ted a-se
no-so-tros a-se-mos
bo-so-tros a-se-is
e-jos e-jas us-te-des a-sen

A teraz kilka zdań, dzięki którym poćwiczysz używanie tego wieloznacznego czasownika:

- ✓ **Carlos hace muebles.** (kar-los a-se mte-bles) (Carlos wytwarza meble.)
- ✓ **Nosotros hacemos nuestro pan.** (no-so-tros a-se-mos nles-tro pan) (Pieczemy chleb dla siebie.)
- ✓ **Todos hacen cola.** (to-dos a-sen ko-la) (Wszyscy stoją w kolejce.)
- ✓ **Tú haces mucha comida.** (tu a-ses mu-ća ko-mi-da) (Przygotowujesz dużo jedzenia.)
- ✓ **No tiene nada que hacer.** (no tje-ne na-da ke a-ser) (Nie ma nic do roboty.)

- ✓ **No hacemos nada malo.** (no a-se-mos na-da ma-lo) (Nie robimy nic złego.)
- ✓ **Ignacio hace casas de adobe.** (i-gna-sjo a-se ka-sas de a-do-be) (Ignacio stawia domy z adobe [adobe to niewypalana cegła suszona na słońcu].)
- ✓ **Rosa María hace bellos jardines.** (ro-sa ma-ri-ja a-se be-jos har-di-nes) (Rosa María projektuje piękne ogrody.)

Dom, mój dom...

La casa (la ka-sa) (dom), podobnie jak w języku polskim, oznacza zarówno budynek, jak i domowe ognisko. W języku hiszpańskim istnieje jednak również słowo **el hogar** (o-gar), które odnosi się tylko do domu w tym drugim znaczeniu. **El hogar** było to pierwotnie „domowe palenisko”, dlatego słowo to kojarzy się z obrazem drewnianej chatki z ogniem buzującym w kominku, gdzie czeka na nas ciepły ką i talerz dymiącej zupy. **El hogar** to suche, ciepłe i zaciszne miejsce, w którym możemy się schronić w zimne dni, kiedy na dworze pada deszcz lub szaleje śnieżna zawierucha; to miejsce, gdzie można odpocząć, kiedy jest się zmęczonym. I to właśnie tutaj upływa tyle radosnych chwil naszego życia.

A oto typowe zwroty związane z obydwooma rzeczownikami:

- ✓ **Hogar dulce hogar.** (o-gar dul-se o-gar) (Dom, słodki dom [wariant powiedzenia „Wszędzie dobrze, ale w domu najlepiej”].)
- ✓ **Especialidad de la casa.** (es-pe-sja-li-dad de la ka-sa) (Specjalność zakładu [np. restauracji].)
- ✓ **Un error grande como una casa.** (un e-rror gran-de ko-mo u-na ka-sa) (bardzo poważny błąd; dosł. błąd wielki jak dom)
- ✓ **Anda como Pedro por su casa.** (an-da ko-mo pe-dro por su ka-sa) (Rządzi się jak szara gęś, panoszy się; dosł. Chodzi jak Pedro po swoim domu.)
- ✓ **Mudarse de casa.** (mu-dar-se de ka-sa) (Przeprowadzić się do innego domu / mieszkania.)

Kilka dobrych rad na temat wynajmowania mieszkania

Prędzej czy później prawie każdy z nas musi się rozejrzeć za nowym mieszkaniem. Świat powoli staje się globalną wioską i nigdy nie wiadomo, kiedy przyjdzie nam przenieść się do Hiszpanii czy któregoś z krajów Ameryki Łacińskiej. Spróbujemy zatem wspólnie poszukać nowego lokum.

Na wstępie należy dowiedzieć się od znajomych lub bezpośrednio od mieszkańców (oczywiście z wyłączeniem tych, od których masz zamiar wynająć mieszkanie), jakie reguły wynajmu obowiązują w danym kraju.

Na przykład w większości krajów Ameryki Łacińskiej mieszkania na wynajem nie są wyposażone w sprzęt gospodarstwa domowego, chyba że wynajmuje się całkowicie umeblowany dom lub apartament. Podobnie ogrzewanie, woda oraz inne media zwykle nie są wliczone w czynsz.

Kiedy decydujemy się wynająć mieszkanie, oprócz czynszu należy mieć również na uwadze wszystkie dodatkowe koszty eksploatacji. W niektórych krajach prąd jest bardzo drogi, a do gotowania, ogrzewania i przygotowywania ciepłej wody używa się gazu.

Nie wszędzie woda z sieci wodociągowej jest zdatna do picia, dlatego możemy być zmuszeni do kupowania wody źródlanej. Zwykle rozwożona jest ona w dużych, 20-litrowych butlach. Chociaż tego typu woda nie jest specjalnie droga, jej cenę należy wliczyć w koszty użytkowania mieszkania, które mamy zamiar wynająć.

W krajach, w których pieniądź nie jest stabilny, możemy mieć kłopoty z ustaleniem ceny za wynajmowane mieszkanie na okres dłuższy niż sześć miesięcy (zwykle łatwiej podpisać długoterminową umowę w przypadku wynajmu lokali użytkowych).

Prawdopodobnie rozpoczniesz samodzielne życie w nowym kraju w wynajętym apartamencie. Będzie się on mieścił w budynku jakiegoś konkretnego rodzaju. Oto zwroty, które pomogą Ci w znalezieniu odpowiedniej zabudowy:

- ✓ **edificio de apartamentos** (e-di-fl̩-sjo de a-par-ta-men-tos) (budynek mieszkalny, apartamentowiec)
- ✓ **casa de una planta** (ka-sa de u-na plan-ta) (dom jednopiętrowy)
- ✓ **casa de dos pisos** (ka-sa de dos pi-sos) (dwupiętrowy dom)
- ✓ **casa adosada** (ka-sa a-do-sa-da) (domek szeregowy)
- ✓ **casa residencial** (ka-sa re-si-den-sjal) (willa)
- ✓ **apartamento en arriendo/en alquiler** (a-par-ta-men-to en a-rrjen-do / en al-ki-ler) (wynajęte mieszkanie / apartament)
- ✓ **apartamento en régimen de propiedad horizontal** (a-par-ta-men-to en re-hi-men de pro-pje-dad o-ri-son-tal) (tzw. kondominium, czyli zespół mieszkań własnościowych wybudowanych na terenie należącym do wspólnoty mieszkańców)

Biura pośrednictwa są bardzo przyteczne. Wynajęcie mieszkania z ich pomocą może trochę kosztować, ale z drugiej strony oszczędzają nam one dużo czasu i wysiłku. Znając Twoje konkretne potrzeby i wymagania, pośrednik może Ci polecić odpowiednie mieszkanie. Za pomocą poniższych zdań będziesz mógł wytłumaczyć pracownikowi biura, że pilnie poszukujesz dachu nad głową:

- ✓ **Necesito un apartamento.** (ne-se-si-to un a-par-ta-men-to) (Potrzebuję mieszkania.)
- ✓ **Es urgente encontrar un apartamento.** (es ur-hen-te en-kon-trar un a-par-ta-men-to) (Mieszkanie pilnie poszukiwane.)
- ✓ **Como tenemos niños, debemos encontrar una casa.** (ko-mo te-ne-mos ni-ños de-be-mos en-kon-trar u-na ka-sa) (Musimy znaleźć domek, gdyż mamy dzieci.)
- ✓ **Hay que preguntar a los amigos.** (aj ke pre-gun-tar a los a-mi-gos) (Trzeba zapytać przyjaciół.)
- ✓ **Hay que ver los avisos del diario.** (aj ke ber los a-bi-sos del dja-rjo) (Trzeba obejrzeć ogłoszenia w gazecie.)

Jeżeli planujesz zakup domu lub działki, koniecznie wcześniej sprawdź, jakie procedury dotyczące kupna nieruchomości obowiązują w danym kraju. Pamiętaj, że w poszczególnych krajach mogą one znacznie różnić się od siebie, a nawet w tym samym kraju w krótkim czasie mogą ulec zmianie. Poza tym w niektórych rejonach istnieją przepisy ograniczające prawa cudzoziemców do kupna nieruchomości. Biuro notarialne to miejsce, gdzie zdobędziesz pewne informacje na ten temat — po hiszpańsku nazywa się ono **notaría** (no-ta-ri-ja).

Słówka do zapamiętania

falta	<i>fal-ta</i>	brak
urgente	<i>ur-her-te</i>	pilne
encontrar	<i>en-kon-trar</i>	znaleźć

Pogawędka

Jeff i Lydia zostali właśnie zatrudnieni jako doradcy boliwijskiej firmy i muszą jak najszybciej wynająć mieszkanie. Znaleźli interesującą ofertę wśród ogłoszeń zamieszczonych w gazecie i teraz chcą dowiedzieć się czegoś więcej na jej temat.

- Jeff i Lydia: **Vimos su aviso en el diario y llamamos por el apartamento. ¿Está disponible aún?**
bi-mos un a-bi-so en el dja-rjo i ja-ma-mos por el a-par-ta-men-to es-ta dis-po-ni-ble a-un
 Zobaczaliśmy państwa ogłoszenie w gazecie i dzwoniemy w sprawie mieszkania. Ciągle jeszcze jest wolne?
- Margarita: **No, ya se ocupó.**
no ja se o-ku-po
 Nie, już zostało wynajęte (dosł. zajęte).
- Jeff i Lydia: **Ah, qué lástima, gracias.**
a ke las-ti-ma gra-sjas
 Oh, jaka szkoda. Dziękujemy.
- Margarita: **Les recomiendo ese otro apartamento.**
les re-ko-mjen-do e-se o-tro a-par-ta-men-to
 Mogę państwu polecić inne mieszkanie.
- Jeff i Lydia: **¿Cuándo podemos verlo?**
klan-do po-de-mos ber-lo
 Kiedy moglibyśmy je zobaczyć?
- Margarita: **Mañana por la tarde se desocupa. Luego se va a pintar. El martes pueden verlo.**
ma-ña-na por la tar-de se de-so-ku-pa lle-go se ba a pin-tar el mar-tes ple-den ber-lo
 Jutro po południu będzie wolne. Potem ma być pomalowane. We wtorek możecie państwo je zobaczyć.

Czyj to dom?

W Meksyku często używa się zwrotu **la casa de usted** (la ka-sa de us-ted), co dosłownie znaczy „pański (czyli pana lub pani) dom”. Meksykanie mówią w ten sposób, kiedy chcą podkreślić, że ich dom jest w równym stopniu domem gościa, czyli że — jak mówimy w Polsce — gość powinien się tu czuć jak u siebie w domu. Meksykańska wersja tego grzecznościowego zwrotu prowadzi jednak do wielu zabawnych nieporozumień, których przykładem może być następująca historia.

Kiedy byłam po raz pierwszy w Meksyku, koleżanka zaprosiła mnie w odwiedziny w następujący sposób:

La espero a comer en la casa de usted. (la es-pe-ro a ko-mer en la ka-sa de us-ted) (Spodziewam się pani na kolacji w pani domu.)

Zrozumiałam, nieco zaniepokojona, że wypowiadając te słowa kobieta spodziewała się zjeść kolację u mnie w domu, ze mną w roli szefa kuchni! Oczywiście nic podobnego. Ale przekonałam się o tym w dość niespodziewany sposób — właśnie czekałam na ową znajomą Meksykankę u siebie w domu, z zaimprovizowaną naprędce kolacją, kiedy nagle zadzwonił telefon... i okazało się, że ona również od dłuższego czasu czeka na mnie z kolacją, ponieważ zaprosiła mnie przecież do *swojego* domu! Mówiąc o nim **la casa de usted** chciała tylko podkreślić, że powinnam się tam czuć jak u siebie w domu.

Słówka do zapamiętania

disponible	dis-po-ni-ble	wolny, będący do dyspozycji
ocupar	o-ku-par	zajmować
desocupar	de-so-ku-par	zwolnić
lástima	las-ti-ma	szkoda
pintar	pin-tar	malować

Pogawędka

Liliana i Juan zamierzają wynająć mieszkanie i przyszli je obejrzeć.

Liliana i Juan:
li-lja-na i hłan

Venimos a ver el apartamento.
be-ni-mos a ber el a-par-ta-men-to
Przyszliśmy zobaczyć mieszkanie.

Lupe:
lu-pe

Aquí está.
a-ki es-ta
To tutaj.

- Liliana y Juan: **¿Cuánto cuesta?**
kłan-to kles-ta
 Ile kosztuje?
- Lupe: **Cinco mil pesos al mes.**
sin-ko mil pe-sos al mes
 Pięć tysięcy peso miesięcznie.
- Liliana y Juan: **¿El gas y el agua están incluidos en el arriendo / alquiler?**
el gas i el a-gła es-tan in-klti-dos en el a-rrjen-do / al-ki-ler
 Czy w czynsz wliczony jest gaz i woda?
- Lupe: **No, el gas y el agua lo pagan ustedes. Aquí están los medidores.**
no el gas i el a-gła lo pa-gan us-te-des a-ki es-tan los me-di-do-res
 Nie, gaz i wodę płacicie państwo osobno. Tutaj są liczniki.
- Liliana y Juan: **¿Se necesita hacer un depósito?**
se ne-se-si-ta ha-ser un de-po-si-to
 Czy trzeba wpłacić jakiś depozyt?
- Lupe: **Sí, necesito un depósito de cinco mil pesos, más el primer mes.**
si ne-se-si-to un de-po-si-to de sin-ko mil pe-sos mas el pri-mer mes
 Tak, konieczna jest kaucja w wysokości pięciu tysięcy peso oraz czynsz za pierwszy miesiąc z góry.
- Liliana i Juan: **Vamos a pensarlo, mañana volvemos.**
ba-mos a pen-sar-lo ma-ña-na bol-be-mos
 Zastanowimy się i jutro wrócimy.

Cztery przysłowia związane z domem

Mówi się, że przysłowia są mądrością narodu, ale trzeba przyznać, że często mogą też stanowić niezłą zabawę. Oto cztery powiedzonka związane z domem, które mogą Ci się spodobać:

- ✓ **Echar la casa por la ventana.** (*e-çar la ka-sa por la ben-ta-na*) (dosł. Wyrzucić cały dom przez okno.) Tego zwrotu używa się, żeby powiedzieć, że robi się coś na całego, nie żałując nakładów, zwłaszcza finansowych (organizując na przykład jakąś bardzo wystawną imprezę).
- ✓ **Empezar la casa por el tejado.** (*em-pe-sar la ka-sa por el te-ha-do*) (dosł. Zacząć dom od dachu.)

To przysłowie odnosi się do osób, które nie zaczynają czegoś od początku, jak Pan Bóg przykazał.

- ✓ **En casa de herrero, cuchillo de palo.** (*en ka-sa de e-rre-ro ku-çi-jo de pa-lo*) (dosł. W domu kowala — nóż z drewna.) W tradycji polskiej to nie kowal bez noża, lecz szewc bez butów chodzi!
- ✓ **A quien se muda, Dios le ayuda.** (*a kjen se mu-da djos le a-ju-da*) (dosł. Bóg pomaga temu, kto się przeprowadza.) Tutaj nie ma żadnego ukrytego znaczenia, toteż jeżeli kiedykolwiek się przeprowadzałeś, z pewnością docenisz to przysłowie!

Kilka wariacji na temat wynajmowania

W języku hiszpańskim istnieją aż trzy czasowniki oznaczające „wynajmować”: **arrendar** (a-rren-dar), który już poznaliśmy i którego używa się w większości krajów, **rentar** (ren-tar), którym posługują się Meksykanie, oraz **alquilar** (al-ki-lar) — czasownik używany w Hiszpanii. Oto przykłady:

- ✓ **Aquí se rentan carros.** (a-ki se ren-tan ka-rros) (Tutaj wynajmuje się samochody [Meksyk].)
- ✓ **Aquí se alquilan coches.** (a-ki se al-ki-lan ko-ches) (Tutaj wynajmuje się samochody [Hiszpania].)
- ✓ **Aquí se arriendan autos.** (a-ki se a-rrjen-dan al-tos) (Tutaj wynajmuje się samochody [większość krajów hiszpańskojęzycznych].)
- ✓ **Necesito rentar una casa.** (ne-se-si-to ren-tar u-na ka-sa) (Muszę wynająć dom.)
- ✓ **Aquí alquilan apartamentos.** (a-ki al-ki-lan a-par-ta-men-tos) (Tutaj wynajmują mieszkania.)
- ✓ **Emilia arrienda una casa.** (e-mi-lja a-rrjen-da u-na ka-sa) (Emilia wynajmuje dom.)

Arrendar (a-rren-dar) (wynajmować) to czasownik nieregularny, jednak niezwykle przydatny, zwłaszcza kiedy szukamy domu do wynajęcia lub chcemy wypożyczyć samochód. Poniższy schemat odmiany czasownika pomoże Ci w wynajęciu mieszkania, auta i wielu innych rzeczy:

Konjugacja

yo arriendo
tú arriendas
él, ella, usted arrienda
nosotros arrendamos
vosotros arrendáis
ellos, ellas, ustedes arriendan

Wymowa

yo a-rrjen-do
tú a-rrjen-das
el e-ja us-ted a-rrjen-da
no-so-tros a-rren-da-mos
bo-so-tros a-rren-da-is
e-jos e-jas us-te-des a-rrjen-dan

Oto kilka zdań, których możesz użyć, ćwicząc odmianę czasownika **arrendar**:

- ✓ **Mi tía arrienda una casa.** (mi ti-ja a-rrjen-da u-na ka-sa) (Moja ciotka wynajmuje dom.)
- ✓ **Julio y María arriendan un apartamento.** (hu-ljo i ma-ri-ja a-rrjen-dan un a-par-ta-men-to) (Julio i María wynajmują mieszkanie.)
- ✓ **Voy a arrendar un auto.** (boj a a-rren-dar un al-to) (Wypożyczę auto; również: idę wypożyczyć auto.)
- ✓ **Tú arriendas en una zona cara.** (tu a-rrjen-das en u-na so-na ka-ra) (Wynajmujesz w drogiej dzielnicy.)
- ✓ **Nosotros arrendamos un cuarto.** (no-so-tros a-rren-da-mos un klar-to) (Wynajmujemy pokój.)

Pogawędka

Jeżeli szukasz umeblowanego mieszkania, możesz się również udać do biura nieruchomości. Poniższy dialog stanowi pożyteczną wskazówkę, jak może wyglądać rozmowa z pracownikiem takiego biura. W naszym przykładzie Conrado zainteresował się apartamentem w wieżowcu.

Conrado: kon-ra-do	Busco un apartamento amueblado. bus-ko un a-par-ta-men-to a-młe-bla-do Szukam umeblowanego apartamentu.
Pracownik agencji:	Tenemos uno en el noveno piso. te-ne-mos u-no en el no-be-no pi-so Mamy taki apartament na dziewiątym piętrze.
Conrado:	¿Está disponible? es-ta dis-po-ni-ble Jest wolny?
Pracownik agencji:	Sí, se limpió bien y está disponible. si se lim-pjo bjen i es-ta dis-po-ni-ble Tak, został posprzątny i jest wolny.
Conrado:	Me gusta; lo voy a tomar. me gus-ta lo boj a to-mar Podoba mi się; biorę go.

Słówka do zapamiętania

el depósito	de-po-si-to	depozyt, kaucja
reembolsar	re-em-bol-sar	zwracać, spłacać [należność]
incluido	in-klji-do	włączone, włącznie
pagar	pa-gar	płacić
amueblado	a-młe-bla-do	umeblowany
limpiar	lim-pjar	sprzątać

1 w 3

W języku hiszpańskim istnieją trzy słowa oznaczające „pokój” (pomieszczenie). Nie ma między nimi żadnej różnicy, tak że możesz używać tego, które najbardziej Ci się spodoba:

- ✓ **la habitación** (la a-bi-ta-sjon)
- ✓ **la pieza** (la pje-sa)
- ✓ **el cuarto** (el kwar-to)

Pogawędka

Być może zamiast apartamentu będziesz wolał wynająć domek. Mimo że zwykle jest to znacznie droższa i bardziej skomplikowana operacja — często gra jest warta świeczki! W poniższym dialogu Victoria rozmawia na temat wynajęcia domu w Chile.

- Victoria: **Esta casa, ¿cuántos baños tiene?**
bik-to-rja es-ta ka-sa klan-tos ba-ños tje-ne
Ile ten dom ma łazienek?
- Właściciel: **Hay dos baños: el baño principal y el baño de servicio.**
aj dos ba-ños el ba-ño prin-si-pal i el ba-ño de ser-bi-sjo
Są dwie łazienki: główna i służbowa [dosł. łazienka dla służby].
- Victoria: **¿Dónde está la cocina?**
don-de es-ta la ko-si-na
Gdzie jest kuchnia?
- Właściciel: **Por aquí.**
por a-ki
Tutaj [dosł. tędy].
- Victoria: **¿Hay cocina a gas o eléctrica?**
aj ko-si-na a gas o e-lek-tri-ka
Ma kuchenkę gazową czy elektryczną?
- Właściciel: **No, la cocina la debe instalar usted.**
no la ko-si-na la de-be ins-ta-lar us-ted
Nie, kuchenkę będzie musiała pani sama zainstalować.
- Victoria: **¿Cuántas habitaciones hay?**
klan-tas a-bi-ta-sjo-nes aj
Ile jest pokoi?
- Właściciel: **Está el living, el comedor, un dormitorio y la pieza del servicio.**
es-ta el li-bing, el ko-me-dor, un dor-mi-to-rjo i la pje-sa del ser-bi-sjo
Salon, jadalnia, jedna sypialnia i służbówka.

Słówka do zapamiętania

el baño	el ba-ño	łazienka
la cocina	la ko-si-na	kuchnia
la habitación	la a-bi-ta-sjon	pokój
el living	el li-bing	pokój dzienny, duży pokój
el comedor	el ko-me-dor	jadalnia
el dormitorio	el dor-mi-to-rjo	sypialnia
el servicio	el ser-bi-sjo	służba

Pogawędka

Sonia pokazuje koledze swój nowy dom. Juan Ignacio zachwyca się pięknym ogrodem.

Juan Ignacio: **Lo bello de aquí es el jardín.**
 hłan ig-na-sjo lo be-jo de a-ki es el har-din
 Najładniejszy tutaj jest ogród.

Sonia: **Sí, los jardines agregan mucho a una casa.**
 so-nja si los har-di-nes a-gre-gan mu-cho a u-na ka-sa
 Tak, ogrody dodają uroku domowi.

Juan Ignacio: **Este jardín está muy bien diseñado.**
 es-te har-din es-ta muj bjen di-se-ña-do
 Ten ogród jest bardzo dobrze zaprojektowany.

Sonia: **Al fondo del jardín hay una piscina. Está pavimentado alrededor de la piscina.**
 al fon-do del har-din aj u-na pis-si-na es-ta pa-vi-men-ta-do
 al-re-de-dor de la pis-si-na
 W głębi ogrodu jest basen. Wokół basenu zostały położone płytki.

Juan Ignacio: **El pasto del jardín está bien cuidado.**
 el pas-to del har-din es-ta bjen kli-da-do
 Trawnik w ogrodzie jest bardzo zadbane.

Sonia: **Las flores son todas tropicales.**
 las flo-res son to-das tro-pi-ka-les
 Wszystkie kwiaty to kwiaty tropikalne.

Juan Ignacio: **Hay árboles que dan buena sombra.**
 aj ar-bo-les ke dan ble-na som-bra
 Są tu drzewa dające głęboki cień.

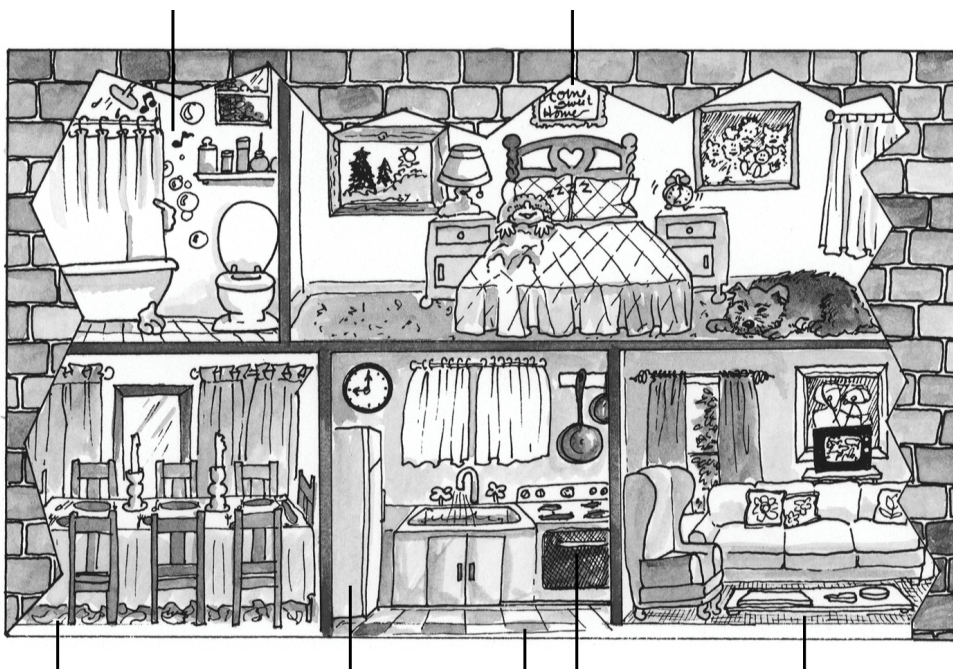
Słówka do zapamiętania

el jardín	el har-din	ogród
agregar	a-gre-gar	dokładać, dodawać
la piscina	la pis-si-na	basen
pavimentado	pa-bi-men-ta-do	wybrukowany, wyasfaltowany
alrededor	al-re-de-dor	dookoła
el pasto	el pas-to	trawnik [w Meksyku]
el césped	el ses-ped	trawnik
la sombra	la som-bra	cień

Gierki językowe

Fernando, Claudia oraz ich pies o imieniu Perro właśnie wprowadzili się do domu, który widnieje na zamieszczonym poniżej rysunku. Jak już pewnie zauważyłeś, cienkie kreski wskazują różne pomieszczenia i przedmioty znajdujące się w różnych miejscach domu. Twoim zadaniem jest opisanie ich po hiszpańsku. Jeżeli któreś ze słów nie wystąpiło w dialogach, poszukaj go w słowniczku na końcu książki. A może zdobędziesz się na odwagę i spróbujesz również podać nazwy innych zamieszczonych na rysunku przedmiotów?

Część III

Hiszpański w podróży

The 5th Wave

By Rich Tennant

Po prostu uważam, że jak się jedzie do jakiegoś kraju, powinno się lepiej poznać używane tam jednostki miar. A propos – jak tam twoje Espresso Grande?

W tej części...

W tej części zaopatrzymy Cię w narzędzia potrzebne do zabrania hiszpańskiego „w drogę” — wszystko jedno, czy zaprowadzi Cię ona do hiszpańskiej restauracji na sąsiedniej ulicy, czy do muzeum w Meksyku. To nasz wkład w rozwijanie zamiłowania do włóczęgi drzemiącego w każdym z nas: pomożemy Ci przeżyć odprawę celną, bezboleśnie zarejestrować się w hotelu, złapać taksówkę czy też wymienić euro na meksykańskie peso, doskonale się przy tym bawiąc. Tekst urozmaicają praktyczne informacje, które pozwolą Ci zbliżyć się do ludzi, miejsc i spraw istotnych w kulturze krajów hiszpańskojęzycznych.

Rozdział 11

Money, Money, Money

W tym rozdziale:

- ▶ Wymieniamy pieniądze w banku i pobieramy je z bankomatu
- ▶ Rozwiązujemy problemy finansowe
- ▶ Poznajemy nazwy walut

Ciężko pracujemy, płacimy podatki, zarabiamy pieniądze. Ale nie robimy tego tylko dla samych pieniędzy. Zarabiamy pieniądze, gdyż dzięki nim możemy kupować potrzebne rzeczy i robić to, na co mamy ochotę.

Uczucie frustracji związane z brakiem łatwego dostępu do własnych zasobów finansowych bierze się stąd, że bez pieniędzy nie da się zaspokoić nawet podstawowych potrzeb, nie da się zrealizować żadnych pragnień. Kiedy znajdujemy się daleko od domu, jeszcze bardziej daje się nam to we znaki. W tym rozdziale dowiesz się, jak posługiwać się pieniędzmi w krajach hiszpańskojęzycznych, które masz zamiar odwiedzić.

Podróżowanie wiąże się też zwykle z ciągłym przeliczaniem cen z jednej waluty na drugą. W zasadzie nie ma na to rady, ale — jak spróbujemy Ci pokazać w tym rozdziale — często okazuje się, że w praktyce operacje finansowe są dużo łatwiejsze do przeprowadzenia, niż mogłoby się z początku wydawać. To pocieszające, prawda?

Kiedy mamy pieniądze, myślimy o nich jak o czymś przyjemnym, kiedy jednak z jakiegoś powodu nam ich brakuje — stają się problemem. Informacje, jak postępować w razie utraty pieniędzy znajdziesz w rozdziale 16., natomiast tutaj zajmiemy się bardziej szczegółowo przyjemniejszą częścią tematu, czyli ich wydawaniem.

A teraz ciekawostka związana z zarabianiem pieniędzy: w języku hiszpańskim pensja to **salario** (sa-la-rjo). Termin ten pochodzi z łaciny i wywodzi się od słowa **sal** (sal) (sól). W starożytnym Rzymie płacono pracownikom nie pieniędzmi, a solą, która była uważana za nader drogocenny towar — nie da się ukryć, że sól i dziś jest niezbędna do życia!

Zawsze należy mieć przy sobie trochę gotówki — oto kilka terminów z nią związanych:

- ✓ **dinero en efectivo** (di-ne-ro en e-fek-ti-bo) (pieniądze w gotówce)
- ✓ **en billetes** (en bi-je-tes) (w banknotach)
- ✓ **en monedas** (en mo-ne-das) (w monetach)
- ✓ **una moneda de oro** (u-na mo-ne-da de o-ro) (złota moneta)
- ✓ **una moneda de plata** (u-na mo-ne-da de pla-ta) (srebrna moneta)

Następujące zdania i wyrażenia również mogą okazać się przydatne:

- ✓ **¿Traes algún dinero?** (*tra-es al-gun di-ne-ro*) (Masz przy sobie jakieś pieniądze?)
- ✓ **¿Tienes dinero en efectivo?** (*tje-nes di-ne-ro en e-fek-ti-bo*) (Masz gotówkę?)
- ✓ **¿Tiene una moneda de cincuenta centavos?** (*tje-ne u-na mo-ne-da de sin-klen-ta sen-ta-bos*) (Ma pan / pani monetę pięćdziesięciocentową?)
- ✓ **No tenemos monedas.** (*no te-ne-mos mo-ne-das*) (Nie mamy drobnych.)
- ✓ **Necesitan dos monedas de diez centavos.** (*ne-se-si-tan dos mo-ne-das de djes sen-ta-bos*) (Potrzebne im są dwie monety po dziesięć centów.)
- ✓ **Pagamos con dos billetes de veinte pesos.** (*pa-ga-mos kon dos bi-je-tes de bejn-te pe-sos*) (Zapłaciliśmy dwoma banknotami po dwadzieścia peso.)
- ✓ **Aquí tiene un billete de cien colonos.** (*a-ki tje-ne un bi-je-te de sjen ko-lo-nes*) (Oto banknot o nominale stu colonów.)

Słówka do zapamiętania

algún	al-gun	jakiś, któryś, pewien
el dinero	el di-ne-ro	pieniądze
el billete	el bi-je-te	banknot
la moneda	la mo-ne-da	moneta

Korzystamy z bankomatu

Kiedy tylko działają — bankomaty potrafią znacznie ułatwić operacje podejmowania i wymiany pieniędzy. Problem w tym, że urządzenia te ciągle jeszcze zbyt często się psują!

Bankomaty są obecnie dostępne w miastach i miejscowościach wypoczynkowych na całym świecie. Stanowią najprostszy i najdyskretniejszy sposób korzystania z własnych zasobów finansowych.

Do obsługi bankomatów można używać zarówno kart płatniczych, jak i kart kredytowych. Należy tylko podejść do takiego urządzenia, wsunąć kartę, wystukać osobisty numer identyfikacyjny (tzw. PIN) i odebrać wydane przez bankomat pieniądze w walucie kraju, w którym się znajdujemy. I tyle!

W bankomatach wymienia się pieniądze po stosunkowo korzystnym kursie — jest to kurs obowiązujący w danej chwili między Twoim bankiem a bankiem, do którego należy bankomat. Zwykle jest to kurs korzystniejszy od tego, którym posługują się kantory oraz automaty do wymiany walut.

Czasem może się zdarzyć, że bankomat jest zepsuty albo akurat nie ma gotówki. Może się też okazać, że w danej chwili nie może połączyć się z bankiem (nie tylko my mamy problemy z komunikacją!). W tej sytuacji możemy dobrać się do własnych pieniędzy jedynie za pomocą karty kredytowej. Chyba że mamy przy sobie czeki podróżne, które właśnie w takich chwilach mogą się okazać szczególnie przydatne.

Oto zwroty, które mogą się pojawić na ekranie hiszpańskojęzycznego bankomatu — **el cajero automático** (ca-he-ro ał-to-ma-ti-ko):

- ✓ **Introduzca su tarjeta por favor.** (in-tro-dus-ka su tar-he-ta por fa-bor) (Proszę włożyć kartę.)
- ✓ **Por favor teclee su clave / número confidencial.** (por fa-bor te-kle-e su kla-be / nu-me-ro kon-fi-den-sjal) (Proszę wpisać swój numer identyfikacyjny [dosł. poufny numer].)

Teraz należy nacisnąć klawisz z napisem **Continuar** (kon-ti-nu-ar) (kontynuować), po czym na ekranie pojawi się kilka opcji do wyboru:

- ✓ **Retiro en efectivo / retirar dinero** (re-ti-ro en e-fek-ti-bo / re-ti-rar di-ne-ro) (wyplata gotówki).
- Jeżeli potwierdzisz, że zamierzasz zrealizować wypłatę gotówkową, pojawiają się następujące opcje:
- **Tarjeta de crédito** (tar-he-ta de kre-di-to) (karta kredytowa)
 - **Cuenta de cheques / cuenta corriente** (klen-ta de ée-kes / klen-ta ko-rrjen-te) (rachunek bieżący)
 - **Cuenta de débito** (klen-ta de de-bi-to) (rachunek debetowy)
 - **Consulta de saldo** (kon-sul-ta de sal-do) (sprawdzić stan konta)

Jeżeli będziesz zbyt długo zwlekać z potwierdzeniem odpowiedniej opcji, na ekranie może się pojawić następujące pytanie:

- ✓ **¿Requiere más tiempo?** (re-kje-re mas tjem-po) (Potrzebuje pan / pani więcej czasu?)
- ✓ **Sí / no** (si no) (tak / nie)

Jeżeli zdecydujesz, że tak, wyświetli się poprzednie menu, gdzie należy wybrać opcję, która może się nazywać **cuenta de cheques** (klen-ta de ée-kes) lub **cuenta corriente** (klen-ta ko-rrjen-te) — w obu wypadkach chodzi o bieżący rachunek bankowy. Teraz możesz wybrać sumę, jaką chcesz wypłacić:

- ✓ **100, 200, 300, 400, 500, 1000, 1500** — oczywiście kwoty do wyboru będą różne, w zależności od obowiązującej w danym kraju waluty; jeżeli chodzi o euro, zwykle nie przekraczają one 200 €.
- ✓ **¿Otra cantidad?** (o-tra kan-ti-dad) (Inna kwota?)

Gdy potwierdzisz, jaką sumę chcesz podjąć, bankomat wydaje banknoty. Na zakończenie może się jeszcze pojawić następująca informacja:

- ✓ **Entregado** (en-tre-ga-do) (wyplacono)
- ✓ **Saldo** (sal-do) (stan konta, saldo)
- ✓ **Por favor tome / recoja su dinero** (por fa-bor to-me re-ko-ha su di-ne-ro) (Proszę wziąć / odebrać pieniądze)

Zachowaj wszystkie potwierdzenia wypłat z bankomatów. Jeżeli nie otrzymasz potwierdzenia lub nie uda Ci się podjąć pieniędzy — zapisz koniecznie, gdzie i kiedy miało to miejsce, a po powrocie do domu sprawdź na wyciągu z konta, czy nie odpisano Ci przez pomyłkę jakiejś kwoty przy okazji takiej niezrealizowanej operacji. Gdyby przypadkiem tak się stało, dowiedz się w swoim banku, w jaki sposób możesz złożyć reklamację i odzyskać omyłkowo pobrane pieniądze.

Słówka do zapamiętania

introducir	in-tro-du-sir	włożyć, wprowadzić
retiro	re-ti-ro	wypłata
retirar	re-ti-rar	wypłacić [pieniądze z banku]; dost. wycofać
saldo	sal-do	saldo, stan konta
cuenta	kłen-ta	konto
débito	de-bi-to	debet, dług
cantidad	kan-ti-dad	ilość, kwota, suma
entregar	en-tre-gar	wręczać

Płacimy za pomocą karty kredytowej

Korzystanie z kart kredytowych to łatwy i bezpieczny sposób użytkowania własnych zasobów finansowych. Płacenie kartą kredytową ma wiele zalet. Pierwszą z nich jest to, że nie musimy nosić przy sobie gotówki, drugą — że wszystkie nasze wydatki są rejestrowane na koncie bankowym. No i zawsze dostajemy potwierdzenie zapłaty. Kłopoty zaczynają się wtedy, kiedy przebywamy w miejscu, gdzie nie honoruje się kart kredytowych lub gdzie nie przyjmuje się akurat kart tego rodzaju, jakim dysponujesz.

Trzeba również wiedzieć, że sklepy i zakłady usługowe, w których można płacić kartą kredytową, są zwykle nieco droższe od miejsc, gdzie płaci się tylko gotówką. Pamiętaj, że możesz zjeść obiad w restauracji, w której nie przyjmuje się kart kredytowych, i dostać świetnej jakości jedzenie o wiele taniej!

Pogawędka

W tym dialogu Juan chce zapłacić za zakupy w sklepie. Pyta, czy może zapłacić za pomocą karty kredytowej.

Juan:
hłan

¿Aceptan tarjetas de crédito?
a-sep-tan tar-he-tas de kre-di-to
Akceptujecie państwo karty kredytowe?

- Właściciel sklepu: **Con mucho gusto.**
kon *mu-čo gus-to*
Z przyjemnością.
- Juan: **Aquí tiene mi tarjeta.**
a-ki *tje-ne* mi tar-*he-ta*
Proszę, to moja karta.
- Właściciel sklepu: **Un momento, ya vuelvo con su recibo.**
un mo-*men-to* ja *blél-bo* kon su re-*si-bo*
Chwileczkę, zaraz wrócę z potwierdzeniem.
- Firme aquí, por favor.**
fir-me a-ki por fa-*bor*
Proszę tu podpisać.
- Aquí tiene su tarjeta y su recibo. Gracias.**
a-ki *tje-ne* su tar-*he-ta* i su re-*si-bo gra-sjas*
Proszę, oto pańska karta i potwierdzenie. Dziękuję.

Słówka do zapamiętania

la tarjeta	la tar- <i>he-ta</i>	karta
el recibo	el re- <i>si-bo</i>	potwierdzenie, kwit
firmar	<i>fir-mar</i>	podpisywać
la casa de cambio	la <i>ka-sa</i> de <i>kam-bjo</i>	kantor wymiany walut
la ventanilla	la ben- <i>ta-ni-ja</i>	okienko
la comisión	la ko- <i>mi-sjon</i>	provizja

Przeprowadzanie operacji finansowych za pomocą karty kredytowej w bankomacie odbywa się w podobny sposób na całym świecie. Ale jeżeli chcesz podjąć w ten sposób trochę gotówki w którymś z krajów hiszpańskojęzycznych, musisz znać przynajmniej kilka słów po hiszpańsku.

Podejmowanie gotówki za pomocą karty kredytowej może trochę potrwać, gdyż bank musi sprawdzić, czy dysponujesz sumą, którą masz zamiar wypłacić. Jeżeli bank nie posiada bezpośredniego połączenia z firmą, która wydała Twoją kartę, musi do niej zatelefonować, żeby dostać odpowiednie upoważnienie. Cierpliwości! Proces ten zajmuje trochę czasu.

Używamy czeków podróżnych

Czeki podróżne to inny bezpieczny sposób wozenia z sobą pieniędzy. Jedyna związana z nimi niedogodność to konieczność znalezienia miejsca, gdzie można je zrealizować. Można to zrobić w każdym banku i w większości kantorów wymiany walut. Również niektóre lepsze hotele przyjmują cheki podróżne.

W tańszych hotelach, restauracjach oraz w większości sklepów nie można płacić czekami podróżnymi — postaraj się je zrealizować, zanim udasz się na zwiedzanie lub zakupy. Pamiętaj: nigdy nie zabieraj z sobą zbyt dużo gotówki!

Pogawędka

Ana María udaje się do banku, żeby zrealizować чеки podróżne. W tym celu przeprowadza rozmowę z kasjerem.

Ana María: **¿A cuánto el dólar de cheque de viajero?**
a-na ma-ri-ja a kłan-to el do-lar de će-ke de bja-he-ro
 Jaki jest kurs dolara, jeżeli chodzi o чеки podróżne?

Kasjer: **A nueve sesenta.**
a nle-be se-sen-ta
 Dziewięć sześćdziesiąt.

Ana María: **Quiero cambiar estos cheques de viajero.**
kje-ro kam-bjar es-tos će-kes de bja-he-ro
 Chciałabym wymienić te чеки podróżne.

Kasjer: **¿Tiene sus documentos, por favor?**
tje-ne sus do-ku-men-tos por fa-bor
 Czy mogę prosić o pani dokumenty?

Ana María: **Mi pasaporte.**
mi pa-sa-por-te
 Proszę paszport.

Kasjer: **Muy bien. Ahora puede firmar sus cheques.**
muj bjen a-o-ra ple-de fir-mar sus će-kes
 Bardzo dobrze. Teraz może pani podpisać чеки.

Słówka do zapamiętania

el viajero	el bja-he-ro	podróżny
a cuánto	a kłan-to	po ile
cambiar	kam-bjar	wymienić, zmienić
el pasaporte	el pa-sa-por-te	paszport
los documentos	los do-ku-men-tos	dokumenty

Poznajemy czasownik *cambiar* — wymieniać

Zmieniać i wymieniać to czynności, które w języku hiszpańskim wyraża się za pomocą tego samego czasownika: **cambiar** (kam-*bjar*) (zmieniać, wymieniać). **Cambiar** to regularny czasownik, a jego temat to **cambi-** (kam-bi-). Oto, jak się go odmienia w czasie teraźniejszym:

Konjugacja

yo cambio
tú cambias
él, ella, usted cambia
nosotros cambiamos
vosotros cambiáis
ellos, ellas, ustedes cambian

Wymowa

yo kam-bjo
tu kam-bjas
el e-ja us-*ted* kam-bja
no-so-tros kam-*bja*-mos
bo-so-tros kam-*bja*-is
e-jos e-jas us-*te*-des kam-bjan

Spróbuj poćwiczyć użycie czasownika **cambiar** z pomocą następujących zdań:

- ✓ **En esa ventanilla cambian monedas.** (en e-sa ben-ta-ni-ja kam-bjan mo-ne-das) (W tym okienku wymieniają waluty.)
- ✓ **Quiero cambiar bolívars por euros.** (kje-ro kam-bjar bo-li-ba-res por et-ros) (Chcę wymienić boliwary na euro.)
- ✓ **La casa de cambio te puede cambiar tus dólares.** (la ka-sa de kam-bjo te ple-de cam-bjar tus do-la-res) (Możesz wymienić swoje dolary w kantorze.)
- ✓ **En el banco cambian dólares.** (en el ban-ko kam-bjan do-la-res) (W banku wymieniają dolary.)
- ✓ **Es muy alta la comisión con que cambian.** (es muj al-ta la ko-mi-sjon kon ke kam-bjan) (Pobierają bardzo wysoką prowizję za wymianę.)

Wymieniamy złotówki lub dolary na miejscową walutę

Każdy kraj posiada własny pieniądz. Podczas podróży musimy używać miejscowej waluty do przeprowadzania wszelkiego rodzaju transakcji. Chociaż w niektórych krajach Ameryki Łacińskiej można płacić za towary i usługi w dolarach — lepiej tego nie robić, gdyż przelicznik, jakiego używa się w sklepach, nie jest zbyt korzystny.

W Hiszpanii w każdym banku i w wielu kantorach można wymienić złotówki na euro. Jednak w wielu krajach Ameryki Łacińskiej banki nie prowadzą wymiany złotych. Dlatego lepiej zabrać z sobą w podróż dolary amerykańskie, które wszędzie bez kłopotu da się wymienić.

Jeżeli masz zamiar dokonać wymiany dolarów na miejscową walutę, sprawdź najpierw, ile dostaniesz za jednego dolara — w bankach i kantorach kursy walut wywieszone są zwykle w widocznym miejscu. W sklepach, restauracjach i innych tego typu miejscach suma, jaką otrzymuje się za jednego dolara, jest zwykle niższa niż w bankach i kantorach, dlatego robienie zakupów w dolarach może się okazać bardziej kosztowne niż płacenie miejscową walutą.

Banki i kantory pobierają opłaty za dokonanie wymiany. Wysokość tej opłaty znajduje odzwierciedlenie w ustalonych przez nie cenach walut. Przed dokonaniem transakcji postaraj się zawsze uważnie przestudiować informacje na temat kursów walut. W niektórych krajach banki są droższe niż kantory, gdyż pobierają dodatkowo prowizję od transakcji, w innych jest dokładnie na odwrót. W każdym razie jeżeli na tablicy z kursami wymiany zobaczysz następujące dane:

dolar USA kupno 9,70 sprzedaż 9,80

oznacza to, że firma lub bank kupuje od Ciebie dolary za 9,70 miejscowej waluty, a jeżeli to Ty chcesz je kupić — będziesz musiał zapłacić 9,80. Z tego wynika, że na każdym dolarze zarabiają 10 lokalnych centów.

W kantorze dostaje się oficjalne pokwitowanie dokonanej transakcji — zupełnie tak samo, jak w bankach. Pokwitowanie to może się przydać, jeżeli okaże się, że coś jest nie w porządku z wymienionymi pieniędzmi. Dlatego zamiast wymieniać pieniądze u ulicznych koników, szukaj kantorów opatrzonych szyldem **cambio** (*kam-bjo*) (wymiana) lub **cambio de divisas** (*kam-bjo de di-bi-sas*) (wymiana walut).

Następujące zdania mogą Ci się przydać podczas wymiany pieniędzy:

- ✓ **¿Dónde puedo cambiar dólares?** (*don-de ple-do kam-bjar do-la-res*) (Gdzie mogę wymienić dolary?)
- ✓ **Una cuadra a la derecha hay una agencia.** (*u-na kład-ra a la de-re-ća aj u-na a-hen-sja*) (O przecznice stąd, na prawo jest kantor.)
- ✓ **¿Dónde encuentro una casa de cambio?** (*don-de en-klen-tro u-na ka-sa de kam-bjo*) (Gdzie mogę znaleźć kantor wymiany walut?)

Słówka do zapamiętania

la cuadra	la kład-ra	grupa domów od przecznicy do przecznicy
derecha	de-re-ća	prawa [strona, ręka itp.]
la agencia	la a-hen-sja	agencja; tutaj: kantor
encontrar	en-kon-trar	znaleźć

Pogawędka

W trakcie rozmowy José Manuel wymienia trochę pieniędzy.

José Manuel:
ho-se ma-nu-el

¿A cuánto está el dólar americano?
a klan-to es-ta el do-lar a-me-ri-ka-no
Po ile jest dolar amerykański?

Pracownik kantoru:	¿A la compra o a la venta? a la <i>kom</i> -pra o a la <i>ben</i> -ta Chodzi o kupno czy sprzedaż?
José Manuel:	A la venta. a la <i>ben</i> -ta Sprzedaż.
Pracownik kantoru:	A nueve ochenta. a <i>nfe</i> -be o- <i>čen</i> -ta Po dziewięć osiemdziesiąt.
José Manuel:	¿Y a la compra? i a la <i>kom</i> -pra A kupno?
Pracownik kantoru:	A nueve setenta. a <i>nfe</i> -be se- <i>ten</i> -ta Po dziewięć siedemdziesiąt.
José Manuel:	¿Me cambia cien, por favor? me <i>kam</i> -bja sjen por fa- <i>bor</i> Proszę mi wymienić sto.
Pracownik kantoru:	Cómo no. Aquí tiene el recibo, aquí el dinero. <i>ko</i> -mo no a- <i>ki</i> tje-ne el re- <i>si</i> -bo a- <i>ki</i> el di- <i>ne</i> -ro Oczywiście. Tu ma pan pokwitowanie, a tu pieniądze.

Jak zadziwić przyjaciół wiedzą na temat latynoskich walut

Jak można zaimponować przyjaciołom? To proste — zadaj im pytanie w stylu: „Jak się nazywa pieniądź, którego używa się w Ekwadorze?”.

Przyjrzyj się poniższej liście i spróbuj przy najbliższej okazji zaskoczyć przyjaciół. Oto nazwy większości latynoskich walut (nie zapomnieliśmy też o Hiszpanii):

- ✓ **La moneda de Argentina es el peso.** (la mo-*ne*-da de ar-hen-*tí*-na es el *pe*-so)
(Argentyńska waluta to peso.)
- ✓ **En Bolivia se usa el boliviano.** (en bo-*li*-bja se *u*-sa el bo-*li*-*bja*-no) (W Boliwii używa się waluty o nazwie boliviano.)
- ✓ **La moneda de Colombia se llama peso.** (la mo-*ne*-da de ko-*lom*-bja se *ja*-ma *pe*-so)
(Waluta kolumbijska nazywa się peso.)
- ✓ **En Chile pagan sus cuentas con pesos chilenos.** (en *č*-le *pa*-gan sus *klen*-tas kon *pe*-sos *či*-le-nos) (W Chile płaci się rachunki za pomocą chilijskich peso.)
- ✓ **En Costa Rica la moneda que usan se llama colón.** (en *kos*-ta *ri*-ka la mo-*ne*-da ke *u*-san se *ja*-ma ko-*lon*) (Waluta, której używa się w Kostaryce, nazywa się colón.)
- ✓ **La moneda de Cuba sigue siendo peso.** (la mo-*ne*-da de *ku*-ba *si*-ge sjen-do *pe*-so)
(Waluta kubańska to ciągle jeszcze peso.)

- ✓ **En Ecuador la moneda que se usa se llama sucre.** (en e-klä-dor la mo-ne-da ke se u-sa se ja-ma su-kre) (Waluta, której używa się w Ekwadorze, nazywa się sucre.)
- ✓ **La moneda de El Salvador, como la de Costa Rica, se llama colón.** (la mo-ne-da de el sal-ba-dor ko-mo de kos-ta ri-ka se ja-ma ko-lon) (Waluta używana w Salvadorze, podobnie jak ta używana w Kostaryce, nazywa się colón.)
- ✓ **Guatemala tiene la moneda con un bello nombre: quetzal.** (gła-te-ma-la tje-ne la mo-ne-da kon un be-jo nom-bre ke-cal) (Gwatemala ma walutę o pięknej nazwie: quetzal.)
- ✓ **Honduras usa una moneda de nombre extraño: lempira.** (on-du-ras u-sa u-na mo-ne-da de nom-bre eks-tra-ño lem-pi-ra) (W Hondurasie używa się waluty o dziwnej nazwie: lempira.)
- ✓ **En México se usa el peso.** (en me-hi-ko se u-sa el pe-so) (W Meksyku używa się peso.)
- ✓ **En Nicaragua se paga con córdobas.** (en ni-ka-ra-gła se pa-ga kon kor-do-bas) (W Nikaragui płaci się w córdobach.)
- ✓ **En Panamá se paga con balboas.** (en pa-na-ma se pa-ga kon bal-bo-as) (W Panamie płaci się w balboach.)
- ✓ **Puerto Rico usa el dólar americano.** (pler-to ri-ko u-sa el do-lar a-me-ri-ka-no) (W Portoryko używa się dolara amerykańskiego.)
- ✓ **El guaraní es la moneda del Paraguay.** (el gła-ra-ni es la mo-ne-da del pa-ra-głaj) (Guaraní to waluta paragwajska.)
- ✓ **En Perú se paga con soles.** (en pe-ru se pa-ga kon so-les) (W Peru płaci się solami.)
- ✓ **El peso se usa en República Dominicana.** (el pe-so se u-sa en re-pu-bli-ka do-mi-ni-ka-na) (Na Dominikanie używa się peso.)
- ✓ **En Uruguay se compra la leche con pesos.** (en u-ru-głaj se kom-pra la le-će kon pe-sos) (W Urugwaju kupuje się mleko za pomocą peso.)
- ✓ **En Venezuela se ganan el pan con bolívares.** (en be-ne-sle-la se ga-nan el pan kon bo-li-ba-res) (W Wenezueli zarabia się na życie w boliwarach.)
- ✓ **En España se usa el euro.** (en es-pa-ña se u-sa el el-ro) (W Hiszpanii używa się euro.)

Skąd wzięły się te nazwy?

Z nazwami pieniędzy związane są czasem ciekawe historie, nawiązujące do dawnych miar i wag lub do konkretnych faktów historycznych. Jeżeli więc chcesz jeszcze bardziej zaskoczyć przyjaciół, zapoznaj się z poniższymi informacjami na temat pochodzenia nazw latynoamerykańskich walut:

Peso (*pe-so*) znaczy dosłownie „ciężar”. Otóż oryginalna złota moneta o nominale jednego peso używana była jako odważnik — ważyła jedno peso, czyli jedną jednostkę wagi.

Bolívar (*bo-li-bar*) pochodzi od nazwiska słynnego generała Simóna Bolívara, który urodził się w **Caracas** (*ka-ra-kas*), stolicy dzisiejszej Wenezueli. **Simón Bolívar** (*si-mon bo-li-bar*) to bohater walk o wyzwolenie Wenezueli, Kolumbii i innych krajów Ameryki Południowej spod władzy Hiszpanii. Nawiasem mówiąc, również nazwa państwa Boliwia wzięła się od nazwiska tego legendarnego wyzwoliciela.

Sucre (*su-kre*) bierze swą nazwę od nazwiska innego generała-wyzwoliciela. **Antonio José de Sucre** (*an-to-njo ho-se de su-kre*) również urodził się w Wenezueli. Był bliskim przyjacielem i współpracownikiem Simóna Bolívara. Brał udział w wyswobodzeniu Ekwadoru i Peru, a kiedy Hiszpanie definitywnie wycofali się z Ameryki Południowej, został prezydentem Boliwii.

Balboa (*bal-bo-a*) pochodzi od nazwiska sławnego hiszpańskiego konkwistadora. W 1513 r. **Vasco Núñez de Balboa** (*bas-ko nu-ńes de bal-bo-a*) z grupą Indian i żołnierzy przepłynął się przez bagniste tereny dzisiejszej Panamy i jako pierwszy Europejczyk dotarł do Oceanu Spokojnego, który nazwał **Mar del Sur** (*mar del sur*) (Morze Południowe).

Guaraní (*gła-ra-ni*) to nazwa grupy plemion indiańskich, które zamieszkują obszar graniczny dzisiejszego Paragwaju, Brazylii i Argentyny, oraz języka, którym się posługują. Język guaraní jest jednym z oficjalnych języków Paragwaju (obok hiszpańskiego). Przed odkryciem Ameryki **los guaraníes** (*los gła-ra-ni-es*) zapuszczali się żeglownymi rzekami daleko w głąb Amazonii.

Sol (*sol*) to dosłownie „słońce”. Peruwiański pieniądz został tak nazwany na cześć **Inti** (*in-ti*) — inkaskiego boga słońca.

Colón (*ko-lon*) to waluta Kostaryki i Salwadoru. Nazwa została nadana na cześć Kolumba, uważanego za odkrywcę Ameryki. Krzysztof Kolumb to po hiszpańsku **Cristóbal Colón** (*kris-to-bal ko-lon*).

Quetzal (*ke-cal*) to nazwa ptaka o wspaniałym zielonym upierzeniu, czczonego przez starożytnych Majów i Azteków jako symbol piękna i umiłowania wolności. Legenda głosi, że jeżeli schwytywany **quetzal** przebywał zbyt długo w niewoli, jego serce przestawało bić.

Lempira (*lem-pi-ra*) to imię osławionego wodza Indian z plemienia **Lenca** (*len-ka*), zamieszkującego dzisiejszy Salwador i Honduras. **Lempira** zasłynął z odwagi, z jaką stawiał czoło hiszpańskim najeźdźcom podczas podboju Ameryki.

Córdoba (*kor-do-ba*) to piękne miasto położone w południowej Hiszpanii. Trawieni nostalgią hiszpańscy konkwistadorzy często nadawali miejscowościom Nowego Świata nazwy rodzinnych miast i miasteczek, za którymi tak bardzo tęsknili. W Ameryce istnieje kilka miejscowości o nazwie **Córdoba**. W ten sam sposób został nazwany nikaraguański pieniądz.

Gierki językowe

Jakiś zwariowany specjalista od gier słownych i szarad przemieszał hasła w słowniku hiszpańsko-polskim. Spróbuj doprowadzić je do ładu, przyporządkowując hiszpańskim wyrazom umieszczonym z lewej strony ich polskie odpowiedniki z kolumny po prawej.

dinero	kupno
venta	konto
recibo	stan konta, saldo
monedas	gotówką
saldo	monety
cuenta	karta kredytowa
compra	pieniądze
tarjeta de crédito	banknoty
el banco	pokwitowanie
en efectivo	bank
clave	sprzedaż
billetes	wypłata
retiro	numer poufny (PIN)

Rozdział 12

¿Dónde está? — pytamy o drogę

W tym rozdziale:

- Opisujemy, gdzie coś się znajduje (bank, restauracja, muzeum)
- Kierunki (prawo / lewo, północ / południe itd.)
- Liczebniki porządkowe (pierwszy, drugi, trzeci itd.)
- No to idziemy, czyli **¡Vamos!** (*ba-mos*)

No to idziemy! — ten energiczny zwrot pomaga ruszyć w drogę, bez względu na długość zamierzonej wyprawy. Ale nie zawsze wiemy dokładnie, dokąd pójść, i wtedy przychodzi pora na zadanie bardzo, ale to bardzo ważnego pytania, które po hiszpańsku brzmi: **¿Dónde?** (*don-de*), czyli „Gdzie?”.

Pytanie, które pomoże dotrzeć do celu

Przyjrzyj się następującemu pytaniu:

¿Adónde vas? (a *don-de* bas) (Dokąd idziesz / jedziesz?)

Dónde, czyli „gdzie”, to pierwsze z trzech wielkich pytań — jest związane z miejscem, w którym coś się znajduje. Informuje o chęci odwiedzenia nieznanych i cudownych miejsc będących źródłem zupełnie nowych doświadczeń.

¿Adónde?, czyli „dokąd”, i **¿de dónde?**, czyli „skąd” — to następne ważne pytania, tym razem związane z ruchem, z przemieszczaniem się z miejsca na miejsce.

Gdzie, dokąd, skąd — wszystkie te pytania sprawiają, że podróżnicy, odkrywcy i poszukiwacze przygód od zarania dziejów wyruszają na dalekie, niebezpieczne wyprawy, żeby dotrzeć do przeróżnych miejsc na naszym globie i odkryć ich tajemnice. Na pozór niewinne pytanie, brzmiące „Gdzie rośnie pieprz?”, skłoniło całe zastępy nieustraszonych żeglarzy do opłynięcia wybrzeży Afryki, do sforsowania bezkresnych oceanów, a nawet do odkrycia nowego kontynentu. Z kolei pytanie „Skąd przyszli ci ludzie?” sprawia, że między obcymi sobie narodami tworzą się nowe, często głębokie więzi.

W większości przypadków pytanie **¿dónde?** pomaga po prostu znaleźć to, czego szukasz, i prowadzi do jakiegoś pospolitego, ale bardzo Ci w tym momencie potrzebnego miejsca. Gdzie bylibyśmy bez pytania „gdzie”? W tym rozdziale poćwiczysz jego stosowanie.

¿Adónde vamos? — Gdzie idziemy?

W rozdziale 3. znajdują się informacje na temat czasownika, którego w języku hiszpańskim najczęściej używa się razem z pytaniem **¿dónde?** (*don-de*) (gdzie?). Ponieważ szukanie miejsca, gdzie coś się znajduje, kojarzy się z ruchem i ponieważ większość z nas uważa, że ruch wiąże się ze stanem rzeczy, który może ulec zmianie, pytanie **¿dónde?** łączy się z czasownikiem **estar** (*es-tar*) (być, znajdować się), który — jak pewnie pamiętasz z rozdziału 3. — wyraża tymczasowy rodzaj bycia.

Zwróć uwagę na poniższe przykłady, w których użyte zostało pytanie **¿dónde?** z czasownikiem **estar**:

- ✓ **¿Dónde está el Museo Larco?** (*don-de es-ta el mu-se-o lar-ko*) (Gdzie jest Museo Larco?)
- ✓ **¿Dónde estamos ahora?** (*don-de es-ta-mos a-o-ra*) (Gdzie teraz jesteśmy?)
- ✓ **¿Dónde está el Hotel del Camino?** (*don-de es-ta el o-tel del ka-mi-no*) (Gdzie jest Hotel del Camino?)
- ✓ **¿Dónde estuviste anoche?** (*don-de es-tu-bis-te a-no-će*) (Gdzie byłeś wczoraj wieczorem?)

A teraz idealne zdanie dla kogoś, kto chce wiedzieć absolutnie wszystko:

¡Quiero saber el cómo, el cuándo y el dónde! (*kje-ro sa-ber el ko-mo el klan-do i el don-de*) (Chcę wiedzieć jak, kiedy i gdzie!)

Z kolei poniższe zdanie pomoże Ci wyrazić, że jesteś zdecydowany znaleźć to jedyne w swoim rodzaju miejsce bez względu na wszystko:

¡Dondequiera que esté, lo encontraremos! (*don-de-kje-ra ke es-te lo en-kon-tra-re-mos*) (Znajdziemy go / ją / je, gdziekolwiek by nie był / była / było!)

Określamy położenie względem nas samych

Istnieje sześć sposobów określenia położenia kogoś lub czegoś względem naszej osoby. Oto one:

- ✓ **delante** (*de-lan-te*) (przed)
 - **Paula camina delante de Clara** (*pal-la ka-mi-na de-lan-te de kla-ra*) (Paula idzie przed Clarą.)
- ✓ **detrás** (*de-tras*) (za)
 - **Clara va detrás de Paula.** (*kla-ra ba de-tras de pal-la*) (Clara idzie za Paulą.)
- ✓ **a la derecha** (*a la de-re-ća*) (po prawej, na prawo)
 - **A la derecha de Paula está Felipe.** (*a la de-re-ća de pal-la es-ta fe-li-pe*) (Na prawo od Pauli znajduje się Felipe.)
- ✓ **a la izquierda** (*a la is-kjer-da*) (po lewej, na lewo)
 - **José se pone a la izquierda de Clara.** (*ho-se se po-ne a la is-kjer-da de kla-ra*) (José ustawia się na lewo od Clary.)
- ✓ **debajo** (*de-ba-ho*) (pod)
 - **Hay césped debajo de los pies de José.** (*aj ces-ped de-ba-ho de los pjes de ho-se*) (Pod stopami Joségo jest trawa.)

✓ **encima** (en-si-ma) (nad, na)

- **La rama está encima de la cabeza de Paula.** (la ra-ma es-ta en-si-ma de la ka-be-sa de pał-la) (Gałąź znajduje się nad głową Pauli.)

Zanim przejdziemy do następnego punktu, musisz zrozumieć różnicę między dwoma bardzo podobnymi do siebie słowami: **derecho** (de-re-ćo) (prosto) i **derecha** (de-re-ća) (prawo, prawa strona).

Co takiego? — zapytasz pewnie. Powtórzmy raz jeszcze: jedyna różnica między powyższymi słowami polega na tym, że jedno kończy się na -a, a drugie na -o — a jednak mają zupełnie odmienne znaczenia!

✓ **derecho** (de-re-ćo) (prosto)

- **Siga derecho por esta calle.** (si-ga de-re-ćo por es-ta ka-je) (Proszę iść dalej prosto tą ulicą.)

✓ **derecha** (de-re-ća) (prawo, prawa strona)

- **En la esquina doble a la derecha.** (en la es-ki-na do-ble a la de-re-ća) (Na rogu proszę skrócić w prawo.)

Pogawędka

Po zarejestrowaniu się w hotelu Catalina pyta pana w recepcji, gdzie znajdują się restauracja i basen.

Catalina:
ka-ta-li-na

¿Dónde está el restaurante?
don-de es-ta el res-tał-ran-te
Gdzie jest restauracja?

Recepcjonista:

Está arriba, en el segundo piso.
es-ta a-rrí-ba en el se-gun-do pi-so
Na górze, na drugim piętrze.

Catalina:

¿En qué piso está la piscina?
en ke pi-so es-ta la pis-si-na
Na którym piętrze jest basen?

Recepcjonista:

Está en el quinto piso.
es-ta en el kin-to pi-so
Na piątym piętrze.

Puede tomar el ascensor.
ple-de to-mar el as-sen-sor
Może pani wjechać windą.

Catalina:

¿Y cómo llego al ascensor?
i ko-mo je-go al as-sen-sor
A jak dojść do windy?

Recepcjonista:

El ascensor está ahí, a la izquierda.
el as-sen-sor es-ta a-i a la is-kjer-da
Winda jest tam, na lewo.

Trenujemy orientację przestrzenną

Zwykle określamy położenie ludzi i przedmiotów, sytuując ich względem innych ludzi i przedmiotów. Używa się do tego specjalnych słów i wyrażení — z ich pomocą możesz dokładnie opisać, gdzie coś się znajduje:

- ✓ **al lado** (al *la*-do) (obok)
- ✓ **enfrente** (en-*fren*-te) (naprzeciwko)
- ✓ **dentro** (*den*-tro) (wewnątrz, w środku)
- ✓ **adentro** (a-*den*-tro) (wewnątrz, w środku; ponieważ **dentro** znaczy wewnątrz, **adentro** może również oznaczać kierunek ruchu: do wewnątrz, do środka)
- ✓ **fuera** (*fle*-ra) (na zewnątrz)
- ✓ **afuera** (a-*fle*-ra) (na zewnątrz; podobnie jak w przypadku słów **dentro** i **adentro**, **afuera** może wyrażać kierunek ruchu: na zewnątrz)
- ✓ **bajo** (*ba*-ho) (pod)
- ✓ **debajo** (de-*ba*-ho) (pod spodem)
- ✓ **abajo** (a-*ba*-ho) (na dole, na dół)
- ✓ **arriba** (a-*rri*-ba) (na górze, do góry)

Znajomość słów określających miejsce może się okazać bardzo przydatna! Przeczytaj uważnie poniższe zdania, w których zostały użyte terminy związane z określaniem położenia czegoś względem innych punktów orientacyjnych:

- ✓ **La pastelería está al lado del banco.** (la pas-te-le-ri-ja es-ta al *la*-do del *ban*-ko) (Cukiernia znajduje się obok banku.)
- ✓ **Enfrente del banco hay una zapatería.** (en-*fren*-te del *ban*-ko aj *u*-na sa-pa-te-ri-ja) (Naprzeciwko banku jest sklep z butami.)
- ✓ **Las mesas del café están afuera.** (las *me*-sas del ka-*fe* es-tan a-*fle*-ra) (Stoliki tej kawiarni znajdują się na zewnątrz.)
- ✓ **Cuando llueve, ponen las mesas adentro.** (*klan*-do *jle*-be po-nen las *me*-sas a-*den*-tro) (Kiedy pada deszcz, stawiają stoliki wewnątrz.)
- ✓ **Arriba hay cielo despejado.** (a-*rri*-ba aj *sje*-lo des-pe-*ha*-do) (Nad nami jest bezchmurne niebo.)
- ✓ **Hay árboles bajo mi balcón.** (aj *ar*-bo-les *ba*-ho mi bal-*kon*) (Pod moim balkonem rosną drzewa.)
- ✓ **Debajo de la calle pasa el tren subterráneo.** (de-*ba*-ho de la *ka*-je pa-sa el tran sub-te-*rra*-ne-o) (Pod tą ulicą przejeżdża podziemny pociąg.)
- ✓ **Este ascensor va arriba.** (es-te as-sen-sor ba a-*rri*-ba) (Ta winda jedzie do góry.)
- ✓ **Hay un gato dentro de la caja.** (aj un *ga*-to *den*-tro de la *ka*-ha) (Wewnątrz tego pudła jest kot.)

Słówka do zapamiętania

encontrar	en-kon-trar	znaleźć
la rama	la ra-ma	gałąź
el césped	el ses-ped	trawnik
la esquina	la es-ki-na	róg
despejado	des-pe-ha-do	pogodny, niezachmurzony
correr	ko-rrer	biegać
la caja	la ka-ha	pudełko, pudło
lejano	le-ha-no	daleki

Jak znaleźć coś na mapie

Podczas podróży trudno się obejść bez mapy. Pierwszą rzeczą, o którą powinieneś poprosić zaraz po przyjeździe do nowego miasta (na lotnisku, w wypożyczalni samochodów itp.), jest plan miasta. Dużo łatwiej będzie Ci się poruszać, jeżeli sprawdzisz wcześniej trasę na mapie lub jeśli ktoś wskaże Ci na planie, gdzie dokładnie znajduje się miejsce, którego szukasz.

Prawie na całym świecie używa się tej samej terminologii w celu określenia pozycji na mapie lub znalezienia drogi do jakiegoś miejsca. Związana jest ona ze stronami świata, czyli czterema podstawowymi kierunkami wyznaczanymi przez kompas. Następujące słówka pomogą Ci odróżnić po hiszpańsku północ od południa i wschód od zachodu:

- ✓ **el norte** (el nor-te) (północ)
- ✓ **el sur** (el sur) (południe)
- ✓ **el este** (el es-te) (wschód)
- ✓ **el oeste** (el o-es-te) (zachód)
- ✓ **el levante** (el le-ban-te) (wschód)
- ✓ **el oriente** (el o-rjen-te) (wschód)
- ✓ **el poniente** (el po-njen-te) (zachód)

Norte, sur, este i oeste to słowa zaczerpnięte ze staroangielskiego i używane w języku hiszpańskim do określania stron świata. Nawiasem mówiąc, **norte** pochodzi od praindoeuropejskiego słowa **ner**, które oznacza lewą stronę — gdyż północ znajduje się po lewej stronie, kiedy o świecie stajemy twarzą do słońca. Z kolei **levante, oriente i poniente** to słowa pochodzące z łaciny. Oznaczają miejsce, gdzie słońce wstaje (**levante**), rodzi się (**oriente**) lub kładzie się spać (**poniente**). Używa się ich w różnych utartych zwrotach: **viento del poniente** (bjen-to del po-njen-te) (wiatr zachodni), **Oriente Próximo** (o-rjen-te pro-ksi-mo) (Bliski Wschód), **levante mediterráneo** (le-ban-te me-di-te-rra-ne-o) (rejon wschodnich wybrzeży Morza Śródziemnego) itp.

A oto kilka zdań związanych z określaniem położenia na mapie, które możesz teraz poćwiczyć:

- ✓ **La avenida Venus está al este de aquí.** (la a-be-ni-da be-nus es-ta al es-te de a-ki)
(Aleja Venus znajduje się na wschód stąd.)
- ✓ **Al oeste se encuentra la calle Las Violetas.** (al o-es-te se en-klen-tra la ka-je las bjo-le-tas)
(Na zachód stąd znajduje się ulica Las Violetas.)
- ✓ **El parque está al norte.** (el par-ke es-ta al nor-te) (Park mieści się na północ stąd.)
- ✓ **Al sur se va hacia el río.** (al sur se ba ha-sja el ri-jo) (Na południe idzie się w stronę rzeki.)
- ✓ **El oriente es donde el sol se levanta.** (el o-rjen-te es don-de el sol se le-ban-ta)
(Wschód to miejsce, gdzie słońce wschodzi.)
- ✓ **El poniente es donde el sol se pone.** (el po-njen-te es don-de el sol se po-ne)
(Zachód to miejsce, gdzie słońce zachodzi.)
- ✓ **Jordania está en el Oriente Próximo.** (hor-da-nja es-ta en el o-rjen-te pro-ksi-mo)
(Jordania znajduje się na Bliskim Wschodzie.)
- ✓ **China está en el Extremo Oriente.** (či-na es-ta en el ex-tre-mo o-rjen-te) (Chiny znajdują się na Dalekim Wschodzie.)
- ✓ **América está al este del Océano Pacífico.** (a-me-ri-ka es-ta al es-te del o-se-a-no pa-si-fi-ko) (Ameryka znajduje się po wschodniej stronie Pacyfiku.)
- ✓ **Asia está al oeste del Pacífico.** (a-sja es-ta al o-es-te del pa-si-fi-ko) (Azja znajduje się po zachodniej stronie Pacyfiku.)

Poniższe słowa i zwroty mogą być pomocne przy udzielaniu ogólnych wskazówek na temat położenia jakiegoś konkretnego miejsca:

- ✓ **la calle** (la ka-je) (ulica)
- ✓ **la avenida** (la a-be-ni-da) (aleja)
- ✓ **el bulevar** (el bu-le-bar) (bulwar)
- ✓ **el río** (el ri-jo) (rzeka)
- ✓ **la plaza** (la pla-sa) (plac)
- ✓ **el parque** (el par-ke) (park)
- ✓ **el jardín** (el har-din) (ogród)
- ✓ **el barrio** (el ba-rrjo) (dzielnica)
- ✓ **izquierda** (is-kjer-da) (lewo, lewa)
- ✓ **derecha** (de-re-ća) (prawo, prawa)
- ✓ **derecho / recto** (de-re-ćo / rek-to) (prosto)
- ✓ **doblar / girar** (do-blar / hi-rar) (skręcać)
- ✓ **seguir** (se-gir) (iść dalej)
- ✓ **la cuadra / la manzana** (la kład-ra / la man-sa-na) (odległość między dwiema przecznicami; dosł. grupa domów ograniczona ulicami).

Pytanie o drogę jest zwykle dosyć kłopotliwe. Ludzie, którzy tłumaczą nam, w jaki sposób możemy gdzieś trafić, dobrze znają miasto i wszystko wydaje im się takie oczywiste! Dlatego też powinniśmy wyćwiczyć wzrok i słuch i jak najlepiej przyswoić sobie podane poniżej zwroty:

- ✓ **En el barrio hay una avenida ancha.** (en el *ba-rrjo* aj *u-na a-be-ni-da an-ća*)
(W tej dzielnicy jest szeroka aleja.)
- ✓ **Nuestra calle va de norte a sur.** (*nles-tra ka-je ba de nor-te a sur*) (Nasza ulica biegnie z północy na południe.)
- ✓ **Mi tía vive en la Cerrada del Olivo.** (mi *ti-ja bi-be en la se-rra-da del o-li-bo*) (Moja ciotka mieszka w zaułku Cerrada del Olivo. [**Cerrada** to zaułek, ulica bez przejazdu.])
- ✓ **Junto al río hay un gran parque.** (*hun-to al ri-jo aj un gran par-ke*) (Obok rzeki jest duży park.)
- ✓ **La plaza está en el centro de la ciudad.** (la *pla-sa es-ta en el sen-tro de la sju-dad*)
(Plac znajduje się w centrum miasta.)
- ✓ **En el jardín hay juegos para niños.** (en el *har-din aj hle-gos pa-ra ni-ños*)
(W ogrodzie jest plac zabaw dla dzieci; dosł. W ogrodzie są zabawy dla dzieci.)
- ✓ **El Zócalo de México es una plaza enorme.** (el *so-ka-lo de me-hi-ko es u-na pla-sa e-nor-me*) (Zócalo w Meksyku to olbrzymi plac.)
- ✓ **Esa avenida se llama La Alameda.** (*e-sa a-be-ni-da se ja-ma la a-la-me-da*)
(Ta aleja nazywa się La Alameda [aleja Topolowa]).

Pogawędka

Ana Luisa jest artystką i nie może się doczekać, żeby zwiedzić słynne Muzeum Grafiki w Meksyku. Ma zamiar pójść tam piechotą z hotelu, żeby uniknąć korków, częstych o tej porze dnia.

Ana Luisa: **Disculpe, ¿cómo llego al Museo de la Estampa?**
dis-kul-pe ko-mo je-go al mu-se-o de la es-tam-pa
Przepraszam, jak mogę dojść do Muzeum Grafiki?

Recepcjonistka: **Muy fácil. Está muy cerca.**
muj fa-sil es-ta muj ser-ka
To bardzo łatwe. Jest blisko stąd.

Sale del hotel...
sa-le del o-tel
Muszę wyjść z hotelu...

Ana Luisa: **¿Dónde está la salida?**
don-de es-ta la sa-li-da
Gdzie jest wyjście?

Recepcjonistka: **La salida está a la derecha.**
la sa-li-da es-ta a la de-re-ća
Wyjście jest po prawej stronie.

Al salir va hacia la izquierda...al sa-*lir* ba a-sja la is-*kjer*-da

Po wyjściu z hotelu musi pani iść w lewo...

camina hasta la segunda calle...ka-mi-na as-ta la se-*gun*-da ka-je

dojść do drugiej ulicy...

da vuelta a la derecha, camina una cuadra...da *blél*-ta a la de-re-*ća* ka-mi-na u-na *kład*-ra

skręcić w prawo, przejść jedną przecznicę...

y llega al museo.i *je*-ga al mu-se-o

i dotrze pani do muzeum.

Ana Luisa:

Gracias por su ayuda.*gra*-sjas por su a-*ju*-da

Dziękuję za pomoc.

Wchodzimy na górę — czasownik subir

Poniżej zamieszczona została odmiana w czasie teraźniejszym regularnego czasownika **subir** (su-*bir*) (wchodzić na górę, wspinać się). Jest on bardzo pożyteczny, kiedy masz zamiar wejść lub wjechać na górę (po schodach, windą lub w jakikolwiek inny sposób). Jego temat to **sub-** (sub).

Koniugacja

yo subo

tú subes

él, ella, usted sube

nosotros subimos

vosotros subís

ellos, ellas, ustedes suben

Wymowa

jo su-bo

tu su-bes

el e-ja us-*ted* su-be

no-so-tros su-bi-mos

bo-so-tros su-bis

e-jos e-jas us-*te*-des su-ben

Systematyczne ćwiczenie odmiany czasowników jest niezwykle ważne. Regularnie ćwicząc odmianę, po jakimś czasie zapamiętujemy poszczególne formy czasowników w zupełnie naturalny sposób. Poniższe przykłady pomogą Ci zapamiętać i stosować odruchowo odmianę czasownika **subir**:

- ✓ **Suben por esa escalera.** (su-ben por e-sa es-ka-le-ra) (Wchodzą po tych schodach.)
- ✓ **Subes por esa calle, a la izquierda.** (su-bes por e-sa ka-je a la is-*kjer*-da) (Idziesz w górę tą ulicą, w lewo.)
- ✓ **Nosotros vamos a subir con ustedes.** (no-so-tros ba-mos a su-*bir* kon us-*te*-des) (Wejdziemy z wami na górę.)
- ✓ **El ascensor de la derecha sube.** (el as-sen-*sor* de la de-re-*ća* su-be) (Winda po prawej stronie jedzie do góry.)
- ✓ **Yo subo allí todos los días.** (jo su-bo a-*ji* to-dos los di-jas) (Chodzę tam codziennie [kiedy chodzi o miejsce usytuowane na górze].)

Schodzimy na dół — czasownik bajar

Kiedy wejdziemy na górę, prędzej czy później musimy zejść na dół. Czasownik wyrażający czynność schodzenia lub zjeżdżania w dół to **bajar** (ba-*har*) (schodzić, zjeżdżać). Jest to czasownik regularny, a jego temat to **baj-** (bah). Oto, jak odmienia się go w czasie teraźniejszym:

koniugacja

yo bajo
tú bajas
él, ella, usted baja
nosotros bajamos
vosotros bajáis
ellos, ellas, ustedes bajan

Wymowa

yo ba-ho
tu ba-has
el e-ja us-*ted* ba-ha
no-so-tros ba-*ha*-mos
bo-so-tros ba-*ha*-is
e-jos e-jas us-*te*-des ba-han

Tak jak małe dzieci uczą się schodzenia po schodach, tak my uczymy się odmiany czasownika **bajar** — powtarzając w koło Macieju poniższe przykłady zdań:

- ✓ **Ella baja por la escalera.** (e-ja ba-ha por la es-ka-*le*-ra) (Ona schodzi po schodach.)
- ✓ **Bajamos por esta calle.** (ba-*ha*-mos por es-ta ka-*je*) (Idziemy w dół tą ulicą.)
- ✓ **Tú bajas del coche con el perro.** (tu ba-has del ko-*će* kon el pe-rro) (Ty wysiadasz z auta z psem.)
- ✓ **Dicen que ya van a bajar.** (di-sen ke ja ban a ba-*har*) (Mówią, że zaraz zjedą.)

Trochę tu, trochę tam

W języku hiszpańskim rozróżnienie między tym, co znajduje się „tu”, a tym, co jest „tam”, jest często dosyć płynne i w niektórych przypadkach używa się obu słów wymiennie. Dlatego nie przejmuj się zbytnio, jeśli się pomylisz, gdyż prawdopodobnie ujdzie to zupełnie uwadze Twojego rozmówcy!

Po hiszpańsku można powiedzieć „tu” i „tam” na dwa różne sposoby. Poza tym, jak już wspomnieliśmy, Hiszpanie i Latynosi używają często tych słów wymiennie, nie zważając na ich podstawowe znaczenie. „Tu” i „tam” to przysłówki, co oznacza, że zwykle występują razem z określanymi przez siebie czasownikami oraz innymi zwrotami związanymi z położeniem w przestrzeni.

- ✓ **allá** (a-*ja*) (tam)
- ✓ **allí** (a-*ji*) (tam)
- ✓ **acá** (a-*ka*) (tu, tutaj)
- ✓ **aquí** (a-*ki*) (tu, tutaj)

Poniższe zdania obrazują użycie słów „tu” i „tam” w różnych sytuacjach. W prawie wszystkich przykładach można użyć wymiennie słów **allá**, **allí**, **acá** i **aquí**.

- ✓ **Allí, en la esquina, está el banco.** (a-ji en la es-ki-na es-ta el ban-ko) (Tam na rogu jest bank.)
- ✓ **Allá van los turistas.** (a-ja ban los tu-ris-tas) (Tam idą turyści.)
- ✓ **Aquí se come muy bien.** (a-ki se ko-me muj bjen) (Tutaj można dobrze zjeść.)
- ✓ **Acá está el museo.** (a-ka es-ta el mu-se-o) (Tutaj jest muzeum.)
- ✓ **¡Ven acá!** (ben a-ka) (Chodź tutaj!)
- ✓ **¡Corre allá!** (ko-rre a-ja) (Biegnij tam!)

Czasem chcemy opowiedzieć o rzeczach, które można znaleźć wszędzie, lub wręcz przeciwnie — których nigdzie nie ma. Poniższe zwroty pomogą Ci wyrazić po hiszpańsku te szczególne przypadki:

- ✓ **en / por todas partes** (en / por to-das par-tes) (wszędzie)
- ✓ **en / por ninguna parte** (en / por nin-gu-na par-te) (nigdzie)

Z pomocą następujących zdań możesz przećwiczyć użycie obu tych zwrotów:

- ✓ **En todas partes hay gente simpática.** (en to-das par-tes aj hen-te sim-pa-ti-ka) (Wszędzie są sympatyczni ludzie.)
- ✓ **Busqué mis llaves por todas partes.** (bus-ke mis ja-bes por to-das par-tes) (Wszędzie szukałem kluczy.)
- ✓ **En ninguna parte encuentro mis llaves.** (en nin-gu-na par-te en-klen-tro mis ja-bes.) (Nigdzie nie mogę znaleźć moich kluczy.)
- ✓ **Mira por todas partes cuando busca algo.** (mi-ra por to-das par-tes klan-do bus-ka al-go.) (Kiedy czegoś szuka, patrzy wszędzie.)

Liczebniki porządkowe

Kiedy chcemy na przykład zwrócić uwagę na kolejność dni tygodnia, mówimy, że pierwszy jest poniedziałek, drugi wtorek, trzecia środa itd. Słowa „pierwszy”, „drugi”, „trzecia” — to właśnie liczebniki porządkowe. Różnią się one od liczebników „jeden”, „dwa” i „trzy”, a ich nazwa pochodzi od tego, że opisują porządek, czyli kolejność występowania tego, do czego się odnoszą.

Kiedy ktoś nam tłumaczy, jak dotrzeć w konkretne miejsce, często wypowiada zwroty typu: za „trzecim” blokiem skręcić w lewo albo wejść na „czwarte” piętro. Nic więc dziwnego, że liczebniki porządkowe są nadzwyczaj przydatne. Oto ich pierwsza dziesiątka:

- ✓ **primero** (pri-me-ro) (pierwszy)
- ✓ **segundo** (se-gun-do) (drugi)
- ✓ **tercero** (ter-se-ro) (trzeci)

- ✓ **cuarto** (*klaŕ-to*) (czwarty)
- ✓ **quinto** (*kin-to*) (piąty)
- ✓ **sexto** (*seks-to*) (szósty)
- ✓ **séptimo** (*sep-ti-mo*) (siódmy)
- ✓ **octavo** (*ok-ta-bo*) (ósmý)
- ✓ **noveno** (*no-be-no*) (dziewiąty)
- ✓ **décimo** (*de-si-mo*) (dziesiąty)

A teraz kilka przykładów, które pomogą Ci poćwiczyć stosowanie liczebników porządkowych:

- ✓ **Vivo en el octavo piso.** (*bi-bo en el ok-ta-bo pi-so*) (Mieszkam na ósmym piętrze.)
- ✓ **En la tercera calle hay un museo.** (*en la ter-se-ra ka-je aj un mu-se-o*) (Trzy ulice stąd jest muzeum; dosł. Na trzeciej ulicy jest muzeum.)
- ✓ **Este es el cuarto cine que veo aquí.** (*es-te es el klaŕ-to si-ne ke be-o a-ki*) (To czwarte kino, które tu widzę.)
- ✓ **En el primer piso hay una florería.** (*en el pri-mer pi-so aj u-na flo-re-ri-ja*) (Na pierwszym piętrze jest kwiaciarnia.)
- ✓ **Voy a bajar al segundo piso.** (*boj a ba-har al se-gun-do pi-so*) (Zejdę na drugie piętro.)
- ✓ **La terraza está en el decimonoveno piso.** (*la te-rra-sa es-ta en el de-si-mo-no-be-no pi-so*) (Taras mieści się na dziewiętnastym piętrze.)

Pogawędka

Ana Luisa właśnie kupiła w kiosku kilka pocztówek i teraz chciałaby kupić znaczki. Pyta sprzedawcę, gdzie się znajduje najbliższa poczta.

Ana Luisa: **¿Me puede decir dónde está la Oficina de Correos?**
a-na lli-sa me ple-de de-sir don-de es-ta la o-fi-si-na de ko-rre-os
 Może mi pan powiedzieć, gdzie jest poczta?

Kioskarz: **Está a tres cuerdas.**
es-ta a tres klad-ras
 Jest o trzy przecznice stąd.

Va derecho hasta la catedral...
ba de-re-cho as-ta la ka-te-dral
 Pójdzie pani prosto aż do katedry...

sigue derecho al lado de la catedral...
si-ge de-re-cho al la-do de la ka-te-dral
 pójdzie pani dalej prosto obok katedry...

cruza la plaza, siempre derecho...
kru-sa la pla-sa sjem-pre de-re-cho
 przejdzie pani przez plac, ciągle prosto...

y llega a la Oficina de Correos.
i je-ga a la o-fi-si-na de ko-rre-os
i dojdzie pani do poczty.

Ana Luisa: **Muy gentil, muchas gracias.**
muj hen-til mu-čas gra-sjas
Jest pan bardzo miły. Bardzo dziękuję.

Jak daleko mamy iść — cerca i lejos

Teraz zajmiemy się słowami **cerca** (*ser-ka*) (blisko) i **lejos** (*le-hos*) (daleko). Używa się ich, kiedy chcemy dowiedzieć się, w jakiej odległości znajduje się dane miejsce, i ewentualnie ocenić, czy dotarcie tam wymaga dużego wysiłku.

Pogawędka

Inés zastanawia się, jak spędzić dzień. Nie może się zdecydować, czy pójść do kina, czy do muzeum. A może i tu, i tu? Najpierw musi się dowiedzieć, czy kino i teatr są blisko miejsca, gdzie akurat się znajduje, i czy są w niewielkiej odległości od siebie.

Inés: **¿Está lejos el cine Las Flores?**
i-nes es-ta le-hos el si-ne las flo-res
Czy kino Las Flores jest daleko?

Martina: **No, está muy cerca, a sólo dos cuerdas.**
mar-ti-na no es-ta muj ser-ka a so-lo dos kła-dras
Nie, jest bardzo blisko, tylko dwie przecznice stąd.

Inés: **¿Y el Teatro Bolívar?**
i el te-a-tro bo-li-bar
A teatr Bolívar?

Martina: **El Teatro Bolívar sí está lejos, tiene que tomar el metro.**
el te-a-tro bo-li-bar si es-ta le-hos tje-ne ke to-mar el me-tro
Teatr Bolívar jest daleko, musi pani pojechać metrem.

Słówka do zapamiętania

la calle	la <i>ka</i> -je	ulica
la avenida	la a-be- <i>ni</i> -da	aleja
el bulevar	el bu-le- <i>bar</i>	bulwar
el barrio	el <i>ba</i> -rrjo	dzielnica
doblar	do- <i>blar</i>	skręcać
seguir	se- <i>gir</i>	iść / jechać dalej
la cuadra	la <i>kta</i> -dra	przestrzeń od przecznicy do przecznicy

Gierki językowe

Zaprosiłeś Felipa i Bárbarę Rodríguez na swoją imprezę urodzinową. Wysłałeś do wszystkich gości zaproszenia z adresem oraz pisemnymi wskazówkami, jak dotrzeć do Ciebie do domu. Barbara i Felipe prawie nie mówią po polsku i proszą Cię, żebyś przetłumaczył im wyjaśnienia dotyczące adresu. Oto one:

Dochodzisz do placu. _____

Idziesz obok katedry. _____

Idziesz prosto aż do alei Kasztanowej. _____

Skręcasz w lewo. _____

Idziesz na północ, do ulicy Szerokiej. _____

Skręcasz w prawo. _____

Idziesz dwie przecznice dalej i skręcasz w lewo w bulwar Królewski. _____

Mój dom znajduje się za kościołem Św. Klary _____

Rozdział 13

Pobyty w hotelu

W tym rozdziale:

- ▶ Wybieramy pokój w hotelu
- ▶ Poznajemy czasowniki **despertar** i **dormir**
- ▶ Uczymy się stosować zaimki dzierżawcze

W Ameryce Łacińskiej hotele są często bardzo malownicze. W regionach o ciepłym klimacie nierzadko część instalacji hotelowych mieści się na wolnym powietrzu — na tarasach, dziedzińcach oraz na słynnych patio. W większości przypadków miejsca te są pełne kwiatów oraz egzotycznych roślin i drzew, a czasem nawet ptaków. W tym rozdziale dowiesz się, jak wybrać pokój i zameldować się w hotelu w którymkolwiek z krajów hiszpańskojęzycznych.

Wystawiamy hotel na próbę

Często docieramy do hotelu bardzo znużeni trudami podróży. Pomimo zmęczenia dobrze jest zmobilizować się i obejrzeć hotelowy pokój przed podjęciem ostatecznej decyzji. Jest to ważne zwłaszcza w miejscach, gdzie obowiązujące standardy (szczególnie higieniczne) znacznie różnią się od tych, do których jesteśmy przyzwyczajeni, i zwłaszcza w hotelach mających mniej niż cztery gwiazdki. Zaletą hoteli niższej kategorii jest to, że są zwykle o wiele tańsze.

Oglądając pokój hotelowy, zwróć uwagę na:

- ✓ **Wnętrze szafek**
- ✓ **Łazienkę:** Czy aby na pewno ma ciepłą wodę? Czy spłuczka klozetowa nie jest przypadkiem zepsuta?
- ✓ **Okna:** Na którą stronę wychodzą? Czy jest to hałaśliwe miejsce?

Poza tym, jeżeli przyjechałeś samochodem, zanim zdecydujesz się na wybór hotelu, postaraj się znaleźć miejsce parkingowe, zwłaszcza gdy hotel położony jest w którejś ze starych kolonialnych dzielnic, jakie znajdują się w większości latynoamerykańskich miast. W niektórych hotelach może wyjść Ci na spotkanie pracownik hotelu, oferując pomoc w zaparkowaniu samochodu i wniesieniu bagażu.

Przed dotarciem do hotelu dobrze jest zapoznać się z poniższymi zwrotami, które mogą ułatwić wybranie odpowiedniego pokoju:

- ✓ **con baño** (kon *ba-ño*) (z łazienką)
- ✓ **con agua caliente** (kon *a-gła ka-ljen-te*) (z ciepłą wodą)

- ✓ **sólo con agua fría** (so-lo kon a-gła fri-ja) (tylko z zimną wodą)
- ✓ **a la calle** (a la ka-je) ([okna] od ulicy)
- ✓ **al interior** (al in-te-rior) ([okna] od podwórka)
- ✓ **la piscina / la alberca** (la pis-si-na / la al-ber-ka) (basen)

Podobnie jak w innych językach, w hiszpańskim istnieją synonimy, czyli słowa o tym samym znaczeniu. Na przykład wyrazy **la habitación** (la a-bi-ta-sjon) oraz **el cuarto** (el klar-to) znaczą „pokój”. W tekście podajemy zwykle oba synonimy, a jeżeli któregoś ze słów używa się częściej w jakimś konkretnym kraju, zaznaczamy to w nawiasie.

Pogawędka

Anita wie, jak ważne jest znalezienie miejsca parkingowego, zwłaszcza w pięknych kolonialnych dzielnicach latynoamerykańskich miast, gdzie — z wyjątkiem dużych hoteli — prawie nie ma parkingów.

Anita Smith: **Buenas tardes, ¿tienen estacionamiento para mi auto?**
a-ni-ta smis ble-nas tar-des tje-nen es-ta-sjo-na-mjen-to pa-ra mi ał-to
Dzień dobry. Czy mają państwo parking dla gości [dosł. dla
mojego auta]?

Recepcjonista: **Sí, hay estacionamiento. Está en el portón al lado de este. Ya van a abrirle.**
si aj es-ta-sjo-na-mjen-to es-ta en el por-ton al la-do de es-te ja
ban a a-brir-le
Tak, mamy parking. Jest w bramie obok tego wejścia. Zaraz
pani otworzymy.

Anita Smith: **Gracias. Espero afuera.**
gra-sjas es-pe-ro a-fle-ra
Dziękuję. Poczekam na zewnątrz.

Słówka do zapamiętania

el estacionamiento	el es-ta-sjo-na-mjen-to	parking (w Meksyku)
el aparcamiento	el a-par-ka-mjen-to	parking (w Hiszpanii)
el portón	el por-ton	brama
abrir	a-brir	otwierać
esperar	es-pe-rar	czekać
afuera	a-fle-ra	na zewnątrz

Zajrzyj do rozdziału 5. i poszukaj dialogu, w którym była mowa o rezerwacji stolika w restauracji. Wystarczy, że zamienisz słowo „stół” na „pokój” i — rozmowa gotowa!

Pogawędka

Anita, która dopiero co przyjechała do miasta, znajduje się w recepcji dużego hotelu, gdzie pyta o pokój na najbliższą noc.

Anita Smith:
a-ni-ta smis

Necesito una habitación con baño.
ne-se-si-to u-na a-bi-ta-sjon kon ba-ño
Potrzebny mi jest pokój z łazienką.

Recepcjonista:

¿Le gusta hacia la calle o hacia el patio?
le gus-ta a-sja la ka-je o a-sja el pa-tjo
Woli pani z oknami od ulicy czy od podwórka?

Anita Smith:

Prefiero hacia el patio.
pre-fje-ro a-sja el pa-tjo
Wolę z oknami od podwórka.

Recepcjonista:

Las del patio son muy tranquilas. Las habitaciones hacia el patio cuestan cuarenta pesos, sin desayuno.
las del pa-tjo son muj tran-ki-las las a-bi-ta-sjo-nes a-sja el pa-tjo
kles-tan kła-ren-ta pe-sos sin de-sa-ju-no
Pokoje z oknami od podwórka są bardzo spokojne. Kosztują czterdzieści peso, bez śniadania.

Anita Smith:

¿En el primer piso?
en el pri-mer pi-so
Na pierwszym piętrze?

Recepcjonista:

No, las del segundo piso. Las del primero son a cincuenta pesos.
no las del se-gun-do pi-so las del pri-me-ro son a sin-klen-ta pe-sos
Nie, te na drugim piętrze. Pokoje na pierwszym piętrze kosztują pięćdziesiąt peso.

Anita Smith:

Prefiero una en el primer piso.
pre-fje-ro u-na en el pri-mer pi-so
Wolę pokój na pierwszym piętrze.

Recepcjonista:

Muy bien, señora.
muj bjen se-ño-ra
Bardzo dobrze.

Słówka do zapamiętania

doble	do-ble	dwuosobowy
el baño	el ba-ño	łazienka
hacia	a-sja	w stronę
tranquilo	tran-ki-lo	spokojny
primer, primero	pri-mer pri-me-ro	pierwszy
el piso	el pi-so	piętro
preferir	pre-fe-rir	woleć

Pogawędka

W jednym hotelu można często znaleźć pokoje o różnym standardzie, dlatego nierzadko możemy wybrać rodzaj wyposażenia, który bardziej nam odpowiada. W poniższym dialogu recepcjonista pyta Anitę o różne szczegóły dotyczące pokoju.

- Recepcjonista: **¿Prefiere con cama matrimonial o con dos camas?**
 pre-fje-re kon ka-ma ma-tri-mo-njal o kon dos ka-mas
 Woli pani pokój z dwuosobowym łóżkiem czy z dwoma pojedynczymi?
- Anita Smith: **Prefiero con dos camas.**
 a-ni-ta smis pre-fje-ro kon dos ka-mas
 Wolę z dwoma łózkami.
- Recepcjonista: **Tengo disponible en el primer piso la habitación número ciento diecinueve. ¿Quiere verla?**
 ten-go dis-po-ni-ble en el pri-mer pi-so la a-bi-ta-sjon nu-me-ro sjen-to dje-si-nle-be kje-re ber-la
 Na pierwszym piętrze jest wolny pokój numer sto dziewiętnaście. Czy chce go pani zobaczyć?
- Anita Smith: **Sí, quiero verla.**
 si kje-ro ber-la
 Tak, chcę go zobaczyć.
- Recepcjonista: **Pedro, acompaÑe a la señora a la habitación ciento diecinueve. Aquí está la llave.**
 pe-dro a-kom-pa-Ñe a la se-ño-ra a la a-bi-ta-sjon sjen-to dje-si-nle-be a-ki es-ta la ja-be
 Pedro, zaprowadź panią do pokoju sto dziewiętnaście. Tu jest klucz.

Słówka do zapamiętania

la cama	la ka-ma	łóżko
matrimonial / de matrimonio	ma-tri-mo-njal / de ma-tri-mo-njo	dwuosobowe (dost. małżeńskie)
disponible	dis-po-ni-ble	wolny, do dyspozycji
ver	ber	widzieć, oglądać
acompañar	a-kom-pa-ñar	towarzyszyć
la llave	la ja-be	klucz

Pogawędka

Anita ma ochotę zrelaksować się w pokoju. Marzy o kąpeli. Ale najpierw musi sprawdzić, czy pokój ma własną łazienkę i wannę. Jeżeli nie, będzie musiała zmienić plany...

Pedro: **La ciento diecinueve está en el segundo patio. Es una habitación preciosa.**
 pe-dro la sjen-to dje-si-nfe-be es-ta en el se-gun-do pa-tjo es u-na a-bi-ta-sjon pre-sjo-sa
 Sto dziewiętnastka znajduje się przy drugim patio. To śliczny pokój.

Anita Smith: **¿Tiene baño?**
 a-ni-ta smis tje-ne ba-ño
 Ma łazienkę?

Pedro: **¡Sí. Pase, por aquí está el baño.**
 si pa-se por a-ki es-ta el ba-ño
 Tak. Proszę tędy, tu jest łazienka.

Anita Smith: **¿El baño no tiene bañera?**
 el ba-ño no tje-ne ba-ñe-ra
 Ta łazienka nie ma wanny?

Pedro: **No. Como hace calor, aquí la gente prefiere ducharse.**
 no ko-mo a-se ka-lor a-ki la hen-te pre-fje-re du-çar-se
 Nie. Tutaj wszyscy wolą brać prysznic, bo jest gorąco.

Anita Smith: **¿Hay agua caliente?**
 aj a-gła ka-ljen-te
 Czy jest ciepła woda?

Pedro: **Sí, hay agua caliente y fría todo el día.**
 si aj a-gła ka-ljen-te i fri-ja to-do el di-ja
 Tak, ciepła i zimna woda są przez cały dzień.

Słówka do zapamiętania

precioso	pre-sjo-so	śliczny
la bañera	la ba-ñe-ra	wanna
ducharse	du-ćar-se	brać prysznic
caliente	ka-ljen-te	ciepły / ciepła
frío	fri-jo	zimny

Pogawędka

Anita pogodziła się już z myślą, że będzie się musiała obejść bez kąpeli. Przyszło jej do głowy, że w zamian za to mogłaby się trochę odprężyć, oglądając telewizję. W tym celu musi się jednak natychmiast dowiedzieć, czy w pokoju jest telewizor, bo jeżeli nie — bardzo prawdopodobne, że znowu będzie musiała zmienić plany...

Anita Smith: **¿La habitación tiene televisión?**
 a-ni-ta smis la a-bi-ta-sjon tje-ne te-le-bi-sjon
 Czy w pokoju jest telewizor?

Pedro: **Sí, tiene un excelente televisor. Está dentro de este mueble. Aquí está el control remoto.**
 pe-dro si tje-ne un e-kse-len-te te-le-bi-sor es-ta den-tro de es-te mfe-ble a-ki
 es-ta el kon-trol re-mo-to.
 Tak, jest tu świetny telewizor. Znajduje się w tej szafce. A tutaj jest pilot.

Anita Smith: **¿Se puede ver canales en inglés?**
 se pfe-de ber ka-na-les en in-gles
 Czy są jakieś programy po angielsku?

Pedro: **Sí, hay muchos canales en inglés y también en español.**
 si aj mu-ćos ka-na-les en in-gles i tam-bjen en es-pa-ñol
 Tak, jest dużo programów po angielsku i po hiszpańsku.

Słówka do zapamiętania

la ventana	la ben-ta-na	okno
abrir	a-brir	otwierać
el mueble	el mfe-ble	mebel
el canal	el ka-nal	program [telewizyjny]; kanał

Pogawędka

Anicie spodobał się hotel. Co prawda musiała zrezygnować z kąpeli, ale za to jest co oglądać w telewizji i pokój jest naprawdę przytulny. Teraz musi dopełnić formalności związanych z zameldowaniem.

Anita Smith: **Me gusta la habitación ciento diecinueve. La voy a tomar.**
a-ni-ta smis me *gus*-ta la a-bi-ta-sjon *sjen*-to dje-si-nle-be la boj a to-mar
Podoba mi się pokój sto dziewiętnaście. Biorę go.

Recepcjonista: **¿Cuántos días desea quedarse?**
kłan-tos di-jas de-se-a ke-dar-se
Na ile dni się pani zatrzyma?

Anita Smith: **Me quedo tres días.**
me *ke*-do tres di-jas
Zatrzymam się trzy dni.

Recepcjonista: **Haga el favor de registrarse. El desayuno no está incluido en el precio. ¿Va a hacer un depósito por primera noche?**
a-ga el fa-bor de re-his-trar-se el de-sa-ju-no no es-ta in-kłi-do
en el *pre*-sjo ba a a-ser el de-po-si-to por pri-me-ra no-će
Proszę się zarejestrować. Śniadanie nie jest wliczone w cenę pokoju. Czy wpłaci pani zaliczkę za pierwszą noc?

Anita Smith: **Sí, lo voy a hacer. ¿Con tarjeta o en efectivo?**
si lo boj a a-ser kon tar-he-ta o en e-fek-ti-bo
Tak, wpłacę zaliczkę. Kartą kredytową czy gotówką?

Recepcjonista: **Como usted guste.**
ko-mo us-ted *gus*-te
Jak pani woli.

Anita Smith: **¿Me pueden despertar a las siete de la mañana?**
me *płe*-den des-per-tar a las *sje*-te de la ma-ria-na
Możecie mnie państwo obudzić o siódmej rano?

Recepcjonista: **Como no. Que pase buenas noches.**
ko-mo no ke *pa*-se *ble*-nas no-ćes
Oczywiście. Życzę pani dobrej nocy.

Słówka do zapamiętania

¿cuánto?	<i>kłan</i> -to	ile? jak długo?
quedarse	<i>ke</i> -dar-se	zostać
registrarse	re-his-trar-se	zameldować się (w hotelu)
incluido	in-kłi-do	włączony, wliczony
precio	<i>pre</i> -sjo	cena

Meldujemy się w hotelu oraz pytamy o wodę pitną

Oto kilka słów i wyrażen przydatnych podczas meldowania się w hotelu:

- ✓ **dirección permanente** (di-rek-sjon per-ma-nen-te) (stały adres zamieszkania)
- ✓ **calle, ciudad, estado o provincia** (ka-je sju-dad es-ta-do o pro-bin-sja) (ulica, miasto, państwo lub województwo)
- ✓ **país, código postal, teléfono** (pa-is ko-di-go pos-tal te-le-fo-no) (państwo, kod pocztowy, telefon)
- ✓ **número de pasaporte** (nu-me-ro de pa-sa-por-te) (numer paszportu)
- ✓ **si viene con vehículo** (si bje-ne kon be-i-ku-lo) (jeżeli przyjechał pan samochodem)
- ✓ **número de placa de matrícula** (nu-me-ro de pla-ka de ma-tri-ku-la) (numer rejestracyjny samochodu)
- ✓ **fecha en que vence** (fe-ća en ke ben-se) (data ważności)

Słówka do zapamiętania

llenar / rellenar	je-nar / re-je-nar	wypełniać
la ciudad	la sju-dad	miasto
el estado	el es-ta-do	państwo
la provincia	la pro-bin-sja	prowincja (jednostka administracyjna)
el código postal	el ko-di-go pos-tal	kod pocztowy
el vehículo	el be-i-ku-lo	pojazd, samochód
la placa / la matrícula	la pla-ka / la ma-tri-ku-la	numer rejestracyjny samochodu
vencer	ben-ser	wygasać, upływać (o terminie ważności); zwyćzać

Kiedy będziesz przebywać z wizytą w jakimkolwiek obcym kraju, sprawdź koniecznie, czy woda z kranu nadaje się do picia — to nie jest wcale takie oczywiste! Oto kilka zdań, które pomogą Ci dowiedzieć się wszystkiego na temat hotelowej wody:

- ✓ **¿Es potable el agua del hotel?** (es po-ta-ble el a-gła del o-tel) (Czy woda w hotelu jest zdatna do picia?)
- ✓ **Sí, y también tenemos agua embotellada.** (sí i tam-bjen te-ne-mos a-gła em-bo-te-ja-da) (Tak, ale mamy również wodę butelkowaną.)
- ✓ **¿Dónde encuentro el agua?** (don-de en-klen-tro el a-gła) (Gdzie mogę znaleźć wodę?)
- ✓ **Las botellas están en su habitación.** (las bo-te-jas es-tan en su a-bi-ta-sjon) (Butelki znajdują się w pańskim pokoju.)

Słówka do zapamiętania

la tarjeta	la tar-he-ta	karta
el efectivo	el e-fek-ti-bo	gotówka
la maleta	la ma-le-ta	walizka
potable	po-ta-ble	zdatna do picia, pitna
embotellada	em-bo-te-ja-da	butelkowana
despertar	des-per-tar	budzić

Chociaż w niektórych regionach Polski smak wody z kranu pozostawia wiele do życzenia, możemy być pewni, że absolutnie nic nam się nie stanie, jeżeli przy myciu zębów lub pod prysznicem połknimy przez przypadek trochę wody. Ale nie we wszystkich krajach uzdatnia się wodę w sieci wodociągowej, usuwając z niej szkodliwe bakterie i inne toksyczne substancje. Dlatego też być może będziesz musiał przyzwyczaić się do brania prysznica z zamkniętymi ustami, co początkowo może się okazać niezbyt łatwe... Pamiętaj, że na nic się nie zda picie wyłącznie butelkowanej wody, jeżeli przy każdej kąpieli do Twojego żołądka trafiać będzie skażona woda z prysznica!

Czasownik na dobranoc — *dormir*

Po długim, męczącym dniu nadchodzi wreszcie słodki moment pójścia spać. Hiszpański czasownik **dormir** (dor-mir) (spać) jest z lekka nieregularny. Ale czemu się tu dziwić? Zachowuje się po prostu jak ktoś bardzo zmęczony...

Poniżej zamieszczona została odmiana czasownika **dormir** w czasie teraźniejszym. Zwróć uwagę na różnicę między pierwszą osobą liczby pojedynczej i mnogiej — w 1. os. l.p. temat ma formę **duerm-**, podczas gdy w 1. os. l.mn. ma tę samą formę, co w bezokoliczniku, czyli **dorm-**. Dzieje się tak dlatego, że obecna w temacie samogłoska „o” przeobraża się w „ue”, kiedy pada na nią akcent!

Koniugacja

yo duermo
tú duermes
él, ella, usted duermen
nosotros dormimos
vosotros dormís
ellos, ellas, ustedes duermen

Wymowa

jo dler-mo
tu dler-mes
el e-ja us-ted dler-me
no-so-tros dor-mi-mos
bo-so-tros dor-mis
e-jos e-ja us-te-des dler-men

Oto kilka zdań, które pozwolą Ci przećwiczyć odmianę czasownika **dormir**:

- ✓ **Yo duermo ocho horas todos los días.** (jo dler-mo o-čo o-ras to-dos los di-jas) (Codziennie śpię osiem godzin.)
- ✓ **Camilo duerme en su cama.** (ka-mi-lo dler-me en su ka-ma) (Camilo śpi w swoim łóżku.)
- ✓ **Dormimos en nuestra casa.** (dor-mi-mos en nles-tra ka-sa) (Śpimy w naszym domu.)
- ✓ **Los invitados duermen en tu cuarto.** (los in-bi-ta-dos dler-men en tu klar-to) (Goście śpią w twoim pokoju.)
- ✓ **En mi cama duermen dos gatos.** (en mi ka-ma dler-men dos ga-tos) (W moim łóżku śpią dwa koty.)
- ✓ **Tú duermes con un osito.** (tu dler-mes kon un o-si-to) (Ty śpisz z misiem.)
- ✓ **Los pájaros también duermen.** (los pa-ha-ros tam-bjen dler-men) (Ptaki również śpią.)

Czasownik na dzień dobry — despertar

Kiedy po spokojnej nocy budzimy się ze snu, po hiszpańsku robimy to za pomocą czasownika **despertar** (des-per-tar) (budzić). **Despertar** to czasownik nieregularny — można to poznać po tym, że temat w pierwszej osobie liczby pojedynczej różni się od tematu w pierwszej osobie liczby mnogiej.

Koniugacja

yo despierto
tú despiertas
él, ella, usted despierta
nosotros despertamos
vosotros despertáis
ellos, ellas, ustedes despiertan

Wymowa

jo des-pjer-to
tu des-pjer-tas
el e-ja us-ted des-pjer-ta
no-so-tros des-per-ta-mos
bo-so-tros des-per-ta-is
e-jos e-ja us-te-des des-pjer-tan

Las mañanitas

W Meksyku istnieją specjalne piosenki, które śpiewa się (czasem z towarzyszeniem małej orkiestry) wcześniej rano pod czyimś oknem, żeby obudzić go dźwiękami serenady. **Mañanita** (ma-ña-ni-ta) to hiszpańskie słowo

określające ten rodzaj piosenki. Wszystkie meksykańskie dzieci znają na przykład popularną **mañanitę** śpiewaną z okazji urodzin lub imienin.

Zrozumiałeś odmianę, ale pewnie zastanawiasz się, w jaki sposób można ćwiczyć używanie tego czasownika — w końcu albo człowiek się budzi, albo nie i... koniec. A jednak! Poniższe zdania pokażą Ci, jak można zacząć ćwiczyć odmianę czasownika **despertar**:

- ✓ **Yo despierto temprano en la mañana.** (jo des-*pjer*-to tem-*pra*-no en la ma-*ña*-na) (Ja budzę się wcześniej rano.)
- ✓ **Ustedes despiertan juntos.** (us-*te*-des des-*pjer*-tan *hun*-tos) (Państwo razem się budzą.)
- ✓ **Ellos no despiertan de noche.** (e-*j*os no des-*pjer*-tan de *no*-*če*) (Oni nie budzą się w nocy.)
- ✓ **Despierta con el canto de los pájaros.** (des-*pjer*-ta kon el *kan*-to de los *pa*-*ha*-ros) (Budzi go śpiew ptaków.)

To moje! — zaimki dzierżawcze

W języku hiszpańskim zaimki dzierżawcze mają dwie formy: przymiotnikową i rzeczownikową. Formy przymiotnikowej używa się przed rzeczownikiem, jak w następującym zdaniu: **Esta es mi llave** (*es*-ta es *mi ja*-be) (To jest mój klucz), natomiast formy rzeczownikowej używa się, kiedy zaimek dzierżawczy występuje po rzeczowniku, na przykład: **Esta llave es mía** (*es*-ta *ja*-be es *mi*-ja) (Ten klucz jest mój).

Poza tym, podobnie jak w języku polskim, hiszpańskich zaimków dzierżawczych używa się w liczbie pojedynczej lub w liczbie mnogiej, w zależności od tego, czy odnoszą się do jednego, czy do wielu przedmiotów. Mówi się na przykład **mi llave** (*mi ja*-be) (mój klucz), jeżeli chodzi nam o jeden klucz. Najczęściej jednak posiadamy więcej kluczy, dlatego dużo częściej usłyszeć można zwrot **mis llaves** (*mis ja*-bes) (moje klucze).

Tę samą zasadę stosuje się w przypadku formy rzeczownikowej. Jeżeli mamy jeden klucz, powiemy **Esta llave es mía** (*es*-ta *ja*-be es *mi*-ja) (Ten klucz jest mój). Ale kiedy mamy ich więcej, użyjemy **mías**: **Estas llaves son mías** (*es*-tas *ja*-bes son *mi*-jas) (Te klucze są moje).

Rzeczownik **llave** jest rodzaju żeńskiego, dlatego używamy z nim zaimków dzierżawczych w rodzaju żeńskim, jak na przykład **mía**. Na pierwszy rzut oka wszystko to może się wydawać nieco skomplikowane, ale nie przejmuj się, to tylko pozory! Staraj się po prostu stosować liczbę (zawsze) i rodzaj (jeżeli się da) odpowiadające temu, o czym mówisz — i wszystko będzie w najlepszym porządku!

Zaimki dzierżawcze — forma przymiotnikowa

Oto lista, na której znajdziesz cały repertuar hiszpańskich zaimków dzierżawczych w formie przymiotnikowej:

- ✓ **mi, mis** (*mi mis*) (mój / moja, moi / moje)
- ✓ **tu, tus** (*tu tus*) (twój / twoja, twoi / twoje)
- ✓ **su, sus** (*su sus*) (jego / jej, pana, pani)
- ✓ **nuestro, nuestros** (*nles*-tro *nles*-tros) (nasz, nasi / nasze)
- ✓ **nuestra, nuestras** (*nles*-tra *nles*-tras) (nasza, nasze)

- ✓ **vuestro, vuestros** (*bles-tro bles-tros*) (wasz, wasi / wasze)
- ✓ **vuestra, vuestras** (*bles-tra bles-tras*) (wasza, wasze)
- ✓ **su, sus** (*su sus*) (*su sus*) (ich, ich, panów, pań, państwa)

Zauważ, że tylko w 2. i 3. os. l. mn. zaimek zmienia się w zależności od rodzaju osoby lub posiadanego przedmiotu oraz że 3. os. l. poj. brzmi tak samo jak 3. os. l. mn.

Oto przykłady zdań z zaimkami dzierżawczymi w formie przymiotnikowej:

- ✓ **Esta es mi habitación.** (*es-ta es mi a-bi-ta-şjon*) (To jest mój pokój.)
- ✓ **Tus llaves están en la mesa.** (*tus ja-bes es-tan en la me-sa*) (Twoje klucze są na stole.)
- ✓ **Sus llaves se las llevó la camarera.** (*sus ja-bes se las je-bo la ka-ma-re-ra*) (Kelnerka zabrała jego / jej / pana / pani / ich / państwa klucze.)
- ✓ **Ese es nuestro hotel.** (*e-se es nles-tro o-tel*) (To nasz hotel.)
- ✓ **Vinieron en su auto.** (*bi-nje-ron en su al-to*) (Przyjechali swoim samochodem.)
- ✓ **Tus toallas están secas.** (*tus to-a-jas es-tan se-kas*) (Twoje ręczniki są suche.)
- ✓ **Esas son mis maletas.** (*es-tas son mis ma-le-tas*) (To są moje walizki.)
- ✓ **Nuestras sábanas están limpias.** (*nles-tras sa-ba-nas es-tan lim-pjas*) (Nasza pościel jest czysta.)
- ✓ **Mis zapatos están en el auto.** (*mis sa-pa-tos es-tan en el al-to*) (Moje buty są w aucie.)
- ✓ **Tu pasaporte está en la recepción.** (*tu pa-sa-por-te es-ta en la re-sep-şjon*) (Twój paszport jest na recepcji.)

Zaimki dzierżawcze — forma rzeczownikowa

Następująca lista zawiera podstawowe zaimki dzierżawcze w formie rzeczownikowej:

- ✓ **el mío, los míos** (*el mi-jo los mi-jos*) (mój, moi / moje)
- ✓ **la mía, las mías** (*la mi-ja las mi-jas*) (moja, moje)
- ✓ **el tuyo, los tuyos** (*el tu-jo los tu-jos*) (twój, twoi / twoje)
- ✓ **la tuya, las tuyas** (*la tu-ja las tu-jas*) (twoja, twoje)
- ✓ **el suyo, los suyos** (*el su-jo los su-jos*) (jego / jej, jego / jej)
- ✓ **la suya / las suyas** (*la su-ja las su-jas*) (jego / jej / pana / pani, jego / jej / pana / pani)
- ✓ **el nuestro, los nuestros** (*el nles-tro, los nles-tros*) (nasz, nasi / nasze)
- ✓ **la nuestra, las nuestras** (*la nles-tra las nles-tras*) (nasza, nasze)
- ✓ **el vuestro, los vuestros** (*el bles-tro los bles-tros*) (wasz, wasi / wasze)
- ✓ **la vuestra, las vuestras** (*la bles-tra las bles-tras*) (wasza, wasze)
- ✓ **el suyo, los suyos** (*el su-jo los su-jos*) (ich / panów / pań / państwa)
- ✓ **la suya, las suyas** (*la su-ja las su-jas*) (ich / panów / pań / państwa)

A teraz kilka przykładów zdań z zaimkami dzierżawczymi w formie rzeczownikowej:

- ✓ **La cama es mía.** (la *ka*-ma es *mi*-ja) (To łóżko jest moje.)
- ✓ **Las camas que están en el otro cuarto son tuyas.** (las *ka*-mas ke es-*tan* en el *o*-tro *klar*-to son *su*-jas) (Łóżka, które znajdują się w drugim pokoju, są jego / jej / pana / pani / ich / panów / pań / państwa.)
- ✓ **Esa maleta es la tuya.** (es-ta ma-*le*-ta es la *tu*-ja) (Ta walizka jest twoja.)
- ✓ **Ese otro hotel es el suyo.** (e-se *o*-tro *o*-tel es el *tu*-jo) (Ten drugi hotel jest jego / jej / pana / pani / ich / panów / pań / państwa.)
- ✓ **Esos pasaportes son los nuestros.** (e-sos pa-sa-*por*-tes son los *nles*-tros) (Te paszporty są nasze.)
- ✓ **¿De quién es la maleta que está en la recepción, es tuya?** (de kjen es la ma-*le*-ta ke es-*ta* en la re-sep-*sjon* es *tu*-ja) (Czyja jest ta walizka na recepcji, twoja?)
- ✓ **Los calcetines son míos.** (los kal-se-*ti*-nes son *mi*-jos) (Te skarpetki są moje.)
- ✓ **Ese vaso es suyo.** (es-te *ba*-so es *su*-jo) (Ta szklanka należy do niego.)
- ✓ **La cuenta del restaurante es nuestra.** (la *klen*-ta del res-tał-*ran*-te es *nles*-tra) (Ten rachunek z restauracji jest nasz.)
- ✓ **¿Son tuyas las almohadas?** (son *su*-jas las al-mo-*a*-das) (Czy to pańskie poduszki?)

Gierki językowe

Poniższa łamigłówka zawiera kilka nowych słówek, które pojawiły się w tym rozdziale. Ich polskie odpowiedniki wymienione zostały poniżej. Znajdź ukryte hiszpańskie słówka i zakreśl je ołówkiem. Rozwiązanie znajduje się w dodatku D.

R	Y	L	D	N	E	I	R	F	B	D
O	A	O	T	N	A	U	C	A	I	E
D	C	M	P	G	M	K	Ñ	R	Q	R
I	V	A	A	C	Y	O	E	O	U	I
U	C	V	L	C	X	C	W	I	E	R
L	U	L	W	I	C	M	F	C	D	E
C	H	F	A	I	E	Z	O	E	A	F
N	E	I	O	M	M	N	H	R	R	E
I	R	N	Z	L	B	G	T	P	S	R
F	N	I	A	T	P	A	C	E	E	P
I	C	X	E	S	R	A	H	C	U	D

adres

ciepła

woleć

łazienka

ile

zostać

łóżko

wliczone

wziąć prysznic

zimna

cena

Rozdział 14

Wyruszamy w drogę: samoloty, pociągi, taksówki itp.

.....

W tym rozdziale:

- ▶ Na lotnisku
 - ▶ Odprawa celna
 - ▶ Wypożyczamy samochód
 - ▶ Korzystamy z komunikacji miejskiej
 - ▶ Zaglądamy do rozkładu jazdy
 - ▶ Punktualność: spóźniać się / przyjeżdżać przed czasem / zjawiać się o czasie
-

Mogłoby się wydawać, że podczas podróży najważniejsze jest dotarcie do celu. Jednak podróżując po krajach hiszpańskojęzycznych lub objaśniając komuś po hiszpańsku, jak trafić do jakiegoś konkretnego miejsca, często mamy do czynienia z przeróżnymi, bardziej lub mniej skomplikowanymi sytuacjami. W tym rozdziale dowiesz się, co może Cię spotkać podczas podróży i jak rozwiązać pojawiające się problemy.

Pierwsze kroki

Po opuszczeniu samolotu personel lotniskowy pomoże nam dotrzeć do miejsca, którego szukamy. W czasie, gdy bagaż jest wyładowywany z samolotu, udajemy się do punktu odprawy paszportowej. Oto kilka zdań, które mogą się przy tej okazji przydać:

- ✓ **Pase al control de pasaportes.** (*pa-se al kon-trol de pa-sa-por-tes*) (Proszę przejść do odprawy paszportowej.)
- ✓ **Pase a Inmigración.** (*pa-se a in-mi-gra-sjon*) (Proszę przejść do odprawy paszportowej [dosł. do działu imigracji, gdyż w niektórych krajach odprawą paszportową zajmują się pracownicy biura imigracyjnego].)
- ✓ **Pase por aquí con su pasaporte en la mano.** (*pa-se por a-ki kon su pa-sa-por-te en la ma-no*) (Proszę przejść tędy, z paszportem w ręce.)

Stojąc w kolejce do odprawy paszportowej, możesz przygotować odpowiedzi na pytania, które prawdopodobnie zada Ci urzędnik:

- ✓ **¿Me permite su pasaporte?** (me per-mi-te su pa-sa-por-te) (Czy mogę prosić o paszport?)
- ✓ **¿De dónde viene?** (de don-de bje-ne) (Skąd pan / pani przyjeżdża?)
- ✓ **¿En qué vuelo llegó?** (en ke ble-lo je-go) (Którym lotem pan przyleciał / pani przyleciała?)
- ✓ **¿Adónde va?** (a-don-de ba) (Dokąd pan / pani jedzie?)
- ✓ **¿Cuánto tiempo quiere quedarse en el país?** (klan-to tjem-po kje-re ke-dar-se en el pa-is) (Jak długo zostanie pan / pani w naszym kraju?)
- ✓ **¿Cuánto dinero trae consigo?** (klan-to di-ne-ro tra-e kon-si-go) (Ile pieniędzy pan / pani z sobą przywozi?)
- ✓ **¡Qué tenga una estancia [w Ameryce: *estadía*] feliz!** (ke ten-ga u-na es-tan-sja [es-ta-di-ja] fe-lis) (Życzę miłego pobytu!)
- ✓ **¡Qué lo pase muy bien!** (ke lo pa-se muj bjen) (Życzę miłego spędzenia czasu!)
- ✓ **Pase a la aduana, por favor.** (pa-se a la a-dla-na por fa-bor) (Proszę przejść do kontroli celnej.)

Słówka do zapamiętania

inmigración	in-mi-gra-sjon	imigracja, biuro imigracyjne
el documento	el do-ku-men-to	dokument
el pasaporte	el pa-sa-por-te	paszport
quedar / quedarse	ke-dar / ke-dar-se	zostawać
vuelo	ble-lo	lot
el dinero	el di-ne-ro	pieniądze
la estadía / la estancia	la es-ta-di-ja la es-tan-sja	pobyt

Szukamy dworca kolejowego

Jeżeli szukasz dworca kolejowego, poniższe zdania mogą Ci się przydać:

- ✓ **¿Dónde está la estación del tren?** (don-de es-ta la es-ta-sjon del tren) (Gdzie jest dworzec kolejowy?)
- ✓ **¿Cómo llego a la Estación Central?** (ko-mo je-go a la es-ta-sjon sen-tral) (Jak mogę dotrzeć do dworca głównego?)
- ✓ **Lléveme por favor a la estación del tren.** (je-be-me por fa-bor a la es-ta-sjon de tren) (Proszę [mnie zawieźć] na dworzec kolejowy.)

Pogawędka

Sonia postanowiła wybrać się do stolicy Boliwii, La Paz. Teraz jest na dworcu kolejowym i chce kupić bilet.

Sonia: **Un boleto para La Paz, por favor.**
 so-nja un bo-le-to pa-ra la pas por fa-bor
 Poproszę jeden bilet do La Paz.

Kasjer: **¿Primera, segunda o tercera clase?**
 pri-me-ra se-gun-da o ter-se-ra kla-se
 W pierwszej, drugiej czy trzeciej klasie?

Sonia: **Primera clase, por favor.**
 pri-me-ra kla-se por fa-bor
 Poproszę w pierwszej klasie.

Kasjer: **Son quinientos pesos, por favor.**
 son ki-njen-tos pe-sos por fa-bor
 Pięćset peso proszę.

Sonia: **Aquí los tiene. ¿A qué hora sale el tren?**
 a-ki los tje-ne a ke o-ra sa-le el tren
 Proszę bardzo. O której godzinie odjeżdża pociąg?

Kasjer: **Sale diez minutos atrasado, a las 12:15.**
 sa-le djes mi-nu-tos a-tra-sa-do a las do-se i kin-se
 Odjeżdża z dziesięciominutowym opóźnieniem, o 12.15.

Sonia: **¿De qué andén sale?**
 de ke an-den sa-le
 Z którego peronu?

Kasjer: **Del andén número dos.**
 del an-den nu-me-ro dos
 Z peronu numer dwa

Sonia: **Muchas gracias, señor.**
 mu-čas gra-sjas se-ñor
 Bardzo panu dziękuję.

Kasjer: **De nada. ¡Qué tenga un buen viaje!**
 de na-da ke ten-ga un bñen bja-he
 Nie ma za co. Życzę miłej podróży.

Kontrola paszportowa w pociągu

W pociągu międzynarodowym zwykle w pewnym momencie pojawia się kontroler, mówiąc, co następuje:

✓ **¿Me permiten sus pasaportes, por favor?** (me per-mi-ten sus pa-sa-por-tes por fa-bor)
 (Czy mogę prosić o państwa paszporty?)

- ✓ **Me llevo sus pasaportes un rato.** (me *je*-bo sus pa-sa-por-tes un *ra*-to) (Zabieram na chwilę państwa paszporty.)
- ✓ **Aquí tienen de vuelta sus pasaportes.** (a-*ki tje*-nen de *blél*-ta sus pa-sa-por-tes) (Oddaję państwu paszporty.)
- ✓ **Aquí tienen sus formularios de aduana.** (a-*ki tje*-nen sus for-mu-*la*-rjos de a-*dla*-na) (To deklaracje celne dla państwa.)
- ✓ **Llenen por favor el cuestionario.** (*je*-nen por fa-*bor* el kles-tjo-*na*-rjo) (Proszę wypełnić kwestionariusz.)
- ✓ **Al llegar, llévelo a la aduana.** (al *je-gar je*-be-lo a la a-*dla*-na) (Po przyjeździe na miejsce proszę oddać go na cle.)

Słówka do zapamiętania

la estación	la es-ta- <i>sjon</i>	dworzec, stacja
el tren	el tren	pociąg
el boleto, el billete	el bo- <i>le</i> -to, el bi- <i>je</i> -te	bilet
primera clase	pri- <i>me</i> -ra <i>kla</i> -se	pierwsza klasa
el asiento	el a- <i>sje</i> -to	siedzenie, miejsce do siedzenia
el formulario	el for-mu- <i>la</i> -rjo	formularz
el cuestionario	el kles-tjo- <i>na</i> -rjo	kwestionariusz

Odprawa celna

Kupując bilety, zapytaj koniecznie o przepisy celne obowiązujące w kraju, do którego jedziesz. Pod żadnym pozorem nie zabieraj z sobą niczego, co uważa się tam za nielegalne!

Każdy kraj ma własne przepisy. Biura podróży i konsulat kraju, do którego się wybierasz, mogą bezpłatnie udzielić Ci wszelkich potrzebnych informacji dotyczących prawa celnego obowiązującego w danym kraju. W większości przypadków pracownicy urzędów celnych interesują się w sposób szczególny przewozem papierosów, napojów alkoholowych, broni, sprzętu elektronicznego oraz antyków i dzieł sztuki.

Zgłoś (ustnie lub wypełniając odpowiedni formularz), jeżeli wiesz z sobą cokolwiek, co może podlegać opłatom celnym lub co mogłoby się wydać podejrzan. W większości przypadków przedmioty przeznaczone do użytku osobistego nie podlegają ocenie. Ale to pracownicy urzędu celnego zdecydują ostatecznie, czy musisz uiścić opłatę, czy też nie jest to konieczne.

Oto kilka zdań związanych z odprawą celną:

- ✓ **¿Este objeto paga derechos?** (*es-te ob-he-to pa-ga de-re-ćos*) (Czy za ten przedmiot trzeba zapłacić cło?)
- ✓ **¿Cuánto se paga en derechos por este objeto?** (*kłan-to se pa-ga en de-re-ćos por es-te ob-he-to*) (Ile wynosi opłata celna za ten przedmiot?)
- ✓ **Debe pagar impuestos.** (*de-be pa-gar im-ples-tos*) (Musi pan / pani zapłacić podatek.)
- ✓ **Está libre de impuestos.** (*es-ta li-bre de im-ples-tos*) (Jest zwolniony / zwolniona z podatku.)

Pamiętaj, że celnicy nie czyhają na nikogo. To pracownicy państwowi, których zadaniem jest pilnowanie, żeby podróżni nie przywozili ani nie wywozili z kraju niepożądanych lub nielegalnych towarów.

Nigdy nie żartuj z celnikami. Pamiętaj, że wykonują oni ciężką i odpowiedzialną pracę i nie mogą sobie pozwolić na żarty z podróżnymi.

Pogawędka

Podczas odprawy celnej Juan Carlos przeprowadza z celnikiem rozmowę.

Celnik:	¿Tiene algo que declarar?
<i>tje-ne al-go ke de-kła-rar</i>
Czy ma pan coś do oclenia?
Juan Carlos:
hłan kar-los	No, no tengo nada que declarar.
<i>no no ten-go na-da ke de-kła-rar</i>
Nie, nie mam nic do oclenia.
Celnik:	¿Trae algún material explosivo?
<i>tra-e al-gun ma-te-rjal eks-plo-si-bo</i>
Przewozi pan materiały wybuchowe?

¿Trae alguna bebida alcohólica?
<i>tra-e al-gu-na be-bi-da al-ko-o-li-ka</i>
Przewozi pan napoje alkoholowe?

¿Trae algún aparato eléctrico?
<i>tra-e al-gun a-pa-ra-to e-lek-tri-ko</i>
Przewozi pan jakieś urządzenie elektryczne? |
| Juan Carlos: | Sólo para mi uso personal.
<i>so-lo pa-ra mi u-so per-so-nal</i>
Tylko do użytku osobistego. |
| Celnik: | Muy bien, pase. Que disfrute su estadía.
<i>muj bjen pa-se ke dis-fru-te su es-ta-di-ja</i>
Bardzo dobrze, proszę przejść. Miłego pobytu. |
-

Zgłaszamy aparaty fotograficzne, komputery oraz inne urządzenia

W niektórych krajach wymagane jest rejestrowanie przy wjeździe numerów seryjnych aparatów fotograficznych, kamer wideo czy komputerów. Tak naprawdę posiadanie dokumentu potwierdzającego, że wwieźliśmy je do danego kraju, jest korzystne również dla nas.

W większości przypadków to Ty — tylko Ty — będziesz mógł wywieźć zarejestrowane wcześniej przedmioty. Opuszczając kraj, musisz okazać dokument, który otrzymałeś przy wjeździe. To również jest korzystne. Chcesz przecież zachować swoje zabaweczki, nieprawdaż?

Rejestracji dokonuje się po to, żeby osoby wwożące dany towar jako przedmiot do użytku osobistego (i co za tym idzie — niepodlegający ocenie) nie mogły go sprzedać, przekazać lub zostawić w odwiedzanym kraju. To oczywiste, że państwo nie chce, żeby jego obywatele kupowali towary, które nie zostały oczone zgodnie z obowiązującym prawem.

Oto kilka zdań, których możesz potrzebować przy rejestracji urządzeń elektronicznych:

- ✓ **Por favor llene este formulario.** (por fa-bor je-ne es-te for-mu-la-rjo) (Proszę wypełnić ten formularz.)
- ✓ **¿Cuáles son las máquinas que hay que registrar?** (kla-les son las ma-ki-nas ke aj ke re-hi-strar) (Które urządzenia trzeba zgłosić / zarejestrować?)
- ✓ **Al salir del país debe presentar este formulario.** (al sa-lir del pa-is de-be pre-sen-tar es-te for-mu-la-rjo) (Wyjeżdżając z kraju, musi pan / pani przedstawić ten formularz.)
- ✓ **Puede pasar hacia la salida.** (ple-de pa-sar a-sja la sa-li-da) (Może pan / pani udać się do wyjścia.)

Pogawędka

Celnik chce przejrzeć zawartość walizek, które wiezie z sobą Peter.

Celnik:

Necesitamos revisar sus maletas.

ne-se-si-ta-mos re-bi-sar sus ma-le-tas

Musimy sprawdzić pańskie walizki.

¿Cuántas piezas tiene?

klan-tas pje-sas tje-ne

Ile sztuk [bagażu] pan ma?

Peter Woolrich:
pi-ter wul-rić

Tengo dos maletas.

ten-go dos ma-le-tas

Mam dwie walizki.

- Celnik: **Póngalas aquí por favor.**
pon-ga-las a-ki por fa-bor
Proszę je tu położyć.
- Peter Woolrich: **Aquí están.**
a-ki es-tan
Proszę [dosł. tu są].
- Celnik: **Por favor abra esta maleta.**
por fa-bor a-bra es-ta ma-le-ta
Proszę otworzyć tę walizkę.
- Peter Woolrich: **En seguida.**
en se-gi-da
Już [to robię].
- Celnik: **¿Esto qué es?**
es-to ke es
Co to jest?
- Peter Woolrich: **Es mi máquina de afeitar eléctrica.**
es mi ma-ki-na de a-fej-tar e-lek-tri-ka
To moja elektryczna maszynka do golenia.
- Celnik: **¿Trae alguna cámara fotográfica?**
tra-e al-gu-na ka-ma-ra fo-to-gra-fi-ka
Ma pan jakiś aparat fotograficzny?
- ¿Tiene cámara de video?**
tje-ne ka-ma-ra de bi-de-o
Ma pan kamerę wideo?
- Peter Woolrich: **Aquí la tengo.**
a-ki la ten-go
Mam tutaj.
- Celnik: **¿Trae computadora portátil?**
tra-e kom-pu-ta-do-ra por-ta-til
Ma pan laptopa?
- Peter Woolrich: **Aquí está.**
a-ki es-ta
Mam tutaj.
- Celnik: **Por favor pase a registrarlos en la oficina „A”.**
por fa-bor pa-se a re-hi-strar-los en la o-fi-si-na a
Bardzo proszę pójść zarejestrować te urządzenia w biurze „A”.
-

Słówka do zapamiętania

la aduana	la a- <i>dta</i> -na	celo, urząd celny
el aparato	el a-pa- <i>ra</i> -to	urządzenie, aparat
uso personal	u-so per-so- <i>nal</i>	użytek osobisty
revisar	re-bi- <i>sar</i>	sprawdzić
las maletas	las ma- <i>le</i> -tas	walizki
abrir	a- <i>brir</i>	otwierać
afeitar	a-fej- <i>tar</i>	golić
la cámara de video	la ka-ma-ra de bi-de-o	kamera wideo
la computadora / el ordenador portátil	la kom-pu-ta-do-ra / el or-de-na-dor por-ta-til	laptop
salir	sa- <i>lir</i>	wychodzić

Przynosić — czasownik traer

Traer (tra-*er*) (przynosić, przywozić) to bardzo przydatny, aczkolwiek nieregularny czasownik. Często nosimy przy sobie różne rzeczy, czasem też ktoś je nam przynosi. Na wakacje bierzemy z sobą aparat fotograficzny, w restauracji kelner przynosi nam zamówione dania i napoje. Tak, **traer** to rzeczywiście bardzo pożyteczny czasownik. Oto jego odmiana w czasie teraźniejszym:

Koniugacja

yo traigo
tú traes
él, ella, usted trae
nosotros traemos
vosotros traéis
ellos, ellas, ustedes traen

Wymowa

yo *traj*-go
tú *tra*-es
el *e*-ja us-*ted tra*-e
no-so-tros tra-*e*-mos
bo-so-tros tra-*e*-is
e-jos *e*-jas us-*te*-des tra-en

Czasownik **traer** nie precyzuje, w jaki sposób dostarcza się coś w dane miejsce, natomiast jest bardzo precyzyjny, jeżeli chodzi o miejsce — oznacza przynieść lub przywieźć coś tutaj, czyli tylko i wyłącznie tam, gdzie znajduje się mówiący. Jeżeli mówiący przebywa w innym miejscu, powinien użyć czasownika **llevar** (je-*bar*) (zanosić, zawozić). Aby po hiszpańsku powiedzieć, że Czerwony Kapturek przyniósł (lub zaniósł) babci koszyczek z jedzeniem, musimy posłużyć się czasownikiem **llevar**. Nie mamy wyboru.

Ćwiczmy odmianę czasownika *traer*

Dobrze jest przećwiczyć odmianę nowo poznanego czasownika. Oto kilka zdań, które mogą Ci w tym pomóc:

- ✓ **Traigo una cámara.** (*traj-go u-na ka-ma-ra*) (Przywożę z sobą aparat fotograficzny.)
- ✓ **¿Traes las fotos?** (*tra-es las fo-tos*) (Przyniosłeś zdjęcia?)
- ✓ **Lo que traemos no es problema.** (*lo ke tra-e-mos no es pro-ble-ma*) (To, co mamy przy sobie, nie stanowi żadnego problemu.)
- ✓ **Traen cosas de uso personal.** (*tra-en ko-sas de u-so per-so-nal*) (Przywieźli rzeczy osobistego użytku.)

Jeździmy taksówką i autobusem, wypożyczamy samochód

Wszystko jedno, czy przyjechałeś pociągiem, czy też przyleciałeś samolotem — po załatwieniu wszystkich formalności wychodzisz z dworca lub lotniska i udajesz się na poszukiwanie taksówki, autobusu lub wypożyczalni samochodów. Na niektórych lotniskach istnieje zwyczaj płacenia za taksówkę z góry. W ten sposób firma przewozowa kontroluje, do której taksówki wsiadasz i gdzie jedziesz.

Następujące zdania ułatwią Ci złapanie taksówki:

- ✓ **¿Dónde encuentro un taxi?** (*don-de en-klen-tro un ta-ksi*) (Gdzie mogę znaleźć taksówkę?)
- ✓ **¿Hay parada de taxis aquí?** (*aj pa-ra-da de ta-kxis a-ki*) (Czy jest tu postój taksówek?)
- ✓ **¿Se paga aquí el taxi?** (*se pa-ga a-ki el ta-ksi*) (Czy za taksówkę płaci się tutaj?)
- ✓ **No el taxi se paga al llegar a su destino.** (*no el ta-ksi se pa-ga al je-gar a su des-ti-no*) (Nie, za taksówkę płaci się po dojechaniu do celu.)

Pogawędka

Teresa właśnie zatrzymała taksówkę. Chce pojechać do hotelu, który ktoś jej polecił i którego adres ma zapisany na kartce.

Teresa:
te-re-sa

Voy al hotel Las Américas.
boj al o-tel las a-me-ri-kas
Jadę do hotelu Las Américas.

Taksówkarz:

¿En qué calle está?
en ke ka-je es-ta
Na jakiej to ulicy?

Teresa: **Está en Junín 28.**
es-ta en hu-nin bejn-ti-o-čo
 Na ulicy Junín 28.

Taksówkarz: **¿A ver la tajeta?...**
a ber la tar-he-ta
 Czy mogę zobaczyć kartkę?

Ah, ya sé. Vamos.
a ja se ba-mos
 Aha, już wiem. Jedziemy.

Oto kilka zdań, z którymi dobrze jest się zapoznać, na wypadek gdybyśmy musieli jechać z dworca czy lotniska autobusem:

- ✓ **¿Hay parada de buses aquí?** (*aj pa-ra-da de bu-ses a-ki*) (Czy jest tu przystanek autobusowy?)
- ✓ **¿Hay buses para ir al centro?** (*aj bu-ses pa-ra ir al sen-tro*) (Czy są autobusy, którymi można dojechać do centrum?)
- ✓ **¿Se compran los billetes antes?** (*se kom-pran los bi-je-tes an-tes*) (Czy bilety trzeba kupić wcześniej?)

Pogawędka

Juanita jest zmęczona po długim locie i po wyjściu z lotniska nie może znaleźć taksówki. Dostrzega jednak autobus. Ale czy jedzie on właśnie tam, gdzie ona się wybiera? Czy będzie musiała daleko chodzić z bagażem? O to wszystko pyta kierowcę autobusu.

Juanita: **¿Este bus va al centro?**
es-te bus ba al sen-tro
 Czy ten autobus jedzie do centrum?

Kierowca autobusu: **A qué calle va?**
a ke ka-je ba
 Gdzie [na jaką ulicę] pani jedzie?

Juanita: **Avenida Pilcomayo.**
a-be-ni-da pil-ko-ma-jo
 Aleja Pilcomayo.

Kierowca autobusu: **Sí, la dejo cerca. Suba.**
si la de-ho ser-ka su-ba
 Tak, wysadzę panią w pobliżu. Proszę wsiadać.

Słówka do zapamiętania

la parada/el paradero	la pa-ra-da el pa-ra-de-ro	przystanek, postój
se paga	se pa-ga	płaci się
la calle	la ka-je	ulica
el bus	bus	autobus
cerca	ser-ka	blisko, w pobliżu
subir	su-bir	wsiadać [do auta, autobusu, metra, samolotu itd.]

Jazda samochodem

Na szczęście zasady ruchu drogowego w Hiszpanii i Ameryce Łacińskiej niczym się nie różnią od obowiązujących w Polsce.

Jeżeli podczas podróży masz zamiar wypożyczyć samochód, przed wyjazdem spróbuj się dowiedzieć, czy załatwienie tego w Polsce nie byłoby korzystniejsze. Często takie rozwiązanie jest tańsze niż wypożyczanie auta na miejscu.

Prawo jazdy

W niektórych krajach (np. w Hiszpanii lub w Meksyku) honoruje się polskie prawo jazdy, natomiast w innych wymagane jest posiadanie międzynarodowego prawa jazdy. Możesz je wyrobić w lokalnym wydziale komunikacji, gdzie również uzyskasz informację, w których krajach jest wymagane.

Znaki drogowe

W Hiszpanii i w krajach Ameryki Łacińskiej używa się międzynarodowych znaków drogowych, które obowiązują również w Polsce. Na znaku stopu czasem umieszcza się słowo **pare** (pa-re) (proszę się zatrzymać) lub **alto** (al-to) (stój) zamiast „stop”.

W wypożyczalni samochodów na wszelki wypadek zapytaj, czy w kraju, po którym podróżujesz, obowiązują jakieś szczególne przepisy lub znaki drogowe.

Poniższe pytania mogą Ci się przydać bez względu na to, czy znajdziesz się na ulicy, czy na lotnisku:

- ✓ ¿Dónde alquilan (w Hiszpanii) / arriendan (w Ameryce Łacińskiej) coches /autos? (don-de al-ki-lan / a-rrjen-dan ko-ćes / al-tos) (Gdzie wypożycza się samochody?)
- ✓ ¿Hay oficina de alquiler de coches aquí? (aj o-fi-si-na de al-ki-ler de ko-ćes a-ki) (Czy jest tu wypożyczalnia samochodów?)

Pogawędka

Samuel znajduje się w wypożyczalni samochodów. Próbuje się dowiedzieć, czy w kraju, który właśnie ma zacząć zwiedzać, istnieją jakieś nieznane mu znaki drogowe.

Samuel Thompson:
sa-mtel tom-pson

¿La señalización es igual que en Europa?
la se-ña-li-sa-sjon es i-głal ke en eu-ro-pa
Czy znaki drogowe są tu takie same jak w Europie?

Pracownik wypożyczalni:

Son muy parecidas. Aquí tiene ejemplos.
son muj pa-re-si-das a-ki tje-ne e-hem-plos
Są bardzo podobne. Tutaj ma pan przykłady.

Samuel Thompson:

¿Cómo son los reglamentos de tráfico?
ko-mo son los re-gla-men-tos de tra-fi-ko
A co z przepisami ruchu drogowego?

Pracownik wypożyczalni:

Son los mismos reglamentos que usa en su país.
son los mis-mos re-gla-men-tos ke u-sa en su pa-is
Obowiązują te same przepisy, co w pańskim kraju.

Samuel Thompson:

¿Se puede doblar a la derecha con luz roja?
se ple-de do-blar a la de-re-cha kon lus ro-ha
Czy na czerwonym świetle można skręcać w prawo?

Pracownik wypożyczalni:

Sí, se puede.
si se ple-de
Tak, można.

Wypożyczamy auto

A teraz do rzeczy — spróbujmy wypożyczyć samochód. Oto kilka zdań, których można przy tej okazji użyć:

- ✓ **Quiero arrendar un auto.** (*kje-ro a-rren-dar un al-to*) (Chcę wypożyczyć samochód.)
- ✓ **¿Me puede dar la lista de precios?** (*me ple-de dar la lis-ta de pre-sjos*) (Czy mogę prosić o cennik?)
- ✓ **¿Cuánto cuesta al día?** (*kłan-to kles-ta al di-ja*) (Ile kosztuje doba?)
- ✓ **¿Cuánto cuesta por semana?** (*kłan-to kles-ta por se-ma-na*) (Ile kosztuje tygodniowo?)
- ✓ **¿Cuántos kilómetros puedo hacer?** (*kłan-tos ki-lo-me-tros ple-do a-ser*) (Ile kilometrów mogę przejechać?)
- ✓ **¿Cuántos kilómetros por litro da este auto?** (*kłan-tos ki-lo-me-tros por li-tro da es-te al-to*) (Ile litrów spala to auto? [dosł. Ile kilometrów na litr daje to auto?])
- ✓ **¿Cuánto cuesta el seguro?** (*kłan-to kles-ta el se-gu-ro*) (Ile kosztuje ubezpieczenie?)
- ✓ **¿Tiene mapas de la región?** (*tje-ne ma-pas de la re-ljon*) (Czy ma pan / pani mapę okolicy?)

- ✓ **¿Dónde está la rueda de repuesto?** (*don-de es-ta la rle-da de re-ples-to*) (Gdzie jest koło zapasowe?)
- ✓ **¿Dónde tengo que devolver el auto?** (*don-de ten-go ke de-bol-ber el al-to*) (Gdzie mam oddać auto?)

Pytania na temat prowadzenia samochodu

Pewnie zechcesz również dowiedzieć się czegoś więcej na temat wypożyczanego samochodu oraz na temat warunków jazdy w rejonie podróży. Następujące zdania pomogą Ci zdobyć potrzebne informacje:

- ✓ **¿El auto es estándar o automático?** (*el al-to es es-tan-dar o al-to-ma-ti-ko*) (To jest zwykłe auto czy z automatyczną skrzynią biegów?)
- ✓ **¿Es difícil conducir / manejar (w Ameryce Łacińskiej) por aquí?** (*es di-fi-sil con-du-sir / ma-ne-lar por a-ki*) (Czy trudno się tu prowadzi?)
- ✓ **Hay que tener mucha prudencia.** (*aj ke te-ner mu-ća pru-den-sja*) (Trzeba jeździć bardzo ostrożnie.)
- ✓ **¿Habrá mucho tráfico en la mañana?** (*a-bra mu-ćo tra-fi-ko en la ma-ña-na*) (Czy rano będzie duży ruch?)
- ✓ **¿Cuál es la mejor hora para salir de la ciudad?** (*kłal es la me-hor o-ra pa-ra sa-lir de la sju-dad*) (O której godzinie najlepiej jest wyjechać z miasta?)

Pytania na temat warunków drogowych

Być może personel wypożyczalni samochodów wie coś na temat stanu dróg, którymi masz zamiar jechać. Oto kilka pożytecznych pytań oraz odpowiedzi, które możesz usłyszeć od pracownika wypożyczalni podczas wspólnego studiowania mapy:

- ✓ **¿Están pavimentados los caminos?** (*es-tan pa-bi-men-ta-dos los ka-mi-nos*) (Czy drogi są utwardzone?)
- ✓ **No todos. Estos son de tierra.** (*no to-dos es-tos son de tje-rra*) (Nie wszystkie. Te są gruntowe.)
- ✓ **No todos. Estos son de terracería.** (*no to-dos es-tos son de te-rra-se-ri-ja*) (Nie wszystkie. Te są gruntowe.) [Meksyk]
- ✓ **Estos caminos tienen muchos baches.** (*es-tos ka-mi-nos tje-nen mu-ćos ba-ćes*) (Te drogi są bardzo wyboiste.)
- ✓ **Estos caminos están excelentes.** (*es-tos ka-mi-nos es-tan eks-se-len-tes*) (Te drogi są w świetnym stanie.)
- ✓ **Hay autopista.** (*aj al-to-pis-ta*) (Jest autostrada.)
- ✓ **Son caminos de peaje.** (*son ka-mi-nos de pe-a-he*) (To drogi płatne.)
- ✓ **Son caminos de cuotas.** (*son ka-mi-nos de kło-tas*) (To drogi płatne.) [Meksyk].

Słówka do zapamiętania

arriendan / alquilar	a-rrjen-dan / al-ki-lan	wynajmują, wypożyczają
renta / alquiler	ren-ta / al-ki-ler	wynajem, wypożyczenie
el camino	el ka-mi-no	droga
el pavimento	el pa-bi-men-to	bruk, nawierzchnia utwardzona
de tierra	de tje-rra	[droga] gruntowa (dosł. z ziemi)
de terracería	de te-rra-se-ri-ja	[droga] gruntowa
la autopista	la ał-to-pis-ta	autostrada
la cuota	la kło-ta	opłata
el peaje	el pe-a-he	opłata drogowa
manejar / conducir	ma-ne-har / kon-du-sir	prowadzić samochód
los reglamentos	los re-gla-men-tos	przepisy
doblar / girar	do-blar / hi-rar	skręcać
salir	sa-lir	wyjść, wyjechać

Rozkład jazdy i punktualność

Bez względu na to, na jaki środek transportu ostatecznie się zdecydujesz, zawsze dobrze jest zapoznać się z rozkładem jazdy, żeby upewnić się, że uda się dotrzeć na czas do celu podróży. Poniższa lista zawiera zwroty, które trzeba znać, żeby ustalić godziny odjazdu i przyjazdu, a następnie sprawdzić, czy autobus lub pociąg jedzie zgodnie z rozkładem:

- ✓ **a la hora** (a la o-ra) (punktualnie, o czasie)
- ✓ **anda atrasado** (an-da a-tra-sa-do) (ma spóźnienie)
- ✓ **viene adelantado** (bje-ne a-de-lan-ta-do) (przyjeżdża / przylatuje przed czasem)
- ✓ **el horario** (el o-ra-rjo) (rozkład jazdy)
- ✓ **es temprano** (es tem-pra-no) (jest wcześnie)
- ✓ **es tarde** (es tar-de) (jest późno)
- ✓ **la tarde** (la tar-de) (popołudnie)

Słowo **tarde** (*tar-de*) może znaczyć dwie różne rzeczy, w zależności od tego, czy używa się go z rodzajnikiem, czy bez. Zajrzyj do rozdziału 2., żeby dowiedzieć się, kiedy należy użyć rodzajnika.

Czasem wydrukowany w ulotce lub wywieszony rozkład jazdy autobusów, pociągów czy samolotów nie jest aktualny. W tej sytuacji będziesz musiał udać się do informacji. Oto, co możesz usłyszeć w odpowiedzi na swoje pytanie:

- ✓ **Hay que esperar, está atrasado.** (aj ke es-per-rar es-ta a-tra-sa-do) (Trzeba poczekać, jest opóźniony.)
- ✓ **El vuelo llegó adelantado.** (el ble-lo je-go a-de-lan-ta-do) (Samolot przyleciał przed czasem.)
- ✓ **El reloj está adelantado.** (el re-loh es-ta a-de-lan-ta-do) (Ten zegar się spieszy.)
- ✓ **El bus va adelantado.** (el bus ba a-de-lan-ta-do) (Autobus jedzie szybciej niż w rozkładzie.)
- ✓ **El tren va a llegar a la hora.** (el tren ba a je-gar a la o-ra) (Pociąg przyjedzie o czasie / zgodnie z rozkładem.)
- ✓ **Esperan porque el avión va a llegar tarde.** (es-pe-ran por-ke el a-bjon ba a je-gar tar-de) (Czekają, ponieważ samolot się spóźni.)
- ✓ **El bus viene a la hora.** (el bus bje-ne a la o-ra) (Autobus przyjeżdża o czasie / zgodnie z rozkładem.)

Pogawędka

Kiedy w ostatniej chwili próbujemy złapać samolot, bardzo nam jest potrzebny rozkład lotów. Susana próbuje zdobyć rozkład lotów w informacji, ale bardzo się spieszy i nie ma czasu, żeby spokojnie się z nim zapoznać. Dlatego w końcu pyta pracownika informacji o godzinę odlotu.

Susana:
su-sa-na

Necesito el horario de los vuelos.
ne-se-si-to el o-ra-rjo de los ble-los
Potrzebuję rozkład lotów.

Pracownik biura informacji:

Aquí hay uno.
a-ki aj u-no
Tutaj jest rozkład.

Susana:

¿A qué hora sale el avión para Mendoza?
a ke o-ra sa-le el a-bjon pa-ra men-do-sa
O której godzinie odlatuje samolot do Mendoza?

Pracownik biura informacji:

Según el horario sale a las tres de la tarde.
se-gun el o-ra-rjo sa-le a las tres de la tar-de
Według rozkładu odlatuje o trzeciej po południu.

Susana:

Me tengo que apurar, estoy atrasada.
me ten-go ke a-pu-rar es-toj a-tra-sa-da
Muszę się pośpieszyć, jestem spóźniona.

Pracownik biura informacji:

Todavía no sale, va atrasado.
to-da-bi-ja no sa-le ba a-tra-sa-do
Jeszcze nie odlatuje, ma opóźnienie.

Opuszczamy dane miejsce z pomocą czasownika *salir*

Salir (*sa-lir*) (wychodzić) to nieregularny czasownik, którego używa się, żeby powiedzieć, że ktoś lub coś wychodzi, wyjeżdża, odpływa, odlatuje... Oto kilka możliwych zastosowań tego wieloznacznego czasownika:

- ✓ **¿De dónde sale el tranvía a Callao?** (de *don-de sa-le* en *tran-bi-ja* a *ka-ja-o*) (Skąd odjeżdża tramwaj do Callao?)
- ✓ **¿Cada cuánto sale el bus?** (*ka-da kłan-to sa-le* el bus) (Co ile odjeżdża autobus?)
- ✓ **Salimos a andar en trolebús.** (*sa-li-mos* a *an-dar* en *tro-le-bus*) (Wyszliśmy pojeździć sobie trolejbusem.)
- ✓ **Ellos salen de la estación del tren.** (*e-jos sa-len* de la *es-ta-şjon* del tren) (Oni wychodzą z dworca kolejowego.)
- ✓ **Vamos a salir en la calle Oro.** (*ba-mos* a *sa-lir* en la *ka-je o-ro*) (Wysiadziemy na ulicy Oro.)

Oto odmiana czasownika **salir** w czasie teraźniejszym:

Koniugacja

yo salgo
tú sales
él, ella, usted sale
nosotros salimos
vosotros salís
ellos, ellas, ustedes salen

Wymowa

jo *sal-go*
tu *sa-les*
el *e-ja us-ted sa-le*
no-*so-tros sa-li-mos*
bo-*so-tros sa-lis*
e-jos e-jas us-te-des sa-len

Czekamy pełni nadziei — czasownik *esperar*

Esperar (*es-pe-rar*) (czekać, mieć nadzieję) to czasownik oczekiwania i nadziei. Prawdopodobnie chodzi o to, że czekamy, gdyż mamy nadzieję, że coś się stanie (czasem nawet podkreślamy, że — niestety! — oczekiwanie jest beznadziejne...). W każdym razie **esperar** to regularny i łatwy w użyciu czasownik. Jego temat to **esper-** (*es-per*). Pamiętajsz? Temat to ta część czasownika, do której doczepia się różne końcówki.

Koniugacja

yo espero
tú esperas
él, ella, usted espera
nosotros esperamos
vosotros esperáis
ellos, ellas, ustedes esperan

Wymowa

jo *es-pe-ro*
tu *es-pe-ras*
el *e-ja us-ted es-pe-ra*
no-*so-tros es-pe-ra-mos*
bo-*so-tros es-pe-ra-is*
e-jos e-jas us-te-des es-pe-ran

Ćwiczymy odmianę *esperar*

Zwrot **esperar que** (es-pe-rar ke) oznacza „mieć nadzieję”; samo **esperar** znaczy po prostu „czekać”. Oto kilka przykładów, które pomogą Ci przećwiczyć odmianę tego czasownika:

- ✓ **Espero que le guste mi coche.** (es-pe-ro ke le gus-te mi ko-će) (Mam nadzieję, że podoba się pani / panu mój samochód?)
- ✓ **Esperamos en la cola.** (es-pe-ra-mos en la ko-la) (Czekamy w kolejce.)
- ✓ **Espero que venga el taxi.** (es-pe-ro ke ben-ga el ta-ksi) (Mam nadzieję, że taksówka przyjedzie.)
- ✓ **Espero el taxi.** (es-pe-ro el ta-ksi) (Czekam na taksówkę.)
- ✓ **No esperamos más el bus.** (no es-pe-ra-mos mas el bus) (Nie czekamy dłużej na autobus.)
- ✓ **Deben esperar el avión.** (de-ben es-pe-rar el a-bjon) (Muszą państwo zaczekać na samolot.)
- ✓ **Espera el camión de Insurgentes.** (es-pe-ra el ka-mjon de in-sur-hen-tes) (Czeka na autobus z Insurgentes.)

Poruszamy się po mieście

Poruszanie się po mieście może być przyjemne, ale często jest również bardzo skomplikowane. Na szczęście większość przechodniów chętnie udziela informacji turystom. Pamiętaj, że kto pyta nie błądzi! Poza tym ludzie naprawdę lubią być pomocni.

Wymienione w poniższych zdaniach miejsca znajdują się w Buenos Aires:

- ✓ **En esta ciudad hay buses y trolebuses.** (en es-ta sju-dad aj bu-ses i tro-lej-bu-ses) (W tym mieście są autobusy i trolejbusy.)
- ✓ **En Buenos Aires hay trenes subterráneos.** (en ble-nos aj-res aj tre-nes sub-te-rra-ne-os) (W Buenos Aires jest podziemna kolej / metro.)
- ✓ **El mapa del subte está en la estación.** (el ma-pa del sub-te es-ta en la es-ta-sjon) (Na stacji jest plan metra.)
- ✓ **Sale en la estación de Callao.** (sa-le en la es-ta-sjon de ka-ja-o) (Wysiada pan / pani na stacji Callao.)
- ✓ **¿Aquí para el bus de Palermo?** (a-ki pa-ra el bus de pa-ler-mo) (Czy tu zatrzymuje się autobus do Palermo?)
- ✓ **¿Este bus va por Rivadavia?** (es-te bus ba por ri-ba-da-bja) (Czy ten autobus jedzie aleją Rivadavia?)
- ✓ **Hay que hacer cola.** (aj ke a-ser ko-la) (Trzeba stanąć w kolejce.)
- ✓ **¿Qué bus tomo para Caballito?** (ke bus to-mo pa-ra ka-ba-ji-to) (Jakim autobusem można dojechać do Caballito?)
- ✓ **¿El cuarenta me deja en Rivadavia con La Rural?** (el kła-ren-ta me de-ha en ri-ba-da-bja kon la ru-ral?) (Czy czterdziestką dojadę do skrzyżowania Rivadavia z La Rural?)

Słówka do zapamiętania

la cola	la ko-la	kolejka; ogon
el camión	el ka-mjon	autobus [Meksyk]; ciężarówka
la micro	la mi-kro	autobus [Chile]
el trolebús / el trolley	el tro-le-bus / el tro-lej	trolejbus
el subte / el metro	el sub-te el / me-tro	metro

Gierki językowe

Za każdym razem, kiedy znajdujesz się w nowym miejscu, nasuwają Ci się tysiące wątpliwości. Tym razem podajemy początkowe wyrazy kilku podstawowych pytań. Uzupełnij je i przetłumacz na język polski. Do dzieła!

- ¿Cómo llego a...? _____
- ¿Me lleva por favor a...? _____
- ¿Dónde está? _____
- ¿Adónde va? _____
- ¿A qué hora? _____
- ¿Esto qué es? _____
- ¿Dónde encuentro...? _____
- ¿Cuánto cuesta? _____

Rozdział 15

Planowanie podróży

W tym rozdziale:

- ▶ Planujemy podróż
- ▶ Załatwiamy wizy i inne formalności
- ▶ Poznajemy czasowniki wyjeżdżać / przyjeżdżać
- ▶ Konstrukcja „**ir** + **a** + bezokolicznik”
- ▶ Nazwy miesięcy

Ten rozdział naprawdę Cię poruszy! Ale nie, nie chodzi o to, że czytając go, będziesz zalewać się łzami — poruszy Cię w sensie fizycznym, gdyż będzie w nim mowa o ruchu, o podróżowaniu, o odkrywaniu nowych krajów i nowych doświadczeń, o ucieczce od domowej rutyny i od obowiązków zawodowych. Zajmiemy się wyruszeniem na wakacje — na plażę i w góry, do różnych stref klimatycznych. Wyruszeniem na wyprawy, podczas których będziemy oglądać najróżniejsze, niewidziane dotąd rzeczy i doświadczać tego, czego nigdy jeszcze nie udało nam się doświadczyć. Jednym słowem — czas na przygodę!

W Ameryce Łacińskiej istnieje wiele miejsc, które warto odwiedzić. Większość z nich łączy jedna wspólna cecha: ludzie mówią tam cudownym językiem, jakim jest hiszpański (należy wspomnieć, że w Brazylii mówi się językiem blisko spokrewnionym z hiszpańskim, czyli po portugalsku, a w niektórych krajach położonych na Karaibach również w innych językach).

Przez prawie pół roku na północy Europy jest zimno. Kto nie miałby wtedy ochoty uciec do ciepłych dolin lub na gorące plaże Ameryki Łacińskiej, żeby trochę powygrzewać się w słońcu? Jest tam tyle miejsc, w których przez okrągły rok można liczyć na piękną pogodę — naprawdę jest w czym wybierać!

A może chciałbyś odwiedzić rejony, w których można się zetknąć z kulturą ludności, która zamieszkiwała te tereny jeszcze przed przybyciem Hiszpanów? Nadal wywiera ona silny wpływ na współczesną kulturę niektórych krajów Ameryki.

Hiszpania jest także wspaniałym i wartym odwiedzenia krajem. Najlepszy okres na złożenie wizyty na Półwyspie Iberyjskim to miesiące od maja do października. Choć w Hiszpanii przeważa gorący i suchy klimat, na północy kraju panują znacznie łagodniejsze temperatury, a plaże są tam naprawdę wspaniałe. W lipcu i w sierpniu raczej nie zapuszczaj się do Madrytu — w tym okresie unikają go nawet Hiszpanie!

Podróżując do Ameryki Łacińskiej, stykamy się z cywilizacją będącą rezultatem wymieszania ras i kultur pochodzących z czterech kontynentów: z obu Ameryk, Europy oraz Afryki. Proporcje tej mieszanki zależą od kraju. W niektórych rejonach, takich jak południowo-wschodni Meksyk, Boliwia czy Peru, przeważa dziedzictwo kulturalne mieszkających tam od zarania dziejów Indian. W krajach takich jak Argentyna, Urugwaj lub Chile mamy do czynienia z przewagą kultury europejskiej.

W każdym razie, gdziekolwiek byś nie pojechał — do Ameryki Łacińskiej czy do słonecznej Hiszpanii — wszędzie znajdziesz coś unikalnego, coś szczególnego, coś, co będziesz mógł zawieźć do domu jako egzotyczną pamiątkę, ale również coś, co na zawsze pozostanie w Twojej pamięci jako miłe sercu wspomnienie z podróży.

Planujemy podróż

Jedno wiesz już na pewno: nieważne, na co się zdecydujesz i co pragniesz zobaczyć — wszystko to możesz znaleźć w Ameryce Łacińskiej, w krajach hiszpańskojęzycznych, pośród ludzi mówiących po hiszpańsku... prawda?

- ✓ **Szukasz pięknych plaż?** W Hiszpanii i w Ameryce Łacińskiej jest ich pełno, z wyjątkiem Boliwii i Paragwaju (nie chodzi o to, że plaże są tam brzydkie — po prostu kraje te nie mają dostępu do morza!).
- ✓ **Szukasz wodospadów?** Na pierwszym miejscu plasują się niewątpliwie **El Salto del Ángel** (el sal-to del an-hel) — znajdujący się w Wenezueli najwyższy wodospad na świecie, oraz **Las Cataratas del Iguazú** (las ka-ta-ra-tas del i-gła-su) — złożony z setek kaskad, zupełnie niesamowity wodospad położony w Argentynie, na granicy z Brazylią i Paragwajem.
- ✓ **Szukasz jezior?** Rozważ możliwość odwiedzenia leżącego w Andach, na granicy Peru i Boliwii **Lago Titicaca** (la-go ti-ti-ka-ka) (jezioro Titicaca) lub prawdziwej krainy jezior mieszczącej się na południu Argentyny i Chile.
- ✓ **Chcesz się wybrać na wycieczkę ekologiczną?** Spróbuj odwiedzić lasy w Hondurasie, Wenezueli, Kolumbii, Boliwii, Peru, Gwatemali lub Kostaryce.
- ✓ **Chcesz odkryć stare cywilizacje?** Istnieją setki ciekawych miejsc w Meksyku, Gwatemali, Kolumbii, Peru, Paragwaju oraz w Hiszpanii.

Jeżeli Twoją pasją są zakupy, załóż wygodne buty i sprawdź, na ile prawdziwe są następujące sugestie:

- ✓ **Szukasz delikatnej porcelany?** Koniecznie wybierz się do Hiszpanii.
- ✓ **Chcesz zaopatrzyć się w artykuły skórzane?** Argentyna i Meksyk to najlepsze miejsca na takie zakupy.
- ✓ **Szukasz srebrnej biżuterii?** Spróbuj w Meksyku i Peru.

Więcej informacji na temat wypraw na zakupy znajdziesz w rozdziale 6.

A co z pogodą?

El Cono Sur (el ko-no sur) (południowy stożek) to nazwa rejonu obejmującego Chile, Argentynę i Urugwaj. Jego nazwa pochodzi stąd, że na mapie ma on wygląd stożka obróconego wierzchołkiem ku dołowi — zupełnie jak wafel do lodów włoskich! Najlepiej odwiedzać go w okresie od wiosny do jesieni, czyli od listopada do marca (pamiętajmy, że na południowej półkuli wiosna zaczyna się we wrześniu, a jesień — w marcu!).

Jedną z osobliwości zachodniej części Ameryki Południowej jest ciągnący się przez cały niemal kontynent łańcuch górski zwany po hiszpańsku **la Cordillera de los Andes** (la kor-di-je-ra de los an-des) (Andy) albo po prostu **la Cordillera** (la kor-di-je-ra) (łańcuch górski, góry). Andy to najdłuższy łańcuch górski na ziemi, a tylko w Himalajach są szczyty, które mogą konkurować ze szczytami Andów! Na granicy między Chile i Argentyną wznosi się **Aconcagua** (a-kon-ka-gła) — najwyższy szczyt Andów i Ameryki Południowej o wysokości 6962 m n.p.m. Wiele innych gór i wulkanów w ciągnącym się od Kolumbii do Ziemi Ognistej łańcuchowi mierzy prawie tyle samo. Naprawdę trudno sobie wyobrazić majestat Andów, jeżeli nie mieszkało się choć przez jakiś czas w ich cieniu!

Oczywiście na andyjskich szczytach panują bardzo niskie temperatury — pokrywają je wieczne śniegi i lodowce. Brakuje tam również tlenu. Temperatury w dolinach są wyższe, ale zależą od szerokości geograficznej — Andy ciągną się bowiem przez kilka stref klimatycznych: od równikowej i tropikalnej na północy, po subpolarną na południu.

W strefie tropikalnej, w krajach takich jak Peru, Boliwia, Ekwador, Kolumbia, Wenezuela, Gwatemala i Meksyk, temperatury zależą głównie od wysokości, na jakiej znajduje się odwiedzane przez nas miejsce.

Od północnych rejonów Peru po środkowy Meksyk rok dzieli się jedynie na dwie pory. Są to: **la seca** (la se-ka) (pora sucha), która trwa od listopada do maja, i **la de las lluvias** (la de las ju-bjas) (pora deszczowa) obejmująca pozostałe miesiące. Podczas pory deszczowej często zdarzają się silne i długotrwałe ulewę, choć poza tym jest zwykle ciepło i przyjemnie; na wybrzeżu morskim mogą wystąpić wówczas huragany. W porze suchej prawie wszędzie dominuje słońce i bezchmurne niebo. Wyjątkiem są miejsca takie, jak stolica Peru, Lima, którą przez wiele miesięcy w roku pokrywa ochronna warstwa chmur. Jest to przyjemne, kiedy mamy ochotę uciec na jakiś czas od słońca.

W Hiszpanii zamiast pory suchej i deszczowej występują regiony suche i deszczowe. Na północy często pada deszcz i przeważają przyjemne temperatury. Reszta Półwyspu Iberyjskiego — z wyjątkiem wybrzeży — jest sucha i gorąca, dominuje tam bezchmurne błękitne niebo.

Pogawędka

Juan postanowił pojechać autobusem na plażę w Chile. Ale najpierw musi zapytać w informacji o godziny odjazdu autobusów.

Juan:
hłan

¿A qué hora parte el bus para Pichidangui?
a ke o-ra par-te el bus pa-ra pi-či-dan-gi
O której godzinie odjeżdża autobus do Pichidangui?

Pracownik informacji:

A las diez de la mañana y a las diez de la noche.
a las djes de la ma-ńa-na i a las djes de la no-će
O dziesiątej rano i o dziesiątej wieczór.

Juan:

Ah, hay un bus de día y otro de noche.
a aj un bus de di-ja i o-tro de no-će
Aha, jest jeden autobus w dzień i jeden w nocy.

¿Hay buses todos los días?

aj *bu-ses to-dos los di-jas*

Czy jeżdżą codziennie?

Pracownik informacji:

Los buses a Pichidangui van los lunes, miércoles y viernes.

los *bu-ses a pi-ći-dan-gi ban los lu-nes mjer-ko-les i bjer-nes*
Autobusy do Pichidangui jeżdżą w poniedziałki, środy i piątki.

Planujemy podróż — wybieramy miesiąc

Bez względu na to, czy wolisz ciepło pory suchej, czy też przygody związane z porą deszczową (takie jak tropikalne ulewy i huraganowe wiatry) — musisz poznać nazwy miesięcy, żeby zaplanować podróż. W języku hiszpańskim, podobnie jak po polsku, nazwy miesięcy pisze się małą literą.

- ✓ **enero** (*e-ne-ro*) (styczeń)
- ✓ **febrero** (*fe-bre-ro*) (luty)
- ✓ **marzo** (*mar-so*) (marzec)
- ✓ **abril** (*a-bril*) (kwiecień)
- ✓ **mayo** (*ma-jo*) (maj)
- ✓ **junio** (*hu-njo*) (czerwiec)
- ✓ **julio** (*hu-ljo*) (lipiec)
- ✓ **agosto** (*a-gos-to*) (sierpień)
- ✓ **septiembre** (*sep-tjem-bre*) (wrzesień)
- ✓ **octubre** (*ok-tu-bre*) (październik)
- ✓ **noviembre** (*no-bjem-bre*) (listopad)
- ✓ **diciembre** (*di-sjem-bre*) (grudzień)

Spójrz na poniższe przykłady, które pomogą Ci przećwiczyć używanie nazw miesięcy:

- ✓ **En enero voy a ir a Colombia.** (*en e-ne-ro boj a ir a ko-lom-bja*) (W styczniu jadę do Kolumbii.)
- ✓ **Vuelvo de España en marzo.** (*btel-bo de es-pa-ña en mar-so*) (Wracam z Hiszpanii w marcu.)
- ✓ **Estoy de viaje de julio a diciembre.** (*es-toj de bja-he de hu-ljo a di-sjem-bre*) (Od lipca do grudnia będę w podróży.)
- ✓ **La estación de lluvias es de mayo a noviembre.** (*la es-ta-sjon de ju-bjas es de ma-jo a no-bjem-bre*) (Pora deszczowa trwa od maja do listopada.)

Pogawędka

Sergio chce polecieć samolotem z miasta Meksyk do Cancún (kan-kun). Udaje się do biura podróży, żeby zarezerwować bilet.

Sergio:
<i>ser-hjo</i>	Buenos días.
<i>błę-nos di-jas</i>
Dzień dobry.
Pani z biura podróży:	Buenos días, señor. ¿En qué le puedo servir?
<i>błę-nos di-jas se-ñor en ke le płe-do ser-bir</i>
Dzień dobry panu. Czym mogę służyć?
Sergio:	Necesito un boleto para Cancún.
<i>ne-se-si-to un bo-le-to pa-ra kan-kun</i>
Potrzebuję biletu do Cancún.
Pani z biura podróży:	¿En qué día le acomoda?
<i>en ke di-ja le ba a-ko-mo-da</i>
Jaki dzień panu odpowiada?
Sergio:	El viernes en la mañana.
<i>el bjer-nes en la ma-ria-na</i>
Piątek rano.
Pani z biura podróży:	Hay un vuelo a las ocho.
<i>aj un błe-lo a las o-čo</i>
Jest lot o ósmej.
Sergio:	¿Un poco más tarde?
<i>un po-ko mas tar-de</i>
A trochę później?
Pani z biura podróży:	Sí, hay otro a las nueve.
<i>si aj o-tro a las nle-be</i>
Tak, następny jest o dziewiątej.
Sergio:	Tomo ese.
<i>to-mo e-se</i>
Dobrze, proszę ten.
Pani z biura podróży:	¿Hasta qué día?
<i>as-ta ke di-ja</i>
Do kiedy pan zostaje?
Sergio:	Hasta el domingo en la tarde.
<i>as-ta el do-min-go en la tar-de</i>
Do niedzieli po południu.
Pani z biura podróży:	Hay un vuelo a las siete de la tarde.
<i>aj un błe-lo a las sje-te de la tar-de</i>
Ma pan lot o siódmej wieczorem.
Sergio:	Es buena hora. Hágame las reservaciones.
<i>es błe-na o-ra a-ga-me las re-ser-ba-sjo-nes.</i>
To dobra pora. Proszę mi zrobić rezerwację.

Pani z biura podróży:

Aquí tiene, señor. El vuelo sale de México a las 9 de la mañana. Tiene que estar en el aeropuerto una hora antes.
a-ki tje-ne se-ñor el ble-lo sa-le de me-hi-ko a las nle-be de la ma-ña-na tje-ne ke es-tar en el a-e-ro-pler-to u-na o-ra an-tes
 Proszę bardzo. Pański samolot wylatuje z Meksyku o dziewiątej rano. Musi pan być na lotnisku godzinę wcześniej.

Załatwianie wiz i paszportów

Żeby móc wyjechać do innego kraju, trzeba najpierw załatwić trochę formalności. Rodzaj i ilość wymaganych formalności zależą od kraju, do którego się udajemy. Najlepiej jest dowiedzieć się w biurze podróży albo bezpośrednio w ambasadzie lub konsulacie kraju docelowego, jakie dokumenty i szczepienia ochronne wymagane są, żeby móc tam wjechać. Często biura podróży mogą załatwić wszystko, co potrzebne.

Postaraj się zawsze zabierać z sobą paszport — bez względu na to, czy jest on wymagany, czy nie. Nigdy nie wiadomo, czy podczas podróży nie zdecydujesz się nagle pojechać gdzieś dalej, gdzie paszport może być potrzebny. Paszport to dokument, który może się również przydać w banku lub w różnych podbramkowych sytuacjach.

Jeżeli do wjazdu do jakiegoś kraju wymagana jest wiza, paszport jest absolutnie konieczny. Pieczętkę z wizą wbija się właśnie do paszportu. Ale nie wszystkie kraje wymagają wizy.

Jeżeli chcesz się dowiedzieć czegoś więcej na temat spraw związanych z pieniędzmi, zajrzyj do rozdziału 11.

Pogawędka

Kasia ma kilka pytań na temat podróży do Meksyku, z którymi zwraca się do pracownika ambasady.

Kasia:	¿Es ésta la Embajada de México?
<i>es es-ta la em-ba-ha-da de me-hi-ko</i>
Czy to ambasada Meksyku?
Pracownik ambasady:	Sí, ¿en qué le puedo servir?
<i>si en ke le ple-do ser-bir</i>
Tak, czym mogę pani służyć?
Kasia:	¿Necesito una visa para ir a México?
<i>ne-se-si-to u-na bi-sa pa-ra ir a me-hi-ko</i>
Czy potrzebna mi jest wiza na wyjazd do Meksyku?
Pracownik ambasady:	Depende. ¿Es ciudadana polaca?
<i>de-pen-de es sju-da-da-na po-la-ka</i>
To zależy. Jest pani obywatelką Polski?
Kasia:	Sí, soy polaca.
<i>si soj po-la-ka</i>
Jestem Polką.

- Pracownik ambasady: **¿Por cuánto tiempo va?**
por *klan-to tjem-po* ba
Na jak długo pani wyjeżdża?
- Kasia: **De noviembre a marzo.**
de no-*bjem-bre* a *mar-so*
Od listopada do marca.
- Pracownik ambasady: **Son cinco meses. ¿Va como turista?**
son *sin-ko me-ses* ba *ko-mo tu-ris-ta*
To pięć miesięcy. Jedzie pani jako turystka?
- Kasia: **Sí.**
si
Tak.
- Pracownik ambasady: **Va a necesitar visa de turista.**
ba a ne-se-si-*tar bi-sa* de tu-*ris-ta*
Będzie pani potrzebna wiza turystyczna.
- No se necesita visa para una estancia menor a 3 meses.**
no se ne-se-*si-ta vi-sa pa-ra u-na es-tan-sja me-nor* a tres *me-ses*.
Wiza nie jest wymagana dla pobytu krótszego niż 3 miesiące.
- Kasia: **¿Tengo que ir a la Embajada por la visa?**
ten-go ke ir a la em-ba-*ha-da* por la *bi-sa*
Czy muszę udać się do ambasady po wizę?
- Pracownik ambasady: **Sí.**
si
Tak.

Zwroty do zapamiętania

la hora de despegue	la o-ra de des-pe-ge	pora odlotu
la fecha de llegada	la fe-ća de je-ga-da	data przyjazdu
la fecha de partida	la fe-ća de par-ti-da	data wyjazdu
boleto / billete de ida	bo-le-to / bi-je-te de i-da	bilet w jedną stronę
boleto / billete de vuelta	bo-le-to / bi-je-te de bfeł-ta	bilet powrotny
boleto / billete de ida y vuelta	bo-le-to / bi-je-te de i-da i bfeł-ta	bilet tam i z powrotem
vuelo directo	bfe-lo di-rek-to	bezpośredni lot
vuelo con escalas	bfe-lo kon es-ka-las	lot z przesiadkami
visa / visado	bi-sa / bi-sa do	wiza

Pogawędka

John Raymond: dżon raj-mond	Señorita, ¿me ayuda por favor? se-ño-ri-ta me a-ju-da por fa-bor Czy mogę panią prosić o pomoc?
Pani z biura podróży:	Sí, ¿en qué puedo servirle? si en ke ple-do ser-bir-le Tak. Czym mogę panu służyć?
John Raymond:	Quisiera cancelar un viaje a Cartagena. ki-sje-ra kan-se-lar un bja-he a kar-ta-he-na Chciałbym anulować bilet do Cartageny.
Pani z biura podróży:	¿Cuándo iba a viajar? kła-do i-ba a bja-har Kiedy miał pan tam jechać?
John Raymond:	El lunes próximo. el lu-nes pro-ksi-mo W najbliższy poniedziałek.
Pani z biura podróży:	¿A qué nombre está la reserva? a ke nom-bre es-ta la re-ser-ba Na jakie nazwisko zrobiona jest rezerwacja?
John Raymond:	A nombre de John Raymond. a nom-bre de dżon raj-mond John Raymond.
Pani z biura podróży:	Ah, bien, ya lo cancelé. ¿Algo más? a bjen ja lo kan-se-le al-go mas Aha, dobrze, już anulowałam. Coś jeszcze?
John Raymond:	No, eso es todo, gracias. no e-so es to-do gra-sjas Nie, to wszystko, dziękuję.

Uczymy się chodzić — czasownik ir

Ir (ir) (iść, chodzić, jechać, jeździć) to zdecydowanie nieregularny czasownik — jest on do tego stopnia nieregularny, że musisz uwierzyć nam na słowo, że poniżej umieściliśmy odmianę w czasie teraźniejszym właśnie tego, a nie innego wyrazu. Na pierwszy rzut wygląda to absurdalnie!

Koniugacja

yo voy
tú vas
él, ella, usted va
nosotros vamos
vosotros váis
ellos, ellas, ustedes van

Wymowa

jo boj
tu bas
el e-ja us-*ted* ba
no-so-tros *ba*-mos
bo-so-tros ba-is
e-jos e-jas us-*te*-des ban

Podróż w przyszłość — *ir* a *viajar*

Czasownika **ir** (ir) (iść, chodzić) używa się również do tworzenia konstrukcji „**ir + a + bezokolicznik**” — za jej pomocą wyraża się czynność, która odbędzie się w przyszłości. Jest to coś w rodzaju potocznie używanego czasu przyszłego. Konstrukcję tę tworzy się, łącząc formę osobową czasownika **ir** w czasie teraźniejszym z przyimkiem **a** oraz z bezokolicznikiem danego czasownika, na przykład: **voy a viajar** (boj a bja-*har*) (będę podróżować).

Konstrukcja „ir + a + bezokolicznik”

yo voy a viajar
tú vas a viajar
él, ella, usted va a viajar
nosotros vamos a viajar
vosotros váis a viajar
ellos, ellas, ustedes van a viajar

Wymowa

jo boj a bja-*har*
tu bas a bja-*har*
el e-ja us-*ted* ba a bja-*har*
no-so-tros *ba*-mos a bja-*har*
bo-so-tros ba-is a bja-*har*
e-jos e-jas us-*te*-des ban a bja-*har*

Używanie konstrukcji „**ir + a + bezokolicznik**” możesz poćwiczyć w zamieszczonych poniżej zdaniach. Spróbuj, a przekonasz się, że jest to łatwa i bardzo przydatna konstrukcja:

- ✓ **Voy a viajar en avión.** (boj a bja-*har* en a-*bjon*) (Będę podróżować samolotem.)
- ✓ **Ellos van a viajar en autobús.** (e-jos ban a bja-*har* en ał-to-*bus*) (Oni będą podróżować autobusem.)
- ✓ **Vamos a viajar en tren.** (*ba*-mos a bja-*har* en tren) (Będziemy podróżować pociągiem.)
- ✓ **Tú vas a ir en avión.** (tu bas a ir en a-*bjon*) (Ty polecisz samolotem.)
- ✓ **Voy a ir a comer.** (boj a ir a ko-*mer*) (Pójdę [coś] zjeść.)
- ✓ **Todos nos vamos a divertir.** (*to*-dos nos *ba*-mos a di-ber-*tir*) (Wszyscy będziemy dobrze się bawić.)
- ✓ **Va a llegar cansado.** (ba a je-*gar* kan-*sa*-do) (Przyjedzie zmęczony.)
- ✓ **Va a querer volver.** (ba a ke-*rer* bol-*ber*) (Będzie chciał / chciała wrócić.)
- ✓ **Nosotros vamos a llevar las maletas.** (no-so-tros *ba*-mos a je-*bar* las ma-*le*-tas) (My weźmiemy walizki.)

Plan zajęć — godziny i minuty

Bez względu na to, czy chodzi o przeszłość, teraźniejszość, czy przyszłość — mówimy o *czasie*. A kiedy mówi się o czasie, nie można zapomnieć o zegarku, czyli o godzinach i minutach. Oto przykładowe zdania:

- ✓ **Voy a las diez de la mañana.** (boj a las djes de la ma-*ña*-na) (Idę / Jadę o dziesiątej rano.)
- ✓ **Llega a las nueve de la noche.** (*je*-ga a las *nle*-be de la *no*-će) (Przyjdzie / przyjedzie o dziewiątej w nocy.)
- ✓ **Son las veinte y treinta horas.** (son las *bejn*-te i *trejn*-ta o-ras) (Jest godzina dwudziesta trzydzieści.)
- ✓ **Son las ocho y cuarenta y cinco.** (son las o-ćo i *kła*-ren-ta i *sin*-ko) (Jest ósma czterdzieści pięć.)
- ✓ **Vengo a la una y cuarto.** (*ben*-go a la *u*-na i *kłar*-to) (Przyjdę / przyjadę piętnaście po pierwszej.)
- ✓ **A las dos menos cuarto llovió.** (a las dos me-nos *kłar*-to jo-*bjo*) (Za piętnaście druga padał deszcz.)
- ✓ **Son las once menos diez.** (son las *on*-se *me*-nos djes) (Jest za dziesięć jedenasta.)

Jeżeli chcesz się dowiedzieć czegoś więcej na temat liczebników, zajrzyj do rozdziału 5. Ale zanim to zrobisz, przećwicz następujące zwroty, związane z czasem:

- ✓ **¿Qué hora es?** (ke o-ra es) (Która jest godzina?)
- ✓ **Un minuto, por favor.** (un mi-*nu*-to por fa-*bor*) (Chwileczkę.)
- ✓ **Un segundo, por favor.** (un se-*gun*-do por fa-*bor*) (Sekundkę.)
- ✓ **Un momento, por favor.** (un mo-*men*-to por fa-*bor*) (Momencik.)

Słówka do zapamiętania

la hora	la o-ra	godzina
el minuto	el mi- <i>nu</i> -to	minuta
el segundo	el se- <i>gun</i> -do	sekunda
el cuarto	el <i>kłar</i> -to	kwadrans
el medio	el <i>me</i> -djo	poł, połówka
la tarde	la <i>tar</i> -de	popołudnie
la noche	la <i>no</i> -će	noc

Szata też zdobi człowieka

Na tym etapie przygotowań do podróży należy zabrać się do pakowania walizki. Co wziąć z sobą?

Jeżeli masz zamiar zwiedzać kolonialne zabytki, a zwłaszcza kościoły, zabierz z sobą spódnicę, sukienkę lub długie spodnie. Szorty świetnie prezentują się na plaży, natomiast w mieście lepiej wygląda się w nieco dłuższym stroju.

Latynosi ubierają się raczej formalnie i w ogóle lubią ładne stroje. Z pewnością i Ty poczujesz się o wiele lepiej na ulicy w mieście, jeżeli będziesz mógł założyć coś gustownego.

Pogawędka

Gabriela i Tomás rozmawiają o tym, co zabrać z sobą w podróż. Posłuchaj, jak wspólnie zastanawiają się, co może im się przydać.

Gabriela: **Falta hacer las maletas.**
fa-l-ta a-ser las ma-le-tas
 Trzeba jeszcze spakować walizki.

Tomás: **Mejor es llevar un pijama.**
me-hor es je-bar un pi-ja-ma
 Trzeba zabrać piżamę.

Y un pulóver, por si hace fresco.
i un pu-lo-ber por si a-se fres-ko
 I sweter, jakby było chłodno.

Gabriela: **Llevo ropa liviana de algodón.**
je-bo ro-pa li-bja-na de al-go-don
 Biorę lekkie bawełniane ubranie.

Tomás: **Aquí está el traje de baño.**
a-ki es-ta el tra-he de ba-ño
 Tutaj są kąpielówki.

Gabriela: **Llevo zapatos para la playa.**
je-bo sa-pa-tos pa-ra la pla-ja
 Biorę buty na plażę.

Tomás: **Estos zapatos son para la ciudad.**
es-tos sa-pa-tos son pa-ra la sju-dad
 Te buty są do chodzenia po mieście.

Gabriela: **También llevo un vestido liviano.**
tam-bjen je-bo un bes-ti-do li-bja-no
 Biorę też lekką sukienkę.

Tomás: **Aquí están mis zapatos cómodos.**
a-ki es-tan mis sa-pa-tos ko-mo-dos
 Tutaj są moje wygodne buty.

Gabriela: **Tenemos tres maletas y un bolso marinero.**
 te-ne-mos tres ma-le-tas i un bol-so ma-ri-ne-ro
 Mamy trzy walizki i worek żeglarski.

Zabieramy z sobą komputer

A może zdecydujesz się zabrać laptopa, żeby wykorzystać jakoś czas wolny od zwiedzania? To prawda, że czasem trudno jest zapomnieć o pracy, nawet kiedy jest się na wakacjach. Oto kilka zdań, które mogą Ci się przydać, jeżeli nie możesz się rozstać z laptopem:

- ✓ **Voy a llevar conmigo el ordenador portátil.** (boj a je-bar kon-mi-go el or-de-na-dor por-ta-til) (Zabiorę z sobą laptopa.)
- ✓ **No te olvides de las baterías.** (no te ol-bi-des de las ba-te-ri-jas) (Nie zapomnij baterii.)
- ✓ **¿Vas a llevar el adaptador de corriente?** (bas a je-bar el a-dap-ta-dor de ko-rrjen-te) (Zabierzesz zasilacz?)
- ✓ **Necesitamos el adaptador para cargar la batería.** (ne-se-si-ta-mos el a-dap-ta-dor pa-ra kar-gar la ba-te-ri-ja) (Potrzebujemy zasilacza, żeby naładować baterię.)

Słówka do zapamiętania

el ordenador portátil	el or-de-na-dor por-ta-til	laptop [w Hiszpanii]
la computadora portátil	la kom-pu-ta-do-ra por-ta-til	laptop [w Ameryce Łacińskiej]
la batería	la ba-te-ri-ja	bateria
la corriente	la ko-rrjen-te	prąd
cargar	kar-gar	ładować

Pogawędka

Daniel: **¿Cómo estuvo tu viaje?**
 da-njel ko-mo es-tu-bo tu bja-he
 Jak ci się udała podróż?

Agustín: **¡Fabuloso!**
 a-gus-tin fa-bu-lo-so
 Wspaniale!

- Daniel: **¿Dónde estuviste?**
don-de es-tu-bis-te
Gdzie byłeś?
- Agustín: **Estuve en Puerto Escondido.**
es-tu-be en pfer-to es-kon-di-do
Byłem w Puerto Escondido.
- Daniel: **¿Cómo fuiste?**
ko-mo flis-te
Czym podróżowałeś?
- Agustín: **Fui en avión y volví en autobús.**
fli en a-bjon i bol-bi en al-to-bus
Poleciałem samolotem, a wróciłem autobusem.
- Daniel: **¿Cuánto demora el avión?**
kłan-to de-mo-ra el a-bjon
Ile leci samolot?
- Agustín: **Quince minutos.**
kin-se mi-nu-tos
Piętnaście minut.
- Daniel: **¿Y el autobús?**
i el al-to-bus
A ile się jedzie autobusem?
- Agustín: **Seis horas.**
sejs o-ras
Sześć godzin.
-

Gierki językowe

Kiedy planujesz wakacje, najpierw musisz wybrać miesiąc, w którym masz zamiar podróżować. Na poniższych rysunkach pokazane są cztery pory roku, a pod nimi znajdują się zaszyfrowane nazwy dwunastu miesięcy (zmieniliśmy kolejność liter w wyrazach). Rozszyfruj hiszpańskie nazwy miesięcy i umieść je obok odpowiadających im rysunków pór roku.

_____ _____ _____	A 	B 	_____ _____ _____
_____ _____ _____	C 	D 	_____ _____ _____

beefror

breedicim

joinu

oneer

rozam

tubecor

biomnerve

goosta

libra

oyam

permbitees

ujoil

Rozdział 16

Nagłe wypadki

W tym rozdziale:

- ▶ Prosimy o pomoc
- ▶ Jak dogadać się w szpitalu
- ▶ Rozmawiamy z lekarzem
- ▶ Porozumiewamy się z policją
- ▶ Prawo za granicą

Czuwaj! To pozdrowienie ma przypominać harcerzom, że powinni być zawsze czujni i gotowi. Jednak nie tylko harcerzom przydaje się czujność — nigdy przecież nie wiadomo, kiedy może się zdarzyć nagły wypadek. Należy być przygotowanym na taką ewentualność, zwłaszcza za granicą, gdzie nikt nie mówi w naszym ojczystym języku. Problemy językowe znacznie komplikują postępowanie w nagłych wypadkach — wyobraź sobie, że w pobliżu nie ma nikogo, kto mógłby Cię zrozumieć, albo że sam nie rozumiesz ani słowa z tego, co się do Ciebie mówi.

W tym rozdziale zajmiemy się dwoma głównymi blokami tematycznymi związanymi z nagłymi wypadkami. Pierwszy z nich to wypadki związane ze zdrowiem, takie jak złamanie ręki czy nagły atak grypy żołądkowej. Druga część rozdziału poświęcona jest wypadkom samochodowym lub kłopotom wynikającym z naruszenia przepisów. Są to problemy wymagające często pomocy ze strony konsulatu lub prawnika. Ale zanim zaczniesz się przygotowywać do tego typu sytuacji, musisz poznać kilka ważnych słówek, które pozwolą szybko sprowadzić potrzebną Ci pomoc.

Wołanie o pomoc

Możesz znaleźć się w sytuacji, w której trzeba będzie zawołać o pomoc. Zwykle nie ma wtedy czasu na kartkowanie słownika w poszukiwaniu potrzebnego słowa, tak że najlepiej jest nauczyć się tych wyrażen na pamięć.

Oto kilka podstawowych zwrotów używanych w razie niebezpieczeństwa (pierwsze dwa można stosować wymiennie):

- ✓ **iSocorro!** (so-ko-rro) (Ratunku!)
- ✓ **iAuxilio!** (au-ksi-ljo) (Ratunku!)
- ✓ **iAyúdeme!** (a-ju-de-me) (Na pomoc!)

Spadająca doniczka

Nagle na ulicy widzisz, że z balkonu spada doniczka, lecąc prosto na głowę idącej chodnikiem osoby. Co krzyknąć, żeby ją ostrzec? Wszyscy Hiszpanie oraz prawie wszyscy Latynosi (z wyjątkiem mieszkańców Meksyku) zawołają w tej sytuacji:

✓ **iCuidado!** (kli-*da*-do) (Uwaga!; dosł. Ostrożnie!)

Kiedy jednak doniczka spada z okna w Meksyku, woła się:

✓ **iAguas!** (a-*g*łas) (Uwaga!; dosł. Wody!)

Zwyczaj ten pochodzi prawdopodobnie jeszcze z czasów, kiedy nie istniała kanalizacja i kiedy mieszkańcy kolonialnych miast wylewali brudną wodę z okna na drugim piętrze prosto na ulicę. Krzyczeli wtedy **iAguas!**, aby ostrzec przechodniów, że z góry zaraz chluśnie brudna woda. Z czasem okrzyk ten zaczął odnosić się również do innych rodzajów niebezpieczeństw.

✓ **iIncendio!** (in-*sen*-djo) (Pożar!)

✓ **iInundación!** (i-nun-*da*-sjon) (Powódź!)

✓ **iTemblor!** (tem-*blor*) (Trzęsienie ziemi!)

✓ **iTerremoto!** (te-*rre*-mo-to) (Trzęsienie ziemi!)

✓ **iMaremoto!** (ma-*re*-mo-to) (Tsunami!)

Możesz ponaglić ludzi niosących pomoc, używając następujących słów:

✓ **iRápido!** (ra-*pi*-do) (Szybko!)

✓ **iApúrense!** (a-*pu*-ren-se) (Proszę się pośpieszyć!)

Jak sobie poradzić w razie kłopotów ze zdrowiem

W razie choroby lub wypadku łatwo jest stracić głowę — to zupełnie normalna i zrozumiała reakcja. Podpowiemy Ci, jak zachować się w tego typu sytuacjach, zachowując spokój i rozsądek.

Wiemy z doświadczenia, że większość mieszkańców krajów hiszpańskojęzycznych to opiekuńczy i przyjaźni ludzie, bardzo tolerancyjni wobec wszelkich błędów w wymowie popełnianych przez obcokrajowców i zawsze chętni do pomocy. W rzeczywistości czasem mogą się okazać przesadnie pomocni, stawiając Cię w trudnej sytuacji: jak zachować się w sposób rozsądny i stanowczo bronić swoich indywidualnych potrzeb, nie raniąc przy tym uczuć osób, które chcą Ci pomóc, i nie odpłacając niewdzięcznością za przejawy ich dobrej woli?

Oto kilka zdań, które pomogą Ci stanowczo, a przy tym delikatnie i uprzejmie odrzucić proponowaną pomoc, jeżeli jej nie potrzebujesz lub nie masz na nią po prostu ochoty. Wyobraź sobie, że osoba pragnąca Ci pomóc mówi na przykład:

✓ **iPobrecito!, ¿le ayudo?** (po-bre-*si*-to le a-*ju*-do) (Biedactwo, pomóc panu / pani?)

✓ **iVengan todos, a ayudar!** (ben-gan to-dos a a-*ju*-dar) (Chodźcie wszyscy, pomóżmy jej / jemu / im!)

W takim przypadku możesz odpowiedzieć, co następuje:

- ✓ **Por favor, estoy bien, no me ayude.** (por fa-bor es-toj bjen no me a-ju-de) (Dobrze się czuję, proszę mi nie pomagać.)
- ✓ **Muchas gracias, le agradezco, prefiero estar solo.** (mu-čas gra-sjas le a-gra-des-ko pre-fje-ro es-tar so-lo) (Bardzo dziękuję, jestem panu / pani wdzięczny, ale wolę zostać sam.)
- ✓ **Estoy muy bien, gracias, no necesito ayuda.** (es-toj muj bjen gra-sjas no ne-se-si-to a-ju-da) (Bardzo dobrze się czuję, dziękuję, ale nie potrzebuję pomocy.)
- ✓ **Usted es muy gentil, gracias, no me ayude, por favor.** (us-ted es muj hen-til gra-sjas no me a-ju-de por fa-bor) (Jest pan / pani bardzo miły / miła, ale proszę mi nie pomagać.)
- ✓ **Ustedes son muy amables, pero estoy bien.** (us-te-des son muj a-ma-bles pe-ro es-toj bjen) (Jesteście państwo bardzo uprzejmi, ale dobrze się czuję.)

Jeżeli poprosisz, żeby przyjął Cię lekarz mówiący na przykład po angielsku lub francusku i jeżeli akurat taki się trafi — zanim zdecydujesz się na wizytę, upewnij się, że jego angielski lub francuski jest na lepszym poziomie niż Twój hiszpański. Jeżeli zobaczysz, że nie możesz dogadać się z lekarzem, poproś, żeby przyjął Cię ktoś inny, ktoś, kogo umiejętności językowe bardziej Ci będą odpowiadać.

Pamiętaj, że jeżeli przyjdzie Ci w takiej sytuacji mówić po hiszpańsku, wszystko potoczy się znacznie sprawniej, jeżeli będziesz się starał mówić b-a-r-d-z-o p-o-w-o-l-i. Należy też mieć na uwadze, że zwykle w tego typu okolicznościach poznajemy ludzi od ich najlepszej strony. Kiedy ludzie wokół Ciebie są chętni do pomocy, nie martw się o pieniądze. Będzie na to czas, kiedy wyzdrowiejesz lub kiedy wykaraskasz się z tarapatów. No i pozwól ludziom, niech Ci pomagają na tyle, na ile to tylko możliwe — w ten sposób oni też poczują się lepiej! Jeżeli zaś chodzi o procedury obowiązujące na pogotowiu lub w izbie przyjęć szpitala, staraj się nimi nie przejmować, wszystko jakoś się załatwi — uzbrój się w cierpliwość i... bądź grzecznym pacjentem. Pamiętaj, że w tego typu miejscach personel zwykle robi, co w jego mocy, żeby wszystko poszło jak najlepiej. Na koniec miej na uwadze, że nie we wszystkich krajach w placówkach medycznych stosuje się takie same metody działania — mogą się one różnić w zależności od personelu i aparatury, jaka w danym miejscu jest dostępna.

Jeżeli zachorujesz podczas podróży, poproś o pomoc w recepcji w hotelu.

Pomagamy — czasownik *ayudar*

Jak można się spodziewać, czasownik **ayudar** (a-ju-dar) (pomagać) jest bardzo pomocny. Bardzo łatwo się go odmienia: jest regularny i należy do grupy czasowników zakończonych na **-ar**. Oto jego odmiana w czasie teraźniejszym:

Koniugacja

yo ayudo
tú ayudas
él, ella, usted ayuda
nosotros ayudamos
vosotros ayudáis
ellos, ellas, ustedes ayudan

Wymowa

yo a-ju-do
tú a-ju-das
el e-ja us-ted a-ju-da
no-so-tros a-ju-da-mos
bo-so-tros a-ju-da-is
e-jos e-jas us-te-des a-ju-dan

Teraz poznasz kilka formalnych zdań, które mogą się okazać przydatne podczas rozmowy z nieznajomymi — bez względu na to, czy chodzi o lekarza, czy o przypadkowego przechodnia. Podamy również przykłady zdań mniej formalnych, na wypadek gdybyś miał się zwracać do ludzi, których dobrze znasz, lub na przykład do dzieci.

Na początek kilka zwrotów, których możesz użyć, kiedy to Ty chcesz komuś pomóc. W sytuacjach, kiedy ktoś nam pomaga lub kiedy to my komuś pomagamy, używa się zwykle formalnego stylu. W ten sposób okazujemy szacunek rozmówcy (np. lekarzowi), a on zachowuje się podobnie w stosunku do nas. Nie znieć się przecież ani nie łączą was zażyłe stosunki...

- ✓ **¿Le ayudo?** (le a-ju-do) (Pomóc panu / pani?)
- ✓ **Sí, ayúdeme a pedir una ambulancia.** (si a-ju-de-me a pe-dir u-na am-bu-lan-sja) (Tak, proszę mi pomóc wezwać karetkę.)
- ✓ **Espere. Le van a ayudar a cargar al herido.** (es-pe-re le ban a a-ju-dar a kar-gar al e-ri-do) (Proszę poczekać. Ktoś panu / pani pomoże nieść rannego.)
- ✓ **Usted ayude al enfermo a bajar de la camilla.** (us-ted a-ju-de al en-fer-mo a ba-har de la ka-mi-ja) (Proszę pomóc choremu zejść z noszy.)
- ✓ **¡Apúrese!** (a-pu-re-se) (Proszę się pośpieszyć! / Szybko!)

Słówka do zapamiętania

el enfermo	el en-fer-mo	chory
la enferma	la en-fer-ma	chora
la camilla	la ka-mi-ja	nosze
cargar	kar-gar	nosić

Zwroty podane poniżej należy stosować w mniej formalnych sytuacjach. Pamiętaj, że w ten sposób można się zwracać do dzieci, do osób bliskich oraz do tych, które bardzo dobrze znasz:

- ✓ **¿Te ayudo?** (te a-ju-do) (Pomóc ci?)
- ✓ **Sí, ayúdame.** (si a-ju-da-me) (Tak, pomóż mi.)
- ✓ **Te busco un médico.** (te bus-ko un me-di-ko) (Poszukam ci lekarza.)
- ✓ **¡Apúrate!** (a-pu-ra-te) (Pospiesz się! / Szybko!)

Boli mnie głowa — zaimki dopełnienia dalszego

Kiedy chcemy powiedzieć: „Boli mnie głowa”, „Chyba boli ją noga” lub zapytać „Co cię boli?”, w języku polskim używamy zaimków dopełnienia bliższego (mnie, cię, ją itd.), czyli zaimków osobowych w bierniku, odpowiadających na pytania kogo? co?. W hiszpańskim

natomiast z czasownikiem **doler** (do-*ler*) (boleć) używamy zaimków dopełnienia dalszego, czyli zaimków osobowych w celowniku odpowiadających na pytania komu? czemu? (tabela 16.1). Mieliśmy już z nimi do czynienia w rozdziale 8, przy okazji odmiany czasownika **gustar**.

Tabela 16.1. Zaimki osobowe w funkcji dopełnienia dalszego (komu? czemu?)

Zaimek (wymowa)	Tłumaczenie
me (me)	mnie (mi)
te (te)	tobie (ci)
le (le)	jemu, jej, panu, pani
nos (nos)	nam
os (os)	wam
les (les)	im, paniom, panom, państwu

Jak i kiedy używa się tych zaimków? Chwileczkę! Właśnie nadciąga pomoc!

Po polsku mówimy „boli go noga”. Po hiszpańsku mówi się **le duele la pierna** (le *dle-le* la *pjer-na*) (dosł. jemu boli noga). Inaczej niż w naszym języku, w hiszpańskim zaimek stawia się zawsze przed czasownikiem — poza tym użycie omawianych zaimków osobowych nie powinno Ci sprawiać żadnych kłopotów.

Bolesne zwroty na wypadek, gdyby coś nas bolało

Kiedy coś Cię boli, dobrze jest umieć odpowiednio to wyrazić, tak aby ludzie, którzy mają Ci pomóc, wiedzieli, co dokładnie Cię boli. Podając poniższe przykłady, uczymy Cię mówić o bólu. Nie bój się tej rozmowy. Samo mówienie o bólu nie oznacza, że akurat coś Ci się stanie, podobnie jak noszenie przy sobie parasola wcale nie oznacza, że będzie padał deszcz.

- ✓ **Me duele la espalda.** (me *dle-le* la es-*pal-da*) (Bola mnie plecy.)
- ✓ **¿Le duele la cabeza?** (le *dle-le* la ka-*be-sa*) (Czy boli pana / panią głowa?)
- ✓ **Les duele todo.** (les *dle-le* to-*do*) (Wszystko ich / je boli.)
- ✓ **Nos duelen las manos.** (nos *dle-len* las *ma-nos*) (Bola nas ręce.)
- ✓ **¿Te duele aquí?** (te *dle-le* a-*ki*) (Boli cię tutaj?)

Pogawędka

Po wypadku samochodowym Nancy została przewieziona do szpitala, gdzie lekarz bada ją, żeby sprawdzić, czy coś sobie złamała.

Lekarz:

¿Tiene dolor en la pierna?
tje-ne do-lor en la pjer-na
 Czuje pani ból w nodze?

Nancy: <i>nan-si</i>	Sí doctor, ¡me duele mucho! <i>si dok-tor me dle-le mu-čo</i> Tak, panie doktorze, bardzo mnie boli!
Lekarz:	Vamos a sacarle una radiografía. <i>ba-mos a sa-kar-le u-na ra-djo-gra-fi-ja</i> Zrobimy pani prześwietlenie.
Pracownik obsługujący rentgen:	Aquí, súbanla a la mesa. <i>a-ki su-ban-la a la me-sa</i> Tutaj, proszę ją położyć na stole. No se mueva, por favor. <i>no se mle-ba por fa-bor</i> Proszę się nie ruszać.
Lekarz:	Ya está la radiografía. <i>ja es-ta la ra-djo-gra-fi-ja</i> Już jest prześwietlenie. Aquí tiene la fractura. <i>a-ki tje-ne la frak-tu-ra</i> Tutaj ma pani złamanie. Vamos a tener que enyesar su pierna. <i>ba-mos a te-ner ke en-je-sar su pjer-na</i> Będziemy musieli włożyć pani nogę do gipsu. Le voy a dar un analgésico. <i>le boj a dar un a-nal-he-si-ko</i> Dam pani środek przeciwbólowy.

Słówka do zapamiętania

el médico	el <i>me-di-co</i>	lekarz
la pierna	la <i>pjer-na</i>	noga
la fractura	la <i>frak-tu-ra</i>	złamanie
la radiografía	la <i>ra-djo-gra-fi-ja</i>	prześwietlenie
el yeso	el <i>je-so</i>	gips
enyesar	en- <i>je-sar</i>	gipsować, zagipsować
el analgésico	el <i>a-nal-he-si-ko</i>	środek przeciwbólowy

Wzywamy pomoc do krwawiącej rany

Oto kilka przykładów, jak można wezwać pomoc do kogoś, kto krwawi:

- ✓ **¡Hay una emergencia!** (aj *u-na e-mer-hen-sja*) (Wypadek!)
- ✓ **¡Traigan un médico!** (*traj-gan un me-di-ko*) (Niech ktoś wezwie lekarza!)
- ✓ **¡Traigan una ambulancia!** (*traj-gan u-na am-bu-lan-sja*) (Niech ktoś wezwie karetkę!)
- ✓ **Lo más rápido posible.** (lo mas *ra-pi-do po-si-ble*) (Jak najszybciej!)
- ✓ **Tiene un corte.** (*tje-ne un kor-te*) (Zranił się! / Zraniła się!)
- ✓ **Necesita puntos.** (*ne-se-si-ta pun-tos*) (Trzeba panu / pani zszyć ranę; dosł. Potrzebuje pan / pani szwów.)

Słówka do zapamiętania

la cabeza	la ka-be-sa	głowa
la emergencia	la e-mer-hen-sja	nagły wypadek
el corte	el kor-te	cięcie, rana cięta
los puntos	los pun-tos	szwy

Szycie ran

Jeżeli konieczne jest założenie szwów, może się przydać któreś z poniższych zdań:

- ✓ **Me duele mucho.** (*me dle-le mu-čo*) (Bardzo mnie boli.)
- ✓ **Le vamos a poner anestesia local.** (*le ba-mos a po-ner a-nes-te-sja lo-kal*) (Zrobimy panu / pani znieczulenie miejscowe.)
- ✓ **Ya se pasó el dolor.** (*ja se pa-so el do-lor*) (Już przestało boleć.)

Słówka do zapamiętania

la anestesia	la a-nes-te-sja	znieczulenie, anestezja
sangrar	san-grar	krwawić
la herida	la e-ri-da	rana
el dolor	el do-lor	ból

Wyjaśniamy lekarzowi, co się stało

Oto kilka zdań, których możemy użyć, żeby wyjaśnić, co się stało lub co nas boli. W kolejnych podrozdziałach znajdziesz więcej słów, które również mogą Ci się przydać.

- ✓ **Me sangra la nariz.** (me *san*-gra la na-*ris*) (Leje mi się krew z nosa.)
- ✓ **No puedo ver.** (no *pde*-do ber) (Nic nie widzę.)
- ✓ **Me entró algo en el ojo.** (me en-*tro al*-go en el o-*ho*) (Coś wpadło mi do oka.)
- ✓ **Me torcí el tobillo.** (me tor-*si* el to-*bi*-jo) (Skręciłem sobie nogę w kostce.)
- ✓ **Se quebró el brazo derecho.** (se ke-*bro* el bra-so de-*re*-čo) (Złamał sobie lewą rękę.)
- ✓ **La herida está en el antebrazo.** (la e-*ri*-da es-*ta* en el an-te-*bra*-so) (Ma ranę na przedramieniu.)
- ✓ **Le duele la muñeca izquierda.** (me *dle*-le la mu-*ñe*-ka is-*kjer*-da) (Boli go lewy nadgarstek.)
- ✓ **Se cortó el dedo índice.** (se kor-*to* el de-do in-di-se) (Rozciął sobie palec wskazujący.)
- ✓ **Se torció el cuello.** (se tor-*sjo* el *kle*-jo) (Skręcił szyję.)
- ✓ **Ahora ya no sale sangre.** (a-o-ra ja no sa-le *san*-gre) (Już nie krwawi.)
- ✓ **Usted tiene la presión muy alta.** (us-*ted tje*-ne la pre-*sjon* muj al-*ta*) (Ma pan / pani bardzo wysokie ciśnienie.)
- ✓ **Tengo náuseas.** (*ten*-go nał-se-as) (Mam nudności.)

Pogawędka

Julię od wczoraj strasznie boli głowa i postanowiła pójść do lekarza. Właśnie weszła do gabinetu i rozmawia z recepcjonistką.

Julia:
hu-lja

¿Está el doctor Díaz?
es-ta el dok-*tor di*-jas
Czy jest doktor Díaz?

Recepcjonistka:

Sí, está. ¿Tiene cita?
si es-ta tje-ne si-*ta*
Tak, jest. Ma pani umówioną wizytę?

Julia:

No tengo cita, pero necesito verle.
no ten-go si-*ta pe*-ro ne-se-si-to ber-le
Nie mam, ale muszę się z nim zobaczyć.

Tengo mucho dolor de cabeza.
ten-go mu-čo do-*lor* de ka-be-sa
Bardzo boli mnie głowa.

- Recepcjonistka: **Muy bien. ¿Cómo se llama?**
muj bjen ko-mo se ja-ma
Dobrze. Jak się pani nazywa?
- Julia: **Soy Julia Frank.**
soj hu-lja frank
Jestem Julia Frank.
- Recepcjonistka: **Un momento, por favor. Tome asiento en la sala de espera.**
un mo-men-to por fa-bor to-me a-sjen-to en la sa-la de es-pe-ra
Chwileczkę. Proszę usiąść w poczekalni.

Pogawędka

W chwilę później recepcjonistka wzywa Julię i wprowadza ją do gabinetu. Julia opisuje swoje dolegliwości lekarzowi.

- Julia: **Me duele la cabeza.**
hu-lja me dle-le la ka-be-sa
Boli mnie głowa.
- Dr Díaz: **¿Desde cuándo?**
dok-tor di-jas des-de klan-do
Od kiedy?
- Julia: **Desde ayer. Me golpeé la cabeza.**
des-de a-jer me gol-pe-e la ka-be-sa
Od wczoraj. Uderzyłam się w głowę.
- Dr Díaz: **¿Cómo se golpeó?**
ko-mo se gol-pe-o
W jaki sposób się pani uderzyła?
- Julia: **Me caí en la calle.**
me ka-i en la ka-je
Wywróciłam się na ulicy.
- Dr Díaz: **¿Tiene mareos?**
tje-ne ma-re-os
Czy ma pani nudności?
- Julia: **Sí, tengo mareos.**
si ten-go ma-re-os
Tak, mam nudności.
- Dr Díaz: **Vamos a tenerle en observación durante dos días.**
ba-mos a te-ner-le en ob-ser-ba-sjon du-ran-te dos di-jas
Zostawimy panią pod obserwacją przez dwa dni.

Słówka do zapamiętania

la cita	la <i>sí</i> -ta	umówiona wizyta lub spotkanie
ver	ber	widzieć
golpear	gol-pe-ar	uderzyć
el mareo	el ma-re-o	nudności, choroba lokomocyjna
la observación	la ob-ser-ba-sjon	obserwacja

Opisujemy objawy chorobowe

Tabela 16.2 zawiera terminologię związaną z problemami zdrowotnymi oraz nazwy części ciała, które mogą nam się przydać w trakcie wizyty u lekarza.

Tabela 16.2. Słownictwo potrzebne u lekarza

Hiszpański	Wymowa	Polski
Słowa związane z szyją i głową:		
el ojo	el o-ho	oko
la boca	la bo-ka	usta
la lengua	la len-gła	język
la oreja	la o-re-ha	ucho
la nariz	la na-ris	nos
el rostro / la cara	el ros-tro / la ca-ra	twarz
la barbilla	la bar-bi-ja	broda
la garganta	la gar-gan-ta	gardło
el cuello	el kle-jo	szyja
las amígdalas	las a-mig-da-las	migdałki
Narządy wewnętrzne		
el corazón	el ko-ra-son	serce
el pulmón	el pul-mon	płuco
el estómago	el es-to-ma-go	żołądek
el intestino	el in-tes-ti-no	jelito
el hígado	el i-ga-do	wątroba
el riñón	el ri-ñon	nerka

Tabela 16.2. Słownictwo potrzebne u lekarza — ciąg dalszy

Hiszpański	Wymowa	Polski
Słowa związane z rękami:		
el brazo	el <i>bra</i> -so	ramię, ręka
el hombro	el <i>om</i> -bro	bark, ramię
el antebrazo	el an-te- <i>bra</i> -so	przedramię
la muñeca	la mu- <i>ñe</i> -ka	nadgarstek
la mano	la <i>ma</i> -no	dłoń
el dedo	el <i>de</i> -do	palec
el pulgar	el pul- <i>gar</i>	kciuk
el dedo índice	el <i>de</i> -do in-di-se	palec wskazujący
el dedo del medio	el <i>de</i> -do del <i>me</i> -djo	palec środkowy
el dedo anular	el <i>de</i> -do a-nu- <i>lar</i>	palec serdeczny
el dedo meñique	el <i>de</i> -do me- <i>ñi</i> -ke	mały palec
Słowa związane z nogami:		
el muslo	el <i>mus</i> -lo	udo
la pierna	la <i>pjer</i> -na	noga
el pie	el <i>pje</i>	stopa
el dedo del pie	el <i>de</i> -do del <i>pje</i>	palec u nogi
el tobillo	el to- <i>bi</i> -jo	kostka
la pantorrilla	la pan-to- <i>ri</i> -ja	łydka
la planta del pie	la p/an-ta del <i>pje</i>	podeszwa (stopy)
la rodilla	la ro-di-ja	kolano
Ogólne słownictwo związane ze zdrowiem:		
la salud	la sa- <i>lud</i>	zdrowie
sano	sa-no	zdrowy
enfermo	en- <i>fer</i> -mo	chory
derecho	de-re- <i>čo</i>	prawy
izquierdo	is- <i>kjer</i> -do	lewy
la cirugía	la si-ru- <i>hi</i> -ja	chirurgia; operacja chirurgiczna
la herida	la e- <i>ri</i> -da	rana
la orina	la o- <i>ri</i> -na	mocz
la sangre	la san- <i>gre</i>	krew
la presión sanguínea	la pre- <i>sjon</i> san- <i>gi</i> -ne-a	ciśnienie krwi
el estornudo	el es-tor- <i>nu</i> -do	kichnięcie

Tabela 16.2. Słownictwo potrzebne u lekarza — ciąg dalszy

Hiszpański	Wymowa	Polski
<i>Ogólne słownictwo związane ze zdrowiem:</i>		
la tos	la tos	kaszel
la náusea	la nał-se-a	mdłości, nudności
el estreñimiento	el e-stre-ñi-mjen-to	zatwardzenie
la diarrea	la dja-rre-a	biegunka
la evacuación	la e-ba-ku-la-sjon	wypróżnienie
la receta	la re-se-ta	recepta
la medicina/el medicamento	la me-di-si-na el me-di-ka-men-to	lekarstwo
la farmacia	la far-ma-sja	apteka
el jarabe	el ha-ra-be	syrop

Kiedy kichasz w towarzystwie Hiszpanów lub Latynosów, niemal natychmiast ktoś mówi Ci: **¡Salud!** (sa-lud) (Na zdrowie!), na co powinieneś bezzwłocznie odpowiedzieć: **¡Gracias!** (gra-sjas) (Dziękuję!).

U dentysty

Gabinety dentystyczne na całym świecie są bardzo do siebie podobne, a wizyta u dentysty nigdzie nie należy do przyjemności — szczególnie podczas wakacji! Jeżeli jednak boli Cię ząb i nie ma innego wyjścia, spróbuj upewnić się, że wybrany gabinet spełnia podstawowe warunki higieniczne oraz że posiada odpowiednią aparaturę.

Poniższe zdania mogą Ci się przydać podczas wizyty u hiszpańskojęzycznego dentysty:

- ✓ **Necesito un dentista.** (ne-se-si-to un den-tis-ta) (Potrzebny mi jest dentysta.)
- ✓ **¿Me puede recomendar un dentista?** (me ple-de re-ko-men-dar un den-tis-ta) (Może mi pan / pani polecić jakiegoś dentystę?)
- ✓ **Doctor, me duele la muela.** (dok-tor me dle-le la mle-la) (Panie doktorze, boli mnie ząb.)
- ✓ **Tiene una caries.** (tje-ne u-na ka-rjes) (Ma pan próchnicę / dziurę.)
- ✓ **Me rompí un diente.** (me rom-pi un djen-te) (Złamałem sobie ząb.)
- ✓ **Le pondré anestesia.** (le pon-dre a-nes-te-sja) (Podam panu / pani znieczulenie.)
- ✓ **Le taparé la caries.** (le ta-pa-re la ka-rjes). (Zapłombuję panu / pani dziurę.)
- ✓ **Le sacaré la muela.** (le sa-ka-re la mle-la) (Wyrwę panu / pani ząb trzonowy.)
- ✓ **Le pondré un puente.** (le pon-dre un plen-te) (Wstawię panu / pani mostek.)
- ✓ **Le pondré una corona.** (le pon-dre u-na ko-ro-na) (Złożę panu / pani koronkę.)

Słówka do zapamiętania

el diente	el <i>djen-te</i>	ząb
la muela	la <i>mfe-la</i>	ząb trzonowy
la caries	la <i>ka-rjes</i>	próchnica, dziura [w zębie]
el dentista	el den- <i>tis-ta</i>	dentysta
dolor de muelas	do- <i>lor</i> de <i>mfe-las</i>	ból zębów

Zwrot kosztów leczenia

Jeżeli wykupiłeś ubezpieczenie i podczas pobytu za granicą jesteś zmuszony odwiedzić dentystę lub innego lekarza — nie zapomnij o pobraniu faktury, żeby po powrocie móc przedstawić ją firmie ubezpieczeniowej celem zwrotu kosztów leczenia. Oto kilka zdań przydatnych przy załatwianiu tego typu spraw:

- ✓ **¿Tiene seguro dental?** (*tje-ne se-gu-ro den-tal?*) (Czy ma pan / pani ubezpieczenie pokrywające usługi dentystyczne?)
- ✓ **¿Tiene seguro médico?** (*tje-ne se-gu-ro me-di-ko?*) (Czy ma pan / pani ubezpieczenie zdrowotne?)
- ✓ **¿Me puede dar una factura para el seguro?** (*me ple-de dar u-na fak-tu-ra pa-ra el se-gu-ro*) (Czy mogę prosić o fakturę dla firmy ubezpieczeniowej?)

Szukamy pomocy w kwestiach prawnych

Większość ludzi zazwyczaj nie łamie prawa ani nie miesza się w sprawy, które wymagają udziału policji lub wymiaru sprawiedliwości. Czasem jednak może się zdarzyć, że bezwiednie złamiemy jakieś przepisy, o których istnieniu nie mamy pojęcia. W tym przypadku potrzebna jest zwykle pomoc ze strony konsulatu lub adwokata, żeby zapewnić, że wszystko odbywa się z poszanowaniem naszych praw obywatelskich.

Jeżeli musisz załatwić jakieś kwestie prawne lub sądowe w którymś z krajów hiszpańskojęzycznych, powinieneś mieć na względzie, że systemy prawne obowiązujące w innych krajach czasem znacznie się różnią od systemu polskiego, do którego jesteście przyzwyczajeni. Poza tym regulacje prawne kraju, w którym czasowo przebywasz, mają przewagę nad regulacjami kraju, którego jesteś obywatelem. Powinieneś również wiedzieć, że filozofia stanowiąca podstawę danego systemu prawnego ma wpływ na działalność wielu instytucji, z którymi możesz mieć do czynienia. Prawdopodobnie jedna z najważniejszych różnic, z jakimi można się spotkać, polega na tym, że w niektórych krajach oskarżonego uważa się za niewinnego aż do chwili, kiedy w sądzie dowiedzie mu się winę, podczas gdy w innych krajach jest odwrotnie: oskarżony uważany jest za winnego, dopóki nie udowodni swojej niewinności.

W sprawach, w których biorą udział przedstawiciele jakiegokolwiek organu władzy, bądź cierpliwy, ale również, a może nawet przede wszystkim — bądź stanowczy! Musisz mieć na względzie fakt, że podobnie jak Ty nie jesteś obeznany z praktykami obcego Ci systemu wymiaru sprawiedliwości, również przedstawiciele tegoż systemu nie wiedzą, czego się spodziewasz i na co liczysz.

Jeżeli już zostaniesz wmieszany w jakiegokolwiek sprawę związane z wymiarem sprawiedliwości, koniecznie postaraj się o pomoc ambasady lub konsulatu, którego pracownicy będą Ci z pewnością bardziej przychylni niż miejscowy prawnik lub lokalna policja. Najlepiej jeszcze przed wyjazdem z kraju dowiedz się, gdzie znajduje się najbliższa polska placówka dyplomatyczna, i zaraz po przyjeździe zarejestruj się tam na wypadek, gdybyś potrzebował kiedyś pomocy ze strony jej urzędników.

Możesz również zapytać o to już po przyjeździe na miejsce:

- ✓ **¿Hay aquí un Consulado de Polonia?** (aj a-ki un kon-su-la-do de po-lo-nja) (Czy jest tu konsulat polski?)
- ✓ **¿Hay un abogado que hable polaco o inglés?** (aj un a-bo-ga-do ke a-ble po-la-ko o in-gles) (Czy jest tu jakiś prawnik mówiący po polsku lub po angielsku?)

Jeżeli hiszpański nie jest Twoim ojczystym językiem i przebywasz w kraju, gdzie mówi się po hiszpańsku, postaraj się znaleźć prawnika, który mówi po polsku lub w jakimś innym języku, który znasz (oczywiście tylko wtedy, gdy władasz nim lepiej niż hiszpańskim). Zanim jednak zdecydujesz się zatrudnić taką osobę, upewnij się, że jej angielski czy francuski jest na lepszym poziomie niż Twój hiszpański. Jeżeli nie możecie się dogadać — lepiej poszukaj kogoś innego.

Pogawędka

Bardzo mało prawdopodobne, że zdarzy Ci się coś, co przytrafiło się Silveriowi, ale na wszelki wypadek lepiej zapoznać się z tymi kilkoma zdaniami — nigdy nie wiadomo, kiedy mogą się przydać.

- Policjant: **Está usted detenido.**
es-ta us-ted de-te-ni-do
Jest pan zatrzymany.
- Silverio: **¿Por qué?**
por ke
Dlaczego?
- Policjant: **Está circulando ebrio.**
es-ta sir-ku-lan-do e-brjo
Prowadzi pan pod wpływem alkoholu.
- Silverio: **Oficial, yo no tomo alcohol.**
o-fi-sjal jo no to-mo al-ko-ol
Ależ panie władzo, ja nie piję alkoholu.
- Policjant: **Vamos a la comisaría.**
ba-mos a la ko-mi-sa-ri-ja
Jedziemy na komisariat.

- Silverio: **Creo que usted se equivoca.**
kre-o ke us-ted se e-ki-bo-ka
 To chyba pomyłka.
- Policjant: **Va preso conmigo.**
ba pre-so kon-mi-go
 Jest pan aresztowany, proszę ze mną.
- Silverio: **Quiero hablar con un abogado.**
kje-ro a-blar kon un a-bo-ga-do
 Chcę rozmawiać z adwokatem.
- Quiero hablar con mi cónsul.**
kje-ro a-blar kon mi kon-sul
 Chcę rozmawiać z konsulem.
- Quiero hablar por teléfono.**
kje-ro a-blar por te-le-fo-no
 Chcę zatelefonować.

Wzywamy pomoc w razie kradzieży

Jeżeli zostaniesz okradziony podczas pobytu w którymś z krajów hiszpańskojęzycznych, możesz wezwać pomoc, używając któregoś z poniższych wyrażień:

- ✓ **¡Un robo!** (un ro-bo) (Kradzież!)
- ✓ **¡Ladrón!** (la-dron) (Złodziej!)
- ✓ **¡Un asalto!** (un a-sal-to) (Napad!)
- ✓ **¡Atrápenlo!** (a-tra-pen-lo) (Łapać go!)
- ✓ **¡Policía!** (po-li-si-ja) (Policja!)

Miejmy nadzieję, że nigdy nic takiego Ci się nie przytrafi, ale gdybyś jednak został kiedyś napadnięty lub okradziony w kraju, w którym mówi się po hiszpańsku, powinieneś znać następujące zwroty:

- ✓ **¡Llamen a la policía!** (ja-men a la po-li-si-ja) (Proszę wezwać policję!)
- ✓ **¡Me robó la billetera!** (me ro-bo la bi-je-te-ra) (Ukradł mi portfel!)
- ✓ **Haga una denuncia a la policía.** (a-ga u-na de-nun-sja a la po-li-si-ja) (Proszę złożyć doniesienie na policji.)

Składamy doniesienie na policji

Jeżeli zdarzy Ci się nie mile spotkanie ze złodziejem, oto kilka słów, które pozwolą go opisać i pomogą policji w znalezieniu sprawcy:

- ✓ **Era un hombre bajo, corpulento.** (e-ra un om-bre ba-ho kor-pu-len-to) (To był niski, korpulentny mężczyzna.)

- ✓ **Tenía cabello oscuro y barba.** (te-ni-ja ka-be-jo os-ku-ro i bar-ba) (Miał ciemne włosy i brodę.)
- ✓ **Vestía pantalón tejano y camisa blanca.** (bes-ti-ja pan-ta-lon te-ha-no i ka-mi-sa blan-ka) (Miał na sobie dżinsy i białą koszulę.)
- ✓ **Tendrá unos cuarenta años.** (ten-dra u-nos kła-ren-ta a-ños) (Ma jakieś czterdzieści lat.)
- ✓ **Iba con una mujer delgada.** (i-ba kon u-na mu-her del-ga-da) (Szedł ze szczupłą kobietą.)
- ✓ **Era alta, rubia, de ojos claros.** (e-ra al-ta ru-bja de o-hos kla-ros) (To była wysoka blondynka o jasnych oczach.)

Słówka do zapamiętania

atacar	a-ta-kar	zaatakować
robar	ro-bar	kraść
oscuro	os-ku-ro	ciemny
claro	kla-ro	jasny
la billetera	la bi-je-te-ra	portfel
el monedero	el mo-ne-de-ro	portmonetka
la denuncia	la de-nun-sja	doniesienie

Pogawędka

Trach! Bum! Stłuczka. Julieta wcale nie chciała, ale — stało się. No i co teraz?

Julieta: **¡Rápido, vengan!**
hu-lje-ta ra-pi-do ben-gan
Szybko, tutaj!

Przechodzień: **Hubo un choque.**
u-bo un čo-ke
Było zderzenie.

Julieta: **Paré, porque cambió la luz.**
pa-re por-ke kam-bjo la lus
Zatrzymałam się, bo zmieniło się światło.

Policjant: **¿A qué velocidad iba?**
a ke be-lo-si-dad i-ba
Z jaką prędkością pani jechała?

- Julieta: **Iba lento, a menos de cuarenta kilómetros.**
i-ba len-to a me-nos de kła-ren-ta ki-lo-me-tros
 Jechałam wolno, poniżej czterdziestu kilometrów.
- Policjant: **¿Tiene usted seguro para el auto?**
tje-ne us-ted se-gu-ro pa-ra el ał-to
 Ma pani ubezpieczony samochód?
- Julieta: **Sí, quiero avisar a mi compañía de seguros.**
si kje-ro a-bi-sar a mi kom-pa-ni-ja de se-gu-ros
 Tak, chciałabym zawiadomić moją firmę ubezpieczeniową.

Słówka do zapamiętania

el choque	el ćo-ke	zderzenie
la velocidad	la be-lo-si-dad	prędkość
lento / despacio	len-to / des-pa-sjo	powoli
rápido	ra-pi-do	szybko
romper	rom-per	tluc, rozbijać

Pogawędka

Samochód Juliety i Jorgego stanął w drodze do pracy. Mają szczęście, ponieważ udaje im się znaleźć mechanika, który próbuje sprawdzić, co się stało.

- Julieta: **Necesito ayuda. Mi auto no funciona.**
hu-lje-ta ne-se-si-to a-ju-da mi ał-to no fun-sjo-na
 Potrzebuję pomocy. Popsuło mi się auto.
- Jorge: **Buscamos un mecánico.**
hor-he bus-ka-mos un me-ka-ni-ko
 Szukamy mechanika.
- Nino: **Yo soy mecánico.**
ni-no jo soj me-ka-ni-ko
 Ja jestem mechanikiem.
- Jorge: **Hasta ahora estuvo bien y ahora no parte.**
as-ta a-o-ra es-tu-bo bjen i a-o-ra no par-te
 Do tej pory działał, a teraz nie chce ruszyć.
- Nino: **Vamos a revisar la batería y las bujías también.**
ba-mos a re-bi-sar la ba-te-ri-ja i las bu-hi-jas tam-bjen
 Sprawdzimy akumulator i świece.

Słówka do zapamiętania

el mecánico	el me-ka-ni-ko	mechanik
partir	par-tir	odjeżdżać
el motor	el mo-tor	motor
revisar	re-bi-sar	sprawdzić
la batería	la ba-te-ri-ja	akumulator
las bujías	las bu-hi-jas	świece

Szukamy z pomocą czasownika *buscar*

Buscar (bus-kar) to bardzo często używany regularny czasownik oznaczający „szukać”, „poszukiwać”. Oto jego odmiana w czasie teraźniejszym:

Koniugacja

yo busco
tú buscas
él, ella, usted busca
nosotros buscamos
vosotros buscáis
ellos, ellas, ustedes buscan

Wymowa

yo bus-ko
tu bus-kas
el e-ja us-ted bus-ka
no-so-tros bus-ka-mos
bo-so-tros bus-ka-is
e-jos e-jas us-te-des bus-kan

Możesz poćwiczyć posługiwanie się czasownikiem **buscar**, używając następujących zdań:

- ✓ **Buscan un mecánico.** (bus-kan un me-ka-ni-ko) (Szukają mechanika.)
- ✓ **Ellos buscan un médico.** (e-jos bus-kan un me-di-ko) (Oni szukają lekarza.)
- ✓ **Buscas un lugar donde descansar.** (bus-kas un lu-gar don-de des-kan-sar) (Szukasz miejsca, gdzie mógłbyś odpocząć.)
- ✓ **Ya no busca, encontré un abogado.** (ja no bus-ka en-kon-tro un a-bo-ga-do) (Już nie szuka, znalazł adwokata.)
- ✓ **Buscan un lugar para aparcar y no encuentran.** (bus-kan un lu-gar pa-ra a-par-kar i no en-klen-tran) (Szukają miejsca, żeby zaparkować, i nie mogą znaleźć.)

Gierki językowe

Alberto jeszcze o tym nie wie, ale będzie miał wypadek, pływając na desce surfingowej. Zaprosił Cię na wakacje, a potem postanowił nagle robić akrobacje na desce, żeby zaimponować pewnej dziewczynie. Problem w tym, że Alberto nie jest takim dobrym surferem, jak mu się wydaje, i na którejś z kolei fali miał okropną wywrotkę. Oczywiście jesteś dobrym kolegą i pójdziesz z Albertem do lekarza, żeby pomóc mu wyjaśnić, co się stało (rzecz jasna po hiszpańsku!). Najpierw jednak musisz wpisać na poniższym rysunku nazwy wszystkich zaznaczonych tam części ciała. Rysunek ten posłuży Ci jako ściągą, gdybyś przypadkiem oniemiał na widok krwi... Aha, i nie przejmuj się, Albertowi nic nie będzie — ma tylko kilka guzów i siniaków. No i jego urażona duma mocno cierpi.

Część IV

Dekalogi

The 5th Wave

By Rich Tennant

Zadzwoniłam trochę wcześniej do Micia,
żeby mu powiedzieć, że mam dziś wielką ochotę
na flautas na kolację. Ciekawe, jak mu poszło...

W tej części...

I eżeli poszukujesz zwięzłych i łatwych do przyswojenia informacji na temat języka hiszpańskiego — ta część stworzona jest specjalnie dla Ciebie. Będziesz tu mógł znaleźć dziesięć sposobów na szybkie nauczenie się hiszpańskiego, dziesięć użytecznych zwrotów i wyrażen oraz dziesięć świąt, w których warto wziąć udział.

Rozdział 17

Dziesięć sposobów na szybkie opanowanie hiszpańskiego

.....

W tym rozdziale:

- ▶ Uczymy się hiszpańskiego podróżując
 - ▶ Dodajemy hiszpańskie programy do listy ulubionych programów radiowych i telewizyjnych
 - ▶ Bawimy się hiszpańskim słownictwem
-

Pewnie wiesz, jak szybko nawlec igłę, wbić gwóźdź w deskę lub napisać list na komputerze. Czynności tych można się nauczyć na różne sposoby — podobnie jest z nauką hiszpańskiego. Poniżej znajdziesz propozycje, które pomogą Ci w prosty sposób wprowadzić ten piękny język do Twojego codziennego życia.

Odwiedzaj miejsca, gdzie mówi się po hiszpańsku

Pierwsza sugestia nie jest pewnie dla Ciebie żadną niespodzianką. Najlepszy sposób na nauczenie się jakiegokolwiek języka to przebywanie w miejscach, gdzie wszyscy posługują się językiem, którego chcesz się nauczyć, i gdzie absolutnie nikt nie mówi po polsku.

Nie jest to trudne, jeżeli stać Cię na podróżowanie. Rozważ możliwość całkowitego zanurzenia się w hiszpańskim i spędzenia hiszpańskojęzycznych wakacji. Dzięki tanim liniom lotniczym można dziś w dosyć prosty sposób znaleźć się w Hiszpanii, a jeżeli uda Ci się trochę zaoszczędzić, być może będziesz mógł wyskoczyć gdzieś dalej...

Rozejrzyj się w sąsiedztwie

A może uda Ci się znaleźć Hiszpanów lub Latynosów gdzieś w sąsiedztwie lub przynajmniej w mieście, w którym mieszkasz? Gdyby tak było, może namówisz ich do wspólnych zajęć, przynajmniej kilka razy w tygodniu? Możecie razem uprawiać jakiś sport, chodzić na zakupy lub po prostu spotykać się od czasu do czasu gdzieś przy herbacie. Możesz również zaproponować

im wymianę językową — niewątpliwie skorzystają na niej obie strony. Kontakt z hiszpańskojęzyczną rodziną umożliwi Ci również przebywanie z dziećmi (które bywają świetnymi nauczycielami!), uczestniczenie w rodzinnych uroczystościach, organizowanie wspólnych weekendowych wypadów itd.

Słuchaj radia i oglądaj telewizję

Po hiszpańsku mówią miliony ludzi w Europie i Ameryce, dlatego nietrudno jest znaleźć w radiu czy w telewizji satelitarnej lub kablowej jakiś program w języku hiszpańskim. Słuchanie radia i oglądanie telewizji to dobry sposób na nauczanie się nowego słownictwa oraz typowych zwrotów i powiedzeń, jak również na zaznajomienie się ze sposobem mówienia i gestykulacji Hiszpanów i Latynosów oraz z preferowanym przez nich stylem rozrywki.

Wypożycz film

Niemal w każdej wypożyczalni filmów wideo znajdziesz filmy hiszpańskie, meksykańskie czy argentyńskie (w dodatku D zamieściliśmy listę krajów, w których mówi się po hiszpańsku). Żeby poczuć się naprawdę tak, jak w kraju hiszpańskojęzycznym, nie włączaj polskiego dubbingu ani napisów. Sam się zdziwisz, jak dużo jesteś w stanie zrozumieć już za pierwszym razem! Dobrą stroną filmów na wideo lub DVD jest to, że można je oglądać tyle razy, ile się chce.

Wstąp do księgarni lub biblioteki

A może w miejscowej księgarni uda Ci się kupić książki, płyty lub czasopisma w języku hiszpańskim lub na temat któregoś z krajów hiszpańskojęzycznych? Każda nowa informacja pomaga w rozbudowaniu Twojej umysłowej biblioteki. Możesz poszukać na przykład:

- ✓ atlasów lub map Hiszpanii, Meksyku, Ameryki Środkowej lub Południowej,
- ✓ przewodników po krajach hiszpańskojęzycznych,
- ✓ powieści, których akcja toczy się w którymś z krajów hiszpańskojęzycznych (po hiszpańsku lub po polsku).

Możesz też zajrzeć do internetu (jeżeli nie masz dostępu do internetu w domu, na pewno będziesz mógł skorzystać z komputera w bibliotece) — internet to niewyczerpane źródło ciekawych i zabawnych informacji na temat Hiszpanii i krajów latynoskich.

Czytaj (i śpiewaj) teksty piosenek

Do płyt i taśm Twoich ulubionych hiszpańskojęzycznych wykonawców często dołączone są teksty piosenek. Jeżeli nie masz nic takiego w domu, kup płytę z tekstami i przeczytaj je. A jeżeli lubisz śpiewać, śpiewaj razem ze swoim ulubionym zespołem lub piosenkarzem. Nieważne, czy fałszujesz, czy nie, ważne, żeby śpiewać po hiszpańsku!

Tajemna zabawa Susany

Kiedy byłam nastolatką, uczyłam się trzech języków. Tak się wstydziłam swojej nieporadności, że w końcu wymyśliłam tajemną zabawę. Polegała ona po prostu na wtarcaniu nowo nauczonych słówek do zdań i myśli, które akurat przychodziły mi do głowy. Ty również możesz spróbować tej zabawy.

Oto, jak to się robi. Wymyśl jakąkolwiek sytuację, opowiedz sobie samemu historyjkę lub coś, co Ci się śniło. W myślach spróbuj zrobić to po hiszpańsku. Jeżeli nie znasz jakiegoś słowa, po prostu zastąp je polskim słowem.

Na początku prawie wszystko będzie po polsku i tylko od czasu do czasu uda Ci się wtąpić jakieś hiszpańskie słowo lub wyrażenie. Ale z czasem — w ciągu dosłownie kilku dni — liczba hiszpańskich słów zacznie powoli rosnąć.

Bardzo lubiłam tak się bawić, ponieważ dzięki temu nikt nie zauważał, kiedy brakowało mi jakiegoś słówka lub kiedy popełniałam błąd. Nie używałam słowników i nie miałam dostępu do zagranicznego radia i telewizji, ale powoli stworzyłam sobie w myślach zupełnie nowy świat i nauczyłam się biegle mówić po angielsku, hiszpańsku i francusku.

Wymyśl grę lub zabawę (niekoniecznie tajemną)

Możesz sam wymyślić jakąś grę (przeczytaj informację podaną w ramce pod tytułem „Tajemna zabawa Susany”, gdzie opisaliśmy jedną z gier wymyślonych przez autorkę tej książki). Możesz na przykład zabawić się w uczenie się jednego zdania dziennie:

1. **Przymocuj na lodówce, koło telefonu, na lustrze w łazience lub w jakimś innym miejscu karteczkę lub nalepkę z wybranym na dany dzień zdaniem.**
2. **Za każdym razem, kiedy otwierasz lodówkę, głośno przeczytaj i powtórz zapisane na karteczce zdanie.**

Dzięki temu za każdym razem, kiedy odkładasz słuchawkę, przeglądasz się w lustrze lub udajesz się do wybranego przez siebie miejsca, hiszpańskie zdanie będzie tam na Ciebie czekać.

Uruchom wyobraźnię i baw się!

Używaj nalepek

Na małych samoprzylepnych karteczkach napisz nazwy wszystkich przedmiotów znajdujących się w Twoim pokoju, a potem naklej je na odpowiednie meble i przedmioty. Za każdym razem, kiedy używasz danego przedmiotu, wymawiaj głośno jego nazwę. Kiedy już nauczysz się jakiegoś słówka, odklej karteczkę, ale dalej głośno je wymawiaj. Gdyby się okazało, że zapomniałeś któreś nazwy, przyklej karteczkę z powrotem. Kiedy większość karteczek zniknie — przenieś się do innego pomieszczenia.

Powtarzaj przypadkowo usłyszane zdania

Może czasem uda Ci się zapamiętać jakieś hiszpańskie zdanie z filmu, piosenki lub reklamy. Takie zdania to prawdziwe skarby, które należy nieustannie szlifować! Powtarzaj je na głos kilka razy dziennie. Sprawdź w słowniku, co znaczą słowa, które powtarzasz (może to być słowniczek zamieszczony na końcu tego podręcznika). Zobaczysz, że wkrótce skarby te będą już na zawsze Twoje!

Zapisz się na kurs hiszpańskiego

Szkoła językowa Berlitz, nasz partner w przygotowaniu tej książki i lider w nauczaniu języków obcych na świecie, oferuje kursy języka hiszpańskiego na wszystkich poziomach. Możesz zapisać się na kurs lub brać prywatne lekcje.

Rozdział 18

Dziesięć ulubionych hiszpańskich zwrotów

W tym rozdziale:

- Zwroty, które już znasz
- Zdania, których Hiszpanie i Latynosi używają najczęściej

W tym rozdziale zamieściliśmy dziesięć zwrotów, których Hiszpanie i Latynosi bez przerwy używają, witając się lub rozmawiając.

¿Qué tal?

Pozdrowienia **¿Qué tal?** (ke tal) (Co słyhać?) możesz użyć, kiedy spotykasz kogoś, kogo już znasz. Zwrot ten (wprowadziliśmy go w rozdziale 3.) jest łatwy w wymowie i zrobi na Twoim hiszpańskojęzycznym rozmówcy bardzo dobre wrażenie — zupełnie jakbyś już całkiem płynnie mówił po hiszpańsku!

¿Quiubo?

¿Quiubo? (*kju-bo*) (Co słyhać?) to wyrażenie, którego efekt jest bardzo podobny do **¿Qué tal?**, tyle że jest jeszcze bardziej potoczne. Możesz użyć go w Chile i w kilku innych krajach, zwracając się do kogoś, kogo już dobrze znasz i z kim łączy Cię bliska i nieformalna znajomość.

¿Quiubo? to zwrot, który powstał z pytania **¿qué hubo?** (ke *u-bo*) (dosł. co się stało?). Żeby Twoje **¿Quiubo?** zabrzmiało autentycznie, daj mu wypłynąć z Twoich ust, jakbyś mówił coś w rodzaju *kijubo*. Pozdrowienie to zostało omówione w rozdziałach 1. i 3.

¿Qué pasó?

W Meksyku często można usłyszeć zwrot **¿Qué pasó?** (ke pa-so) (Co słyhać?; dosł. Co się stało?).

Na początku zwrot ten może Ci się wydawać trochę śmieszny. Dwie osoby spotykają się na ulicy i krzyczą do siebie **¿Qué pasó?**, tak jakby rozstały się przed jakimś wielkim wydarzeniem i teraz chciały się dowiedzieć, co się stało. Tak się przynajmniej wydaje, kiedy odbiera się **¿Qué pasó?** w jego dosłownym znaczeniu. Zwrotu tego używa się jednak w roli najzwyczajszego pozdrowienia.

Nawet ludzie, którzy prawie się nie znają lub którzy od lat się nie widzieli, mówią **¿Qué pasó?** na powitanie. Jeżeli jednak *Ty* będziesz chciał użyć go w Meksyku, lepiej zwracaj się tak tylko do kogoś, kogo przynajmniej raz w życiu wcześniej widziałeś. W ten sposób Twoje słowa zabrzmiały, jakbyś mieszkał tu od zawsze. Pozdrowienie to zostało również omówione w rozdziałach 1. i 3.

¿Cómo van las cosas?

¿Cómo van las cosas? (*ko-mo ban las ko-sas*) (Jak leci? Co słyhać?). Dobrze wychowani ludzie używają tego uprzejmego powitania, żeby okazać rozmówcy swoje zainteresowanie. Używa się go również w rozmowach z osobami, które już wcześniej się poznało.

¿Cómo van las cosas? to zwrot o wiele bardziej stosowny niż **¿Quiubo?** lub **¿Qué pasó?**, kiedy rozmawiasz z kimś starszym lub z osobą, której chcesz okazać szacunek. Omówiliśmy to pozdrowienie w rozdziałach 1. i 3.

¡Del uno!

¡Del uno! (*del u-no*) (Pierwszorzędnie!). Zwrot ten jest bardzo popularny w Chile, ale można go również usłyszeć w innych krajach. Jego znaczenie jest oczywiste, nawet jeżeli nigdy wcześniej go nie słyzałeś. A oto związany z nim wierszyk:

„**¿Cómo estamos?**”, dijo Ramos. (*ko-mo es-ta-mos di-ho ra-mos*) („Co słyhać?” [dosł. Jak się mamy?], powiedział Ramos.)

„**¡Del uno!**”, dijo Aceituno. (*del u-no di-ho a-sej-tu-no*) („Pierwszorzędnie!”, powiedział Aceituno.)

Ramos i Aceituno to nazwiska użyte tu jedynie dla uzyskania rymu. Jeżeli nauczysz się tego wierszyka, bez wątpienia zostaniesz wzięty za rodowitego Latynosa!

¿Cuánto cuesta?

¿Cuánto cuesta? (*kłan-to kłes-ta*) (Ile kosztuje?). To pytanie zadajemy podczas zakupów, kiedy chcemy poznać cenę jakiegoś artykułu. W rozdziale 6. znajdziesz kilka przykładów.

¿A cuánto?

¿A cuánto? (*a kłan-to*) (Po ile?) to pytanie bardzo podobne do **¿Cuánto cuesta?**, tyle że używa się go, gdy interesuje nas cena artykułów sprzedawanych na wagę lub w pewnych konkretnych ilościach, na przykład: **¿A cuánto la docena?** (*a kłan-to la do-se-na*) (Ile za tuzin?) lub **¿A cuánto el kilo?** (*a kłan-to el ki-lo*) (Po ile kilogram?). Jest to pytanie dla ekspertów w robieniu zakupów po hiszpańsku. W rozdziale 6. znajdziesz przykłady zdań ze zwrotem **¿A cuánto?**.

¡Un asalto!

Może Ci się wydawać, że użycie zwrotu **¡Un asalto!** (un a-sal-to) (To rozbój!) podczas targowania się o cenę jakiegoś towaru jest lekko przesadzone... Niemniej ta odrobina przesady wcale Ci nie zaszkodzi — sprzedawca przekona się, że znasz zwrot, dzięki któremu jesteś w stanie wyrazić swoje oburzenie.

Zwrot ten może okazać się również przydatny, kiedy naprawdę jesteś oburzony, na przykład zniknięciem portfela z kieszeni lub plecaka... Zajrzyj do rozdziałów 6. i 16., żeby dowiedzieć się czegoś więcej na temat zwrotu **¡Un asalto!**.

¡Una ganga!

Sprzedawcy często używają zwrotu **¡Una ganga!** (u-na gan-ga) (Okazja!; Taniocha!), kiedy chcą coś sprzedać. Możesz wykazać się znajomością hiszpańskiego, określając w ten sposób coś, co udało Ci się szczególnie tanio kupić.

¡Buen provecho!

¡Buen provecho! (blen pro-be-cho) (Smacznego!). Wyobraź sobie, że siedzisz przy stole, z łyżką w ręce, gotowy do jedzenia obiadu, i że właśnie masz zanurzyć ją w talerzu smakowicie pachnącej zupy. Żeby zabłysnąć jako znawca hiszpańskiego, powinieneś — dokładnie w tym momencie — powiedzieć **¡Buen provecho!**, spiesząc się przy tym, żeby zdążyć, zanim powie to ktoś inny!

Można również powiedzieć **¡Buen provecho!** w chwili, kiedy stawia się przed gośćmi tacę z jedzeniem. Zajrzyj do rozdziału 5., żeby przypomnieć sobie przykłady zdań z tym zwrotem.

¡Salud!

Zwrotu **¡Salud!** (sa-lud) (Na zdrowie!) używa się w dwóch sytuacjach:

- ✓ kiedy wznosimy toast — w tym wypadku odpowiada się, mówiąc również **¡Salud!**;
- ✓ kiedy ktoś w naszym towarzystwie kichnie — na co odpowiada się, mówiąc **¡Gracias!** (gra-sjas), czyli „dziękuję”.

Więcej informacji na ten temat znajduje się w rozdziałach 5. i 16.

¡Buen viaje!

Zwrot **¡Buen viaje!** (blen bja-he) (Miłej podróży!) można usłyszeć dosłownie wszędzie: na stacjach kolejowych, na lotniskach, na dworcach autobusowych i na ulicy. Możesz go użyć, żegnając się z kimś wyjeżdżającym właśnie w podróż. Więcej informacji na ten temat w rozdziale 15.

Jeżeli jednak czytasz tę książkę w ramach przygotowań do podróży, pozwól, że to my powiemy Ci: **¡Buen viaje!**

Rozdział 19

Dziesięć najważniejszych hiszpańskich świąt

.....
W tym rozdziale:

- ▶ **Año Nuevo** (Nowy Rok)
 - ▶ **La Fiesta de Reyes** (Święto Trzech Króli)
 - ▶ **Paradura del Niño** (Powstanie Dzieciątka)
 - ▶ **Carnaval** (Karnawał)
 - ▶ **Viernes Santo** (Wielki Piątek)
 - ▶ **Día de la Madre** (Dzień Matki)
 - ▶ **Nuestra Señora de Ayquina** (Matki Boskiej z Ayquina)
 - ▶ **Nuestro Señor de los Milagros** (Chrystusa Cudotwórcy)
 - ▶ **Día de los Muertos** (Święto Zmarłych)
 - ▶ **Día de Santiago** (Świętego Jakuba)
-

W e wszystkich krajach hiszpańskojęzycznych obchodzi się wiele uroczystości mających źródła w religii i wierzeniach chrześcijańskich. W Ameryce Łacińskiej z czasem wierzenia chrześcijańskie zmieszały się z indiańskimi tradycjami z czasów prekolumbijskich oraz z legendami przywiezionymi z Afryki, dając początek nowej, bardzo specyficznej kulturze ludowej leżącej u podstaw większości świąt obchodzonych współcześnie w różnych krajach. Jak będzie się można przekonać w tym rozdziale, Hiszpanie i Latynosi z wielkim entuzjazmem obchodzą swoje tradycyjne święta.

Año Nuevo

We wszystkich krajach hiszpańskojęzycznych hucznie obchodzi się **Fiesta del Año Nuevo** (*fjes-ta del a-ño nle-bo*) (noc sylwestrową). Gdziekolwiek byś się nie znalazł, od wieczora 31 grudnia do późnego rana 1 stycznia odbywają się przyjęcia i bale. Fakt ten z pewnością znacznie Ci ułatwi powitanie Nowego Roku po hiszpańsku! Ludzie w domach i na ulicach śpiewają i wykrzykują **¡Salud! ¡Feliz Año Nuevo!** (*sa-lud fe-lis a-ño nle-bo*) (Na zdrowie! Szczęśliwego Nowego Roku!).

Istnieje kilka zwyczajów, które odróżniają obchody sylwestra w krajach hiszpańskojęzycznych od naszych, polskich nocy sylwestrowych. W Hiszpanii, w Meksyku i w niektórych innych krajach, gdy zegar wybija godzinę dwunastą, zjada się dwanaście winogron — przełknięcie ostatniego przy dwunastym uderzeniu zegara ma zapewnić szczęście w nowym roku. Kiedyś w Meksyku została zaproszona na sylwestra i od razu na wstępie dostałam swoich dwanaście winogron. Po ich zjedzeniu, punktualnie o dwunastej wszyscy z radością zaczęli się obejmować i składać sobie życzenia noworoczne. A potem tańczyliśmy i graliśmy w różne gry do białego rana. W zabawie brali udział wszyscy, bez względu na wiek. Jedną z gier polegała na tym, że każdy z uczestników miał wylosować tajemniczo zapakowane pudełko, a potem ubrać znalezione tam ozdoby lub przedmiot. Wszyscy świetnie się przy tym bawili, długo jeszcze zanosząc się śmiechem.

La Fiesta de Reyes

W Hiszpanii oraz w większości krajów Ameryki Łacińskiej dzieci dostają prezenty nie podczas Bożego Narodzenia (które obchodzi się w podobny sposób, jak w innych chrześcijańskich krajach), ale dopiero 6 stycznia, w dniu święta Trzech Króli, po hiszpańsku: **La Fiesta de Reyes** (la fjes-ta de re-jes). W Hiszpanii święto to nosi również nazwę **Epifanía** (e-pi-fa-ni-ja) (Epifania, czyli święto Objawienia Pańskiego). Upamiętnia ono przybycie Trzech Króli do Betlejem i złożenie darów małemu Jezusowi. W ten dzień wszystkie hiszpańskojęzyczne dzieci prosto z łóżka biegną do ustawionej w wyeksponowanym miejscu pięknej domowej szopki, gdzie czekają na nie świąteczne prezenty (a czasem kawałek węgla — najczęściej zrobionego z kolorowego cukru — który Trzej Królowie przynoszą niegrzecznym dzieciom). Jest to dzień wolny od pracy: wszystkie sklepy i instytucje są zamknięte, a rodziny spędzają święto razem z dziećmi. Dobrze jest być dzieckiem **el día de Reyes** (el di-ja de re-jes) (w dzień Trzech Króli)!

Paradura del Niño

W niektórych krajach Ameryki Łacińskiej różne przyjemne uroczystości związane z Bożym Narodzeniem ciągną się aż do początku lutego.

W pewnym regionie Wenezueli położonym w Andach ma miejsce bardzo szczególna uroczystość zwana **La Paradura del Niño** (la pa-ra-du-ra) (powstanie Dzieciątka Jezus) lub **Robo y búsqueda del Niño** (ro-bo i bus-ke-da del ni-ño) (kradzież i poszukiwanie Dzieciątka). Święto to kończy obchody Bożego Narodzenia poprzez symboliczne powstanie Jezusa ze żłóbka. Podczas tych uroczystości ktoś „kradnie” figurkę Dzieciątka z którejś z domowych szopek, po czym rozpoczynają się wielkie poszukiwania, w których uczestniczy cała rodzina lub nawet cała wioska. Oczywiście „złodziejem” jest ktoś z rodziny (lub któryś z sąsiadów), kto ukrywa figurkę w jakimś sobie tylko znanym miejscu. Wszyscy bawią się w jej szukanie, a osoba, u której zostanie ona odnaleziona, jest zobowiązana do urządzenia zabawy 2 lutego, w dzień **Fiesta de la Candelaria** (fjes-ta de la kan-de-la-rja) (Matki Boskiej Gromnicznej), zwany również **Fiesta de la Purificación** (fjes-ta de la pu-ri-fi-ka-sjon) (święto Oczyszczenia Najświętszej Marii Panny). Poszukiwanie figurki Jezusa to bardzo radosna zabawa, w której biorą udział dorośli i dzieci. Osoba, której przypada w udziale opłacanie obchodów Matki Boskiej Gromnicznej, jest zwykle bardzo zaskoczona faktem, że figurka pojawia się właśnie u niej w domu, ale przyjmuje to ze śmiechem, w duchu postanawiając „zemścić się” i schować figurkę w innym domu za rok. **Fiesta** (fjes-ta) (zabawa), której urządzenie musi opłacić, to kolacja dla wszystkich uczestników poszukiwań, podczas której podaje się czekoladę i inne dania typowe dla tego regionu Wenezueli. Nie jest to bynajmniej mały wydatek!

Carnaval

Innym bardzo popularnym świętem obchodzonym w wielu miejscach w Hiszpanii i w Ameryce Łacińskiej jest **Carnaval** (kar-na-bal) (karnawał, a właściwie jego ostatnie dni). Miasta takie jak **Oruro** (o-ru-ro) w Boliwii, **Cartagena** (kar-ta-he-na) w Kolumbii, **Veracruz** (be-ra-krus) w Meksyku, **Ciudad Real** (sju-dad re-al) czy **Santa Cruz de Tenerife** (san-ta krus de te-ne-ri-fe) w Hiszpanii słyną z obchodów karnawałowych. **Carnaval** to święto, podczas którego tańczy się i śpiewa bez umiaru, co ma być swego rodzaju przeciwwagą dla rozpoczynającego się zaraz potem Wielkiego Postu, po hiszpańsku **la Cuaresma** (la kła-res-ma).

Wielki Post zaczyna się w **Miércoles de Ceniza** (mjer-ko-les de se-ni-sa) (Środę Popielcową), dokładnie czterdzieści dni przed Niedzielą Wielkanocną. Wielkanoc obchodzi się w marcu lub kwietniu, zależnie od roku, dlatego zarówno Środa Popielcowa, jak i karnawał nie mają stałej daty. Obchody karnawałowe nasilają się zwłaszcza podczas ostatnich dni karnawału (zwanych w Polsce ostatkami), od soboty do wtorku poprzedzającego Środę Popielcową (w Polsce zwanego śledzikiem lub podkoziółkiem). Wypada to zwykle gdzieś pomiędzy początkiem lutego a początkiem marca.

Tradycyjnie **Carnaval** to nazwa okresu zabaw, czyli **diversiones** (di-ber-sjo-nes), ciągnącego się od 6 stycznia do Środy Popielcowej. Jedne z najciekawszych obchodów karnawałowych w Ameryce Południowej znane są pod nazwą **La Diablada de Oruro** (la dja-bla-da de o-ru-ro) (bał diabłów z oruro). **Oruro** to fascynujące górnicze miasteczko w Boliwii, położone na **Altiplano** (al-ti-pla-no) (Wyżynie Boliwijskiej), otoczone wysokimi szczytami, wśród których mieszczą się liczne kopalnie cyny.

W karnawałową sobotę i niedzielę bardzo długie **recorrido** (re-ko-rrido) (procesja) z wieloma **conjuntos** (kon-hun-tos), czyli zespołami, przewija się przez miejscowy kościół, gdzie oddaje się cześć miejscowej patronce, zwanej **La Virgen del Socavón** (la bir-hen del so-ka-bon) (Matka Boska od Sztolni).

Procesja ta gromadzi ogromne tłumy ludzi przybywających nie tylko z okolicy. Jej uczestnicy noszą różne niesamowite maski i ubiory, w których przetrwały elementy dawnych wierzeń indiańskich. Jest to jeden z najbardziej egzotycznych i kolorowych pochodów karnawałowych na świecie.

Viernes Santo

Viernes Santo (bjer-nes san-to) to Wielki Piątek. Jest to dzień, kiedy w wielu społecznościach w Hiszpanii i Ameryce Łacińskiej odbywają się różne bardzo szczególne ceremonie. Żeby upamiętnić ukrzyżowanie i śmierć Chrystusa, organizuje się często prawdziwe przedstawienia teatralne, w których biorą udział wszyscy mieszkańcy. Wybrana osoba odgrywa rolę Chrystusa, niosąc krzyż podczas długiego przedstawienia drogi krzyżowej, a na koniec zostaje symbolicznie ukrzyżowana. W tym czasie reszta obecnych recytuje fragmenty z Nowego Testamentu. Biorący udział w przedstawieniu aktorzy nierzadko przygotowują się całymi miesiącami, a nawet latami, do odegrania swojej roli, a kiedy przychodzi ich kolej, biorą udział w przedstawieniu z wielkim zaangażowaniem. Co roku tysiące przyjezdnych uczestniczy w tych spektaklach.

Día de la Madre

Dzień Matki, czyli **Día de la Madre** (*di-ja de la ma-dre*), przypada 10 maja i nigdzie chyba nie jest obchodzony tak uroczysto jak w Meksyku. Ludzie z całego kraju tłumnie ciągną do swoich domów, gdyż jest to święto, które obowiązkowo spędza się z całą rodziną.

Dla żadnego Meksykanina nie istnieje nic bardziej świętego od matki, a w ten świąteczny dzień okazują to ze szczególnym zapalem. Na cześć matek urządza się uroczystości i zabawy, wznosi się toasty, obsypuje się je prezentami. Istnieje zwyczaj składania życzeń wszystkim kobietom-matkom, nawet tym spoza rodziny. Ludzie wysyłają więc kobietom prezenty i życzenia. Cała rodzina zbiera się w komplecie, żeby wspólnie świętować **Día de la Madre**, tak jak w Polsce wszyscy spotykają się na Wigilię.

Día de Nuestra Señora de Ayquina

W społecznościach, które przed przybyciem Hiszpanów wchodziły w skład imperium inkaskiego, czyli **Imperio Inca** (*im-per-jo in-ka*), i które do dziś zamieszkują niektóre rejony Andów, przetrwało wiele starych tradycji. Niektóre z nich, jak na przykład kult Matki Ziemi, wplotły się z biegiem czasu w tradycje chrześcijańskie, nie tracąc nic ze swojej oryginalnej świeżości i mocy.

Widziałam w Andach Indian, którzy przed wypiciem pierwszego łyku wylewali strużkę napoju na ziemię, w ofierze dla **Pachamama** (*pa-ča-ma-ma*) — Matki Ziemi.

Indianie zamieszkujący północne rejony Chile obchodzą święta Matki Boskiej o przeróżnych przydomkach, będącej jednak zawsze uosobieniem tej samej Matki Ziemi. Przykładowo Matka Boska z Guadalupe, **Virgen de Guadalupe** (*bir-hen de gła-da-lu-pe*), której kult narodził się w Meksyku, by następnie rozprzestrzenić się w całej Ameryce Łacińskiej, czczona jest w małej wiosce **Ayquina** (*aj-ki-na*) pod nazwą **Nuestra Señora de Ayquina** (*nles-tra se-ño-ra de aj-ki-na*) (Nasza Pani z Ayquina).

Ayquina leży nieopodal miejscowości Calama (*ca-la-ma*), na wysokości około 3000 m n.p.m., na pustyni Atakama, w jednym z najsuchszych rejonów świata. **Desierto de Atacama** (*de-sjer-to a-ta-ka-ma*) to kamieniste pustkowia obejmujące północną część Chile i południowe wybrzeże Peru. Nad tym pustynnym płaskowyżem wznosi się majestatyczna **Cordillera de los Andes** (*kor-di-je-ra de los an-des*). Ludzie żyją tu głównie w oazach lub w pobliżu studni głębinowych.

Od setek lat wierni pielgrzymują z różnych stron do **Ayquina**, żeby wspólnie uczcić święto patronki, obchodzone 7 i 8 września. Wędrują często przez wiele dni, żując liście koki, żeby uśmierzyć głód i nabrać sił przed wyczerpującym podejściem na płaskowyż.

Oczywiście współcześni pielgrzymi, a zwłaszcza turyści mogą sobie pozwolić na dojazd do **Ayquina** ciężarówką lub autobusem. Wielu z nich przybywa do wioski już kilka dni wcześniej. Gromadzą się wokół małego kościółka, gdzie tańczą, śpiewają i uczują przez kilka dni. Zamieszkujący te rejony Indianie noszą piękne regionalne stroje — u kobiet zwracają szczególną uwagę kolorowe spódnice zakładane warstwami, jedna na drugą.

Día de Nuestro Señor de los Milagros

Przez cały październik mieszkańcy Limy, stolicy Peru, obchodzą **día de Nuestro Señor de los Milagros** (*di-ja de nles-tro se-ñor de los mi-la-gros*) (święto Naszego Pana Jezusa Chrystusa Cudotwórcy). Nazwa pochodzi od obrazu przedstawiającego Chrystusa na krzyżu z Bogiem Ojcem, Duchem Świętym, Matką Boską i św. Marią Magdaleną.

Wielu wiernych w Peru czci ten wizerunek Chrystusa i modli się do niego w najróżniejszych intencjach. Kiedy któryś z wiernych uważa, że jego prośba została spełniona, wyraża swą wdzięczność, ubierając się przez cały październik w coś czerwonego. Mężczyźni w takich przypadkach noszą czerwone krawaty, a kobiety czerwone chustki lub sukienki.

Sześciokrotnie w ciągu października procesja z obrazem **Nuestro Señor de los Milagros** przemierza ulice Limy. Najważniejsze obchody mają miejsce 18, 19 i 28 dnia tego miesiąca. Uroczystości zaczynają się i kończą w historycznym centrum Limy, w kościele **Santuario de las Nazarenas**, gdzie obraz jest przechowywany. Podczas procesji niesiony jest na platformie zwanej **andas** (*an-das*) (nosze), ciężkiej od srebrnych ozdób, przez zmieniających się co jakiś czas mężczyzn. Należą oni do specjalnych bractw i traktują ten uroczysty wysiłek jako rodzaj pokuty. **Andas** zatrzymuje się co chwilę, kiedy ktoś podchodzi, żeby ubrać ją w nowy bukiet kwiatów. Kwiaty umieszcza się na specjalnie do tego przystosowanych wysokich żerdziach. Tym sposobem platforma z godziny na godzinę wypełnia się kwiatami i robi się coraz cięższa. Przez cały dzień towarzyszą jej tłumy mieszkańców.

W październiku oprócz religijnych obchodów w mieście odbywają się uroczyste **corridas** (*ko-rrí-das*) (walki byków, korridy). Ich miejscem jest specjalna arena zwana **Plaza de Toros** (*pla-sa de to-ros*). Najważniejsza z nich odbywa się w ostatni dzień miesiąca. Najlepszy **torero** (*to-re-ro*) (toreador) dostaje wówczas w nagrodę **escapulario de oro** (*es-ka-pu-la-rjo de o-ro*) (złoty szkaplerz) — blachę, na której wytłoczony jest cudami słynący obraz.

Día de los Muertos

Podobnie jak w Europie, 2 listopada w krajach andyjskich oraz w Meksyku obchodzi się **El Día de los Muertos** (*el di-ja de los mter-tos*) (Święto Zmarłych). Ludzie wierzą, że tego dnia ich zmarli krewni przychodzą w odwiedziny. Przyjmują ich smakołykami i podarkami — wszystkim tym, co dana osoba lubiła za życia.

Całe rodziny, głównie te należące do indiańskich społeczności w Chile, Boliwii, Peru, Ekwadorze, Kolumbii i Meksyku, spędzają noc z 1 na 2 listopada na cmentarzu, uczując w pobliżu ukochanych zmarłych. Biorą w tym udział zarówno dorośli, jak i dzieci — wszyscy pomagają w noszeniu kwiatów i jedzenia na cmentarz.

W wielu społecznościach istnieje również zwyczaj przygotowywania na tę okazję specjalnych ołtarzy w domu; niektóre z nich są bardzo piękne. Święto ku pamięci zmarłych połączone jest z obchodami końca żniw — święta obfitości.

Día de Santiago

25 lipca, z okazji dnia św. Jakuba, patrona Hiszpanii, w wielu rejonach kraju organizuje się fajerwerki i parady. Poza tym przez cały rok odbywają się pielgrzymki do **Santiago de Compostela** (san-*tja*-go de kom-pos-*te*-la) — miasta, w którym, jak głosi legenda, pochowane są szczątki św. Jakuba. To od jego imienia pochodzi nazwa miasta — łacińskie Sanctus Iacobus z czasem uproszczone zostało do Sant Yago i wreszcie zamieniło się w **Santiago** (san-*tja*-go) (Jakub). **Santiago de Compostela** zostało obwołane przez papieża Aleksandra II miastem świętym i od tego czasu pątnicy odbywający pielgrzymkę do **Santiago** dostają specjalny odpust. Pielgrzymów rozpoznać można po odznace w kształcie muszli (symbol świętego), którą noszą przypiętą do ubrania. Pielgrzymka trwa zwykle około dwóch miesięcy i jej punktem docelowym jest katedra Św. Jakuba w **Santiago**. W katedrze można podziwiać olbrzymie kadzidło, tzw. **botafumeiro** (bo-ta-fu-*mej*-ro), które wprawiane jest w ruch wahadłowy przez kilku mężczyzn podczas specjalnie celebrowanych mszy św.

A teraz Twoja fiesta

Kilku hiszpańskich lub latynoskich znajomych to zupełnie wystarczająca grupka, żeby zorganizować wspaniałą fiestę. Możesz wybrać na tę imprezę dowolny dzień roku i jakiekolwiek miejsce — zarówno swój własny dom, jak i najmniejszą indiańską wioskę na południu Meksyku (jeżeli przypadkiem akurat tam się znajdujesz). Namów przyjaciół do pomocy w przygotowaniu jedzenia, zaproście **mariachis** (ma-*rja*-*ćis*) (meksykańską orkiestrę, grywającą na weselach i innych imprezach), jeżeli działają w regionie, w którym przebywasz (jeżeli nie, zawsze możecie puścić płytę z meksykańską muzyką), i... **fiesta** (*fjes*-ta) (zabawa) gotowa!

Rozdział 20

Dziesięć zwrotów, dzięki którym zostaniesz uznany za Hiszpana (lub Latynosa)

.....

W tym rozdziale:

- ▶ Zwroty pomagające wyrazić, że coś Ci się udało
 - ▶ Zwroty wyrażające coś wręcz przeciwnego
-

Znając zaledwie kilka odpowiednich zwrotów (pod warunkiem, że są to naprawdę *odpowiednie* zwroty!), możesz sprawić, że Twój rozmówca uzna, że mówisz już całkiem płynnie po hiszpańsku. Niektóre wyrażenia mogą naprawdę dużo zmienić! W tym rozdziale nauczysz się kilku zwrotów, których używa się w konkretnych sytuacjach. Odpowiednio je stosując, zrobisz naprawdę spore wrażenie na swoich rozmówcach, a przy tym dobrze się zabawisz.

¡Esta es la mía!

Wykrzyknik **¡Esta es la mía!** (*es-ta es la mí-ja*) (To szansa dla mnie! [dosł. Ta jest moja!]) brzmi naturalnie w sytuacji, w której nagle dostrzegamy dobrą okazję i postanawiamy natychmiast ją wykorzystać.

W wyrażeniu tym **la** (*la*) odnosi się do słowa **la oportunidad** (*la o-por-tu-ni-dad*) (okazja, szansa). Czasem tego samego zwrotu można również użyć w znaczeniu „Mam ją!”. Na przykład kiedy zarzuciłeś wędkę i czekasz na rybę, czyli **el pez** (*el pes*), i nagle czujesz, że **el pez** bierze, możesz wrzasnąć **¡Este es el mío!** (*es-te es el mí-jo*) (Mam go! — gdyż hiszpańska ryba jest rodzaju męskiego). Zwrotu tego można również użyć w dosłownym znaczeniu, kiedy na przykład czekasz na autobus, czyli **el bus** (*el bus*). Gdy widzisz, że właśnie nadjeżdża, możesz zawołać (lub spokojnie powiedzieć): **¡Este es el mío!**, czyli „ten jest mój”, „to mój autobus!”.

¿Y eso con qué se come?

¿Y eso con qué se come? (i e-so kon ke se ko-me) (Do diabła, co to takiego? [dosł. A to, czym to się je?]) to zabawne wyrażenie, którego użycie sugeruje, że mówca bardzo dobrze zna hiszpański. Jest to klasyczny zwrot, którego używa się we wszystkich krajach hiszpańskojęzycznych. Kiedy nagle natkniesz się na coś absurdalnego lub nieznanego, możesz spokojnie powiedzieć: **¿Y eso con qué se come?**

Voy a ir de farra

Jeżeli wybierasz się wieczorem na miasto, żeby się zabawić, możesz powiedzieć: **¡Esta noche voy a ir de farra!** (es-ta no-će boj a ir de fa-rra) (Dziś wieczorem pójde poimprezować!) — zabrzmiałoby tak, jakbyś był rodowitym Hiszpanem. Zwrotu tego używa się również w Ameryce Łacińskiej. Często można też usłyszeć samo słowo **farra** (fa-rra) (imprezowanie, dobra zabawa), od którego został nawet utworzony czasownik **farrear** (fa-rre-ar) (imprezować, dobrze się bawić).

Jeżeli **farras** (fa-rras) (imprezy, zabawy) stanowią ważną część Twojego życia, z pewnością polubisz to słowo. **Ir de farra** (ir de fa-rra) znaczy „pójść się zabawić”, i to na całego.

Słowa pewnego starego, smutnego tanga brzmią następująco: **Se acabaron... todas las farras** (se a-ka-ba-ron to-das las fa-rras) (Skończyło się imprezowanie). Dla niejednej osoby to wiadomość najgorsza z możliwych!

Caer fatal

Caer fatal (ka-er fa-tal) to „nie znosić czegoś lub kogoś”. Zwrotu tego można używać w stosunku do wszystkiego, czego się nie lubi lub co sprawia nam przykrość. Na przykład:

- ✓ **¡Sus bromas me caen fatal!** (sus bro-mas me ka-en fa-tal) (Nie znoszę jego / jej żartów!) lub po prostu: **Jorge me cae fatal.** (hor-he me ka-e fa-tal) (Nie cierpię Jorgego. / Jorge działa mi na nerwy.)
- ✓ W odniesieniu do jedzenia lub picia można też powiedzieć **me cayó fatal** (me ka-jo fa-tal), co oznacza, że to, co zjadłeś lub wypileś, okropnie Ci zaszkodziło, na przykład: **La paella de ayer me cayó fatal** (la pa-e-ja de a-je-r me ca-jo fa-tal) (Okropnie zaszkodziła mi wczorajsza paella.)

Wreszcie można użyć samego słowa **fatal** (fa-tal) (okropny, fatalny) w odniesieniu do wszystkiego, co się za takie uważa. Na przykład po obejrzeniu filmu, który wyjątkowo Ci się nie podobał, możesz powiedzieć: **La película estuvo fatal** (la pe-li-ku-la es-tu-bo fa-tal) (To był okropny film!).

Nos divertimos en grande

Wyrażenie **Nos divertimos en grande** (nos di-ber-ti-mos en gran-de) znaczy „świetnie się bawiliśmy”. Samego zwrotu **en grande** (en gran-de) (bardzo, ogromnie) można zresztą używać dla określenia wielu rzeczy. Po wielkiej uczcie można na przykład powiedzieć: **Comimos en**

grande (ko-mi-mos en *gran-de*) (Ależ się objedliśmy), a po jakimś bardzo przyjemnym wydarzeniu — **¡Nos lo pasamos en grande!** (nos lo pa-sa-mos en *gran-de*) (Ależ świetnie się bawiliśmy!).

Czasownik **divertir** (di-ber-tir) znaczy „bawić, rozrywać” — na przykład czytanie tej książki bawi Cię dużo bardziej niż inne przyjemne zajęcia, przynajmniej taką mamy nadzieję... **Divertirse** (di-ber-tir-se) (bawić się, oddawać się rozrywce) to forma zwrotna tego czasownika (więcej informacji na temat czasowników zwrotnych znajdziesz w rozdziale 3). **Diversión** (di-ber-sjon) to „rozrywka, zabawa”.

Verlas negras

Idiomu **vérselas negras para** (ber-se-las ne-gras pa-ra) używamy, żeby wyrazić, że mamy wielkie trudności ze zrobieniem czegoś. Występujący w nim czasownik **ver** (ber) (widzieć) oraz odwołanie do czarnego koloru (**negras**) nasuwa podobieństwo do polskiego powiedzenia „czarno widzieć...”. Po zwrocie **vérselas negras para** zawsze stosuje się czasownik w bezokoliczniku. Najłatwiej zrozumieć to na przykładach:

- ✓ **Nos las vimos negras para terminarlo.** (nos las bi-mos ne-gras pa-ra ter-mi-nar-lo) (Ledwo co udało nam się to skończyć.)
- ✓ **Los refugiados se las vieron negras para salir del área del conflicto.** (los re-fu-lja-dos se las bje-ron ne-gras pa-ra sa-lir del a-re-a del kon-flik-to) (Uchodźcy mieli wielkie problemy z opuszczeniem rejonu konfliktu.)
- ✓ **Juana se las vio negras para aprender el inglés.** (hla-na se las bjo ne-gras pa-ra a-pren-der el in-gles) (Juana miała wielkie trudności z nauczeniem się angielskiego.) Pewnie nie udało się jej kupić książki *Angielski dla bystrzaków*, biedaczka!

Pasó sin pena ni gloria

Wyrażenia **pasó sin pena ni gloria** (pa-so sin pe-na ni glo-rja) (przeszło bez echa) używa się dla opisanego wydarzenia, które przeszło zupełnie bez echa i nikt go nie zauważył.

Czasownik **pasar** (pa-sar) (przechodzić, mijać) odnosi się w tym przypadku do upływu czasu. **Pena** (pe-na) to „zmartwienie”, a **gloria** (glo-rja) to „szczęśliwość, gloria”. Dosłownie zwrot ten znaczy więc, że coś minęło zupełnie obojętnie — ani nie martwiąc nikogo, ani nie uszczęśliwiając. Oto kilka przykładów, jak można użyć zwrotu **sin pena ni gloria**:

- ✓ **El concierto pasó sin pena ni gloria.** (el kon-sjer-to pa-so sin pe-na ni glo-rja) (Koncert przeszedł bez echa.)
- ✓ **La reunión pasó sin pena ni gloria.** (la re-u-njon pa-so sin pe-na ni glo-rja) (Zebranie przeszło bez echa.)
- ✓ **La cena se acabó sin pena ni gloria.** (la se-na se a-ka-bo sin pe-na ni glo-rja) (Kolacja skończyła się, w jej trakcie nie wydarzyło się nic atrakcyjnego.)

¡Así a secas!

¡Así a secas! (a-si a se-kas) (Tak po prostu! Jak gdyby nigdy nic!) to zwrot wyrażający zaskoczenie i niedowierzanie. Można go używać na różne sposoby — czasem pstrykając przy tym palcami, żeby pokazać, że coś stało się błyskawicznie. Jeżeli na przykład znasz kogoś, kto często prosi o pożyczenie pieniędzy, możesz powiedzieć na przykład **Me pidió mil euros, ¡así a secas!** (me pi-djo mil el-ros a-si a se-kas) (Poprosił mnie o tysiąc euro. Jak gdyby nigdy nic!).

¡La cosa va viento en popa!

Powiedzenie **¡La cosa va viento en popa!** (la ko-sa ba bjen-to en po-pa) (Interes / sprawa pomyślnie się rozwija! [dosł. Sprawa porusza się z wiatrem od rufy]) pochodzi oczywiście z żargonu żeglarskiego: złapaliśmy pomyślny wiatr, płyniemy z wiatrem, jednym słowem — wszystko jak najlepiej się układa. Oto kilka przykładów:

- ✓ **¡El trabajo iba viento en popa!** (el tra-ba-jo i-ba bjen-to en po-pa) (W pracy wszystko dobrze się układało.)
- ✓ **¡El partido salió viento en popa!** (el par-ti-do sa-ljo bjen-to en po-pa) (Mecz świetnie się udał.)
- ✓ **¡El aprendizaje del español va viento en popa!** (el a-pren-di-sa-he del es-pa-ñol ba bjen-to en po-pa) (Nauka hiszpańskiego idzie rewelacyjnie!)

Część V

Dodatki

The 5th Wave By Rich Tennant

Czy mógłbyś NIE ćwiczyć tych swoich
„Olé!” akurat wtedy, kiedy odkurzam?

W tej części...

Ta część książki zawiera różne istotne informacje, do których często warto wracać. Znajdują się w niej tabelki z odmianą czasowników — zarówno regularnych, jak i tych, które uparcie odstają od normy. Zamieściliśmy tu listę dialogów nagranych na dołączonej do książki płycie CD, żebyś mógł bez większego wysiłku odnaleźć je w tekście. Znajdziesz tu również słowniczek hiszpańsko-polski i polsko-hiszpański. Na koniec dołączyliśmy krótki opis 20 krajów, w których mówi się po hiszpańsku.

Minisłownik hiszpańsko -polski

A

a pie (a pje) piechota
abogado /m/ (a-bo-ga-do) adwokat
abril /m/ (a-bril) kwiecień
abrir (a-brir) otwierać
abuela /ż/ (a-ble-la) babcia
abuelo /m/ (a-ble-lo) dziadek
actor /m/ (ak-tor) aktor
adelante (a-de-lan-te) naprzód
adiós (a-djos) do widzenia
aduan /ż/ (a-dla-na) cło, urząd celny
agencia /ż/ (a-hen-sja) agencja
agosto /m/ (a-gos-to) sierpień
agua /ż/ (a-gła) woda
aguacate /m/ (a-gła-ka-te) awokado
ahora (a-o-ra) teraz
ají /m/ (a-hi) papryka (ostra)
 (Ameryka Południowa)
ajo /m/ (a-ho) czosnek
alfombra /ż/ (al-fom-bra) dywan
algodón /m/ (al-go-don) bawełna
alguno (algún) /m/ (al-gu-no, al-gun) jakiś,
 któryś, pewien
almuerzo /m/ (al-mter-so) obiad
alto (al-to) wysoki
amarillo (a-ma-ri-jo) żółty
aparcamiento (a-par-ca-mjen-to) parking
 (Hiszpania)
apretado (a-pre-ta-do) ciasny
arroz /m/ (a-rros) ryż
ascensor /m/ (as-sen-sor) winda
asiento /m/ (a-sjen-to) siedzenie, miejsce siedzące
atacar (a-ta-kar) atakować
atún /m/ (a-tun) tuńczyk
auto /m/ (ał-to) auto
autopista /m/ (ał-to-pis-ta) autostrada
avenida /ż/ (a-be-ni-da) aleja

ayer (a-jer) wczoraj
ayudar (a-ju-dar) pomagać
azul (a-sul) niebieski

B

balcón /m/ (bal-kon) balkon
banana /ż/ (ba-na-na) banan (Ameryka Łacińska)
baño /m/ (ba-ño) łazienka
barrio /m/ (ba-rrjo) dzielnica
bastante (bas-tan-te) dosyć
bello (be-jo) piękny
biblioteca /ż/ (bi-bljo-te-ka) biblioteka
bicicleta /ż/ (bi-si-kle-ta) rower
bife /m/ (bi-fe) befszyk (Argentyna)
bigote /m/ (bi-go-te) wąsy
billete /m/ (bi-je-te) bilet (Hiszpania)
billete /m/ (bi-je-te) banknot
billetera /ż/ (bi-je-te-ra) portfel
blanco (blan-ko) biały
boca /ż/ (bo-ka) usta, jama ustna
boleto /m/ (bo-le-to) bilet (Ameryka Łacińska)
bolsillo /m/ (bol-si-jo) kieszeń
brazo /m/ (bra-so) ramię, ręka
brillo /m/ (bri-jo) blask
brócoli /m/ (bro-ko-li) brokuły
bueno (ble-no) dobry
buenos días (ble-nos di-jas) dzień dobry
bulevar /m/ (bu-le-bar) bulwar
buscar (bus-kar) szukać

C

caballo /m/ (ka-ba-jo) koń
cabeza /ż/ (ka-be-sa) głowa
café /m/ (ka-fe) kawa
cajero /m/ (ka-he-ro) kasjer

caliente (ka-ljen-te) gorący
calle /z/ (ka-je) ulica
cama /z/ (ka-ma) łóżko
cámara de vídeo /z/ (ka-ma-ra de bi-de-o) kamera wideo
camarón /m/ (ka-ma-ron) krewetka
camas /z/ (ka-ma) łóżko
cambiar (kam-bjar) zmieniać
camino /m/ (ka-mi-no) droga
camisa /z/ (ka-mi-sa) koszula
cancelar (kan-se-lar) kasować, anulować
cantar (kan-tar) śpiewać
caries /z/ (ka-rjes) próchnica
caro (ka-ro) drogi
carrera /z/ (ka-rre-ra) bieg
carro /m/ (ka-rro) samochód (Meksyk)
carta /z/ (kar-ta) list
casa /z/ (ka-sa) dom
cebolla /z/ (se-bo-ja) cebula
cena /z/ (se-na) kolacja
cerámica /z/ (se-ra-mi-ka) ceramika
cereales /m/ (se-re-a-les) zboża, płatki zbożowe
cereza /z/ (se-re-sa) czereśnia
cero /m/ (se-ro) zero
chaqueta /m/ (ča-ke-ta) marynarka, żakiet
chico /m/ (či-ko) chłopiec, chłopak
chile /m/ (či-le) papryka (Ameryka Łacińska)
chofer /m/ (čo-fer) szofer, kierowca
cine /m/ (si-ne) kino
ciruela /z/ (si-rle-la) śliwka
cirugía /z/ (si-ru-hi-ja) chirurgia, operacja chirurgiczna
ciudad /z/ (sju-dad) miasto
claro (kla-ro) jasny
cobre /m/ (ko-bre) miedź
cocina /z/ (ko-si-na) kuchnia
cocinera /z/ (ko-si-ne-ra) kucharka
coco /m/ (ko-ko) kokos
coche /m/ (ko-će) samochód (Hiszpania)
código postal /m/ (ko-di-go pos-tal) kod pocztowy
colgar (kol-gar) wieszać
collar /m/ (ko-jar) naszyjnik, kolia
comida /z/ (ko-mi-da) jedzenie
comprar (kom-prar) kupować
computadora /z/ (kom-pu-ta-do-ra) komputer (Ameryka Łacińska)
computadora portátil /z/ (kom-pu-ta-do-ra por-ta-til) laptop (Ameryka Łacińska)

conducir (kon-du-sir) prowadzić samochód (Hiszpania)
congrío /m/ (kon-grio) konger (ryba morska)
contar (kon-tar) liczyć
contento (kon-ten-to) zadowolony
corazón /m/ (ko-ra-son) serce
correo /m/ (ko-rre-o) poczta
correo electrónico /m/ (ko-rre-o e-lek-tro-ni-ko) poczta elektroniczna, e-mail
cosa /z/ (ko-sa) rzecz
costar (kos-tar) kosztować
cuadra /z/ (kla-dra) przecznica (grupa domów między przecznicami)
cuándo (klan-do) kiedy
cuánto (klan-to) ile
cuarto /m/ (klar-to) czwarty
cuarto /m/ (klar-to) pokój
cuarto /m/ (klar-to) kwadrans, ćwiartka
cuchara /z/ (ku-ča-ra) łyżka
cuello /m/ (kle-jo) szyja
cuenta /z/ (klen-ta) rachunek
cuñada /z/ (ku-ńa-da) szwagierka
cuñado /m/ (ku-ńa-do) szwagier

D

débito /m/ (de-bi-to) debet
décimo (de-si-mo) dziesiąty
dedo /m/ (de-do) palec
dedo del pie /m/ (de-do del pje) palec u nogi
dentista /m/ (den-tis-ta) dentysta
derecha (de-re-ča) prawa (strona), prawica
derecho (de-re-čo) prawy, prosto
desayuno /m/ (de-sa-ju-no) śniadanie
día /m/ (di-ja) dzień
diario /m/ (dja-rjo) dziennik, dziennie
diarrea /z/ (dja-rre-a) biegunka
dibujo /m/ (di-bu-ho) rysunek
diciembre /m/ (di-sjem-bre) grudzień
diente /m/ (djen-te) ząb
difícil (di-fi-sil) trudny
dinero /m/ (di-ne-ro) pieniądze
dirección /z/ (di-rek-sjon) adres, kierunek
disponible (dis-po-ni-ble) dostępny
divertido (di-ber-ti-do) zabawny
doblar (do-blar) skręcać

dolor /m/ (do-lor) ból
dolor de muelas /m/ (do-lor de m^{le}-las) ból zębów
domingo /m/ (do-min-go) niedziela
dulce (dul-se) słodki
durazno /m/ (du-ras-no) brzoskwinia
 (Ameryka Łacińska)

E

edificio /m/ (e-di-fi-sjo) budynek
embotellado (em-bo-te-ja-do) butelkowany
empezar (em-pe-sar) zaczynać
empleo /m/ (em-ple-o) praca, zatrudnienie
en taxi (en ta-ksi) taksówką
encontrar (en-kon-trar) znajdować, spotykać
enero /m/ (e-ne-ro) styczeń
enfermera /ż/ (en-fer-me-ra) pielęgniarka
enfermo /m/ (en-fer-mo) chory
ensalada /ż/ (en-sa-la-da) sałata
entero (en-te-ro) cały
entrada /ż/ (en-tra-da) wejście
entrada /ż/ (en-tra-da) bilet, wejściówka (Hiszpania)
entrantes /ż/ (en-tran-tes) przystawki
enviar (en-bjar) wysłać
equipo /m/ (e-qui-po) drużyna
escuchar (es-ku-ćar) słuchać
escultura /ż/ (es-kul-tu-ra) rzeźba
especial (es-pe-sjal) specjalny
esperar (es-pe-rar) czekać
espinacas /ż/ (es-pi-na-kas) szpinak
esquí /m/ (es-ki) narty
esquina /ż/ (es-ki-na) róg (ulicy)
estación /ż/ (es-ta-sjon) dworzec, stacja
estacionamiento /m/ (es-ta-sjo-na-mjen-to)
 parking (Meksyk)
estado /m/ (es-ta-do) państwo, stan
éste (es-te) ten
estómago /m/ (es-to-ma-go) żołądek
estreñimiento /m/ (es-tre-ni-mjen-to) zatwardzenie

F

fácil (fa-sil) łatwy
falda /ż/ (fal-da) spódnica
farmacia /ż/ (far-ma-sja) apteka
febrero /m/ (fe-bre-ro) luty

fecha /ż/ (fe-ća) data
feliz (fe-lis) szczęśliwy
feo (fe-o) brzydki
fideo /m/ (fi-de-o) makaron
fiebre /ż/ (fie-bre) gorączka
fotógrafo /m/ (fo-to-gra-fo) fotograf
fresa /ż/ (fre-sa) truskawka
fruta /ż/ (fru-ta) owoce
frutilla /ż/ (fru-ti-ja) truskawka
 (w Ameryce Łacińskiej)
fuera (fle-ra) na zewnątrz

G

galletas /ż/ (ga-je-tas) ciastka
garantía /ż/ (ga-ran-ti-ja) gwarancja
garganta /ż/ (gar-gan-ta) gardło
gerente /m/ (he-ren-te) dyrektor
gracias (gra-sjas) dziękuję
grande (gran-de) duży
gris (gris) szary
guayaba /ż/ (gła-ja-ba) guawa (owoc)
guerra /ż/ (ge-rra) wojna
guía /m/ż/ (gi-ja) przewodnik, przewodniczka
gustar (gus-tar) podobać się

H

hablar (a-blar) mówić
hambre /m/ (am-bre) głód
hecho a mano (e-ćo a ma-no) ręcznie wykonane
hermana /ż/ (er-ma-na) siostra
hermano /m/ (er-ma-no) brat
hígado /m/ (i-ga-do) wątroba
higo /m/ (i-go) figa
hija /ż/ (i-ha) córka
hijo /m/ (i-ho) syn
hombre /m/ (om-bre) człowiek, mężczyzna
hombro /m/ (om-bro) ramię, bark
hora /ż/ (o-ra) godzina
hoy (oj) dzisiaj
huachinango /m/ (ła-ći-nan-go) lucjan
 (ryba morska)
hueso /m/ (le-so) kość
huevo /m/ (le-bo) jajko

I

identificación /ž/ (i-den-ti-fi-ka-*sjon*) identyfikacja
idioma /m/ (i-djo-ma) język
imprimir (im-pri-mir) wydrukować
incluido (in-klui-do) włączony
ingeniero /m/ (in-he-nje-ro) inżynier
inmigración /ž/ (in-mi-gra-*sjon*) imigracja
intestino /m/ (in-tes-ti-no) jelito
isla /ž/ (is-la) wyspa
izquierda (is-kjer-da) lewa (strona, ręka)

J

jardín /m/ (har-din) ogród
jueves /m/ (hle-bes) czwartek
julio /m/ (lu-ljo) lipiec
junio /m/ (lu-njo) czerwiec
junto (hun-to) razem

L

lana /ž/ (la-na) wełna
langostino /m/ (lan-gos-ti-no) krewetka
lástima /ž/ (las-ti-ma) szkoda, litość
leche /ž/ (le-će) mleko
lechuga /ž/ (le-ću-ga) sałata
lengua /ž/ (len-gła) język
libre (li-bre) wolny
libro /m/ (li-bro) książka
limón /m/ (li-mon) cytryna
limpiar (lim-pjar) czyścić
línea /ž/ (li-ne-a) linia
listado (lis-ta-do) lista
llamar (ja-mar) telefonować, wołać
llave /ž/ (ja-be) klucz
llegar (je-gar) przybyć
lluvia /ž/ (ju-bja) deszcz
luna /ž/ (lu-na) księżyc
lunes /m/ (lu-nes) poniedziałek

M

madera /ž/ (ma-de-ra) drewno
madre /ž/ (ma-dre) matka
madrina /ž/ (ma-dri-na) matka chrzestna
maleta /ž/ (ma-le-ta) walizka
mañana /ž/ (ma-ńa-na) rano
mañana (ma-ńa-na) jutro
manejar (ma-ne-har) prowadzić samochód
 (Ameryka Łacińska)
manga /ž/ (man-ga) rękaw
mango /m/ (man-go) mango
mano /ž/ (ma-no) ręka, dłoń
manzana /ž/ (man-sa-na) jabłko; przecznica
 (grupa domów między przecznicami)
 (Hiszpania)
mapa /m/ (ma-pa) mapa
mar /m/ (mar) morze
marcar (mar-kar) wykreślić numer telefonu,
 znakować
marea /ž/ (ma-re-a) przypływ i odpływ morza
mareo /m/ (ma-re-o) mdłości, choroba morska
mariposa /ž/ (ma-ri-po-sa) motyl
mariscos /m/ (ma-ris-kos) owoce morza
marrón (ma-rron) brązowy
martes /m/ (mar-tes) wtorek
marzo /m/ (mar-so) marzec
más (mas) więcej, bardziej
mayo /m/ (ma-jo) maj
medicina /ž/ (me-di-si-na) lekarstwo
médico /m/ (me-di-ko) lekarz
medio /m/ (me-djo) pół
medio baño /m/ (me-djo ba-ńo) łazienka bez
 wanny ani prysznic
mejor (me-hor) lepiej
melocotón /m/ (me-lo-ko-ton) brzoskwinia
 (Hiszpania)
melón /m/ (me-lon) melon
menos (me-nos) mniej
miércoles /m/ (mjer-ko-les) środa
minuto /m/ (mi-nu-to) minuta
moneda /ž/ (mo-ne-da) moneta, waluta
montaña /ž/ (mon-ta-ńa) góra
mora /ž/ (mo-ra) jeżyna
morado (mo-ra-do) purpurowy
mucho (mu-ćo) dużo

mueble /m/ (*mle*-ble) mebel
mujer /ż/ (*mu*-her) kobieta
muñeca /ż/ (*mu*-ñe-ka) nadgarstek; lalka
museo /m/ (*mu*-se-o) muzeum
muslo /m/ (*mus*-lo) udo, udko

N

naranja /ż/ (*na*-ran-ha) pomarańcza,
 pomarańczowy
nariz /ż/ (*na*-ris) nos
negro (*ne*-gro) czarny
nieta /ż/ (*nje*-ta) wnuczka
nieto /m/ (*nje*-to) wnuk
ninguno (**ningún**) (*nin*-gu-no, *nin*-gun) żaden
niña /ż/ (*ni*-nja) dziewczynka
niño /m/ (*ni*-njo) dziecko, chłopiec
noche /ż/ (*no*-će) noc
novela /ż/ (*no*-be-la) powieść
noveno (*no*-be-no) dziewiąty
noviembre /m/ (*no*-bjem-bre) listopad
nuera /ż/ (*nle*-ra) synowa
número /m/ (*nu*-me-ro) numer, liczba

O

octavo (*ok*-ta-bo) ósmy
octubre /m/ (*ok*-tu-bre) październik
ocupado (*o*-ku-pa-do) zajęty
ojo /m/ (*o*-ho) oko
olla /ż/ (*o*-ja) garnek
once (*on*-se) jedenaście
ordenador /m/ (*or*-de-na-dor)
 komputer (Hiszpania)
ordenador portátil /m/ (*or*-de-na-dor por-ta-til)
 laptop (Hiszpania)
oreja /ż/ (*o*-re-ha) ucho
orina /ż/ (*o*-ri-na) mocz
oro /m/ (*o*-ro) złoto
oscuro (*os*-ku-ro) ciemny
otro (*o*-tro) inny

P

padre /m/ (*pa*-dre) ojciec
padrino /m/ (*pa*-dri-no) ojciec chrzestny
pagado (*pa*-ga-do) zapłacony
pagar (*pa*-gar) płacić
país /m/ (*pa*-is) kraj
pájaro /m/ (*pa*-ha-ro) ptak
pantalones /m/ (*pan*-ta-lo-nes) spodnie
pantorrilla /ż/ (*pan*-to-rri-ja) łydka
papa /ż/ (*pa*-pa) ziemniak (Ameryka Łacińska)
papas fritas /ż/ (*pa*-pas fri-tas) frytki
 (Ameryka Łacińska)
papaya /ż/ (*pa*-pa-ja) papaja
parque /m/ (*par*-ke) park
pasaporte /m/ (*pa*-sa-por-te) paszport
paseo /m/ (*pa*-se-o) spacer
pasillo /m/ (*pa*-si-jo) korytarz
patata /ż/ (*pa*-ta-ta) ziemniak (Hiszpania)
patatas fritas /ż/ (*pa*-ta-tas fri-tas) frytki
 (Hiszpania)
patines /m/ (*pa*-ti-nes) wrotki, rolki, łyżwy
pato /m/ (*pa*-to) kaczka
peaje /m/ (*pe*-a-he) opłata za autostradę
pecho /m/ (*pe*-ćo) pierś
pelea /ż/ (*pe*-le-a) awantura, bójka
pelo /m/ (*pe*-lo) włosy
pensar (*pen*-sar) myśleć
pequeño (*pe*-ke-ño) mały
pera /ż/ (*pe*-ra) gruszka
perla /ż/ (*per*-la) perła
pescado /m/ (*pes*-ka-do) ryba (złowiona)
pez /m/ (**pes**) ryba
picante (*pi*-kan-te) pikantny
pie /m/ (*pje*) stopa
pierna /ż/ (*pjer*-na) noga
piloto /m/ (*pi*-lo-to) pilot
pimiento /m/ (*pi*-mjen-to) papryka (Hiszpania)
piña /ż/ (*pi*-nja) ananas
pintar (*pin*-tar) malować
pintura /ż/ (*pin*-tu-ra) farba, malarstwo
piscina /ż/ (*pis*-si-na) basen
piso /m/ (*pi*-so) piętro, mieszkanie (Hiszpania)

plátano /m/ (*pla-ta-no*) banan (Hiszpania)
playa /z/ (*pla-ja*) plaża
plaza /z/ (*pla-sa*) plac
plomo /m/ (*plo-mo*) ołów
poco (*po-ko*) mało
pollo /m/ (*po-jo*) kurczak
pomelo /m/ (*po-me-lo*) grejpfrut (Hiszpania)
por ciento (*por sjen-to*) procent
potable (*po-ta-ble*) pitny, zdatny do picia
precio /m/ (*pre-sjo*) cena
precioso (*pre-sjo-so*) śliczny, cenny
preguntar (*pre-gun-tar*) pytać
presión sanguínea /z/ (*pre-sjon san-gi-ne-a*)
 ciśnienie krwi
prima /z/ (*pri-ma*) kuzynka
primero (*pri-me-ro*) pierwszy
primo /m/ (*pri-mo*) kuzyn
probador /m/ (*pro-ba-dor*) przymierzalnia
probar (*pro-bar*) próbować, mierzyć (ubranie)
pronto (*pron-to*) szybko, niebawem
propio (*pro-pjo*) własny
pulmón /m/ (*pul-mon*) płuco
puro (*pu-ro*) czysty

Q

qué (*ke*) co
quedarse (*ke-dar-se*) zostać
queso /m/ (*ke-so*) ser
quién (*kjen*) kto
quinto (*kin-to*) piąty

R

receta /z/ (*re-se-ta*) przepis, recepta
recibo /m/ (*re-si-bo*) pokwitowanie
reembolsar (*re-em-bol-sar*) spłacać, zwracać (sumę)
reglamento /m/ (*re-gla-men-to*) regulamin,
 przepisy
repetir (*re-pe-tir*) powtarzać
reserva /z/ (*re-ser-ba*) rezerwacja, rezerwa
responder (*res-pon-der*) odpowiadać
restaurante /m/ (*res-tal-ran-te*) restauracja
retiro /m/ (*re-ti-ro*) wypłata (pieniędzy z banku)
 (Ameryka Łacińska)
reunión /m/ (*re-u-njon*) zebranie, narada
riñón /m/ (*ri-njon*) nerka

río /m/ (*ri-jo*) rzeka
robar (*ro-bar*) kraść
rojo (*ro-ho*) czerwony
rosado (*ro-sa-do*) różowy
ruinas /z/ (*rli-nas*) ruiny

S

sábado /m/ (*sa-ba-do*) sobota
sacar dinero (*sa-kar di-ne-ro*) wypłacać pieniądze
 (z banku)
sala /z/ (*sa-la*) sala, salon (Ameryka Łacińska)
salado (*sa-la-do*) słony
saldo /m/ (*sal-do*) saldo
salida /z/ (*sa-li-da*) wyjście
sandía /z/ (*san-di-ja*) arbuz
sangre /z/ (*san-gre*) krew
seco (*se-ko*) suchy
sed /z/ (*sed*) pragnienie
seguir (*se-gir*) iść dalej, iść (za kimś)
segundo (*se-gun-do*) drugi
semana /z/ (*se-ma-na*) tydzień
septiembre /m/ (*sep-tjem-bre*) wrzesień
séptimo (*sep-ti-mo*) siódmy
sexto (*seks-to*) szósty
siguiente (*si-gjen-te*) następny
sol /m/ (*sol*) słońce
subterráneo (*su-bte-rra-ne-o*) podziemny
suelto (*stel-to*) swobodny, wolny

T

tabla /z/ (*ta-bla*) deska, tabela
talla /z/ (*ta-ja*) rozmiar (ubrania)
tarde (*tar-de*) późno
tarde /z/ (*tar-de*) popołudnie
tarjeta /z/ (*tar-he-ta*) karta, kartka
teclado /m/ (*te-kla-do*) klawiatura
tele /z/ (*te-le*) telewizja
tercero (*ter-se-ro*) trzeci
tía /z/ (*ti-ja*) ciotka
tierra /z/ (*tje-rra*) ziemia
tío /m/ (*ti-jo*) wuj, stryj
típico (*ti-pi-ko*) typowy
tobillo /m/ (*to-bi-jo*) kostka u nogi
todavía (*to-da-bi-ja*) jeszcze
tomar el sol (*to-mar el sol*) opalać się

toronja /ż/ (to-ron-ha) grejpfrut (Meksyk)
tos /ż/ (tos) kaszel
tráfico /m/ (tra-fi-ko) ruch uliczny
tranquilo (tran-ki-lo) spokojny
tren /m/ (tren) pociąg
trucha /ż/ (tru-ća) pstrąg

u

uva /ż/ (u-ba) winogrona

v

vehículo /m/ (be-i-ku-lo) pojazd
vender (ben-der) sprzedawać
venta /ż/ (ben-ta) sprzedaż
ver (ber) widzieć
verde ber-de) zielony
viaje /m/ (bja-he) podróż

viajero /m/ (bja-le-ro) podróżny
vida /ż/ (bi-da) życie
vidrio /m/ (bi-drjo) szkło
viernes /m/ (bjer-nes) piątek
vino /m/ (bi-no) wino
violeta (bjo-le-ta) fioletowy
violín /m/ (bjo-lin) skrzypce
vivir (bi-bir) żyć, mieszkać
vuelta /ż/ (błel-ta) powrót

y

yerno /m/ (jer-no) zięć

z

zanahoria /ż/ (sa-na-o-rja) marchew

Ministownik polsko-hiszpański

A

adres **dirección** /ż/ (di-rek-sjon)
adwokat **abogado** /m/ (a-bo-ga-do)
agencja **agencia** /ż/ (a-hen-sja)
aktor **actor** /m/ (ak-tor)
aleja **avenida** /ż/ (a-be-ni-da)
ananas **piña** /ż/ (pi-nja)
apteka **farmacia** /ż/ (far-ma-sja)
arbuz **sandía** /ż/ (san-di-ja)
atakować **atacar** (a-ta-kar)
auto **auto** /m/ (ał-to)
autostrada **autopista** /m/ (ał-to-pis-ta)
awantura, bójka **pelea** /ż/ (pe-le-a)
awokado **aguacate** /m/ (a-gła-ka-te)

B

babcia **abuela** /ż/ (a-ble-la)
balkon **balcón** /m/ (bal-kon)
banan (Hiszpania) **plátano** /m/ (pla-ta-no)
banan (Ameryka Łacińska) **banana** /ż/ (ba-na-na)
banknot **billete** /m/ (bi-je-te)
basen **piscina** /ż/ (pis-si-na)
bawełna **algodón** /m/ (al-go-don)
befszyk (Argentyna) **bife** /m/ (bi-fe)
biały **blanco** (blan-ko)
biblioteka **biblioteca** /ż/ (bi-bljo-te-ka)
bieg **carrera** /ż/ (ka-rre-ra)
biegunka **diarrea** /ż/ (dja-rre-a)
bilet (Ameryka Łacińska) **boleto** /m/ (bo-le-to)
bilet (Hiszpania) **billete** /m/ (bi-je-t)
bilet, wejściówka (Hiszpania) **entrada** /ż/ (en-tra-da)
blask **brillo** /m/ (bri-jo)
ból **dolor** /m/ (do-lor)
ból zębów **dolor de muelas** /m/ (do-lor de mle-las)
brat **hermano** /m/ (er-ma-no)

brązowy **marrón** ma-rron)
brokuły **brócoli** /m/ (bro-ko-li)
brzoskwinia (Ameryka Łacińska) **durazno** /m/ (du-ras-no)
brzoskwinia (Hiszpania) **melocotón** /m/ (me-lo-ko-ton)
brzydki **feo** (fe-o)
budynek **edificio** /m/ (e-di-fi-sjo)
bulwar **bulevar** /m/ (bu-le-bar)
butelkowany **embotellado** (em-bo-te-ja-do)

C

cały **entero** (en-te-ro)
cebula **cebolla** /ż/ (se-bo-ja)
cena **precio** /m/ (pre-sjo)
cenny **precioso** pre-sjo-so)
ceramika **cerámica** /ż/ (se-ra-mi-ka)
chirurgia, operacja chirurgiczna **cirugía** /ż/ (si-ru-hi-ja)
chłopiec, chłopak **chico** /m/ (či-ko)
chory **enfermo** /m/ (en-fer-mo)
ciasny **apretado** (a-pre-ta-do)
ciastka **galletas** /ż/ (ga-je-tas)
ciemny **oscuro** (os-ku-ro)
ciotka **tía** /ż/ (ti-ja)
ciśnienie krwi **presión sanguínea** /ż/ (pre-sjon san-gi-ne-a)
cło, urząd celny **aduana** /ż/ (a-dla-na)
co **qué** (ke)
córka **hija** /ż/ (i-ha)
cytryna **limón** /m/ (li-mon)
czarny **negro** (ne-gro)
czekać **esperar** (es-pe-rar)
czereśnia **cereza** /ż/ (se-re-sa)
czerwiec **junio** /m/ (hu-njo)
czerwony **rojo** (ro-ho)
człowiek **hombre** /m/ (om-bre)

czosnek **ajo** /m/ (a-ho)
 czwartek **jueves** /m/ (hle-bes)
 czwarty **cuarto** /m/ (klar-to)
 czysty **puro** (pu-ro)
 czyścić **limpiar** (lim-pjar)
 ćwiartka **cuarto** (klar-to)

D

data **fecha** /ż/ (fe-ća)
 debet **débito** /m/ (de-bi-to)
 dentysta **dentista** /m/ (den-tis-ta)
 deska **tabla** /ż/ (ta-bla)
 deszcz **lluvia** /ż/ (ju-bja)
 do widzenia **adiós** (a-djos)
 dobry **bueno** (ble-no)
 dom **casa** /ż/ (ka-sa)
 dostępny **disponible** (dis-po-ni-ble)
 dosyć **bastante** (bas-tan-te)
 drewno **madera** /ż/ (ma-de-ra)
 droga **camino** /m/ (ka-mi-no)
 drogi **caro** (ka-ro)
 drugi **segundo** (se-gun-do)
 drużyna **equipo** /m/ (e-ki-po)
 dużo **mucho** (mu-čo)
 duży **grande** (gran-de)
 dworzec, stacja **estación** /ż/ (es-ta-sjon)
 dyrektor **gerente** /m/ (he-ren-te)
 dywan **alfombra** /ż/ (al-fom-bra)
 dziadek **abuelo** /m/ (a-ble-lo)
 dziecko, chłopiec **niño** /m/ (ni-njo)
 dzielnica **barrio** /m/ (ba-rrjo)
 dziennik, dziennik **diario** /m/ (dja-rjo)
 dzień **día** /m/ (di-ja)
 dzień dobry **buenos días** (ble-nos di-jas)
 dziesiąty **décimo** (de-si-mo)
 dziewczynka **niña** /ż/ (ni-nja)
 dziewiąty **noveno** (no-be-no)
 dziękuję **gracias** (gra-sjas)
 dzisiaj **hoy** (oj)

F

farba **pintura** /ż/ (pin-tu-ra)
 figa **higo** /m/ (i-go)
 fioletowy **violeta** (bjo-le-ta)
 fotograf **fotógrafo** /m/ (fo-to-gra-fo)

frytki (Ameryka Łacińska) **papas fritas** /ż/
 (pa-pas fri-tas)
 frytki (Hiszpania) **patatas fritas** /ż/
 (pa-ta-tas fri-tas)

G

gardło **garganta** /ż/ (gar-gan-ta)
 garnek **olla** /ż/ (o-ja)
 głowa **cabeza** /ż/ (ka-be-sa)
 głód **hambre** /m/ (am-bre)
 godzina **hora** /ż/ (o-ra)
 gorący **caliente** (ka-ljen-te)
 gorączka **fiebre** /ż/ (ffe-bre)
 góra **montaña** /ż/ (mon-ta-ña)
 grejpfrut (Hiszpania) **pomelo** /m/ (po-me-lo)
 grejpfrut (Meksyk) **toronja** /ż/ (to-ron-ha)
 grudzień **diciembre** /m/ (di-sjem-bre)
 gruszka **pera** /ż/ (pe-ra)
 guawa (owoc) **guayaba** /ż/ (gła-ja-ba)
 gwarancja **garantía** /ż/ (ga-ran-ti-ja)

I

identyfikacja **identificación** /ż/ (i-den-ti-fi-ka-sjon)
 ile **cuánto** (klan-to)
 imigracja **inmigración** /ż/ (in-mi-gra-sjon)
 inny **otro** (o-tro)
 inżynier **ingeniero** /m/ (in-he-nje-ro)
 iść dalej, iść (za kimś) **seguir se-gir**

J

jabłko **manzana** /ż/ (man-sa-na)
 jajko **huevo** /m/ (te-bo)
 jakiś, któryś, pewien (**alguno, algún**) /m/
 (al-gu-no, al-gun)
 jasny **claro** (kla-ro)
 jedenaście **once** (on-se)
 jedzenie **comida** /ż/ (ko-mi-da)
 jelito **intestinal** /m/ (in-tes-ti-no)
 jeszcze **todavía** (to-da-bi-ja)
 jeżyna **mora** /ż/ (mo-ra)
 język **idioma** /m/ (i-djo-ma)
 język **lengua** /ż/ (len-gła)
 jutro **mañana** (ma-ña-na)

K

kaczka **pato** /m/ (pa-to)
 kamera wideo **cámara de vídeo** /ż/
 (ka-ma-ra de bi-de-o)
 karta **tarjeta** /ż/ (tar-he-ta)
 kartka **hoja** /ż/ (o-ha)
 kasjer **cajero** /m/ (ka-he-ro)
 kasować, anulować **cancelar** (kan-se-lar)
 kaszel **tos** /ż/ (tos)
 kawa **café** /m/ (ka-fê)
 kiedy **cuándo** (kłan-do)
 kierunek **dirección** /ż/ (di-rek-sjon)
 kieszeń **bolsillo** /m/ (bol-si-jo)
 kino **cine** /m/ (si-ne)
 klawiatura **teclado** /m/ (te-kła-do)
 klucz **llave** /ż/ (ja-be)
 kobieta **mujer** /ż/ (mu-her)
 kod pocztowy **código postal** /m/ (ko-di-go pos-tal)
 kokos **coco** /m/ (ko-ko)
 kolacja **cena** /ż/ (se-na)
 komputer (Ameryka Łacińska) **computadora** /ż/
 (kom-pu-ta-do-ra)
 komputer (Hiszpania) **ordenador** /m/ (or-de-na-dor)
 konger (ryba morska) **congrío** /m/ (kon-grio)
 koń **caballo** /m/ (ka-ba-jo)
 korytarz **pasillo** /m/ (pa-si-jo)
 kostka u nogi **tobillo** /m/ (to-bi-jo)
 kosztować **costar** (kos-tar)
 koszula **camisa** /ż/ (ka-mi-sa)
 kość **hueso** /m/ (le-so)
 kraj **país** /m/ (pa-is)
 kraść **robar** (ro-bar)
 krew **sangre** /ż/ (san-gre)
 krewetka **camarón** /m/ (ka-ma-ron)
 krewetka **langostino** /m/ (lan-gos-ti-no)
 książka **libro** /m/ (li-bro)
 księżyc **luna** /ż/ (lu-na)
 kto **quién** (kjen)
 kucharka **cocinera** /ż/ (ko-si-ne-ra)
 kuchnia **cocina** /ż/ (ko-si-na)
 kupować **comprar** kom-prar)
 kurczak **pollo** /m/ (po-jo)
 kuzyn **primo** /m/ (pri-mo)
 kuzynka **prima** /ż/ (pri-ma)
 kwadrans **cuarto** /m/ (kłar-to)
 kwiecień **abril** /m/ (a-bril)

L

laptop (Ameryka Łacińska) **computadora portátil** /ż/ (kom-pu-ta-do-ra por-ta-til)
 laptop (Hiszpania) **ordenador portátil** /m/ (or-de-na-dor por-ta-til)
 lekarstwo **medicina** /ż/ (me-di-si-na)
 lekarz **médico** /m/ (me-di-ko)
 lepiej **mejor** (me-hor)
 lewa (strona, ręka) **izquierda** (is-kjer-da)
 liczyć **contar** (kon-tar)
 linia **línea** /ż/ (li-ne-a)
 lipiec **julio** /m/ (hu-ljo)
 list **carta** /ż/ (kar-ta)
 lista **listado** (lis-ta-do)
 listopad **noviembre** /m/ (no-bjem-bre)
 łucjan (ryba morska) **huachinango** /m/ (ła-či-nan-go)
 luty **febrero** /m/ (fe-bre-ro)

Ł

łatwy **fácil** (fa-sil)
 łazienka **baño** /m/ (ba-ño)
 łazienka bez wanny i prysznic **medio baño** /m/ (me-djo ba-ño)
 łóżko **cama** /ż/ (ka-ma)
 łydka **pantorrilla** /ż/ (pan-to-rri-ja)
 łyżka **cuchara** /ż/ (ku-ča-ra)

M

maj **mayo** /m/ (ma-jo)
 makaron **fideo** /m/ (fi-de-o)
 malować **pintar** (pin-tar)
 mało **poco** (po-ko)
 mały **pequeño** (pe-ke-ño)
 mango **mango** /m/ (man-go)
 mapa **mapa** /m/ (ma-pa)
 marchew **zanahoria** /ż/ (sa-na-o-rja)
 marynarka, żakiet **chaqueta** /m/ (ča-ke-ta)
 marzec **marzo** /m/ (mar-so)
 matka **madre** /ż/ (ma-dre)
 matka chrzestna **madrina** /ż/ (ma-dri-na)
 mdłości, choroba morska **mareo** /m/ (ma-re-o)

mebel **mueble** /m/ (mle-ble)
 melon **melón** /m/ (me-lon)
 miasto **ciudad** /z/ (sju-dad)
 miedź **cobre** /m/ (ko-bre)
 mierzyć (ubranie) **probar** (pro-bar)
 minuta **minuto** /m/ (mi-nu-to)
 mleko **leche** /z/ (le-će)
 mniej **menos** (me-nos)
 mocz **orina** /z/ (o-ri-na)
 moneta **moneda** /z/ (mo-ne-d)
 morze **mar** /m/ (mar)
 motyl **mariposa** /z/ (ma-ri-po-sa)
 mówić **hablar** (a-blar)
 muzeum **museo** /m/ (mu-se-o)
 myśleć **pensar** (pen-sar)

N

na zewnątrz **fuera** (fle-ra)
 nadgarstek **muñeca** /z/ (mu-ńe-ka)
 naprzód, z przodu **adelante** (a-de-lan-te)
 narty **esquí** /m/ (es-ki)
 następny **siguiente** (si-gjen-te)
 naszyjnik, kolia **collar** /m/ (ko-jar)
 nerka **riñón** /m/ (ri-njon)
 niebieski **azul** (a-sul)
 niedziela **domingo** /m/ (do-min-go)
 noc **noche** /z/ (no-će)
 noga **pierna** /z/ (pjer-na)
 nos **nariz** /z/ (na-ris)
 numer **número** /m/ (nu-me-ro)

O

obiad **almuerzo** /m/ (al-mter-so)
 odpowiadać **responder** (res-pon-der)
 ogród **jardín** /m/ (har-din)
 ojciec chrzestny **padrino** /m/ (pa-dri-no)
 ojciec **padre** /m/ (pa-dre)
 oko **ojo** /m/ (o-ho)
 ołów **plomo** /m/ (plo-mo)
 opalać się **tomar el sol** (to-mar el sol)
 opłata za autostradę **peaje** /m/ (pe-a-he)
 otwierać **abrir** (a-brir)
 owoce morza **marisco** /m/ (ma-ris-ko)
 owoce **fruta** /z/ (fru-ta)

Ó

ósmym **octavo** (ok-ta-bo)

P

palec **dedo** /m/ (de-do)
 palec u nogi **dedo del pie** /m/ (de-do del pje)
 państwo, stan **estado** /m/ (es-ta-do)
 papaja **papaya** /z/ (pa-pa-ja)
 papryka (Ameryka Łacińska) **chile** /m/ (či-le)
 papryka (Hiszpania) **pimiento** /m/ (pi-mjen-to)
 papryka ostra (Ameryka Południowa) **ají** /m/ (a-lu)
 park **parque** /m/ (par-ke)
 parking (Hiszpania) **aparcamiento** /m/ (a-par-ka-mjen-to)
 parking (Meksyk) **estacionamiento** /m/ (es-ta-sjo-na-mjen-to)
 paszport **pasaporte** /m/ (pa-sa-por-te)
 październik **octubre** /m/ (ok-tu-bre)
 perła **perla** /z/ (per-la)
 piątek **viernes** /m/ (bjer-nes)
 piąty **quinto** (kin-to)
 piechotę **a pie** (a pje)
 pielęgniarka **enfermera** /z/ (en-fer-me-ra)
 pieniądze **dinero** /m/ (di-ne-ro)
 pierś **pecho** /m/ (pe-ćo)
 pierwszy **primero** (pri-me-ro)
 piękny **bello** (be-jo)
 piętro **piso** /m/ (pi-so)
 pikantny **picante** (pi-kan-te)
 pilot **piloto** /m/ (pi-lo-to)
 pitny, zdatny do picia **potable** (po-ta-ble)
 plac **plaza** /z/ (pla-sa)
 plaża **playa** /z/ (pla-ja)
 płacić **pagar** (pa-gar)
 płuco **pulmón** /m/ (pul-mon)
 pociąg **tren** /m/ (tren)
 poczta **correo** /m/ (ko-rre-o)
 poczta elektroniczna **correo electrónico** /m/ (ko-rre-o e-lek-tro-ni-ko)
 podobać się **gustar** (gus-tar)
 podróż **viaje** /m/ (bja-he)
 podróżny **viajero** /m/ (bja-he-ro)
 podziemny **subterráneo** (su-bte-rra-ne-o)
 pojazd **vehículo** /m/ (be-i-ku-lo)
 pokój **cuarto** /m/ (klar-to)

pokwitowanie **recibo** /m/ (re-si-bo)
 pomagać **ayudar** (a-ju-dar)
 pomarańcz **naranja** /ż/ (na-ran-ha)
 pomarańczowy **naranja** (na-ran-ha)
 poniedziałek **lunes** /m/ (lu-nes)
 popołudnie **tarde** /ż/ (tar-de)
 portfel **billettera** /ż/ (bi-je-te-ra)
 powieść **novela** /ż/ (no-be-la)
 powrót **vuelta** /ż/ (błel-ta)
 powtarzać **repetir** (re-pe-tir)
 pół **medio** /m/ (me-djo)
 późno **tarde** (tar-de)
 praca, zatrudnienie **empleo** /m/ (em-ple-o)
 pragnienie **sed** /ż/ (sed)
 prawa (strona), prawica **derecha** (de-re-ća)
 prawy **derecho** (de-re-ćo)
 procent **por ciento** (por sjen-to)
 prosto **derecho** (de-re-ćo)
 prowadzić samochód (Ameryka Łacińska)
manejar (ma-ne-har)
 prowadzić samochód (Hiszpania) **conducir**
 (kon-du-sir)
 próbować **probar** (pro-bar)
 próchnica **caries** /ż/ (ka-rjes)
 przecznica (grupa domów między przecznicami)
 (Ameryka Łacińska) **cuadra** /ż/ (kła-dra)
 przecznica (grupa domów między przecznicami)
 (Hiszpania) **manzana** /ż/ (man-sa-na)
 przepis **receta** /ż/ (re-se-ta)
 przewodnik **guía** /m/ż/ (gi-ja)
 przybyć **llegar** (je-gar)
 przymierzalnia **probador** /m/ (pro-ba-dor)
 przypływ i odpływ morza **marea** /ż/ (ma-re-a)
 przystawki **entrantes** /ż/ (en-tran-tes)
 pstrąg **trucha** /ż/ (tru-ća)
 ptak **pájaro** /m/ (pa-ha-ro)
 purpurowy **morado** mo-ra-do)
 pytać **preguntar** pre-gun-tar)

R

rachunek **cuenta** /ż/ (klen-ta)
 ramię, bark **hombro** /m/ (om-bro)
 ramię, ręka **brazo** /m/ (bra-so)
 rano **mañana** /ż/ (ma-ńa-na)
 razem **junto** (hun-to)
 recepta **receta** /ż/ (re-se-ta)
 regulamin, przepisy **reglamento** /m/
 (re-gla-men-to)

restauracja **restaurante** /m/ (res-tal-ran-te)
 rezerwacja, rezerwa **reserva** /ż/ (re-ser-ba)
 ręcznie wykonany **hecho a mano** (e-ćo a ma-no)
 ręka, dłoń **mano** /ż/ (ma-no)
 rękaw **manga** /ż/ (man-ga)
 rower **bicicleta** /ż/ (bi-si-kle-ta)
 rozmiar (ubrania) **talla** /ż/ (ta-ja)
 róg (ulicy) **esquina** /ż/ (es-ki-na)
 różowy **rosado** (ro-sa-do)
 ruch uliczny **tráfico** /m/ (tra-fi-ko)
 ruiny **ruinas** /ż/ (rli-nas)
 ryby **pescado** /m/ (pes-ka-do)
 rysunek **dibujo** /m/ (di-bu-ho)
 ryż **arroz** /m/ (a-rros)
 rzecz **cosa** /ż/ (ko-sa)
 rzeka **río** /m/ (ri-jo)
 rzeźba **escultura** /ż/ (es-kul-tu-ra)

S

saldo **saldo** /m/ (sal-do)
 salon, sala **sala** /ż/ (sa-la)
 sałata **ensalada** /ż/ (en-sa-la-da)
 sałata **lechuga** /ż/ (le-ću-ga)
 samochód (Meksyk) **carro** /m/ (ka-rro)
 samochód (Hiszpania) **coche** /m/ (ko-će)
 ser **queso** /m/ (ke-so)
 serce **corazón** /m/ (ko-ra-son)
 siedzenie, miejsce siedzące **asiento** /m/ (a-sjen-to)
 sierpień **agosto** /m/ (a-gos-to)
 siostra **hermana** /ż/ (er-ma-na)
 siódmy **séptimo** (sep-ti-mo)
 skręcać **doblar** (do-blar)
 skrzypce **violín** /m/ (bjo-lin)
 słodki **dulce** (dul-se)
 słony **salado** (sa-la-do)
 słońce **sol** /m/ (sol)
 słuchać **escuchar** (es-ku-ćar)
 sobota **sábado** /m/ (sa-ba-do)
 spacer **paseo** /m/ (pa-se-o)
 specjalny **especial** (es-pe-sjal)
 spodnie **pantalones** /m/ (pan-ta-lo-nes)
 spokojny **tranquilo** (tran-ki-lo)
 spódnica **falda** /ż/ (fal-da)
 sprzedawać **vender** (ben-der)
 sprzedaż **venta** /ż/ (ben-ta)
 stopa **pie** /m/ (pje)
 styczeń **enero** /m/ (e-ne-ro)

suchy **seco** (*se-ko*)
 swobodny, wolny **suelto** (*stel-to*)
 syn **hijo** /m/ (*i-ho*)
 synowa **nuera** /ż/ (*nle-ra*)
 szary **gris** (*gris*)
 szczęśliwy **feliz** (*fe-lis*)
 szkło **vidrio** /m/ (*bi-drjo*)
 szkoda, litość **lástima** /ż/ (*las-ti-ma*)
 szofer, kierowca **chofer** /m/ (*čo-fer*)
 szósty **sexto** (*seks-to*)
 szpinak **espinacas** /ż/ (*es-pi-na-kas*)
 szukać **buscar** (*bus-kar*)
 szwagier **cuñado** /m/ (*ku-ńa-do*)
 szwagierka **cuñada** /ż/ (*ku-ńa-da*)
 szybko, niebawem **pronto** (*pron-to*)
 szyja **cuello** /m/ (*kłe-jo*)

Ś

śliczny **precioso** (*pre-sjo-so*)
 śliwka **ciruela** /ż/ (*si-rle-la*)
 śniadanie **desayuno** /m/ (*de-sa-ju-no*)
 śpiewać **cantar** (*kan-tar*)
 środa **miércoles** /m/ (*mjer-ko-les*)

T

taksówką **en taxi** (*en ta-ksi*)
 telefonować **llamar** (*ja-mar*)
 telewizja **tele** /ż/ (*te-le*)
 ten **éste** (*es-te*)
 teraz **ahora** (*a-o-ra*)
 trudny **difícil** (*di-fi-sil*)
 truskawka (Hiszpania) **fresa** /ż/ (*fre-sa*)
 truskawka (Ameryka Łacińska) **frutilla** /ż/ (*fru-ti-ja*)
 trzeci **tercero** (*ter-se-ro*)
 tuńczyk **atún** /m/ (*a-tun*)
 tydzień **semana** /ż/ (*se-ma-na*)
 typowy **típico** (*ti-pi-ko*)

U

ucho **oreja** /ż/ (*o-re-ha*)
 udo, udko **muslo** /m/ (*mus-lo*)
 ulica **calle** /ż/ (*ka-je*)
 usta, jama ustna **boca** /ż/ (*bo-ka*)

W

walizka **maleta** /ż/ (*ma-le-ta*)
 wąsy **bigote** /m/ (*bi-go-te*)
 wątroba **hígado** /m/ (*i-ga-do*)
 wczoraj **ayer** (*a-jer*)
 wejście **entrada** /ż/ (*en-tra-da*)
 wełna **lana** /ż/ (*la-na*)
 widzieć **ver** (*ber*)
 wieszać **colgar** (*kol-gar*)
 więcej, bardziej **más** (*mas*)
 winda **ascensor** /m/ (*as-sen-sor*)
 wino **vino** /m/ (*bi-no*)
 winogrona **uva** /ż/ (*u-ba*)
 własny **propio** (*pro-pjo*)
 włączony **incluido** (*in-klu-i-do*)
 włosy **pelo** /m/ (*pe-lo*)
 wnuczka **nieta** /ż/ (*nje-ta*)
 wnuk **nieto** /m/ (*nje-to*)
 woda **agua** /ż/ (*a-gła*)
 wojna **guerra** /ż/ (*ge-rra*)
 wolny **libre** (*li-bre*)
 wołać **llamar** (*ja-mar*)
 wrotki **patines** /m/ (*pa-ti-nes*)
 wrzesień **septiembre** /m/ (*sep-tjem-bre*)
 wtorek **martes** /m/ (*mar-tes*)
 wuj, stryj **tío** /m/ (*ti-jo*)
 wydrukować **imprimir** (*im-pri-mir*)
 wyjście **salida** /ż/ (*sa-li-da*)
 wykręcić numer telefonu, znakować **marcar**
 (*mar-kar*)
 wypłacać pieniądze (z banku) **sacar dinero**
 (*sa-kar di-ne-ro*)
 wypłata pieniędzy z banku (Ameryka Łacińska)
retiro /m/ (*re-ti-ro*)
 wysoki **alto** (*al-to*)
 wyspa **isla** /ż/ (*is-la*)
 wysyłać **enviar** (*en-bjar*)

Z

zabawny **divertido** (*di-ber-ti-do*)
 zaczynać **empezar** (*em-pe-sar*)
 zadowolony **contento** (*kon-ten-to*)
 zajęty **ocupado** (*o-ku-pa-do*)
 zapłacony **pagado** (*pa-ga-do*)

zatwardzenie **estreñimiento** /m/ (es-tre-ñi-mjen-to)
 ząb **diente** /m/ (djen-te)
 zboża **cereales** /m/ (se-re-a-les)
 zebranie, narada **reunión** /m/ (re-u-njon)
 zero **cero** /m/ (se-ro)
 zielony **verde** (ber-de)
 ziemia **tierra** /ż/ (tje-rra)
 ziemniak (Ameryka Łacińska) **papa** /ż/ (pa-pa)
 ziemniak (Hiszpania) **patata** /ż/ (pa-ta-ta)
 zięć **yerno** /m/ (jer-no)
 złoto **oro** /m/ (o-ro)
 zmieniać **cambiar** (kam-bjar)
 znajdować, spotykać **encontrar** (en-kon-trar)

zostać **quedarse** (ke-dar-se)
 zwracać (sumę), spłacać **reembolsar**
 (re-em-bol-sar)

Ż

żaden **ninguno, ningún** (nin-gu-no, nin-gun)
 żołądek **estómago** /m/ (es-to-ma-go)
 żółty **amarillo** (a-ma-ri-jo)
 życie **vida** /ż/ (bi-da)
 żyć **vivir** (bi-bir)

Dodatek B

Czasowniki hiszpańskie

.....

Czasowniki regularne zakończone na -ar: *hablar* (mówić)
participio pasado: *hablado*; gerundio: *hablando*

	Czas teraźniejszy	Czas przeszły dokonany	Czas przyszły
yo (ja)	hablo (mówię)	hablé (powiedziałem)	hablaré (będę mówił)
tú (ty)	hablas	hablaste	hablarás
Ud. (pan, pani)	habla	habló	hablará
él, ella (on, ona)	habla	habló	hablará
nosotros (my)	hablamos	hablamos	hablaremos
vosotros (wy)	habláis	hablasteis	hablaréis
Uds. (państwo)	hablan	hablaron	hablarán
ellos/ellas (oni, one)	hablan	hablaron	hablarán

Czasowniki regularne zakończone na -er: *comer* (jeść)
participio pasado: *comido*; gerundio: *comiendo*

	Czas teraźniejszy	Czas przeszły dokonany	Czas przyszły
yo (ja)	como (jem)	comí (zjadłem)	comeré (zjem)
tú (ty)	comes	comiste	comerás
Ud. (pan, pani)	come	comió	comerá
él, ella (on, ona)	come	comió	comerá
nosotros (my)	comemos	comimos	comeremos
vosotros (wy)	coméis	comisteis	comeréis
Uds. (państwo)	comen	comieron	comerán
ellos/ellas (oni, one)	comen	comieron	comerán

Czasowniki regularne zakończone na -ir: *vivir* (żyć)participio pasado: *vivido*; gerundio: *viviendo*

	Czas teraźniejszy	Czas przeszły dokonany	Czas przyszły
yo (ja)	vivo (żyję)	viví (żyłem)	viviré (będę żył)
tú (ty)	vives	viviste	vivirás
Ud. (pan, pani)	vive	vivió	vivirá
él, ella (on, ona)	vive	vivió	vivirá
nosotros (my)	vivimos	vivimos	viviremos
vosotros (wy)	vivís	vivisteis	viviréis
Uds. (państwo)	viven	vivieron	vivirán
ellos/ellas (oni, one)	viven	vivieron	vivirán

Czasownik *estar* (być — gdy jest mowa o stanach emocjonalnych i fizycznych, znajdować się, czasownik posiłkowy w konstrukcji *estar* + gerundio, wyrażającej czynność teraźniejszą ciągłą, np. *estoy comiendo* – w tym momencie jem)

participio pasado: *estado*; gerundio: *estando*

	Czas teraźniejszy	Czas przeszły dokonany	Czas przyszły
yo (ja)	estoy (jestem)	estuve (byłem)	estaré (będę)
tú (ty)	estás	estuviste	estarás
Ud. (pan, pani)	está	estuvo	estará
él, ella (on, ona)	está	estuvo	estará
nosotros (my)	estamos	estuvimos	estaremos
vosotros (wy)	estáis	estuvisteis	estaréis
Uds. (państwo)	están	estuvieron	estarán
ellos/ellas (oni, one)	están	estuvieron	estarán

Czasownik *ser* (być – gdy jest mowa o cechach stałych)
participio pasado: *sido*; gerundio: *siendo*

	Czas teraźniejszy	Czas przeszły dokonany	Czas przyszły
yo (ja)	soy (jestem)	fui (byłem)	seré (będę)
tú (ty)	eres	fuiste	serás
Ud. (pan, pani)	es	fue	será
él, ella (on, ona)	es	fue	será
nosotros (my)	somos	fuimos	seremos
vosotros (wy)	sois	fuistéis	seréis
Uds. (państwo)	son	fueron	serán
ellos/ellas (oni, one)	son	fueron	serán

Czasownik zwrotny *lavarse* (myć się)
participio pasado: *lavado*; gerundio: *lavando*

	Czas teraźniejszy	Czas przeszły dokonany	Czas przyszły
yo (ja)	me lavo (myję się)	me lavé (umyłem się)	me lavaré (umyję się)
tú (ty)	te lavas	te lavaste	te lavarás
Ud. (pan, pani)	se lava	se lavó	se lavará
él, ella (on, ona)	se lava	se lavó	se lavará
nosotros (my)	nos lavamos	nos lavamos	nos lavaremos
vosotros (wy)	os laváis	os lavasteis	os lavaréis
Uds. (państwo)	se lavan	se lavaron	se lavarán
ellos/ellas (oni, one)	se lavan	se lavaron	se lavarán

Czasowniki nieregularne

		Czas teraźniejszy	Czas przeszły dokonany	Czas przyszły
almorzar (jeść śniadanie lub wczesny obiad)	yo tú	almuerzo almuerzas	almorcé almorzaste	almorzaré almorzarás
<i>participio pasado:</i>	<i>el / ella / ud.</i>	almuerza	almorzó	almorzará
almorzado	nosotros	almorzamos	almorzamos	almorzaremos
<i>gerundio:</i>	<i>vosotros</i>	almorzáis	almorzasteis	almorzaréis
almorzando	ellos / ellas / uds.	almuerzan	almorzarón	almorzarán
cerrar (zamykać)	yo tú	cierro cierras	cerré cerraste	cerraré cerrarás
<i>participio pasado:</i>	<i>el / ella / ud.</i>	cierra	cerró	cerrará
cerrado	nosotros	cerramos	cerramos	cerraremos
<i>gerundio:</i>	<i>vosotros</i>	cerráis	cerrasteis	cerraréis
cerrando	ellos / ellas / uds.	cierran	cerraron	cerrarán
conocer (znać)	yo tú	conozco conoces	conocí conociste	conoceré conocerás
<i>participio pasado:</i>	<i>el / ella / ud.</i>	conoce	conoció	conocerá
conocido	nosotros	conocemos	conocimos	conoceremos
<i>gerundio:</i>	<i>vosotros</i>	conocéis	conocisteis	conoceréis
conociendo	ellos / ellas / uds.	conocen	conocieron	conocerán
conseguir (osiągać)	yo tú	consigo consigues	conseguí conseguiste	conseguiré conseguirás
<i>participio pasado:</i>	<i>el / ella / ud.</i>	consigue	consiguió	conseguirá
conseguido	nosotros	conseguimos	conseguimos	conseguiremos
<i>gerundio:</i>	<i>vosotros</i>	conseguís	conseguisteis	conseguiréis
consiguiendo	ellos / ellas / uds.	consiguen	conseguieron	conseguirán
dar (dawać)	yo tú	doy das	di diste	daré darás
<i>participio pasado:</i>	<i>el / ella / ud.</i>	da	dio	dará
dado	nosotros	damos	dimos	daremos
<i>gerundio:</i>	<i>vosotros</i>	dais	diseis	daréis
dando	ellos / ellas / uds.	dan	dieron	darán

		Czas teraźniejszy	Czas przeszły dokonany	Czas przyszły
decir	yo	digo	dije	diré
(powiedzieć)	tú	dices	dijiste	dirás
<i>participio pasado:</i>	el / ella / ud.	dice	dijo	dirá
dicho	nosotros	decimos	dijimos	diremos
<i>gerundio:</i>	vosotros	decís	dijisteis	diréis
diciendo	ellos / ellas / uds.	dicen	dijeron	dirán

empezar	yo	empiezo	empecé	empezaré
(zaczynać)	tú	empiezas	empezaste	empezarás
<i>participio pasado:</i>	el / ella / ud.	empieza	empezó	empezará
empezado	nosotros	empezamos	empezamos	empezaremos
<i>gerundio:</i>	vosotros	empezáis	empezasteis	empezaréis
empezando	ellos / ellas / uds.	empiezan	empezaron	empezarán

encontrar	yo	encuentro	encontré	encontraré
(znajdować)	tú	encuentras	encontraste	encontrarás
<i>participio pasado:</i>	el / ella / ud.	encuentra	encontró	encontrará
encontrado	nosotros	encontramos	encontramos	encontraremos
<i>gerundio:</i>	vosotros	encontráis	encontrasteis	encontraréis
encontrando	ellos / ellas / uds.	encuentran	encontraron	encontrarán

entender	yo	entiendo	entendí	entenderé
(rozumieć)	tú	entiendes	entendiste	entenderás
<i>participio pasado:</i>	el / ella / ud.	entiende	entendió	entenderá
entendido	nosotros	entendemos	entendimos	entenderemos
<i>gerundio:</i>	vosotros	entendéis	entendisteis	entenderéis
entendiendo	ellos / ellas / uds.	entienden	entendieron	entenderán

hacer	yo	hago	hice	haré
(robić)	tú	haces	hiciste	harás
<i>participio pasado:</i>	el / ella / ud.	hace	hizo	hará
hecho	nosotros	hacemos	hicimos	haremos
<i>gerundio:</i>	vosotros	hacéis	hicisteis	haréis
haciendo	ellos / ellas / uds.	hacen	hicieron	harán

		Czas teraźniejszy	Czas przeszły dokonany	Czas przyszły
ir	yo	voy	fui	iré
(iść, jechać)	tú	vas	fuieste	irás
<i>participio pasado:</i>	el / ella / ud.	va	fue	irá
ido	nosotros	vamos	fuimos	iremos
<i>gerundio:</i>	vosotros	vais	fuiesteis	iréis
yendo	ellos / ellas / uds.	van	fueron	irán

jugar	yo	juego	jugué	jugaré
(grać, bawić się)	tú	juegas	jugaste	jugarás
<i>participio pasado:</i>	el / ella / ud.	juega	jugó	jugará
jugado	nosotros	jugamos	jugamos	jugaremos
<i>gerundio:</i>	vosotros	jugáis	jugasteis	jugaréis
jugando	ellos / ellas / uds.	juegan	jugaron	jugarán

leer	yo	leo	leí	leeré
(czytać)	tú	lees	leiste	leerás
<i>participio pasado:</i>	el / ella / ud.	lee	leyó	leerá
leído	nosotros	leemos	leímos	leeremos
<i>gerundio:</i>	vosotros	leéis	leisteis	leeréis
leyendo	ellos / ellas / uds.	leen	leyeron	leerán

mostrar	yo	muestro	mostré	mostraré
(pokazywać)	tú	muestras	mostraste	mostrarás
<i>participio pasado:</i>	el / ella / ud.	muestra	mostró	mostrará
mostrado	nosotros	mostramos	mostramos	mostraremos
<i>gerundio:</i>	vosotros	mostráis	mostrasteis	mostraréis
mostrando	ellos / ellas / uds.	muestran	mostraron	mostrarán

ofrecer	yo	ofrezco	ofrecí	ofreceré
(oferować)	tú	ofreces	ofreciste	ofrecerás
<i>participio pasado:</i>	el / ella / ud.	ofrece	ofreció	ofrecerá
ofrecido	nosotros	ofrecemos	ofrecimos	ofreceremos
<i>gerundio:</i>	vosotros	ofrecéis	ofrecisteis	ofreceréis
ofreciendo	ellos / ellas / uds.	ofrecen	ofrecieron	ofrecerán

		Czas teraźniejszy	Czas przeszły dokonany	Czas przyszły
oír	yo	oigo	oí	oiré
(słyszeć)	tú	oyes	oíste	oirás
<i>participio pasado:</i>	el / ella / ud.	oye	oyó	oirá
oído	nosotros	oímos	oímos	oiremos
<i>gerundio:</i>	vosotros	oís	oísteis	oiréis
oyendo	ellos / ellas / uds.	oyen	oyeron	oirán

pedir	yo	pido	pedí	pediré
(prosić)	tú	pides	pediste	pedirás
<i>participio pasado:</i>	el / ella / ud.	pide	pidió	pedirán
pedido	nosotros	pedimos	pedimos	pediremos
<i>gerundio:</i>	vosotros	pedís	pedisteis	pediréis
pidiendo	ellos / ellas / uds.	piden	pidieron	pedirán

pensar	yo	pienso	pensé	pensaré
(myśleć)	tú	piensas	pensaste	pensarás
<i>participio pasado:</i>	el / ella / ud.	piensa	pensó	pensará
pensado	nosotros	pensamos	pensamos	pensaremos
<i>gerundio:</i>	vosotros	pensáis	pensasteis	pensaréis
pensando	ellos / ellas / uds.	piensan	pensaron	pensarán

perder	yo	pierdo	perdí	perderé
(gubić, przegrywać)	tú	pierdes	perdiste	perderás
<i>participio pasado:</i>	el / ella / ud.	pierde	perdió	perderá
perdido	nosotros	perdemos	perdimos	perderemos
<i>gerundio:</i>	vosotros	perdéis	perdisteis	perderéis
perdiendo	ellos / ellas / uds.	pierden	perdieron	perderán

poder	yo	puedo	pude	podré
(móc)	tú	puedes	pudiste	podrás
<i>participio pasado:</i>	el / ella / ud.	puede	pudo	podrá
podido	nosotros	podemos	pudimos	podremos
<i>gerundio:</i>	vosotros	podéis	pudisteis	podréis
pudiendo	ellos / ellas / uds.	pueden	pudieron	podrán

		Czas teraźniejszy	Czas przeszły dokonany	Czas przyszły
poner (kłaść)	yo tú	pongo pones	puse pusiste	pondré pondrás
<i>participio pasado:</i>	<i>el / ella / ud.</i>	pone ponemos	puso pusimos	pondrá pondremos
<i>gerundio:</i>	<i>vosotros</i>	ponéis	pusisteis	pondréis
poniendo	ellos / ellas / uds.	ponen	pusieron	pondrán
preferir (woleć)	yo tú	prefiero prefiere	preferí preferiste	preferiré preferirás
<i>participio pasado:</i>	<i>el / ella / ud.</i>	prefiere preferimos	prefirió preferimos	preferirá preferiremos
<i>gerundio:</i>	<i>vosotros</i>	preferís	preferisteis	preferiréis
prefiriendo	ellos / ellas / uds.	prefieren	prefirieron	preferirán
querer (chcieć, kochać)	yo tú	quiero quieres	quise quisiste	querré querrás
<i>participio pasado:</i>	<i>el / ella / ud.</i>	quiere queremos	quiso quisimos	querrá querremos
<i>gerundio:</i>	<i>vosotros</i>	queréis	quisisteis	querréis
queriendo	ellos / ellas / uds.	quieren	quisieron	querrán
repetir (powtarzać)	yo tú	repito repites	repetí repetiste	repetiré repetirás
<i>participio pasado:</i>	<i>el / ella / ud.</i>	repite repetimos	repitió repetimos	repetirá repetiremos
<i>gerundio:</i>	<i>vosotros</i>	repetís	repetisteis	repetiréis
repitiendo	ellos / ellas / uds.	repiten	repitieron	repetirán
saber (wiedzieć, potrafić)	yo tú	sé sabes	supe supiste	sabré sabrás
<i>participio pasado:</i>	<i>el / ella / ud.</i>	sabe sabemos	supo supimos	sabrà sabremos
<i>gerundio:</i>	<i>vosotros</i>	sebéis	supisteis	sabréis
sabiendo	ellos / ellas / uds.	saben	supieron	sabrán

		Czas teraźniejszy	Czas przeszły dokonany	Czas przyszły
salir (wychodzić, odjeżdżać)	yo tú	salgo sales	salí saliste	saldré saldrás
<i>participio pasado:</i>	<i>el / ella / ud.</i>	Sale	salió	saldrá
salido	nosotros	salimos	salimos	saldremos
<i>gerundio:</i>	<i>vosotros</i>	salís	salisteis	saldréis
saliedo	ellos / ellas / uds.	Salen	salieron	saldrán
servir (służyć)	yo tú	sirvo sirves	serví serviste	serviré servirás
<i>participio pasado:</i>	<i>el / ella / ud.</i>	Sirve	servió	servirá
servido	nosotros	servimos	servimos	serviremos
<i>gerundio:</i>	<i>vosotros</i>	servís	servisteis	serviréis
sirviendo	ellos / ellas / uds.	Sirven	servieron	servirán
tener (mieć)	yo tú	tengo tienes	tuve tuviste	tendré tendrás
<i>participio pasado:</i>	<i>el / ella / ud.</i>	Tiene	tuvo	tendrá
tenido	nosotros	tenemos	tuvimos	tendremos
<i>gerundio:</i>	<i>vosotros</i>	tenéis	tuvisteis	tendréis
teniendo	ellos / ellas / uds.	Tienen	tuvieron	tendrán
traer (przynosić, przywozić)	yo tú	traigo traes	traje trajiste	traeré traerás
<i>participio pasado:</i>	<i>el / ella / ud.</i>	Trae	trajo	traerá
traído	nosotros	traemos	trajimos	traeremos
<i>gerundio:</i>	<i>vosotros</i>	traéis	trajisteis	traeréis
trayendo	ellos / ellas / uds.	Traen	trajeron	traerán
venir (przychodzić, przyjeżdżać)	yo tú	vengo vienes	vine viniste	vendré vendrás
<i>participio pasado:</i>	<i>el / ella / ud.</i>	Viene	vino	vendrá
venido	nosotros	venimos	vinimos	vendremos
<i>gerundio:</i>	<i>vosotros</i>	venís	vinisteis	vendréis
viniedo	ellos / ellas / uds.	Vienen	vinieron	vendrán

		Czas teraźniejszy	Czas przeszły dokonany	Czas przyszły
ver	yo	veo	vi	veré
(widzieć, oglądać)	tú	ves	viste	verás
<i>participio pasado:</i>	<i>el / ella / ud.</i>	ve	vió	verá
visto	<i>nosotros</i>	vemos	vimos	veremos
<i>gerundio:</i>	<i>vosotros</i>	véis	visteis	veréis
viendo	<i>ellos / ellas / uds.</i>	ven	vieron	verán

volver	yo	vuelvo	volví	volveré
(wracać)	tú	vuelves	volviste	volverás
<i>participio pasado:</i>	<i>el / ella / ud.</i>	vuelve	volvió	volverá
vuelto	<i>nosotros</i>	volvemos	volvimos	volveremos
<i>gerundio:</i>	<i>vosotros</i>	volvéis	volvisteis	volveréis
volviendo	<i>ellos / ellas / uds.</i>	vuelven	volvieron	volverán

Dodatek C

Płyta CD — spis treści

.....

Poniżej przedstawiamy listę ścieżek dźwiękowych, które znajdują się na dołączonej do książki płycie CD (szukaj jej po wewnętrznej stronie okładki). Jest to płyta typu audio, a zatem wystarczy, że skorzystasz z odtwarzacza stereo (lub jakiegokolwiek innego sprzętu, dzięki któremu słuchasz muzyki ze zwykłych płyt CD).

Ścieżka 1: Wstęp i wymowa

Ścieżka 2: Rozdział 3. ¡Buenos días! Dzień dobry! Jak się przywitać i przedstawić — witamy się w sposób nieformalny

Ścieżka 3: Rozdział 3. ¡Buenos días! Dzień dobry! Jak się przywitać i przedstawić — witamy się w sposób formalny z nieznanymi

Ścieżka 4: Rozdział 3. ¡Buenos días! Dzień dobry! Jak się przywitać i przedstawić — witamy się ze znajomymi

Ścieżka 5: Rozdział 3. ¡Buenos días! Dzień dobry! Jak się przywitać i przedstawić — witamy się z przyjaciółmi

Ścieżka 6: Rozdział 4. Poznajmy się: rozmowy towarzyskie — rozmawiamy o pogodzie

Ścieżka 7: Rozdział 4. Poznajmy się: rozmowy towarzyskie — rozmawiamy o pracy

Ścieżka 8: Rozdział 5. W restauracji i na zakupach — rezerwujemy stół w restauracji

Ścieżka 9: Rozdział 5. W restauracji i na zakupach — kupujemy pomarańcze

Ścieżka 10: Rozdział 5. W restauracji i na zakupach — mierzymy spódnicę w sklepie

Ścieżka 11: Rozdział 6. Idziemy na zakupy — targujemy się o dywanik

Ścieżka 12: Rozdział 7. Miejskie rozrywki — jesteśmy zaproszeni na imprezę

Ścieżka 13: Rozdział 7. Miejskie rozrywki — pytamy o muzykę

Ścieżka 14: Rozdział 7. Miejskie rozrywki — zapraszamy koleżankę do kina

Ścieżka 15: Rozdział 8. Rozrywki w plenerze — rozmawiamy o piłce nożnej

Ścieżka 16: Rozdział 8. Rozrywki w plenerze — wybieramy się na basen

Ścieżka 17: Rozdział 9. Rozmowy telefoniczne — dzwoniemy na koszt rozmówcy

Ścieżka 18: Rozdział 10. W biurze i w domu — organizujemy zebranie w firmie

Ścieżka 19: Rozdział 10. W biurze i w domu — podziwiamy ogród u koleżanki

Ścieżka 20: Rozdział 11. Money, money, money — płacimy kartą kredytową

Ścieżka 21: Rozdział 11. Money, money, money — wymieniamy czeki podróżne w banku

Ścieżka 22: Rozdział 12. ¿Dónde está? — pytamy o drogę — dowiadujemy się, gdzie jest restauracja

Ścieżka 23: Rozdział 12. ¿Dónde está? — pytamy o drogę — dowiadujemy się, jak trafić na pocztę

Ścieżka 24: Rozdział 13. W hotelu — wynajmujemy pokój

Ścieżka 25: Rozdział 14. Wyruszamy w drogę: samoloty, pociągi, taksówki itp. — kupujemy bilet kolejowy

Ścieżka 26: Rozdział 14. Wyruszamy w drogę: samoloty, pociągi, taksówki itp. — łapiemy taksówkę

Ścieżka 27: Rozdział 15. Planowanie podróży — lecimy samolotem

Ścieżka 28: Rozdział 15. Planowanie podróży — pakujemy walizki

Ścieżka 29: Rozdział 16. Nagłe wypadki — idziemy do lekarza

Ścieżka 30: Rozdział 16. Nagłe wypadki — opisujemy objawy choroby

Materiały do pobrania

W przypadku wersji elektronicznej obraz płyty dołączonej do książki możesz pobrać bezpośrednio z serwera FTP Wydawnictwa Helion. Wystarczy, że klikniesz w poniższy link:

ftp://ftp.helion.pl/przyklady/hiszby_p.zip

Rozmiar pliku: 265 MB

Dodatek D

Język hiszpański — fakty

.....

Oto kilka interesujących faktów dotyczących języka hiszpańskiego:

- ✓ Język hiszpański należy do języków romańskich i wykształcił się w Hiszpanii.
- ✓ Językiem hiszpańskim posługuje się na co dzień ludność 20 krajów na świecie. Jest to trzeci najczęściej używany język.
- ✓ Hiszpański to język ojczysty dla około 400 milionów ludzi na kuli ziemskiej.
- ✓ Mniej więcej trzecią część ludzi mówiących po hiszpańsku stanowią Meksykanie.
- ✓ W niektórych krajach używa się hiszpańskiego w ograniczonym zakresie — jako pozostałość z czasów kolonialnych. Czasem jest nawet językiem urzędowym, jednak w rzeczywistości mówi nim niewiele osób. Tak jest na Filipinach (nazwa kraju pochodzi zresztą od imienia Filipa II, hiszpańskiego króla z rodu Habsburgów), w Maroku, Gwinei Równikowej i na Haiti.
- ✓ W Stanach Zjednoczonych około 106 milionów ludzi mówi na co dzień po hiszpańsku¹. Większość z nich pochodzi z Portoryko, Kuby i Meksyku (Meksykanie stanowią prawdopodobnie największą grupę). Stany Zjednoczone to od niedawna drugi po Meksyku kraj pod względem liczby hiszpańskojęzycznych mieszkańców.

¹ Dane według raportu Instytutu Cervantesa, *Enciclopedia del español en los Estados Unidos*, 2008.

Mieszkańcy krajów hiszpańskojęzycznych

Poniższa lista da Ci wyobrażenie o tym, ilu ludzi mieszka w krajach hiszpańskojęzycznych²:

<i>Kraj</i>	<i>Populacja (w milionach mieszkańców)</i>
Europa:	
Hiszpania	46,5
Ameryka:	
Argentyna	39,7
Boliwia	10
Chile	16,8
Dominikana	9,9
Ekwador	13,8
Gwatemala	13,7
Honduras	7,3
Kolumbia	44,4
Kostaryka	4,5
Kuba	11,2
Meksyk	107,7
Nikaragua	5,7
Panama	3,4
Paragwaj	6,2
Peru	27,9
Portoryko	4
Salwador	7,2
Urugwaj	3,9
Wenezuela	27,9

² Dane według: Population Reference Bureau, 2008 World Population Datasheet, [online] <http://www.prb.org>.

Kraje hiszpańskojęzyczne

Łamigłówka

R	Y	L	D	N	E	I	R	F	B	D
O	A	O	T	N	A	U	C	A	I	E
D	C	M	P	G	M	K	N	R	Q	R
I	V	A	A	C	Y	O	E	O	U	I
U	C	V	L	C	X	C	W	I	E	R
L	U	L	W	I	C	M	F	C	D	E
C	H	F	A	I	E	Z	O	E	A	F
N	E	I	O	M	M	N	H	R	R	E
I	R	N	Z	L	B	G	T	P	S	R
F	N	I	A	T	P	A	C	E	E	P
I	C	X	E	S	R	A	H	C	U	D

- BANO

CALIENTE

CAMA

CUANTO
- DIRECCION

DUCHARSE

FRIA

INCLUIDO
- PRECIO

PREFERIR

QUEDARSE

Rozwiązanie gierki językowej z rozdziału 13.

Ćwiczymy alfabet

a (a)	j (ho-ta)	r (e-rre)
b (be)	k (ka)	s (e-se)
c (se)	l (e-le)	t (te)
ch (će)	ll (e-je)	u (u)
d (de)	m (e-me)	v (u-be)
e (e)	n (e-ne)	w (u-be do-ble)
f (e-fe)	ñ (e-ñe)	x (e-kis)
g (he)	o (o)	y (i grje-ga)
h (a-će)	p (pe)	z (se-ta)
i (i)		

Siedem sposobów mówienia „Jak się masz”

- ✓ **¿Cómo le va?** (ko-mo le ba) (Co słychać? dost. Jak panu / pani idzie?)
- ✓ **¿Cómo van las cosas?** (ko-mo ban las ko-sas) (Jak leci?)
- ✓ **¿Cómo está usted?** (ko-mo es-ta us-ted) (Jak się pan / pani miewa?)
- ✓ **¿Cómo estás?** (ko-mo es-tas) (Jak się masz?)
- ✓ **¿Qué tal?** (ke tal) (Co słychać?)
- ✓ **¿Quiubo?** (kju-bo) (Jak leci?) (Chile)
- ✓ **¿Qué pasó?** (ke pa-so) (Jak leci? dost. Co się stało?) (Meksyk)

Na każdy z tych zwrotów możemy odpowiedzieć **Más o menos** (mas o me-nos) (Jakoś leci / Nie najgorzej; dost. Mniej więcej)

Odmieniamy czasowniki regularne

W języku hiszpańskim czasowniki regularne kończą się na **-ar**, **-er** lub **-ir**. Odmieniając je w czasie teraźniejszym, dodajemy do tematu następujące końcówki:

	-ar		-er		-ir	
Osoba	l. poj.	l. mnoga	l. poj.	l. mnoga	l. poj.	l. mnoga
ja, my	-o	-amos	-o	-emos	-o	-imos
ty, wy	-as	-áis	-es	-éis	-es	-ís
on, ona, ono, oni, one	-a	-an	-e	-en	-e	-en

Kraje, w których mówi się po hiszpańsku

Argentyna	Gwatemala	Kuba	Peru
Boliwia	Hiszpania	Meksyk	Portoryko
Chile	Honduras	Nikaragua	Salwador
Dominikana	Kolumbia	Panama	Urugwaj
Ekwador	Kostaryka	Paragwaj	Wenezuela

Przedstawiamy się w sposób bardzo formalny

Kiedy przedstawiamy się jakiejś bardzo ważnej lub znanej osobie, możemy użyć następujących zwrotów:

- ✓ **¿Me permite presentarle a...?** (me per-mi-te pre-sen-tar-le a) (Chciałbym panu / pani przedstawić...)
- ✓ **Es un gusto conocerle.** (es un gus-to co-no-ser-le) (Bardzo mi miło pana / panią poznać.)
- ✓ **El gusto es mío.** (el gus-to es mi-jo) (Mnie również.)

W razie wypadku

Oto podstawowe zwroty, których możemy użyć w razie wypadku:

- ✓ **¡Socorro!** (so-ko-rró) (Ratunku!)
- ✓ **¡Auxilio!** (au-ksi-ljo) (Ratunku!)
- ✓ **¡Ayúdeme!** (a-ju-de-me) (Na pomoc!)
- ✓ **¡Rápido!** (ra-pi-do) (Szybko!)

Następujących zwrotów używamy w razie pożaru, powodzi i innych klęsk żywiołowych:

- ✓ **¡Incendio!** (in-sen-djo) (Pożar!)
- ✓ **¡Inundación!** (in-un-da-sjon) (Powódź!)
- ✓ **¡Temblor!** (tem-blor) (Trzęsienie ziemi!)
- ✓ **¡Terremoto!** (te-rre-mo-to) (Trzęsienie ziemi!)
- ✓ **¡Maremoto!** (ma-re-mo-to) (Tsunami!)

Jeżeli chcesz ostrzec innych przed niebezpieczeństwem, w Meksyku wołaj:

- ✓ **¡Aguas!** (a-głas) (Uwaga!)

We wszystkich innych krajach możesz krzyknąć:

- ✓ **¡Cuidado!** (kli-da-do) (Uwaga!)

Najprzydatniejsze pytania

W większości wypadków poradzisz sobie, zadając jedno z następujących ośmiu pytań:

- ✓ **¿Quién?** (kjen) (Kto?)
- ✓ **¿Qué?** (ke) (Co?)
- ✓ **¿Dónde?** (don-de) (Gdzie?)
- ✓ **¿Cuándo?** (kłan-do) (Kiedy?)
- ✓ **¿Por qué?** (por ke) (Dlaczego?)
- ✓ **¿Cómo?** (ko-mo) (Jak?)
- ✓ **¿Cuánto?** (kłan-to) (Ile?)
- ✓ **¿Cuál?** (klal) (Który / która / które?)